2382.5

Bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

ONTWERP

commissie m.e.r.

BügelHajema

Plek voor ideeën

Aanvulling op ontwerp Bestemmingsplan "Buitengebied Midden-Drenthe" versie 22-12-2009

Hieronder staan de aanpassingen die zijn doorgevoerd op 06-01-2010 (niet in gedrukte exemplaren dd 22-12-2009, wel in digitale versie –GML dd 06-01-2010). De digitale versie is juridisch leidend overigens.

1. artikel 3 A-TB. In de tabel/eronder staat nog dat bijgebouw kleiner moet zijn dan hoofdgebouw. De sterretjes ** mogen eruit (onder het schema), op meerdere plaatsen. NB Komt bij ook in veel andere bestemmingen via alle bouwschema's maar ook in regels over bijgebouwen voor.
2. Artikel 3 A-TB. Afspraak is dat alle (bedrijfs)woningen (in alle bestemmingen dus, niet alleen bij AW-1 etc) bij recht 150 m2 groot mogen zijn, en met ontheffing (voor het hoofdgebouw alleen, niet ook voor het bijgebouw) 100 m2 extra kan, mits dit past binnen de voorwaarden uit BKP e.d. NB Komt bij ook in veel andere bestemmingen via alle bouwschema's maar ook in (ontheffings)regels over bijgebouwen voor.
3. bij art. 3.3 wordt verwezen naar 3.2 sub a onder 12. dit is niet juist, moet zijn lid 6.
4. artikel 4 AW-1. 4.5 lid g: kleinschalig kamperen. de norm van 500 m (en bijbehorende tekst) moet er nog uit. Is aangegeven in notitie over recreatie en toerisme. NB Komt bij ook in veel andere bestemmingen via gebruiksregels voor. De norm van 50 meter moet wel blijven.
5. artikel 8.2 bouwschema, bedrijfswoning 150 m2 ipv 100 m2 en bijgebouw 100 m2 ipv 200 m2. (zie opmerking 2)
6. artikel 14 bouwschema aanpassen: hoofdgebouw 150 m2 ipv 250 m2. bijgebouw 100 m2 ipv 50 m2 (zie opmerking 2)
7. artikel 19.3c een minimum grootte van 2.000 ipv 5.000 m2 en maxnorm van 1 ha (nog toe te voegen) voor kleinschalig kamperen.
8. artikel 22.3 sub c kan eruit, nu het via f wel is toegestaan.
9. Artikel 27.3 sub h is niet duidelijk en nieuw. wat is hiervan de bedoeling (nog te wijzigen tzt).
10. artikel 28.2 sub b4 hier ontbreekt dat het alleen gaat om de aangebouwde aan/uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen. die mogen slechts 80% beslaan.
11. artikel 28.5 sub a, max categorie 3 moet zijn max. categorie 3.2.
12. artikel 28.5 sub c, hier ontbreekt de maximale norm van 1 ha. toevoegen.
13. artikel 38.6 hier ontbreekt in de tekst dat het alleen is 'ter plaatse van de aanduiding veiligheidszone munitie-3'.
14. artikel 40 sub e, deze wijzigingsmogelijkheid geldt (neem ik toch aan) ook voor de bestemming met de aanduiding 'grondgebonden met intensieve neventak'? svp die ook toevoegen.
15. De aanduiding "kalkzandsteenfabriek" staat als "kalksteenfabriek" in de regels. Dit is niet consequent en zorgt voor een juridisch hiaat. Kiezen voor 1 benaming op renvooi en regels, voorstel: kalkzandsteenfabriek overal.

Michiel de Heer
6 januari 2010

Bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

ONTWERP

Inhoud

Toelichting en bijlagen
Regels
Verbeelding

22 december 2009
Projectnummer 153.00.01.24.00

ideeën voor een plek

Overzichtskaart

Toelichting

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**		11
	1.1	Aanleiding	11
	1.2	Plangebied	12
	1.3	Leeswijzer	13
2	**Status en reikwijdte**		15
	2.1	Beleidsgrenzen	15
	2.2	Instrumentele grenzen	15
	2.3	De functie van het bestemmingsplan	16
	2.4	Analoog en digitaal bestemmingsplan	17
3	**Huidige situatie**		19
	3.1	Functionele benadering	19
	3.2	Ontstaansgeschiedenis	19
		3.2.1 Ondergrond	19
		3.2.2 Occupatiegeschiedenis	20
	3.3	Geomorfologie, reliëf en bodem	22
	3.4	Landbouw	23
		3.4.1 De agrarische sector in Midden-Drenthe	23
	3.5	Landschap	28
		3.5.1 Landschappelijke hoofdstructuur	28
		3.5.2 Landschappelijke deelgebieden/landschapstypen	29
		3.5.3 Landgoederen	33
	3.6	Cultuurhistorie en archeologie	33
	3.7	Bos en natuur	39
	3.8	Bedrijvigheid	42
	3.9	Wonen in het landelijk gebied	42
	3.10	Recreatie en toerisme	43
	3.11	Verkeer en infrastructuur	43
	3.12	Nutsvoorzieningen	44
	3.13	Overige functies	46
4	**Beleidskader**		47
	4.1	Europees beleid en vertaling in Nationale wetgeving	47
		4.1.1 Flora- en faunawet	47
		4.1.2 Natuurbeschermingswet 1998	50
	4.2	Rijksbeleid	52
	4.3	Provinciaal beleid	55
	4.4	Gemeentelijk beleid	68
5	**Omgevingsaspecten**		77
	5.1	Integrale benadering waterbeleid	77

5.2 Het watersysteem 79
5.2.1 Beschrijving van het watersysteem 79
5.2.2 Functies van het watersysteem 82
5.3 Het waterrelevante beleid 83
5.4 De watertoets 89
5.4.1 Algemeen 89
5.4.2 Hydrologische beïnvloedingsgebieden 90
5.4.3 Afvoernorm 91
5.4.4 Bouwpercelen in natuurlijke laagten 91
5.5 Afstemming natuurbeleid 91
5.5.1 Gebiedsbescherming en soortenbescherming 93
5.5.2 Afstemming met Natura 2000 95
5.6 Passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) 100
5.7 Afstemming milieubeleid 103
5.8 Het milieurelevante beleid 104
5.9 Geluidhinder 105
5.10 Luchtkwaliteit 108
5.11 Agrarische bedrijven 109
5.12 Externe veiligheid 110
5.13 Bodem 113
5.14 Plan-m.e.r./Strategische Milieubeoordeling 113

6 Ontwikkelingen en tendensen 115
6.1 Landbouw 115
6.1.1 Ontwikkelingen en tendensen algemeen 115
6.1.2 Schaalvergroting en extensivering 115
6.1.3 Bedrijfsopvolging 117
6.1.4 Ontwikkeling en tendensen per sector 117
6.2 Landschap 120
6.3 Routelandschap 120
6.4 Cultuurhistorie en archeologie 123
6.5 Bos en natuur 124
6.6 Bedrijvigheid 124
6.7 Wonen in het buitengebied 125
6.8 Recreatie en toerisme 125
6.9 Verkeer en infrastructuur, nutsvoorzieningen, overige functies 127

7 Planbeschrijving 129
7.1 Overkoepelende uitgangspunten 129
7.2 Gebiedsbestemmingen 130
7.2.1 Afweging 130
7.2.2 Ontwikkelingsruimte landbouw versus randvoorwaarden landschap 131
7.2.3 Landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en overige gebieden 132

	7.2.4	Indeling in gebiedsbestemmingen	133
	7.2.5	Agrarisch met waarden - 1 (Jonge veld- en veenontginningsgebieden)	134
	7.2.6	Agrarisch met waarden - 2 (Oude veldontginningsgebieden)	135
	7.2.7	Agrarisch met waarden - 3 (Beekdalen I)	136
	7.2.8	Agrarisch met waarden - 4 (Beekdalen II)	137
	7.2.9	Natuur	138
	7.2.10	Gebiedsbestemming en POP-zonering	139
	7.2.11	Afweging op perceelsniveau	142
7.3	Landbouw		143
	7.3.1	Oppervlakte van agrarische bouwpercelen	143
	7.3.2	Aanduiding van agrarische bouwpercelen	144
	7.3.3	Verplaatsing/inplaatsing agrarische bedrijven	145
	7.3.4	Bouwhoogte en uitstraling van agrarische bedrijfsgebouwen	145
	7.3.5	Grondgebonden landbouw	146
	7.3.6	Intensieve veehouderij	146
	7.3.7	Biogasinstallaties	148
	7.3.8	Kassen en kwekerijen	149
	7.3.9	Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting	150
7.4	Landschap		151
	7.4.1	Algemeen	151
	7.4.2	Open gebieden	151
	7.4.3	Landschappelijke beplantingen	153
7.5	Routelandschap		153
7.6	Cultuurhistorie en archeologie		154
	7.6.1	Cultuurhistorie	154
	7.6.2	Archeologie	155
7.7	Bos en natuur (bestemming Natuur)		155
	7.7.1	Natuur	157
7.8	Bedrijvigheid		158
	7.8.1	Nevenactiviteiten (niet-agrarisch)	158
	7.8.2	Zelfstandige activiteiten	159
	7.8.3	Detailhandel en horeca	160
7.9	Wonen in het landelijk gebied		160
	7.9.1	Burgerwoningen in het buitengebied	160
	7.9.2	Bedrijfswoningen	163
	7.9.3	Reductieregeling aan- en uitbouwen en bijgebouwen	164
	7.9.4	Ruimte voor Ruimte-regeling	164
	7.9.5	Splitsing van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing	165
	7.9.6	Zorgboerderijen	165
	7.9.7	Landgoederen	166
7.10	Recreatie en toerisme		167

7.10.1 Uitbreiding en nieuwvestiging van recreatieterreinen 167
7.10.2 Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen 167
7.10.3 Oppervlakte recreatiewoningen 168
7.10.4 Oppervlakte kampeer- en recreatieterreinen 168
7.10.5 Logiesverstrekking 168
7.10.6 Permanente bewoning van recreatiewoningen 169
7.10.7 Kleinschalig kamperen 170
7.11 Overige functies 170
7.11.1 Zandwinning 170
7.11.2 Paarden 170
7.11.3 Hobbymatig houden van dieren 172
7.11.4 Windenergie 173
7.11.5 Molenbiotoop 174
7.11.6 Zendmasten en installaties 175

8 Juridische toelichting 177
8.1 Regels per bestemming 177
8.2 Algemene regels 179
8.3 Gebiedsbestemmingen 181
8.3.1 Algemeen 181
8.3.2 Indeling in gebiedsbestemmingen 184
8.4 Overige bestemmingen 185
8.5 Dubbelbestemmingen 192
8.6 Algemene regels 193

9 Uitvoerbaarheid en handhaving 199
9.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 199
9.2 Economische uitvoerbaarheid 200
9.3 Handhaafbaarheid 201

Bijlagen

Inleiding 1

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het ontwerpbestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe. Het plan voorziet in een herziene en geactualiseerde planologisch-juridische regeling voor het landelijke gebied. De gemeente biedt met het bestemmingsplan Buitengebied het planologische kader voor toekomstige ontwikkelingen in het landelijke gebied.

Het gemeentebestuur van de gemeente Midden-Drenthe heeft besloten te komen tot één nieuw bestemmingsplan Buitengebied. Midden-Drenthe beschikt momenteel over drie bestemmingsplannen voor het buitengebied, die in 1995/1996 zijn vastgesteld[1]. Deze bestemmingsplannen van de voormalige gemeenten zijn echter onvoldoende op elkaar afgestemd en de toepasbaarheid van de plannen in de dagelijkse praktijk levert steeds meer problemen op. Bovendien is bij de gemeentelijke herindeling een gedeelte van het buitengebied van de voormalige gemeenten Ruinen en Zweeloo aan het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe toegevoegd. Daarnaast is een gedeelte van het bestemmingsplan 'VAM-terrein en omgeving' deel gaan uitmaken van het plan Buitengebied. Zowel beleidsmatig als juridisch is derhalve geen sprake meer van een goede en actuele planologische regeling en is een nieuw integraal bestemmingsplan voor het buitengebied gewenst. Met de herziening gaat de gemeente weer beschikken over een nieuw samenhangend beleidskader voor het totale buitengebied.

Vooruitlopend op het bestemmingsplan Buitengebied zijn een Landschapsbeleidsplan (2000) en de notitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe opgesteld (2002). Tevens is in 2000 een landbouwontwikkelingsplan opgesteld. Daarnaast is de notitie Beleidscriteria Recreatie en Toerisme (2004) opgesteld. Deze plannen hebben planologische gevolgen die in het bestemmingsplan om een regeling vragen.
In de herziening van het plan Buitengebied kan tevens worden ingespeeld op de gewijzigde regelgeving op allerlei gebieden. Van belang zijn bijvoorbeeld de wetswijzigingen op milieugebied (Wet geluidhinder, Wet ammoniak en veehouderij, Meststoffenwet) en op het gebied van de recreatie. Ook de herzie-

[1] Gemeente Smilde: Bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld door de raad op 21 december 1995 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 2 juli 1996).
Gemeente Westerbork: Bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld door de gemeenteraad op 29 augustus 1996 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 5 mei 1997).
Gemeente Beilen: Bestemmingsplan Landelijk Gebied (vastgesteld door de gemeenteraad op 29 augustus 1996 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 5 mei 1997).

ning van het Provinciaal Omgevingsplan (POP II) en de 'Ruimte voor Ruimte'-regeling zullen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied worden vertaald. Tevens kunnen met het nieuwe bestemmingsplan gevoerde procedures ex artikel 19 WRO worden ingepast én nieuwe worden voorkomen.

Nota van uitgangspunten

Een eerste belangrijke stap naar een herziening van het bestemmingsplan is het vaststellen van het beleid op hoofdlijnen. Daarmee wordt de grondslag gelegd voor een uitwerking in bestemmingen. Ter voorbereiding op dit nieuwe bestemmingsplan Buitengebied is daarom een kaderstellende notitie opgesteld (Nota van uitgangspunten Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld door de gemeenteraad van Midden-Drenthe op 28 april 2005). In deze nota zijn per beleidsonderdeel de uitgangspunten kort samengevat en 'vertaald' naar een juridische regeling. Een en ander heeft zijn weerslag gekregen in voorliggend bestemmingsplan.

1.2
Plangebied

Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied heeft betrekking op vrijwel het gehele buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe (zie figuur 1). Het terrein van Essent Milieu te Wijster en het bedrijventerrein Tweesporenland (Vamera) vallen buiten de begrenzing van het bestemmingsplan Buitengebied. Ook de lintbebouwing langs de Drentsche Hoofdvaart wordt buiten beschouwing gelaten. Voor genoemde gebieden zijn afzonderlijke bestemmingsplannen opgesteld. De grotere kernen worden eveneens buiten beschouwing gelaten. Ook hiervoor zijn afzonderlijke bestemmingsplannen van toepassing. De buurtschappen Bruntinge, Eursinge, Holthe, Laaghalen, Laaghalerveen, Klatering, Lieving, Makkum, Zuidveld, Beilervaart, Smalbroek, Terhorst, Alting en Eursinge vallen wel onder dit bestemmingsplan.

De gemeente Midden-Drenthe grenst aan de gemeenten Noordenveld, Assen, Aa en Hunze, Coevorden, Hoogeveen, Westerveld en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Volgens de gemeentelijke indeling van Nederland op 1 januari 2001 bedraagt de oppervlakte van de gemeente Midden-Drenthe 342,4 km^2 (bron: De Grote Bosatlas, editie 52). Daarmee is de gemeente Midden-Drenthe de op één na grootste gemeente van Nederland. De ligging van de gemeente Midden-Drenthe in de provincie Drenthe is weergegeven op de navolgende figuur.

Figuur 1. Ligging gemeente Midden-Drenthe in de provincie Drenthe

1.3
Leeswijzer

De integrale herziening van het buitengebied wordt in de volgende hoofdstukken gemotiveerd en toegelicht. In deze toelichting komen na deze inleiding aan de orde:

- een beknopte omschrijving van de status en de reikwijdte van een bestemmingsplan (hoofdstuk 2);
- een beschrijving van de huidige situatie in het plangebied en van de diverse functies daarbinnen (hoofdstuk 3);
- het relevante beleidskader van Rijk, provincie en gemeente, alsmede relevante Europese richtlijnen en wet- en regelgeving (hoofdstuk 4);
- de omgevingsaspecten, waarin de afstemming tussen het ruimtelijke beleid en met name het water- en milieubeleid plaatsvindt (hoofdstuk 5);
- de ontwikkelingen en tendensen, zoals die zich voor de verschillende functies in het buitengebied voordoen (hoofdstuk 6);
- de gemeentelijke afwegingen en de daaruit voortvloeiende planbeschrijving voor de basisfuncties en toegevoegde functies, zoals die

voortkomen uit de bestaande situatie, het beleidskader en de voorgestane ruimtelijke en functionele ontwikkelingen (hoofdstuk 7);
- de juridische toelichting; de toelichting op de regels en de bestemmingen in de verbeelding (hoofdstuk 8);
- de uitvoerbaarheid en handhaving van het bestemmingsplan (hoofdstuk 9).

2 Status en reikwijdte

Het bestemmingsplan Buitengebied speelt als instrument van het gemeentelijke ruimtelijk beleid een belangrijke rol. De werkingskracht kent twee hoofdrichtingen: het regelen van beheer en het sturen van ontwikkelingen. Het bestemmingsplan is echter slechts een van de instrumenten die zich met deze twee zaken bezighoudt. Het is dan ook van belang de reikwijdte ervan aan te geven, te bepalen op welke wijze dit instrument kan worden ingezet en de functie van het bestemmingsplan aan te geven.

2.1 Beleidsgrenzen

De gemeente dient bij de bepaling van haar beleid rekening te houden met de beleidskaders van andere overheden (Rijk, provincie, waterschap). Dit beleid is in hoofdstuk 4 weergegeven en is richtinggevend voor de algemene uitgangspunten van het bestemmingsplan. Ook het sectorale beleid (landbouw, natuur, recreatie en dergelijke) heeft duidelijk invloed op de ontwikkelingen in het buitengebied. Die invloed is ook in de gemeente Midden-Drenthe duidelijk merkbaar als wordt gekeken naar de ontwikkelingen binnen de landbouw, de natuur en het landschap. Op gemeentelijk niveau wordt het beleid ten aanzien van de verschillende sectoren tegen elkaar afgewogen en, met inachtneming van de beleidskaders, samengevoegd in een integraal ruimtelijk plan.

2.2 Instrumentele grenzen

Hierbij gaat het om de vraag welke gemeentelijke beïnvloedingsmogelijkheden in het bestemmingsplan moeten worden opgenomen. Het wordt namelijk van groot belang geacht dat er een eenduidig hanteerbaar en doelmatig bestemmingsplan tot stand komt dat kan worden gehandhaafd en nageleefd. Om dit zoveel mogelijk te garanderen, zijn in het plan regels opgenomen waaraan de gebruikers en bewoners van het buitengebied zich dienen te houden (in de vorm van onder meer bouwregels, aanlegvergunningen en gebruiksregels). Buiten het bestemmingsplan om zijn er dan nog de op wetten en verordeningen gebaseerde vergunningen waarmee de beleidsintenties zoals die in het bestemmingsplan zijn neergelegd, kunnen worden gestuurd en afgedwongen. Gedacht kan worden aan de milieuvergunning, de kampeervergunning, de vestigingsvergunning, de horecavergunning, de kapvergunning en dergelijke.

Met het oog op zowel naleving c.q. handhaving als daadwerkelijke sturing van processen in het buitengebied, is het van belang dat:

- niet méér wordt geregeld dan strikt noodzakelijk is voor een praktisch hanteerbaar plan;
- in het bestemmingsplan met name dié zaken worden geregeld waarop daadwerkelijk invloed kan worden uitgeoefend, zoals nieuwbouw, functietoekenning (welk stuk grond krijgt welke bestemming), functiewijziging (in welke gevallen en op welke wijze kan een bestemming worden veranderd), ruimtelijke hoofdvorm van bebouwing en dergelijke;
- er geen zaken worden geregeld waarvoor anderszins al wetgeving of verordeningen bestaan, zoals ten aanzien van het milieubeleid (bijvoorbeeld in het kader van de ammoniakwetgeving) en waterbeleid (bijvoorbeeld in de vorm van peilbesluiten);
- in zijn geheel een flexibel bestemmingsplan ontstaat waarmee het gemeentebestuur in staat is op ontwikkelingen in te spelen en/of deze te begeleiden;
- er een inzichtelijk en eenvoudig te hanteren bestemmingsplan ontstaat dat kan worden gehandhaafd en nageleefd.

2.3
De functie van het bestemmingsplan

Belangrijk is welke regelingen de gemeente in het bestemmingsplan wenst op te nemen. Drie begrippen staan centraal om aan te geven wat het bestemmingsplan wel en niet kan regelen: beheer, ontwikkeling en inrichting. Voor de bestaande functies (bijvoorbeeld agrarische bedrijven of aanwezige woningen) is het bestemmingsplan het beheerskader. Dat wil zeggen dat de huidige situatie in beeld wordt gebracht en dat, waar mogelijk en wenselijk, ontwikkelingsruimte wordt geboden. Nieuwe ontwikkelingen kunnen via ontheffingsregelingen en het toepassen van wijzigingsbevoegdheden worden geregeld[2]. Het bestemmingsplan geeft daar zo mogelijk locaties voor aan. Het onderhavige bestemmingsplan kent een overwegend conservatief karakter. Met name voor de agrarische bouwpercelen geeft het plan echter ruimte voor ontwikkeling door de mogelijkheid van vergroting van de bouwpercelen. Voor de daadwerkelijke uitvoering van inrichtingsmaatregelen geeft het plan de ruimtelijke randvoorwaarden aan en verzorgt het plan de afstemming.

[2] Het betreft hier ontwikkelingen waarvan de concrete uitwerking in de loop van de bestemmingsplanperiode (tien jaar) wordt verwacht. Concrete ontwikkelingen die zich bij de voorbereiding van het bestemmingsplan voordoen, zullen bij recht in het bestemmingsplan worden opgenomen.

2.4
Analoog en digitaal bestemmingsplan

Het voorliggende bestemmingsplan is als voorontwerp, overeenkomstig de oude Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), in analoge vorm opgesteld. Voor de ontwerpfase is aangesloten bij de digitale vereisten van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Daardoor heeft het plan (met name de verbeelding en regels) een andere verschijningsvorm gekregen.

Door de nieuwe standaardiserings- en digitaliseringseisen wordt gebruikgemaakt van de mogelijkheden die de informatietechnologie biedt en wordt tevens ingespeeld op de wensen van de gemeente om in de toekomst de digitale toegankelijkheid van informatie voor de burger te vergroten.

In verband met de in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) op te nemen nevenschikking, zal het analoge bestemmingsplan naast het digitale plan blijven bestaan. Beide plannen zijn overigens identiek, het analoge plan is een 'uitdraai' van het digitale plan.

Huidige situatie 3

3.1
Functionele benadering

Bij het beschrijven van de huidige situatie is gebruikgemaakt van een functionele benadering. Daarbij wordt aangesloten bij de praktijk waarbij in het buitengebied diverse functies voorkomen die allemaal een plaats en -indien mogelijk en gewenst- ontwikkelingsruimte dienen te krijgen. In de beschrijving is onderscheid gemaakt tussen functies die een sterke relatie met het buitengebied hebben en voor hun functioneren afhankelijk zijn van de ruimte in het buitengebied (basisfuncties) en functies die minder sterk of niet aan het buitengebied zijn gebonden (toegevoegde functies).

De basisfuncties zijn:
- de productiefunctie: landbouw, tuinbouw, bosbouw en delfstoffenwinning (zoals zandwinning);
- de ecologische functie: water, bodem, lucht, flora en fauna en het onderlinge samenspel daartussen;
- de omgevingsfunctie: de betekenis die het landschap heeft voor het menselijk welzijn (culturele ontwikkeling, herkenbaarheid, eigenheid).

Tot de toegevoegde functies behoren onder andere:
- wonen;
- niet-agrarische bedrijvigheid;
- recreatie;
- verkeer en infrastructuur.

In de volgende paragrafen worden de basisfuncties en toegevoegde functies nader beschreven. Tevens worden ontwikkelingen en knelpunten aangegeven en wordt ingegaan op de maatschappelijke trends die van belang zijn voor de toekomstige situatie.

3.2
Ontstaansgeschiedenis

3.2.1
Ondergrond

Het Drentse landschap is voor een groot deel gevormd in de voorlaatste ijstijd, het saalien. In deze periode bedekt een honderden meters dikke gletsjer heel Drenthe. Voor deze gletsjer uit wordt een dik pak grof zand en grind afgezet

dat in de gemeente nog steeds is terug te vinden. In het tweede deel van het saalien wordt door een nieuwe gletsjer (die tot aan het Nederlandse rivierengebied reikt) keileem afgezet. Dit keileem vormt de directe ondergrond van het gevormde Drents Plateau.
In de laatste ijstijd, het weichselien, slijt het smeltwater meters diepe dalen in het Drents Plateau, waardoor het huidige patroon van beekdalen zich ontwikkelde.
Dit versneden keileemlandschap strekt zich uit over de hele westflank van het Drents Plateau. Het is een vrij vlak gebied met een geleidelijk verval in westelijke en zuidelijke richting. Het gehele gebied heeft een bijna aaneengesloten bedekking met dekzand. Het meest onregelmatige reliëf vormen de stuifzanden, zoals het Mantingerzand. Westelijk van Beilen is het keileem binnen de beekdalen verdwenen.

Na de ijstijden, in een warmer klimaat, vindt op uitgebreide schaal veengroei plaats. Aan de randen en in de laagten van het Drents Plateau stagneert de waterafvoer. Hier ontwikkelen zich moerassen die door plantengroei worden opgevuld. Zo ontstaan de uitgestrekte veengebieden. Uitlopers van deze grote veengebieden liggen bij Smilde (Smildiger venen) en in de omgeving van Nieuw-Balinge en Witteveen (onderdeel van het veengebied van Hoogeveen).

3.2.2
Occupatiegeschiedenis

De eerste bewoning
De eerste bewoners van Drenthe leiden een rondtrekkend bestaan. In eerste instantie zijn het rendierjagers, maar later hebben de mensen een bestaan als jager-verzamelaars, waarbij ze van het ene jachtkamp naar het andere trekken. De eerste zichtbare sporen die de mens echter heeft achtergelaten, zijn de hunebedden. Hoewel er in de gemeente Midden-Drenthe geen (resten van) hunebedden staan, zijn er wel vondsten gedaan uit deze periode.

De hunebedbouwers (vanaf 3400 voor Christus) kunnen als de eerste echte boeren van Drenthe worden beschouwd. De hunebedbouwers (ook wel Trechterbekercultuur genoemd) kennen geen zwervend bestaan en leven min of meer op dezelfde plek. Als de akkers uitgeput raken is dat aanleiding om de nederzetting te verplaatsen. Belangrijk in hun bestaan was het bouwen van monumentale graven als collectieve grafkelders. Van de hunebedden is nu alleen het geraamte nog te zien; oorspronkelijk zijn de hunebedden ingebed geweest in een aarden heuvel.
De nazaten van de hunebedbouwers borduren voort op de manier van leven van hun voorouders. Vanaf circa 2800 voor Christus ontstaat de gewoonte om grafheuvels op te werpen van zand en plaggen. Binnen de gemeentegrenzen zijn deze grafheuvels bijvoorbeeld nog te vinden in het Elper Noorderveld. In een latere fase worden de doden verbrand en de asresten verzameld in een aarden pot en begraven. Deze zogenaamde urnenvelden zijn in het oosten van de gemeente aangetroffen.

Met de ontwikkeling van de celtic fields (ook wel raatakkers genoemd) wordt vanaf 1000 voor Christus een nieuwe landbouwkundige traditie ingezet. De celtic fields zijn complexen van veldjes van circa 40x40 m die zijn omzoomd door lage wallen. Het systeem is gebaseerd op wisselteelt waarbij de akkers afwisselend als bouwland, braakliggend land of huisplaats in gebruik zijn.
Op het Hijkerveld en het Elper Noorderveld zijn complexen van celtic fields aangetroffen. Veel celtic fields zijn in latere tijd geëgaliseerd, maar op luchtfoto's zijn de patronen nog herkenbaar.

De esdorpen

Vanaf de negende eeuw ontstaan de eerste vaste nederzettingen op het Drents Plateau. Deze nederzettingen, de esdorpen, liggen op de overgang van droog naar nat, op de overgangen naar de beekdalen. Het landbouwsysteem is ook in deze periode bepalend voor de ruimtelijke verschijningsvorm van het landschap. Dit systeem kenmerkt zich door een drie-eenheid: de es, het beekdal en de velden.
De essen fungeren als landbouwgrond. In de grasrijke beekdalen graast het vee. Op de niet te bewerken heidevelden worden de schapen geweid. De heideplaggen worden, vermengd met de stalmest uit de boerderijen, gebruikt als bemesting van de voedselarme essen. Hierdoor krijgen de essen in de loop der eeuwen hun karakteristieke lichte bolling. Rond de essen worden bosjes aangelegd om het vee op afstand te houden.
De esdorpen liggen vaak ingeklemd tussen de beekdalen en de essen. Typerend voor de esdorpen is de aanwezigheid van een brink. Deze brink is de verzamelplaats voor het vee en dient door de aanwezige beplanting als houtleverancier.
Met de uitvinding van de kunstmest komt een einde aan het landbouwsysteem. Bovendien biedt de kunstmest mogelijkheden om de tot dan toe onbewerkbare woeste heidegronden in cultuur te brengen.

De veenontginningen

Vanaf de zestiende eeuw worden de grote veengebieden in cultuur gebracht. In die tijd groeit de bevolking in de Nederlanden sterk en daarmee groeit de behoefte aan brandstof. De turfwinning wordt daarom steeds grootschaliger aangepakt.
Kooplieden uit Holland kopen grote veencomplexen op die vervolgens door compagnieën worden ontgonnen. De Smilder venen worden vanaf 1617 ontgonnen met Hoogersmilde als eerste nederzetting. De aanleg van de Drentsche Hoofdvaart vanaf 1763 geeft de ontginning een grote impuls. De Hoofdvaart wordt de ontginningsbasis en transportas van het gebied. Haaks op de Drentsche Hoofdvaart worden wijken gegraven voor de ontwatering van het veen.
Tussen Hoogersmilde en Assen ontstaat een langgerekt lint van bebouwing. Op sommige plaatsen ontstaan zelfs komvormige dorpen (Smilde, Bovensmilde).
De Echtense venen rond Hoogeveen worden na 1626 ter hand genomen. In eerste instantie de Hoogeveensche Vaart en de Middenraai en veel later het Linthorst-Homankanaal (1926) ontsluiten het veengebied.

Ontginning van de heidevelden

Vanaf het begin van de twintigste eeuw worden de heidevelden ontgonnen. De opkomst van de kunstmest en een betere ontsluiting van de gebieden door het verdichten van het wegennet zijn de belangrijkste motoren. Een groot deel van de gronden wordt omgezet in landbouwgebied. Een aanzienlijk deel van de gronden wordt ook voor de bosbouw ingericht. Onder leiding van Staatsbosbeheer worden in het kader van de werkverschaffing en voor het mijnhout dennenbossen aangeplant op de hogere, voor de landbouw minder geschikte gronden, vooral op de stuifzanden op de plateaus. Tegenwoordig zijn deze staatsbossen belangrijke recreatieve verblijfsgebieden. In deze tijd ontstaan de Boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo, het Heuvinger Zand, het Hooge Veld en delen van het Amer- en Zwiggelterveld, delen van het Laaghaler- en Noorderveld samen met het Noordhijkerzand, delen van het Ter Horster Zand en de Moraine.
Witteveen ontstaat in deze periode als werkverschaffingsdorp. Volgens een vooropgezet model van een esstructuur met onder andere een kunstbrink wordt het dorp ontwikkeld met 50 arbeiderswoningen, een school en een kerk en later enkele boerderijen. Rond Witteveen is in die tijd 1.700 ha grond ontgonnen.

Recente ontwikkelingen

Na de Tweede Wereldoorlog ontstaat een opschaling van het boerenbedrijf om in een grotere voedselproductie te voorzien. Ook in Midden-Drenthe vindt deze schaalvergroting in grote mate plaats. De ruilverkavelingen verbeteren de vaak ondoelmatige verkavelingssituatie en concentreren het boerenbezit. In Midden-Drenthe werden in de periode van 1960 tot 1975 de ruilverkavelingen Schoonloo/Grolloo, Broekstreek, Westerbork, Dwingeloo/Smalbroek, Spier en Hijken uitgevoerd.
Bovendien wordt in deze periode het waterhuishoudkundige systeem aangepast om het landbouwkundig gebruik van de gronden te verbeteren. Onder andere de Westerborkerstroom-Beilerstroom-Dwingelerstroom wordt in dit kader genormaliseerd.

Een ontwikkeling van een heel andere orde is de opkomst van de recreatiesector. Drenthe wordt meer en meer ontdekt als vakantieprovincie. In Midden-Drenthe heeft dit als gevolg dat diverse bungalowparken en campings tot bloei komen en recreatieve (fiets)routes in het buitengebied worden uitgezet. Dit heeft geresulteerd in een sterk vertakt routestelsel.

3.3
Geomorfologie, reliëf en bodem

Het verschil tussen het Drents Plateau en de rand komt tot uiting in verschillen in geomorfologie, reliëf en bodem.
Het Drents Plateau heeft een zwak golvend karakter en varieert binnen de gemeente in hoogte van circa 4-18 m + N.A.P. De gronden zijn over het alge-

meen relatief droog. De bodem bestaat overwegend uit leemarme, zwak lemige en lemige fijne zandgronden. Een keileemlaag van ten minste 20 cm dik laat slecht water door en ligt soms ondieper dan 1,20 m. Plaatselijk komt deze laag aan de oppervlakte. Op het Drents Plateau zijn door menselijke ingrepen verschillen in bodemopbouw aanwezig. Zo hebben de essen door hun jarenlange bemesting met potstalmest een dik humeus dek en een bolle ligging. De bodem van de stuifzanden daarentegen bestaat overwegend uit voedselarme podzolgronden.

De beken zijn ingesneden in de ondergrond, waardoor het zandpakket en de onderliggende keileemlaag zijn weggeslepen. De beekdalen liggen hierdoor relatief laag in het landschap (circa 0-11 m + N.A.P.). Door de lage ligging en onder invloed van kwel kon zich in de beekdalen veen vormen. De beken zelf hadden oorspronkelijk een meanderend verloop en waren constant aan verandering onderhevig. Hierdoor bestaat een grote afwisseling in stroming, afzetting en oevervormen.

De hoogveengebieden aan de randen van het Drents Plateau zijn bij turfwinning vrijwel geheel afgegraven. Wat overbleef, waren zandgronden met restanten (bos- en mos)veen. Het gebied rondom de Drentsche Hoofdvaart varieert van circa 9-15 m + N.A.P. De veengebieden in het oosten van de gemeente liggen rond 15 m + N.A.P.

3.4
Landbouw

In deze paragraaf wordt een beeld gegeven van de agrarische sector in de gemeente. Het betreft een weergave van de huidige situatie door middel van het beschrijven van een aantal aspecten, te weten grondgebruik, bedrijfssituatie, bedrijfsgrootte en opvolgsituatie.

3.4.1
De agrarische sector in Midden-Drenthe

Grondgebruik

Van oudsher kent de gemeente Midden-Drenthe een sterk agrarisch karakter. De agrarische sector is een belangrijke economische pijler van de gemeente. Ongeveer 75% van de totale oppervlakte van de gemeente is landbouwgrond. Bijna 20% van de beroepsbevolking is werkzaam in de agrarische sector of in de daaraan gelieerde bedrijven. Ook ruimtelijk gezien heeft de landbouw een belangrijke invloed, onder meer bij het in stand houden van het gevarieerde cultuurlandschap. De gemeente Midden-Drenthe vindt het belangrijk dat de agrarische sector zich op een verantwoorde wijze kan blijven ontwikkelen. De basis daarvoor is een combinatie van bedrijfseconomisch rendement en aandacht voor natuur, milieu en landschap.

In Midden-Drenthe zijn van oorsprong de akkerbouw en rundveehouderijen de belangrijkste agrarische bedrijfsvormen. Deze komen voor in het grootste deel van het buitengebied. Ongeveer de helft van de landbouwbedrijven op het Drents Plateau legt zich toe op de rundveehouderij.
De grootste bedrijven bevinden zich in de voormalige gemeente Westerbork. Rond Smilde (de rand van het plateau) is ruim 80% van de landbouwgrond in gebruik voor akkerbouwdoeleinden. Hier zijn naar verhouding veel kleine bedrijven aanwezig. De akkerbouw in dit gebied is sterk op zoek naar alternatieve gewassen en kijkt daarbij vooral naar de combinatie met de tuinbouw in de vorm van vollegrondsgroenteteelt.

Daarnaast is verspreid in het buitengebied een aantal biologische bedrijven aanwezig. De afgelopen jaren steeg in Drenthe als geheel het aantal biologische bedrijven van 48 in 1998 naar 69 in 2003 (bron: Drenthe in cijfers 2004).

In de provincie komen 29 zorgboerderijen voor[3]. Enkele daarvan liggen in de gemeente Midden-Drenthe. Op zorgboerderijen wordt sociaal-medische opvang van personen, al dan niet in de vorm van het ter plaatse woonachtig zijn, gecombineerd met (het behulpzaam zijn bij) agrarische activiteiten.

In de gemeente Midden-Drenthe zijn 33 bedrijven aanwezig die intensieve veehouderij als hoofdbedrijf hebben (voornamelijk pluimveebedrijven en bedrijven voor mest- en fokvarkens). Bij 63 bedrijven is sprake van een combinatie van bedrijfstakken (bron: CBS 2005). Deze bedrijven liggen verspreid door het buitengebied.

Het totale areaal cultuurgrond in de gemeente Midden-Drenthe bedraagt 22.586,44 ha. Daarvan is het grootste deel in gebruik ten behoeve van grasland, namelijk 10.364,12 ha. Akkerbouwbedrijven beslaan 8.082,45 ha (grotendeels granen, knol- en wortelgewassen en groenvoedergewassen). Tuinbouw beslaat 1.231,66 ha. Voor hokdierbedrijven (varkens en pluimvee) wordt 293,08 ha gebruikt en voor gecombineerde bedrijven 2.615,13 ha. Tuinbouw onder glas (exclusief fruit) omvat 3,82 ha (bron: CBS 2005).

In 1980 was het areaal bollen in Drenthe nog te verwaarlozen. De laatste jaren zijn er steeds meer volwaardige gespecialiseerde bedrijven gekomen en heeft de sector een snelle groei meegemaakt. Het gaat hierbij met name om lelies, omdat dit bolgewas goed groeit op zandgronden. Al enige tijd is in Drenthe sprake van een stabiele omvang van ongeveer 800 ha. De oppervlakte bollenteelt is in Midden-Drenthe toegenomen van ongeveer 260 ha in 2000 naar circa 440 ha in 2004 (bron: CBS 2005).

---

[3] Bron: www.landbouwzorg.nl.

Bedrijfssituatie

In tabel 1 is de verdeling van de hoofdberoepbedrijven in Midden-Drenthe over de hoofdbedrijfstypen weergegeven voor de jaren 2000 en 2004 (volgens de indeling van het CBS).

Tabel 1. Hoofdberoepbedrijven naar bedrijfstype

Bedrijfstype	Aantal bedrijven		Percentage bedrijven		Gemiddeld nge[4] per bedrijf	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Akkerbouw	198	165	30%	28%	59,6	57,4
Tuinbouw	39	32	6%	5%	236,7	437,1
Graasdieren	321	295	48%	50%	73,0	79,5
Hokdieren[5]	42	33	6%	6%	105,9	96,9
Combinatie	71	63	10%	11%	99,6	92,6
Totaal	**671**	**588**	**100%**	**100%**	**83,4**	**95,1**

Bron: CBS 2005

Net als elders in Nederland is het aantal agrarische bedrijven de laatste jaren afgenomen. In 1998 waren er in de gemeente Midden-Drenthe 763 agrarische bedrijven, waarvan 672 hoofdberoepbedrijven en 91 nevenberoepbedrijven. In 2000 waren dit er 671 en in 2004, 588. Dit betekent een afname van het totaal aantal agrarische bedrijven van ruim 20% ten opzichte van de situatie in 1998. Hiermee volgt Midden-Drenthe in grote lijnen het landelijk en provinciaal beeld.

De landbouw in Midden-Drenthe heeft een duidelijk grondgebonden karakter. Uit de hiervoor staande cijfers blijkt dat de helft van het totaal aantal agrarische bedrijven in de gemeente uit melkveehouderijen bestaat (50%). Voor de provincie Drenthe als geheel is dit 58%. Van het totaal aantal agrarische bedrijven is 28% een akkerbouwbedrijf. Voor de provincie Drenthe als geheel is dit 24%. Het aantal akkerbouwbedrijven is de laatste jaren afgenomen, evenals het aantal melkveebedrijven. De gemiddelde bedrijfsomvang van de akkerbouwbedrijven nam af, terwijl de gemiddelde bedrijfsomvang van de melkveebedrijven toenam. Uit de hiervoor staande cijfers blijkt verder een forse toename van de gemiddelde bedrijfsomvang van de tuinbouwbedrijven. Het aandeel tuinbouwbedrijven binnen het totaal aantal agrarische bedrijven is iets afgenomen van 6% in 2000 naar 5% in 2004.

Bedrijfsgrootte (productieomvang)

De verdeling van agrarische bedrijven naar productieomvang in respectievelijk kleine, middelgrote en grote bedrijven is weergegeven in tabel 2. De productieomvang wordt uitgedrukt in nge, Nederlandse Grootte Eenheid[6].

---

[4] Een nge (Nederlandse Grootte Eenheid) is een eenheid waarin de economische omvang van een agrarisch bedrijf kan worden uitgedrukt.

[5] Hokdieren zijn varkens en pluimvee. Kalvermesterijen worden niet als hokdierbedrijven geteld, maar als graasdierbedrijven.

[6] Tegenwoordig wordt hiermee de bruto toegevoegde waarde van het agrarisch bedrijf weergegeven in plaats van met sbe, standaardbedrijfseenheden (1 nge = 2,8 sbe).

Tabel 2. Bedrijfsomvang van hoofd- en nevenberoepbedrijven in nge, aantal en percentage bedrijven per grootte-categorie

Jaartal	2000	2000	2004	2004
Omvang in nge	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
0-32 nge	224	33%	206	35%
32-50 nge	73	11%	57	10%
50-70 nge	76	11%	51	9%
70-150 nge	208	31%	181	31%
> 150 nge	90	13%	93	16%
Totaal	**671**	**100%**	**588**	**100%**

Bron: CBS 2005

Het aantal bedrijven nam de afgelopen jaren af, de gemiddelde economische omvang per bedrijf bleef evenwel gelijk. Zowel in 2000 als in 2004 was iets meer dan de helft (55% respectievelijk 56%) van de aanwezige bedrijven een volwaardig agrarisch bedrijf (> 50 nge). Van alle bedrijven is iets minder dan de helft (47%) groter dan 70 Nge. Echter 45% behoort tot de bedrijven met een bedrijfsomvang van minder dan 50 Nge.

Over het algemeen worden bedrijven met een omvang van rond de 50 nge als levensvatbaar gezien. Uiteraard is deze norm niet absoluut doorslaggevend voor het toekomstperspectief van een bedrijf. Andere factoren, zoals vermogenssituatie, aard en opzet van het bedrijf, deskundigheid, leeftijd en ondernemerscapaciteiten van de ondernemer en de marktsituatie bepalen mede de kans op een duurzaam voortbestaan.

De bedrijven met een geringe omvang hebben waarschijnlijk weinig toekomstperspectief in de huidige opzet. Verwacht moet worden dat veel van deze bedrijven of op korte termijn zullen worden beëindigd of als nevenberoepbedrijf (hoofdberoep elders) worden voortgezet. De bedrijven die groter zijn dan 70 nge hebben zonder meer een serieus toekomstperspectief.

De gegevens van Midden-Drenthe worden in de navolgende tabel afgezet tegen de gegevens van de provincie Drenthe. Deze vergelijking levert het volgende beeld op.

Tabel 3. Vergelijking bedrijfsomvang in nge's van hoofd- en nevenberoepsbedrijven, percentage bedrijven per grootte-categorie (bron: CBS 2005)

Nge	0-32	32-50	50-70	70-150	>150
Midden-Drenthe	35%	10%	9%	31%	16%
Provincie	40%	9%	9%	30%	12%

Bron: CBS 2005

In Midden-Drenthe is 45% van de bedrijven kleiner dan 50 nge. In de provincie ligt dit percentage op 49%. In Midden-Drenthe is 47% van de bedrijven groter dan 70 nge. In de provincie ligt dit percentage iets lager: 42%. In Midden-Drenthe hebben 16% van de bedrijven een omvang van meer dan 150 nge, in de provincie is dat percentage eveneens iets lager: 12%.

Aangezien bij deze cijfers geen onderscheid wordt gemaakt naar hoofd- en nevenberoepbedrijven en naar bedrijfstype kan bij het vergelijken geen stellige conclusie worden getrokken voor de economische omvang van een bepaald bedrijfstype. Wel is duidelijk dat Midden-Drenthe er ten opzichte van de provincie Drenthe als geheel relatief gunstig uitspringt.

Bedrijfsgrootte (oppervlakte)

De gemiddelde bedrijfsgrootte van een agrarisch bedrijf in de gemeente Midden-Drenthe is ongeveer 38 ha. Gemiddeld is een akkerbouwbedrijf circa 49 ha en een veehouderijbedrijf circa 35 ha. Een tuinbouwbedrijf is gemiddeld circa 38 ha.

In tabel 4 wordt de verdeling van alle bedrijven gegeven wat betreft hun bedrijfsoppervlakte. Alleen bedrijven met cultuurgrond zijn meegenomen.

Tabel 4. Vergelijking bedrijfsomvang in hectare van hoofd- en nevenberoepsbedrijven, aantal en percentage bedrijven per grootte-categorie

Jaar	2000		2004		2000		2004	
Oppervlakte (ha)	< 30				30-50			
Midden-Drenthe	343	52%	278	48%	160	24%	127	22%
Provincie	2.814	58%	2.214	53%	1.058	21%	873	21%

Jaar	2000		2004		2000		2004	
Oppervlakte (ha)	50-100				> 200			
Midden-Drenthe	127	19%	130	23%	28	4%	39	7%
Provincie	819	17%	843	20%	185	4%	236	6%

Bron: CBS 2005

Uit deze tabel blijkt dat in Midden-Drenthe het aantal bedrijven kleiner dan 30 ha procentueel iets lager is (48%) dan in de provincie (53%). Het percentage middelgrote bedrijven (30 ha tot 50 ha) is vrijwel gelijk (respectievelijk 22% en 23%). Het percentage grote bedrijven (50 ha tot 100 ha) is iets hoger in vergelijking met de provincie als geheel (respectievelijk 23% en 20%) en het percentage zeer grote bedrijven (>100 ha) is praktisch vergelijkbaar (respectievelijk 7% en 6%).

De bedrijven in Midden-Drenthe zijn relatief kleinschalig, 48% is kleiner dan 30 ha (op provinciaal niveau is dit 53%). Ook blijkt uit deze tabel dat het percentage bedrijven (kleiner dan 30 ha) de afgelopen jaren iets is afgenomen (van 52% naar 48%), het percentage middelgrote bedrijven (30 ha tot 50 ha) vrijwel gelijk is gebleven (van 24% naar 22%) en het percentage grote bedrijven (50 ha tot 100 ha) iets is toegenomen (van 19% naar 23%). Het percentage zeer grote bedrijven is binnen de gemeente Midden-Drenthe van 4% naar 7% toegenomen.

Bedrijfsopvolging

Wat betreft de inschatting van de opvolgsituatie vindt er een geleidelijke verschuiving plaats. Het aantal bedrijven met een bedrijfshoofd jonger dan

40 jaar nam af van 20,5% in 2000 tot 14% in 2004. Het percentage bedrijfshoofden in de categorie 55 jaar of ouder steeg daarentegen van 41,5% in 2000 naar bijna 46% in 2004. Over het algemeen wordt de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden hoger. Voor Drenthe als geheel is eenzelfde verschuiving zichtbaar (bron: CBS 2005).

Ongeveer 40% van de bedrijven in de gemeente Midden-Drenthe met een bedrijfshoofd ouder dan 50 jaar gaf in 1996 te kennen te beschikken over een opvolger. Het is vrijwel zeker dat de opvolgsituatie de laatste jaren verder achteruit is gegaan door de minder goede vooruitzichten voor de landbouw (bron: Landbouwontwikkelingsplan gemeente Midden-Drenthe. Geen recente CBS-cijfers beschikbaar).

3.5
Landschap

3.5.1
Landschappelijke hoofdstructuur

De natuurlijke ondergrond, die onder invloed van klimaat, landijs, zee, wind en water is ontstaan, heeft het Drentse landschap al lang geleden gevormd. Menselijke ingrepen hebben het landschap verder gekneed tot wat het nu is.
De ontwikkeling van het landschap van Drenthe hangt voortdurend samen met de moeizame agrarische productieomstandigheden, zoals bij de eeuwenlange ontwikkeling van de esdorpen op het arme zand, het vruchtbaar maken van de essen, het ontstaan van stuifzanden en heidevelden en de grootschalige ontginning van de Veenkoloniën. Deze wordingsgeschiedenis is essentieel voor de huidige kwaliteiten van het landschap.

Het plateau
Op het plateau is voornamelijk het esdorpenlandschap tot ontwikkeling gekomen. Het esdorpenlandschap is bij uitstek een agrarisch cultuurlandschap: elk onderdeel van het landschap komt voort uit het agrarisch gebruik. De esdorpen vormen de ontginningsbasis van het landschap. Ze liggen veelal op de overgang van nat (beekdal) naar droog (es/heide/bos). Rond het dorp liggen de verschillende landschaponderdelen die in het oude landbouwsysteem elk hun eigen functie hadden: de es, de madelanden in de beekdalen en de heidevelden op het plateau. Deze verschillende onderdelen leveren vanouds een scala aan beelden op, variërend van kleine besloten ruimtes in en rond de dorpen tot gebieden van formaat als de open veld- en heideontginningen en de boscomplexen.
Ondanks het feit dat de verschillen tussen de landschapsonderdelen de afgelopen decennia zijn vervaagd, is het esdorpenlandschap in zijn totaliteit nog redelijk gaaf en herkenbaar.

De rand

Aan de randen van het plateau zijn in de veengebieden een aantal totaal andere landschappen tot ontwikkeling gekomen. Deze landschappen verschillen onderling sterk van elkaar. Elke ontginning heeft zijn eigen specifieke kenmerken waaraan de tijd en de manier van ontginning zijn af te lezen. Het meest voorkomende landschapstype is het hoogveenontginningslandschap. Kenmerkend voor dat landschap is een strakke, rationele verkaveling met bebouwingslinten langs kanalen en een sterke openheid in het buitengebied die door wijken wordt gestructureerd. De meeste veenontginningen in Drenthe zijn door kanalen onderling verbonden. Zo verbindt het Oranjekanaal het veengebied van Smilde met het veengebied rond Emmen. Deze lange waterlijnen doorsnijden het kleinschalige esdorpenlandschap van het plateau.
Naast de hoogveenontginningen komen binnen de rand nog randveen- en laagveenontginningen voor. Het Reestdal en de koloniën van Weldadigheid (Veenhuizen, Frederiksoord, Wilhelminaoord en Zorgvlied) zijn nog binnen de rand als afzonderlijke en tevens bijzondere landschapstypen te onderscheiden.

Figuur 2. Landschappelijke Hoofdstructuur (plateau, ruggen, beken) (bron: Nota Landschap, provincie Drenthe)

3.5.2
Landschappelijke deelgebieden/landschapstypen

Binnen het landschap van Midden-Drenthe zijn de volgende landschapstypen te onderscheiden:

- het plateau met de beekdalen, de oude veldontginningen en de jonge ontginningen;
- de rand met de veenontginningen.

Deze indeling in landschapstypen komt overeen met de indeling die in het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied is opgesteld.

Beekdalen

Na het opheffen van de markegrenzen zijn de beekdalen verdeeld onder de eigenaren. Dit heeft geleid tot een strokenverkaveling haaks op de beek. Om het vee te keren, werden de perceelgrenzen beplant, vooral met elzen. Bij de Elperstroom en de Hijkerleek is dit patroon nog steeds herkenbaar. In andere beekdalen is de verkavelingsvorm nog zichtbaar.

De overgang van een besloten beekdallandschap in de bovenloop naar een wijd en open middengebied is goed te zien in het dal van de Beilerstroom ten oosten van Beilen, waar het beekdal een grote breedte bezit. In de gemeente is een groot deel van de beekdalen herverkaveld ten behoeve van de landbouw. De smalle strokenverkaveling is hier vervangen door een bredere, bijna blokvormige verkaveling. Ook zijn meanderende beeklopen genormaliseerd.
Veel beekdalen worden aan beide zijden begrensd door wegen die veelal begeleid worden door opgaande beplanting. Van oudsher komt bebouwing in de beekdalen niet voor. Tegenwoordig is aan de randen van vooral de ruilverkavelde beekdalen agrarische bebouwing te vinden.

Oude ontginningen

De oude veldontginningen zijn de gronden die als eerste zijn ontgonnen. Deze gronden hebben deel uitgemaakt van het landbouwsysteem van de esdorpen. Het merendeel van de gronden bestaat uit essen.
De oude veldontginningsgronden liggen hoger. Deze hogere ligging wordt bovendien geaccentueerd door de bolle vorm van de essen. De essen sluiten voor het grootste deel direct aan op de dorpen. Oorspronkelijk zijn de essen omgeven door een esrandbosje (een houtwal) van eiken om het wild en het vee te keren en om als hakhout te kunnen dienen. Rond de Holtesch bij Hooghalen en de Ter Horster Esch ten zuiden van Beilen zijn nog relicten van deze esrandbosjes overgebleven.
De bebouwing stond van oudsher in de dorpen, vaak aan de rand van de es. Over de es liepen zandpaden als kortste verbinding tussen de dorpen. In een latere fase zijn rond de essen wegen aangelegd, waarlangs later ook bebouwing is ontstaan.
Na de opheffing van de marke zijn de esgronden verdeeld onder de markegenoten. Hierdoor is de huidige blokvormige verkaveling van de essen ontstaan.

Jonge ontginningen

Het grootste deel van de jongere ontginningen op het plateau dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Het zijn relatief grote gebieden die op planmatige wijze zijn ontgonnen. De kavelrichting was veelal een voortzetting van de bestaande grenzen in de omgeving. Er is een min of meer blokvormig wegenpatroon uitgezet met daarbinnen meerdere blokvormige kavels voor een goed landbouwkundig gebruik. Ze worden van elkaar gescheiden door sloten en afrasteringen. Binnen het patroon van doorgaande wegen ligt een fijnmazig patroon van zandwegen.
Voor een belangrijk deel zijn de jongere ontginningen bebost. Vrijwel de gehele noordelijke rand van de gemeente wordt gevormd door uitgestrekte boscomplexen. In de bossen liggen de buitenplaatsen Dennenrode en Hooghalen die geheel in de omgeving zijn opgegaan.
Langs de doorgaande wegen is bebouwing ontwikkeld. Hierbij gaat het om relatief nieuwe bedrijven. De huidige boerenerven zijn groot in vergelijking met de andere deelgebieden. Erfbeplanting is beperkt aanwezig.

Door onder andere de begeleidende beplanting langs wegen en kanalen, de aanleg van nieuwe houtsingels en bosjes en de bouw van recreatiecomplexen is de oorspronkelijke open karakteristiek van de veldontginningen verdwenen.
Een deel van de oude woeste gronden is nooit ontgonnen. Deze stuifzand- en heidegebieden zijn nu belangrijke natuurgebieden. Resten van stuifzandgebieden zijn het Mantingerzand, het Balingerzand, het Hullenzand, het Groote Zand, delen van het Hijkerveld en het Orvelterzand.

Veenontginningen

De Echtense en Smildiger venen behoren tot het hoogveenontginningslandschap binnen de provincie Drenthe. Deze veengebieden kenmerken zich door een kanalenstelsel dat het gebied ontsluit en de verschillende gebieden met elkaar verbindt. Bijzonder is het Oranjekanaal dat het Drents Plateau doorsnijdt en de Smildiger venen verbindt met het veengebied rond Emmen.
Typerend voor de veengebieden is een rationele verkaveling. Haaks op het hoofdkanaal zijn wijken gegraven in een systematisch ritme op dezelfde onderlinge afstand. De bebouwing is geconcentreerd in linten. Beplanting is beperkt aanwezig waardoor de veengebieden relatief open zijn.

Het veenkoloniale landschap van Smilde

De Drentsche Hoofdvaart vormt de basis van de ontginningen rond Smilde. In het huidige landschap zijn de verschillende fasen van ontginning nog zichtbaar. Rond Hoogersmilde, waar de ontginning is begonnen, is het landschap kleinschaliger en minder systematisch verkaveld dan in het noordelijker deel rond Smilde. Het Fochteloërveen vormt het restant van het grote veengebied. De grens tussen het ontgonnen en onontgonnen deel is markant en goed zichtbaar. De bebouwing concentreert zich langs de Drentsche Hoofdvaart. Vooral de westzijde is sterk bebouwd.

Het veenkoloniale landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen

De veenontginningen rond Nieuw-Balinge kenmerken zich door een sterke strokenverkaveling die richting Witteveen overgaat in een meer regelmatige blokvormige verkaveling. De grens van het veengebied is bij Nieuw-Balinge goed zichtbaar. De overgang naar het achterliggende Mantingerzand is duidelijk te herkennen.
De bebouwing is geconcentreerd langs de Middenraai, die het veengebied doorsnijdt, en in de dorpen Nieuw-Balinge en Witteveen. Nieuw-Balinge ligt op de grens van het veengebied en de hogere gronden van het Groote Veld. Het dorp is in de achttiende eeuw gesticht bij de ontginning van het veengebied, nadat de Middenraai was gegraven. Er is een duidelijk onderscheid tussen de 'dorpszijde' met de doorlopende weg en de landzijde waar de percelen per brug bereikbaar zijn. Witteveen is een bijzonder dorp. Als jongste dorp van Drenthe is het als werkverschaffingsdorp gesticht. Opvallend is de eenduidige, systematisch opgezette lintbebouwing langs de J.B. Kanweg.

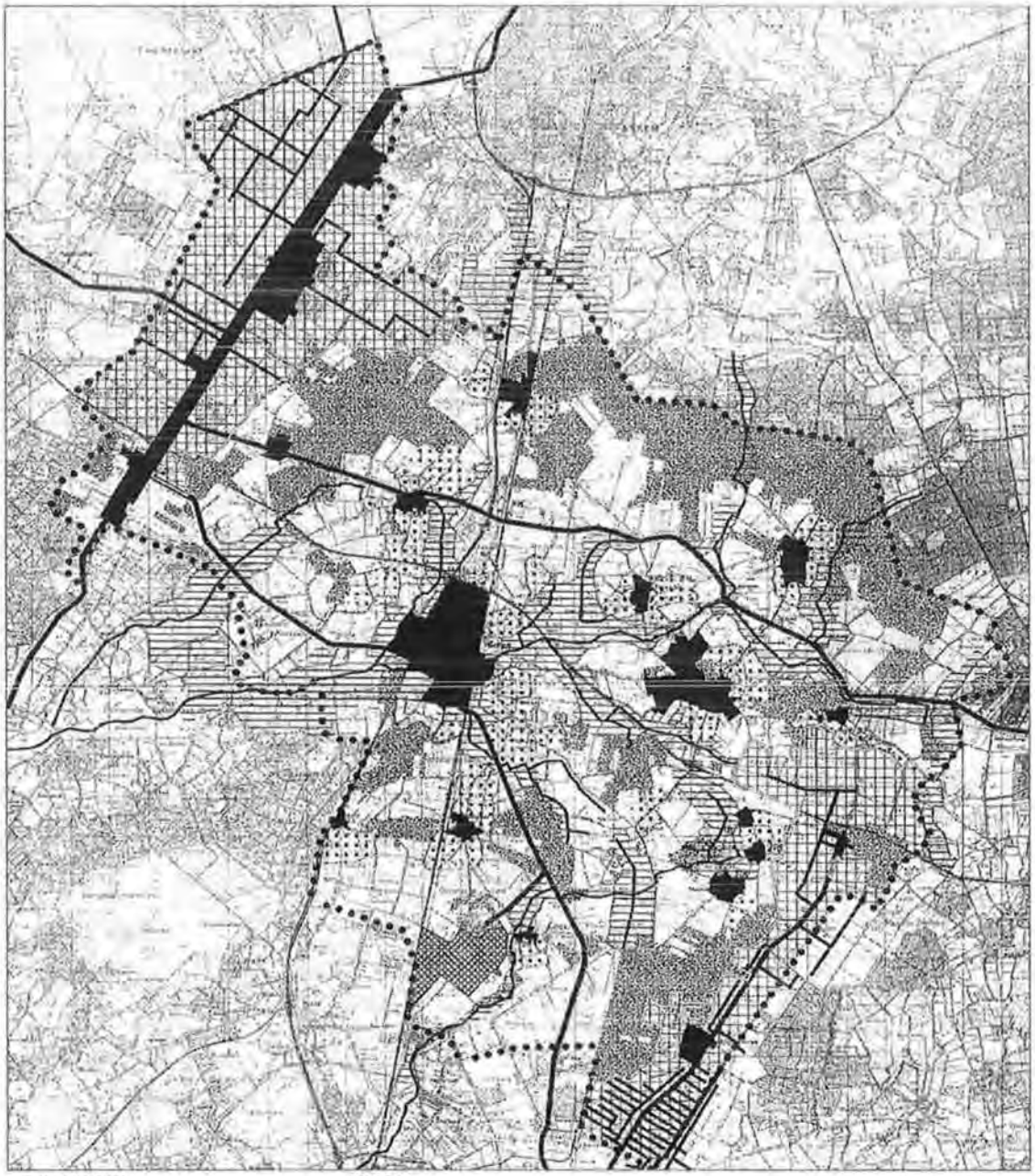

HET PLATEAU

- essen
- beekdalen
- jonge ontginningen
- beken

OVERIG

- gemeentegrens
- bos- en natuurgebieden in eigendom bij natuurbeschermingsorganisaties
- VAM-terrein
- dorpen (bron: bestemmingsplannen buitengebied)

DE RAND

- veenontginningen
- wijken
- kanalen

Figuur 3. Indeling in landschapstypen (bron: Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe)

3.5.3
Landgoederen

In het buitengebied van Midden-Drenthe bevindt zich het Landgoed Vossenberg, ten oosten van Wijster. Dit ongeveer 300 ha gebied is ontgonnen in de eerste decennia van de twintigste eeuw. Het landgoed bestaat uit landbouwgronden, jonge loofbosjes, enige heiderestanten, lanen en enkele verspreid liggende vennetjes. Het ontginningslandschap wordt doorsneden door twee kanalen met een fraaie begroeiing langs de oevers. Het landhuis Vossenberg fungeerde als centraal punt bij de ontginningswerkzaamheden. Het huis dat in 1918 midden op de open vlakte werd gebouwd, ligt nu verscholen in het bos.

Ten zuiden van de weg Hooghalen-Zwiggelte ligt het landgoed Dennenrode. Het betreft een jong landgoed met loofbos, landbouwgrond en twee vijvers. Er komen reeën, kerkuilen en verschillende soorten vleermuizen voor. In het gebied ligt de villa Hiemstrastate. Hierin is een galerie gevestigd.

Aan de noordzijde van het Hijkerveld ligt het landgoed Kortewegse bos. Landgoed Kortewegse bos is vanaf het ontstaan in handen van de familie Korteweg geweest, een vervenersfamilie uit Smilde. Het landgoed kenmerkt zich door de opvallende stervormige structuur. Het is een van de weinige sterrenbossen in Drenthe. Tegenwoordig is het landgoed eigendom van het Drents landschap en onderdeel van het natuurgebied Hijkerveld.

3.6
Cultuurhistorie en archeologie

Onder cultuurhistorie wordt verstaan: sporen, objecten en patronen/structuren die zichtbaar of niet zichtbaar deel uitmaken van onze leefomgevingen en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling (Nota Belvedere,1999). In het navolgende worden achtereenvolgens de archeologische waarden (de niet zichtbare sporen) en de cultuurhistorische waarden (de zichtbare sporen) toegelicht.

Archeologie
In maart 2009 heeft de gemeente Midden-Drenthe een archeologische verwachtings- en beleidskaart op laten stellen. Deze verwachtingskaart, die veel specifieker is dan de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), geeft aan waar de trefkans voor archeologische waarden groot of klein is en legt de basis voor het te ontwikkelen gemeentelijke beleid ten aanzien van het behoud van archeologisch erfgoed. De provincie heeft aangegeven dat voor bouwontwikkelingen met een oppervlakte kleiner dan 500 m^2, geen archeologisch onderzoek hoeft te worden verricht, mits deze locaties zich verder dan 50 m van een archeologisch monument bevinden en in een gebied dat is aangeduid met een lage verwachtingswaarde.

Archeologische vondsten en verwachtingen

De gemeente Midden-Drenthe heeft vrijwel continu vormen van bewoning gekend. Uit de verschillende tijdsperioden zijn daardoor allerlei vondsten gedaan variërend van sierbijlen, grafschatten, sporen van celtic fields tot een deel van een galgpaal met drie terechtgestelden. De oudste vondsten in de gemeente Midden-Drenthe dateren uit het midden paleolithicum (tot 8800 voor Christus). Hierbij gaat het om vuursteenvondsten en mogelijk vondsten van vuistbijlen en mammoeten.

Het merendeel van de archeologische vondsten is gedaan op het plateau dat door zijn hogere ligging het meest geschikt was voor bewoning. De vondsten zijn vaak gerelateerd aan locaties nabij open water, zoals een dobbe of beken. De nabijheid van water is vaak een voorwaarde geweest voor een geschikte vestigingslocatie voor de mens.

In de archeologische verwachtingen voor het grondgebied van Midden-Drenthe komt het verschil tussen de veengebieden en het plateau duidelijk naar voren. De lange tijd ontoegankelijke veengebieden hebben merendeels een lage verwachting. Op het plateau variëren de verwachtingen tussen hoog en middelhoog. Een bijzondere categorie vormen de reeds geregistreerde terreinen. Deze terreinen staan op de Archeologische Monumentenkaart.

Archeologische Monumentenkaart

Binnen de gemeente Midden-Drenthe zijn een flink aantal gebieden te rekenen tot waardevolle archeologische terreinen. De Archeologische Monumentenkaart (AMK) verdeelt deze terreinen onder in terreinen van zeer hoge archeologische waarde (wettelijk beschermd), hoge archeologische waarde, archeologische waarde en van archeologische betekenis. Deze terreinen zijn beoordeeld op de criteria kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde.

In Midden-Drenthe komen verspreid over het buitengebied ongeveer 100 terreinen van archeologische waarde voor. Het betreft veelal heide en stuifzandterreinen. De waarde varieert van 'terrein van zeer hoge archeologische waarde' tot 'terrein van archeologische betekenis'. De Noordesch ten noorden van Orvelte is een wettelijk beschermd monument, met zeer hoge archeologische waarde. Hier geldt het beschermingsregime van de Monumentenwet 1988.

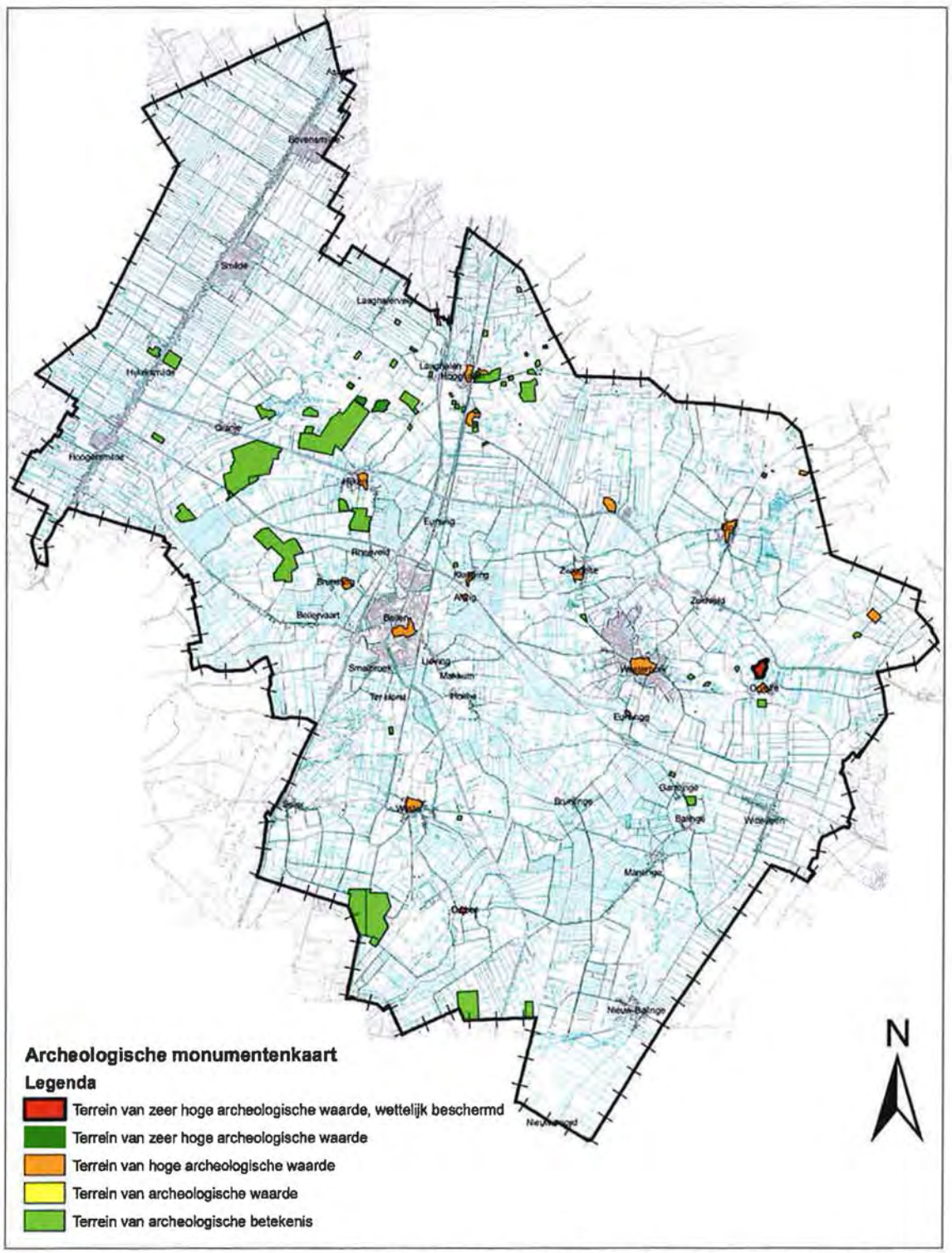

Figuur 4. AMK-gebieden gemeente Midden-Drenthe (bron: POP II, provincie Drenthe)

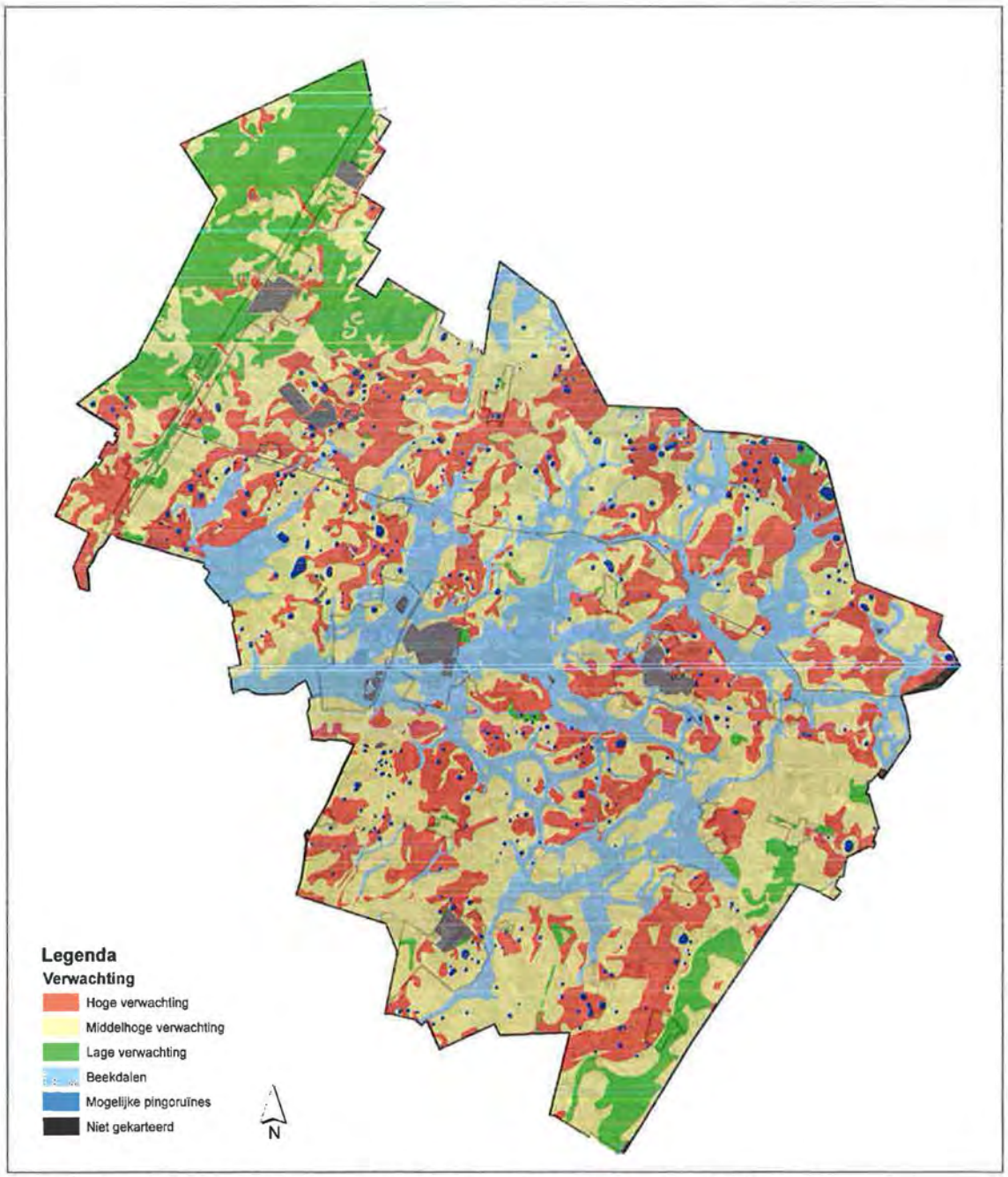

Figuur 5. Archeologische verwachtingskaart gemeente Midden-Drenthe

Cultuurhistorische waarden

De ingrepen die de mens in de loop der tijden in het landschap heeft gedaan om een beter bestaan op te bouwen, zijn als herkenbare structuren juist in Drenthe nog op veel plaatsen herkenbaar. De ruimtelijke samenhang tussen essen, heide, beekdalen en dorpen heeft een cultuurhistorische oorsprong en is ook nu nog op veel plaatsen in Drenthe zeer herkenbaar in het landschap (zie daarvoor ook paragraaf 3.5). Ook eeuwenoude verbindingen als zandpaden en klinkerwegen zijn cultuurhistorische relicten die de geschiedenis van Drenthe laten zien. De herkenbaarheid van de cultuurhistorie is in het POP II in drie categorieën weergegeven: hoogste, middelste en laagste gaafheidsgraad. Midden-Drenthe kent over het algemeen een middelste tot laagste gaafheidgraad. Een hoge gaafheidsgraad wordt in Midden-Drenthe uitsluitend toegekend aan het gebied tussen Westerbork en Orvelte.

Specifieke elementen waaraan een cultuurhistorische betekenis kan worden toegekend, zijn:

- de nog herkenbare essen;
- zandpaden en klinkerwegen;
- landgoederen en buitenplaatsen;
- watererfgoed: waterlopen en cultuurhistorisch waardevolle waterwerken;
- de molen van Makkum, nabij Beilen (rijksmonument). Het betreft een korenmolen in goede staat. Om als volwaardige korenmolen te kunnen functioneren (ook in de toekomst), is het nodig voor de molen een geëigende bestemming en een beschermingszone op te nemen. (De biotoop rondom de molen is matig, in de omgeving van de molen staan enkele gebouwen. Er kan niet worden gesproken van een onbelemmerd open gebied.);
- Noordesch Orvelte (archeologisch monument);
- het beschermd dorpsgezicht Orvelte.

Cultuurhistorische Hoofdstructuur provincie Drenthe

In juli 2009 heeft het college van Gedeputeerde Staten de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Drenthe vastgesteld. In deze hoofdstructuur heeft de provincie vastgelegd welke cultuurhistorische elementen van provinciaal belang zijn. Hierbij gaat het om cultuurhistorische structuren die een groter gebied beslaan of een belang hebben dat verder gaat dan het lokale (gemeentelijke) niveau. Ruimtelijke dominantie (wat is nu nog zichtbaar) en samenhang tussen elementen binnen structuren of samenhang tussen verschillende tijdsperiodes zijn de leidraad geweest voor de selectie die tot de hoofdstructuur heeft geleid.

Binnen de gemeentegrenzen worden verschillende structuren tot de Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur gerekend:

- de Drentsche Hoofdvaart en het Oranjekanaal als verbindende lijnen;
- het bebouwingslint langs de Drentsche Hoofdvaart;

- het gebied rond Hooghalen met diverse relicten, waaronder Kamp Westerbork;
- het beekdalsysteem van de Westerborkerstroom, Elperstroom en Oude Vaart met de aangrenzende esdorpen (Zwiggelte, Westerbork, Elp en Orvelte);
- werkverschaffingsdorp Witteveen.

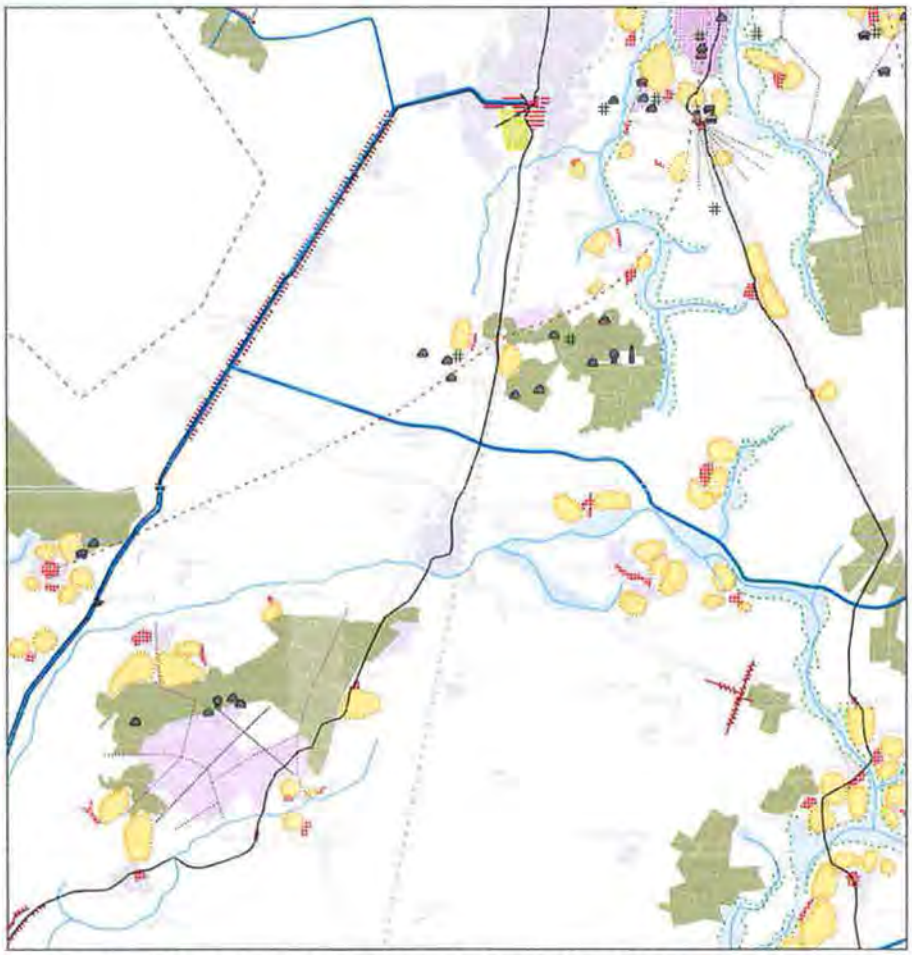

Figuur 6. Uitsnede Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (bron: Cultuurhistorisch kompas Drenthe)

Beschermde dorpsgezichten

Orvelte is een beschermd dorpsgezicht. De oorspronkelijke ruimtelijke structuur en bebouwing van het esdorp zijn er door de eeuwen heen goed bewaard gebleven. Dit heeft ertoe geleid dat het dorp als 'beschermd dorpsgezicht' is aangemerkt. De begrenzing van het beschermd dorpsgezicht valt binnen het bestemmingsplan Orvelte (2006).

Watererfgoed

Het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur) heeft een inventarisatie gemaakt van het Watererfgoed in Drenthe. In totaal gaat het om 226 objecten (tabel d.d. 7 december 2005). De objecten omvatten onder meer bruggen, vaarten, duikers, schutsluizen, gemaaltjes, kunstwerken en pingoruï-

nes. Het betreft alleen een inventarisatie. Een waardering heeft nog niet plaatsgevonden. Tot de geïnventariseerde objecten behoort onder meer de in 1885 gegraven waterinlaatleiding vanaf het hoger gelegen Oranjekanaal naar de Suermondswijk in Smilde. Behalve het feit dat het hier om een stukje cultuurhistorisch watererfgoed gaat, vormt de waterscheiding een visueel waarneembare grens tussen de voormalige gemeenten Beilen en Smilde.

3.7
Bos en natuur

Bos- en natuurgebieden

In de gemeente komen grote aaneengesloten bos- en natuurgebieden voor. Het grootste deel van de bos- en natuurgebieden is voedselarm van karakter en bestaat voornamelijk uit naaldhoutbossen, gemengde bossen of loofhoutbossen. Op zeer kleine schaal komen nog broekbosjes (nat) voor. Ook heideterreinen en stuifzandgebieden komen voor. De heideterreinen komen vaak in mozaiekvorm voor: afwisselend bos, heide, vennen, struwelen en/of graslanden.

De belangrijkste heideterreintypen zijn droge struikheidevegetaties, vochtige dopheidevegetaties, hoogveenrestanten en vennen. Grote delen van de stuifzandgebieden zijn bebost, vooral met naaldhout (grove den) en plaatselijk met gemengd hout (zomereik, grove den). Andere stuifzandgebieden bestaan voornamelijk uit heide. Er is geen sprake meer van 'levend' stuifzand. De bos- en natuurgebieden herbergen veel diersoorten, waaronder belangrijke en/of zeldzame soorten. De bosgebieden herbergen nog enkele paren zeldzame broedvogels als wespendief en zwarte specht en verspreid komen dassenburchten voor. De heideterreinen en veentjes vormen het leefgebied van reptielen zoals levendbarende hagedis en adder en vele soorten vlinders en libellen.

Binnen het plangebied komen de volgende grotere natuurgebieden voor:
- het Mantingerzand: het betreft een gebied met droge heide op een geaccidenteerd terrein met uitgestrekte jeneverbesstruwelen;
- het Mantingerbos: het betreft een gebied met eikenbossen met ondergroei van hulst;
- de Elperstroom: het betreft een gebied met beekdalgraslanden in de bovenloop van het Zuidwest-Drentse bekensysteem, met kalkrijke blauwgraslanden;
- de aaneengesloten Boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo: het betreft overwegend naaldboscomplexen afgewisseld met kleinere oppervlaktes loofbos en gemengd bos, heideterreinen en veentjes;
- Natuurreservaat Hijkerveld/Diependal: het betreft grote oppervlaktes vochtige en droge heide en veentjes. Het gebied was vroeger gedeeltelijk in gebruik als vloeiveld. Dientengevolge zijn grote waterplassen ontstaan die van grote waarde zijn voor tal van overwinterende en doortrekkende watervogels.

Daarnaast liggen de volgende natuurgebieden voor een klein deel binnen de gemeente: Drentsche Aa-gebied, Drents-Friese Wold (Nationaal Park), Dwingelderveld (Nationaal Park) en het Witterveld. Het Fochteloërveen grenst aan het plangebied. Omdat deze gebieden, net als enkele van de hiervoor genoemde gebieden, een bijzondere Europese status hebben, worden ze kort beschreven. In hoofdstuk 4 wordt uitgebreid ingegaan op de Europese status en de consequenties hiervan. In de figuren 12 en 13 is de ligging van de natuurgebieden in de gemeente weergegeven.

Het Fochteloërveen betreft een restant hoogveengebied te midden van een veenkoloniaal landschap en bosrijk gebied. Tevens is het een belangrijk overwinteringsgebied voor enkele soorten eenden, zwanen en ganzen.

Het Drentsche Aa-gebied betreft een beekdalgebied met een oppervlakte van ruggen en dalen waar de loopjes en de diepjes stromen omgeven door graslanden. Het Drentsche Aa-gebied is een van de laatste gave stroomdalen van ons land. Voorkomende soorten zijn onder meer rivierprik, bittervoorn en de kamsalamander.

Het Drents-Friese Wold bestaat uit bossen, heide, stuifzanden en schrale graslanden. Voorkomende soorten zijn kamsalamander en drijvende waterweegbree.

Het Dwingelderveld betreft een voormalig stuifzand- en heidegebied, later gedeeltelijk omgezet in bos- en landbouwgebied, maar van grote waarde voor flora en avifauna. Inmiddels is de landbouwfunctie opgeheven en wordt de oppervlakte heide en veentjes weer vergroot. Voorkomende soorten zijn gevlekte witsnuitlibel, kamsalamander en meervleermuis. Ook voor broedvogels en doortrekkende/pleisterende watervogels is het gebied van grote waarde.

Het Witterveld betreft een gebied met een overgang van hoger gelegen zandgronden met vochtige en droge heidevegetaties naar een hoogveengebied met rustend hoogveen en lavende hoogveenvegetaties, alsmede plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water (het Witterveld valt voor een klein gedeelte binnen het plangebied).

Het Leggelderveld/Blauwe meer betreft een complex van bos, heide en plassen en valt eveneens voor een klein deel binnen het plangebied.

Natuurwaarden in agrarische gebieden

Daarnaast komen binnen de gemeente natuurwaarden voor in de agrarische gebieden. Het gaat hierbij onder meer om:

- vochtige open graslanden met (ecologisch belangrijke) sloten van groot belang voor weidevogels;
- pleisterplaatsen voor ganzen en zwanen (Hijkersmilde/Oranje en Bovensmilde);

- gebieden met wijken van belang voor watervogels (omgeving Smilde en in het zuidoostelijk deel van de gemeente);
- gebieden met relatief veel bosjes en houtwallen die in combinatie met veedrinkpoelen van grote betekenis zijn voor kleine zoogdieren, marterachtigen, amfibieën en struweelvogels (voornamelijk driehoek Beilen-Wijster-Westerbork);
- voedselrijke of vochtige loofbosjes (komen verspreid in de gemeente voor);
- vennen en veentjes (liggen verspreid in het agrarisch gebied met soms specifieke planten- en diersoorten).

De natuurwaarden in het buitengebied van Midden-Drenthe zijn groot. De betekenis van de natuurwaarden varieert van lokaal (bijvoorbeeld de sloten en bermen) tot internationaal (bijvoorbeeld natte-vochtige heidevegetaties). Verder is Midden-Drenthe van nationaal-provinciale betekenis voor een groot aantal rode lijstsoorten.

Inventarisatie Midden-Drenthe

De gemeente heeft zich aangesloten bij de periodieke herinventarisatie van soorten planten en vegetaties in Drenthe. Deze actualisatie is in 2008 uitgevoerd voor het gemeentelijk grondgebied buiten de bekende en herkenbare natuurterreinen. Een gedeelte van de resultaten van deze veldinventarisatie is samengevat op de kaart Veldinventarisatie flora in bijlage 7.

Drijvende waterweegbree is op verschillende plaatsen in het plangebied aangetroffen als streng beschermde soort. De soort komt buiten de natuurterreinen voor op vier plaatsen in het zuidoosten van de gemeente.

Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren, zoals heide- en veenplassen, laaglandbeken, kanalen, sloten, watervoerende greppels en vijvers. Het best gedijt de plant in water dat helder, mineralenarm tot matig rijk en soms ijzerhoudend is. De soort kan ondergedoken groeien, maar ook op droogvallende oevers staan. Pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en vennen bieden een geschikt vestigingsmilieu. Voor een duurzaam behoud zijn omstandigheden nodig die dichtgroeien tegengaan. De soort kan lang standhouden op sterk uitdrogende oevers, in stromend water en onder voedselarme omstandigheden.

Ondergedoken populaties verspreiden zich meestal vegetatief, terwijl de soort zich op oevers als een eenjarige plant gedraagt die rijkelijk bloeit en zaad vormt. Het zaad kan onder gunstige omstandigheden 80 jaar kiemkrachtig blijven. De verspreiding van zaden vindt waarschijnlijk plaats via watervogels, waardoor grotere afstanden kunnen worden overbrugd. De achteruitgang in Drenthe is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan bemesting met fosfaat vanuit landbouwgronden. Ook ontwatering en luchtverontreiniging spelen een rol.

Wilde marjolein, ronde zonnedauw, prachtklokje, lange ereprijs, veldsalie, steenanjer en wilde gagel zijn tevens beschermde soorten die veel zijn aangetroffen. Deze soorten komen vrijwel uitsluitend voor in of grenzend aan de grotere natuurgebieden.

Essen

De ruimtelijke samenhang tussen essen, dorpsranden, beekdalen, bossen, heidevelden en stuifzanden is niet alleen typerend voor het oude Drentse landschap, maar levert ook ecologische gradiëntsituaties op. Dit is van belang voor de aanwezigheid en ontwikkeling van flora en fauna op en rondom de es. Met name de aanwezigheid van esbosjes en strubben is van betekenis voor de natuurwaarde. De meeste esbosjes en strubben zijn echter in de loop der tijd verdwenen.

3.8
Bedrijvigheid

Agrarisch aanverwante bedrijvigheid

Bijna 20% van de beroepsbevolking is werkzaam in de agrarische sector of in de daaraan gelieerde bedrijven[7]. Daarmee is de landbouw een belangrijke motor achter de economische en de ruimtelijke ontwikkeling van Midden-Drenthe. Naast de pure agrarische functie heeft het landelijk gebied ook economische waarden vanwege de aanwezigheid van andere, veelal agrarisch aanverwante bedrijvigheid. In het buitengebied zijn diverse agrarische handels- en hulpbedrijven aanwezig (het betreft onder meer loonbedrijven). Deze bedrijven leveren belangrijke diensten aan de agrariërs in het buitengebied. Daarnaast kan deze vorm van bedrijvigheid een aanvullende inkomstenbron voor een agrariër vormen. Ook de gebuiksgerichte paardenhouderijen behoren tot de agrarisch aanverwante bedrijvigheid.

Niet-agrarische bedrijvigheid

Niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied komt in Midden-Drenthe nog maar incidenteel voor. Het betreft onder meer maneges, hoveniersbedrijven, een houtzagerij en schaverij, een ijzer- en metaalhandel en een autoreparatiebedrijf.

3.9
Wonen in het landelijk gebied

Tot het grondgebied van Midden-Drenthe behoren meerdere kernen, waaronder de hoofdkernen Beilen, Westerbork en Smilde. In de kernen is het grootste deel van de woningen geconcentreerd. De kernen liggen buiten het plangebied

---

[7] Bron: www.middendrenthe.nl.

van het onderhavige bestemmingsplan. In het buitengebied komt de woonfunctie voor in de vorm van agrarische bedrijfswoningen, niet-agrarische bedrijfswoningen en burgerwoningen.

3.10
Recreatie en toerisme

De gemeente Midden-Drenthe biedt vele recreatief-toeristische mogelijkheden op het vlak van natuurgebonden recreatie en routegebonden recreatie. Ook heeft de gemeente een gevarieerd aanbod aan sport en ontspanning. Het aanbod van verblijfsaccommodaties is eveneens gevarieerd. Zowel grootschalige als kleinschalige accommodaties zijn in het gebied gevestigd. Bungalowparken zijn gelokaliseerd door de gehele gemeente, terwijl hotels/pensions met name zijn gevestigd in de kernen Westerbork, Spier en Orvelte. Natuur- en groepskampeerterreinen zijn te vinden nabij Hooghalen, Elp en Mantinge. De meer kleinschalige accommodaties, zoals de minicampings en het kamperen bij de boer, zijn met name te vinden rondom Beilen, maar ook in de nabijheid van Spier en Hooghalen zijn kleinschalige accommodaties gevestigd. Campings liggen in Hoogersmilde, Hooghalen, Spier, Smalbroek, Wijster en Westerbork. De gemeente biedt daarnaast aantrekkelijke mogelijkheden voor de watergebonden recreatie.

De belangrijkste bestemming voor dagrecreanten in de gemeente is Speelstad Oranje. Deze attractie trok 325.000 bezoekers in 1999. Hiermee staat deze dagattractie op de tweede plaats in de top tien van toeristische attracties in Noord-Nederland. Overige veel bezochte bestemmingen zijn Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Orvelte en het Museum van Knipkunst in Westerbork.

Voor een uitgebreidere beschrijving van recreatie en toerisme wordt verwezen naar de notitie Beleidscriteria Recreatie en Toerisme (2004) en het visiedocument Recreatie & Toerisme (2008).

3.11
Verkeer en infrastructuur

De gemeente Midden-Drenthe wordt ontsloten door de rijksweg Zwolle-Groningen (A28) en de provinciale weg Emmen-Drachten (N381). Daarnaast is de gemeente goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Er zijn onder andere rechtstreekse streekvervoersverbindingen met Assen, Emmen en Hoogeveen. De kern Beilen beschikt over een NS-station met verbindingen in de richtingen Zwolle en Groningen.

3.12
Nutsvoorzieningen

Naast vervoer van goederen en mensen is in een buitengebied ook sprake van transport van informatie, energie en water. Het betreft dan zaken als kabels en leidingen ten behoeve van het transport van gas, elektriciteit en water. Om te voorkomen dat in het buitengebied activiteiten plaatsvinden die strijdig zijn met deze vorm van infrastructuur dient doorgaans een minimale afstand of maximale hoogte in acht te worden genomen.

In het buitengebied van Midden-Drenthe lopen twee 110 kV-hoogspanningsleidingen: één van noord naar zuid, parallel aan de A28 en één (in het noordelijke gedeelte van het plangebied) van oost naar west. Ook lopen er enkele hoofdbuisleidingen voor aardgas door het gebied, alsmede een straalpad voor telecommunicatie (met een daaraan gerelateerde maximale bouwhoogte). Ook de TV-toren in Smilde (met een bijbehorend straalpad) dient in dit verband te worden genoemd.

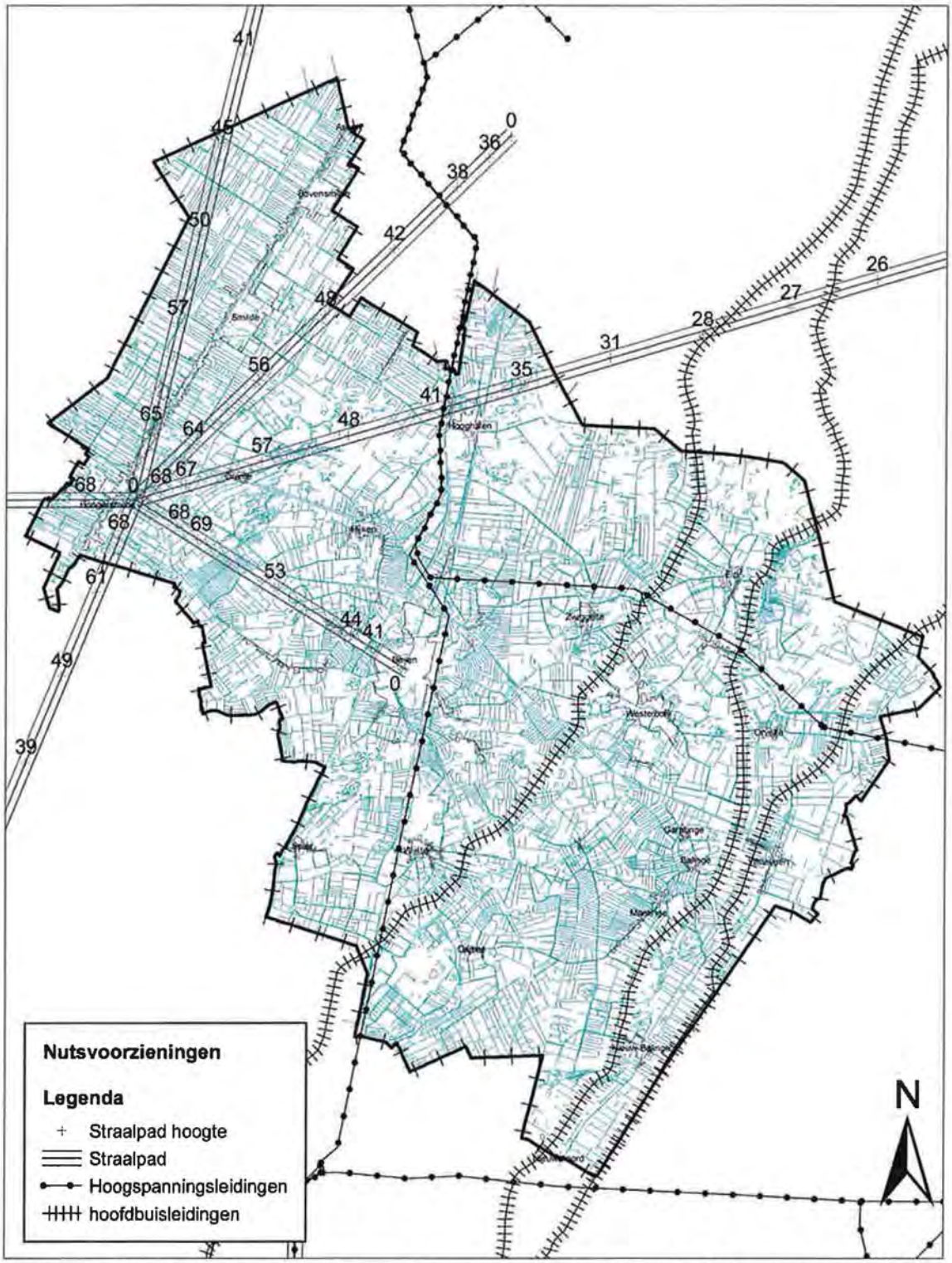

Figuur 7. Nutsvoorzieningen binnen het plangebied (bron: POP II, provincie Drenthe)

3.13

Overige functies

In het buitengebied van Midden-Drenthe komen de volgende overige functies voor:

- Munitiecomplex nabij Nieuw Balinge met drie veiligheidszones. Het betreft opslag op een afgesloten terrein, verdeeld over een aantal bunkers. Defensie onderzoekt in het kader van het munitieactieprogramma (MAP) of in de toekomst nog gebruik zal worden gemaakt van het munitieopslagdepot in Nieuw-Balinge. Vermoedelijk zal middels een afzonderlijke bestemmingsplanprocedure een andere bestemming aan het complex worden toegekend.
- In de Boswachterij Hooghalen ligt een radiotelescoop. Deze radiotelescoop heeft een grote ruimtelijke invloed op het plangebied doordat er twee zones met beperkingen worden onderscheiden.
- Het grondwaterbeschermingsgebied WMD te Beilen. Rondom het eigenlijke waterwingebied ligt een beschermingszone. Het totale grondwaterbeschermingsgebied wordt primair beschermd op grond van de Provinciale Milieuverordening (PMV). Voor het eigenlijke waterwingebied geldt de meest stringente bescherming; voor het daaromheen liggende grondwaterbeschermingsgebied betreft het een beperking op activiteiten en bedrijven die een risico kunnen vormen voor de grondwaterkwaliteit. Er kan ontheffing worden verleend voor activiteiten die door het stellen van regels een acceptabel en beheersbaar risico vormen. Zo is vestiging van lichte vormen van bedrijvigheid, zoals kantoren, binnen het grondwaterbeschermingsgebied wel mogelijk. Ingevolge de Provinciale Milieuverordening is een lijst van verboden (bedrijfs)activiteiten opgesteld.

Beleidskader 4

Bij het actualiseren van een bestemmingsplan voor het buitengebied heeft het gemeentebestuur te maken met het beleid van andere overheden, andere instanties of maatschappelijke organisaties. Dit beleid vormt het kader waarbinnen de gemeente haar eigen beleid formuleert. Het relevante beleid ten aanzien van water- en milieuaspecten wordt apart behandeld in hoofdstuk 5.

4.1 Europees beleid en vertaling in Nationale wetgeving

4.1.1 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Zorgplicht

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in elk geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).
Volgens de Flora- en faunawet is het verboden beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

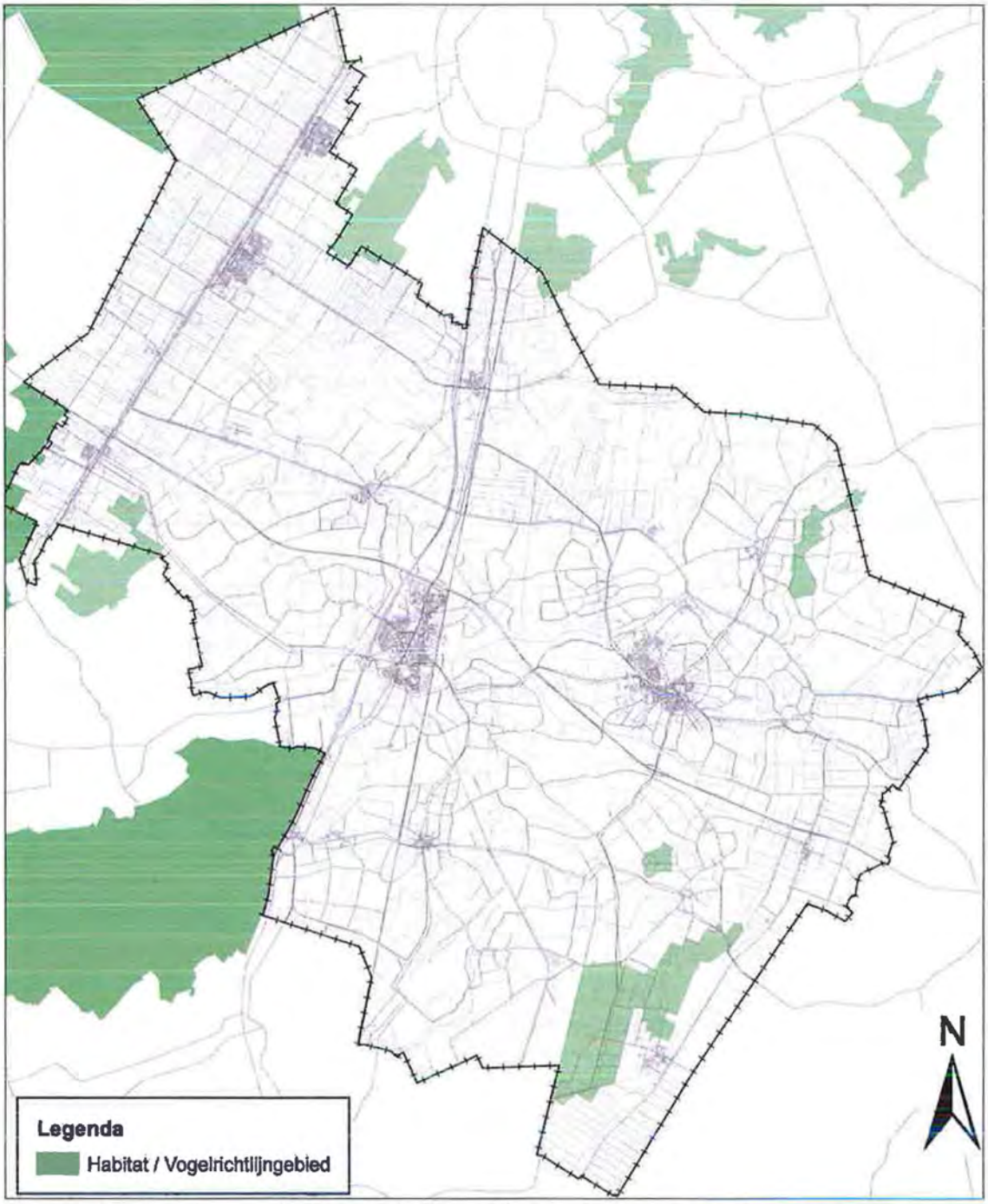

Figuur 8. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden binnen en rondom de gemeente Midden-Drenthe (bron: POP II provincie Drenthe)

Soortenbescherming

Beschermd zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel. Deze soorten zijn vermeld op lijsten die zijn gebaseerd op het Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Beschermingsregimes

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in tabellen.

- Algemene soorten ('soorten in tabel 1'). Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling voor de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.
- Overige soorten ('soorten in tabel 2'). Voor overige soorten en vogelsoorten geldt eveneens een vrijstelling bij ruimtelijke activiteiten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten uit tabel 2 ontheffing worden aangevraagd.
- Strikt of streng beschermde soorten. Bijlage 1-soorten van de AMvB 2004 en bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn ('soorten in tabel 3').
  Voor deze soorten geldt in principe geen vrijstelling. Voor verstoring van deze soorten en van vogels kan slechts onder bepaalde voorwaarden ontheffing worden verleend. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig moeten worden gemitigeerd en gecompenseerd dat er geen effecten zijn te verwachten op de goede instandhouding van de soort, op de locatie van de ingreep.

Bijlage IV-soorten

De soorten die in het kader van de Europese Habitatrichtlijn zijn geplaatst op bijlage IV van te beschermen soorten (Richtlijn 92/43/EEG van de raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) zijn als gevolg hiervan in Nederland in de Flora- en faunawet van 2002 opgenomen als streng beschermde soort. De verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet voorzagen echter niet in het criterium 'goede instandhouding van de soort'. Dat aspect moest daarom zolang de Flora- en faunawet niet was aangepast, expliciet worden afgewogen voor elk ruimtelijk plan.
De gemeenteraad die besluit over een bestemmingsplan waarin de belangen van een streng beschermde soort kunnen spelen, moest hiervoor in het vaststellingsbesluit zelf een expliciete afweging opnemen (ABRS, 28 februari 2007 200604026/1). Daarbij moet op grond van adviezen van deskundigen, gebaseerd op goed onderzoek (ABRS, 23 augustus 2006 200600506/1) worden over-

wogen dat het voortbestaan van de soort ter plekke door de toe te laten ontwikkelingen niet wordt bedreigd.

Habitat

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort zijn echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Deze aspecten worden in de nieuwe interne handleiding van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook overwogen bij de besluitvorming over ontheffingverlening.

Rode lijst

Op de Rode lijst staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn zeldzaam of erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af. De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004). Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden echter niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen duidelijke juridische status.

4.1.2
Natuurbeschermingswet 1998

Gebiedsbescherming

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) moet op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) ook aandacht worden besteed aan beschermde natuurgebieden uit deze regelgeving. Dit is uitgewerkt in het Natura 2000-beleid. Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten precies moeten worden beschermd. De lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan. In het kader van de Vogelrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen ter bescherming van vogelsoorten vermeld in bijlage I van deze richtlijn, van trekvogels op de Nederlandse Rode lijst en van hun leefgebieden. Deze aanwijzing is in Nederland nagenoeg voltooid. In het kader van de Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangemeld bij de Europese Commissie. Deze zijn voorlopig aangewezen ter bescherming van leefgebieden vermeld in bijlage I en van planten- en diersoorten vermeld in bijlage II van deze richtlijn. Alle gebieden die zich kwalificeren voor aanmelding zijn op grond van de genoemde richtlijnen reeds wettelijk beschermd, ondanks dat het nog om ontwerpaanwijzingsbesluiten Natura 2000 gaat.

Onder de oude Natuurbeschermingswet 1967 vielen twee typen gebieden: nationale en beschermde natuurmonumenten en gebieden die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft aangewezen ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen. Per 1 oktober 2005 vallen

de Natura 2000-gebieden en de twee hiervoor genoemde gebieden onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daar waar de beschermde natuurmonumenten samenvallen met een Natura 2000-gebied, verliest het gebied zijn status als beschermd natuurmonument.

Voor ingrepen in of in de omgeving van een Natura 2000-gebied moet door middel van een vooroverleg tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer worden ingeschat of er een kans is op een significant negatief effect. Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden uitgevoerd. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een Natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag is in de gemeente Midden-Drenthe altijd het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als er wetenschappelijke zekerheid is verkregen dat de activiteit de instandhoudingsdoelen van het gebied niet aantast.

Voor alle gebieden geldt dat ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de vigerende aanwijzingsbesluiten. Dit zijn vaak nog de aanwijzingen als Vogelrichtlijngebied, als beschermd natuurmonument of Staatsnatuurmonument of de aanmelding en voorlopige aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden. In het aanwijzingsbesluit en het beheerplan staat vanwege welke soorten en habitattypen en om welke reden het gebied is of wordt aangewezen. Deze instandhoudingsdoelen van een gebied mogen niet worden geschaad en in de toekomst aan te wijzen instandhoudingsdoelen mogen niet onmogelijk worden gemaakt.
De aanwijzingsbesluiten en beheerplannen voor Natura 2000-gebieden zijn echter ten tijde van het schrijven van dit bestemmingsplan nog in de ontwerpfase.

Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

Binnen het plangebied van de gemeente Midden-Drenthe komen de volgende Habitatrichtlijngebieden voor:

- Mantingerzand;
- Mantingerbos;
- Elperstroom (grotendeels).

Daarnaast grenzen de volgende Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden aan en liggen voor een klein deel in de gemeente Midden-Drenthe:

- Drentsche Aa-gebied: Habitatrichtlijngebied;
- Drents-Friese Wold & Leggelderveld: Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied en Nationaal Park;

- Dwingelderveld: Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied en Nationaal Park;
- Witterveld: Habitatrichtlijngebied en natuurmonument.

Tot slot grenst het volgende gebied aan de gemeente Midden-Drenthe:
- Fochteloërveen: Vogelrichtlijngebied en Habitatrichtlijngebied.

Deze gebieden worden nader besproken in bijlage 6.

4.2
Rijksbeleid

Het rijksbeleid dat voor het landelijk gebied van belang is, blijkt uit de volgende nota's en andere beleidsstukken.

Nota Ruimte (2006)

De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland tot 2020, met een doorkijk naar 2030. Sinds de vaststelling door de Eerste Kamer op 17 januari 2006 is de Nota Ruimte van kracht.

De nota bevat de ruimtelijke bijdrage aan een sterke economie, een veilige en leefbare samenleving en een aantrekkelijk land. Het gaat om de inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij het kabinet kiest voor 'decentraal wat kan, en centraal wat moet'.
Hoofddoel van het nationaal ruimtelijk beleid is ruimte scheppen voor de verschillende ruimtevragende functies op het beperkte oppervlak in Nederland. Meer specifiek richt de nota zich op vier algemene doelen:
- versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland;
- bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland;
- borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden;
- borging van de veiligheid (tegen water en risicovolle activiteiten).

Twee begrippen staan centraal in de Nota Ruimte: basiskwaliteit en de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Ter waarborging van de algemene basiskwaliteit geeft de Nota Ruimte generieke regels die als ondergrens gelden voor alle ruimtelijke plannen[8]. Daarnaast geeft de nota extra regels voor de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur (c.q. de gebieden die van nationaal belang zijn). Hier streeft het Rijk naar méér dan de algemene basiskwaliteit.

---

[8] De Nota Ruimte bevat een aantal generieke regels die zorgen voor borging van de basiskwaliteit als ondergrens voor alle ruimtelijke plannen. Daarbij kan het gaan om inhoudelijke of procesmatige eisen, maar ook om basiskwaliteit in meer stimulerende zin. Daarnaast stellen verdragen, wetten en regels soms eisen die ruimtelijk relevant zijn. Dit is de 'wettelijke' basiskwaliteit die in de nota is opgenomen. Als laatste vorm van basiskwaliteit is in de Nota Ruimte een aantal principes van meer financiële aard opgenomen.

De nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur bestaat uit de belangrijkste gebieden in Nederland op het terrein van economie, infrastructuur en verstedelijking, water, natuur en landschap. Hieronder vallen onder meer de mainports Schiphol en Rotterdam en de nationale stedelijke netwerken, maar ook de Ecologische Hoofdstructuur en een aantal aangewezen nationale landschappen. De gemeente Midden-Drenthe grenst aan het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen. Tevens grenst de gemeente voor een deel aan het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa.

De (begrensde) gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur in het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe maken onderdeel uit van de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Hier geldt een 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Voor het overige deel van het buitengebied van Midden-Drenthe is het rijksbeleid gericht op het waarborgen en zo mogelijk vergroten van de basiskwaliteit. De eerste verantwoordelijkheid voor deze basiskwaliteit ligt bij de provincie.

Daarbij geeft de Nota Ruimte wel aan dat het Rijk de mogelijkheden voor herbouw en nieuwbouw in het buitengebied wil verruimen. Dit om het economische draagvlak en de vitaliteit van de landelijke gebieden te vergroten. Vrijkomende bebouwing kan worden omgezet in een woonbestemming of vestigingsruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Soms kan ook nieuwbouw wenselijk zijn. Zo kan woningbouw, bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe landgoederen, geld opbrengen voor de aanleg van recreatie- of natuurgebieden (rood voor groen) of waterbergingsruimte (rood voor blauw).

Het Rijk ondersteunt de transitieopgave van de landbouw, onder meer door heldere randvoorwaarden te stellen en ruimtelijke ontwikkelingen in de richting van duurzame productie te faciliteren. Voorwaarde voor de transitie naar een vitale en duurzame landbouw is dat er een economisch perspectief aanwezig is. Het kabinet ziet daarbij een aantal handelingsperspectieven voor agrarische bedrijven;

- concurreren op de wereldmarkt;
- werken onder specifieke natuurlijke handicaps;
- economisch verbreden door andere maatschappelijke en/of economische diensten te leveren;
- of een combinatie hiervan.

Uitgangspunt is om de mogelijkheden en potenties van de landbouw optimaal te benutten binnen de maatschappelijke eisen die worden gesteld.

Provincies worden gevraagd niet-grondgebonden en/of kapitaalintensieve landbouw en (eventueel) daaraan gerelateerde bedrijvigheid te bundelen in landbouwontwikkelingsgebieden. Voor de continuïteit van de grondgebonden landbouw is het van belang dat agrarische ondernemers voldoende ruimte krij-

gen om in te spelen op de eisen van de wereldmarkt en meer ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering te verbreden.

De formulering van ruimtelijk beleid voor de grondgebonden landbouw is een verantwoordelijkheid van provincies en gemeenten. Van provincies wordt verwacht dat zij sturing geven aan de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw en daarbij rekening houden met de eisen die de wereldmarkt stelt aan landbouwbedrijven en met de wens van landbouwbedrijven om hun bedrijfsvoering te verbreden. Om de economische vitaliteit van de grondgebonden landbouw te kunnen versterken, verwacht het Rijk van provincies dat zij in hun ruimtelijke plannen meer mogelijkheden scheppen voor een bredere bedrijfsvoering. Het Rijk zal zelf ruimtelijke ontwikkelingen in de richting van een duurzame productie vergemakkelijken.

Nota Mobiliteit (2004)

De Nota Mobiliteit is de opvolger van het Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV2)[9].

De nota geeft de visie van het kabinet op het volledige verkeers- en vervoersbeleid tot 2020, waarbij wordt aangegeven wat het kabinet wil én kan op het terrein van verkeer en vervoer. Uitgangspunt daarbij is het bieden van bereikbaarheid van deur tot deur binnen de randvoorwaarden van veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. De ruimtelijke aspecten van het verkeers- en vervoersbeleid zijn opgenomen in de Nota Ruimte.

De Nota Mobiliteit geeft de hoofdlijnen van het nationale verkeers- en vervoersbeleid voor de komende decennia. Centraal staat dat mobiliteit een noodzakelijke voorwaarde is voor economische en sociale ontwikkeling. Een goed functionerend systeem voor personen- en goederenvervoer en een betrouwbare bereikbaarheid zijn essentieel om de economie en de internationale concurrentiepositie van Nederland te versterken. De Nota Mobiliteit geeft aan op welke wijze het kabinet dit wil realiseren. De A28 (Zwolle-Groningen) maakt deel uit van het hoofdwegennet. Een ruimtelijke reservering ten behoeve van uitbreidingsruimte hiervan is indicatief weergegeven.

Nota Belvedere (1999)

De Nota Belvedere (1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De nota vormt een belangrijke bouwsteen voor de Nota Ruimte. De centrale doelstelling van het beleid luidt: 'de cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen'. Binnen het grondgebied van de gemeente Midden-Drenthe bevinden zich geen Belvederegebieden.

---

[9] Het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP), dat in het voorjaar van 2002 door de Tweede Kamer werd afgewezen, was oorspronkelijk bedoeld als opvolger van het SVV2. Dit plan heeft echter nooit een officiële status gekregen.

4.3
Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan II Drenthe

Het Provinciaal Omgevingsplan II (POP II) bevat een visie op een duurzame ontwikkeling van Drenthe voor de periode tot circa 2030 en vormt daarmee het ontwikkelingskader en een basis voor uitvoeringsprogrammering en financiering. Daarnaast vormt het POP II het kader voor de toetsing van bestemmings-, beheers- en inrichtingsplannen en vergunningverlening voor de periode 2010-2015.

Integrale zonering landelijk gebied

Onderdeel van het POP vormt de integrale zonering van het landelijk gebied. Het buitengebied is onderverdeeld in zes zones (zie figuur 9). De zonering speelt een rol bij de afweging van verschillende belangen in een bepaald gebied, alsmede bij de mogelijkheden voor ontwikkeling van bebouwd gebied en uitbreiding van infrastructuur. Samenvattend komt de zonering van het POP op het volgende neer:

- In zone I (grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie) staat de uitoefening van de grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve bedrijven worden bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast.
- In zone II (grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie binnen de landschappelijke en cultuurhistorische hoofdstructuur) staat de uitoefening van de grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop.
  Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve bedrijven wordt bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdstructuur niet wezenlijk worden aangetast en wordt gestreefd naar het in stand houden van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.
- In zone III (verwevingsgebied landbouw en landschap) zijn landbouw, recreatief gebruik en de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie gelijkwaardig. Daarbij staat de samenhang tussen landbouwkundige, abiotische, cultuurhistorische, landschappelijke en archeologische waarden voorop.
- In zone IV (verwevingsgebied landbouw en natuur) zijn doeleinden van landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie van belang. De onderlinge verhouding verschilt per gebied. In deze gebieden bestaat vaak een grote samenhang tussen vooral natuur, milieu en water. Het beleid richt zich erop om de samenhang tussen de functies landbouw en natuur te versterken. De waterhuishouding en de bijzondere omgevingskwaliteit hebben vooral een ondersteunende rol voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden.

- In zone V (natuur) gaat het om behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden. Daarbij zijn ook aspecten van cultuurhistorie en landschap van belang. Andere doeleinden zijn slechts aanvaardbaar voorzover deze verenigbaar zijn met of ten dienste staan van de natuurdoelstelling. Houtproductie en bedrijfsmatige landbouw passen veelal niet in deze zone. In sommige gevallen zal houtoogst of landbouw als beheersmaatregel echter noodzakelijk zijn. Recreatief medegebruik is mogelijk voorzover dit past binnen de doelstelling van natuurbehoud. Vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie wordt getoetst aan het beleid voor de Ecologische Hoofdstructuur, zoals dat is verwoord in het SRG, en overig rijksbeleid en, in voorkomende gevallen, aan het beleid dat geldt voor de gebieden die vallen onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen en de Natuurbeschermingswet.
- In zone VI (bos met recreatie, houtproductie en natuur) gaat het om de meervoudige doelstelling van de bossen. Dit betreft zowel houtproductie en recreatief medegebruik als behoud en ontwikkeling van de waarden van natuur, cultuurhistorie en landschap. Deze doelstelling zal per deelgebied in wisselende mate aan de orde zijn.

Intensieve veehouderij

Zone I: Ten aanzien van de intensieve veehouderij wordt een grote mate van terughoudendheid in acht genomen. Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij en het toevoegen van (een ondergeschikte tweede) tak van intensieve veehouderij aan een bestaand of nieuw grondgebonden bedrijf, wordt daarom in het algemeen niet toegestaan. Slechts in enkele gevallen bestaan op provinciaal niveau in de Veenkoloniën (niet in de gemeente Midden-Drenthe) mogelijkheden voor uitplaatsing van nieuwe intensieve veehouderijen, mits hiermee een knelpunt in de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en/of het milieu wordt opgelost. Voor de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen worden mogelijkheden geboden, voorzover dit verenigbaar is met de milieuwetgeving. Ook de bescherming van de waterkwaliteit met het oog op de drinkwaterwinning kan hierbij van belang zijn.

Zone II: Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij wordt niet toegestaan. Ook de toevoeging van een (ondergeschikte tweede) tak van intensieve veehouderij aan een bestaand grondgebonden bedrijf is niet toegestaan. Uitbreiding van de bestaande intensieve veehouderijen is, rekening houdend met de lokale landschappelijke kenmerken en mits verenigbaar met de generieke milieuwetgeving, mogelijk. Bestaande bedrijven hebben, los van de hiervoor geschetste ontwikkelingsmogelijkheden, mogelijkheid de staloppervlakte uit te breiden teneinde aan de dierwelzijnseisen te voldoen. Daarbij mag een staloppervlak worden toegestaan tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat wordt gehouden. Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding.

Hier worden de gebieden in zone II bedoeld die niet in aanmerking komen voor landbouwontwikkeling vanwege de karakteristieken van het landschap. Naast

staloppervlakte mag ook het aantal dieren worden uitgebreid. Zie ter verduidelijking bijgaand rekenvoorbeeld.

Bestaande stal	Opp. 2.000 m²	
Aantal dieren	400 stuks	= 5 m² per dier
I.k.v. dierwelzijn is 6 m² vereist → uitbreiden met 400 x 1 m²	Opp. 2.400 m² (2000 + 400)	
Noodzakelijke uitbreiding om investering i.k.v. dierwelzijn rendabel te maken → extra staloppervlakte tot maximaal 25%	600 m² (25% van 2.400 m²)	
Ruimte voor extra dieren:	100 stuks	= 6 m² per dier

Voor de afweging op gemeentelijk niveau ten aanzien van de landschappelijke kenmerken in relatie tot een eventuele uitbreiding van de bestaande intensieve veehouderij wordt verwezen naar paragraaf 7.2.11.

Zone III en IV: Vestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijen, alsmede van een (ondergeschikte tweede) tak van intensieve veehouderij, is in deze zone niet mogelijk. Bestaande bedrijven hebben de mogelijkheid de staloppervlakte uit te breiden teneinde aan de dierwelzijnseisen te voldoen. Daarbij mag een staloppervlak worden toegestaan tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat wordt gehouden. Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding.

Land- en tuinbouw

Als doelstellingen voor de land- en tuinbouw formuleert de provincie:

- een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw;
- een goed economisch perspectief voor de land- en tuinbouw.

Nieuwe bebouwing in het buitengebied wordt in het algemeen alleen binnen de bouwpercelen toegestaan. Open gebieden, zoals essen, stroomdalen en sommige veld- en veenontginningen dienen in beginsel open te blijven. De provincie stimuleert de ontwikkeling van biologische landbouw. Glastuinbouw wordt (buiten de twee concentratiegebieden bij Emmen) tegengegaan. Alleen bij agrarische bedrijven wordt een maximumoppervlakte van 1.000 m² ondersteunend glas toegestaan. Kwekerijen dienen bij voorkeur in (voormalige) agrarische bebouwing binnen zone I en II te worden gevestigd. Toevoeging van detailhandel aan dergelijke kwekerijen is niet toegestaan[10].

[10] Behoudens voorzover het gaat om de verkoop aan huis van ter plaatse gekweekte producten.

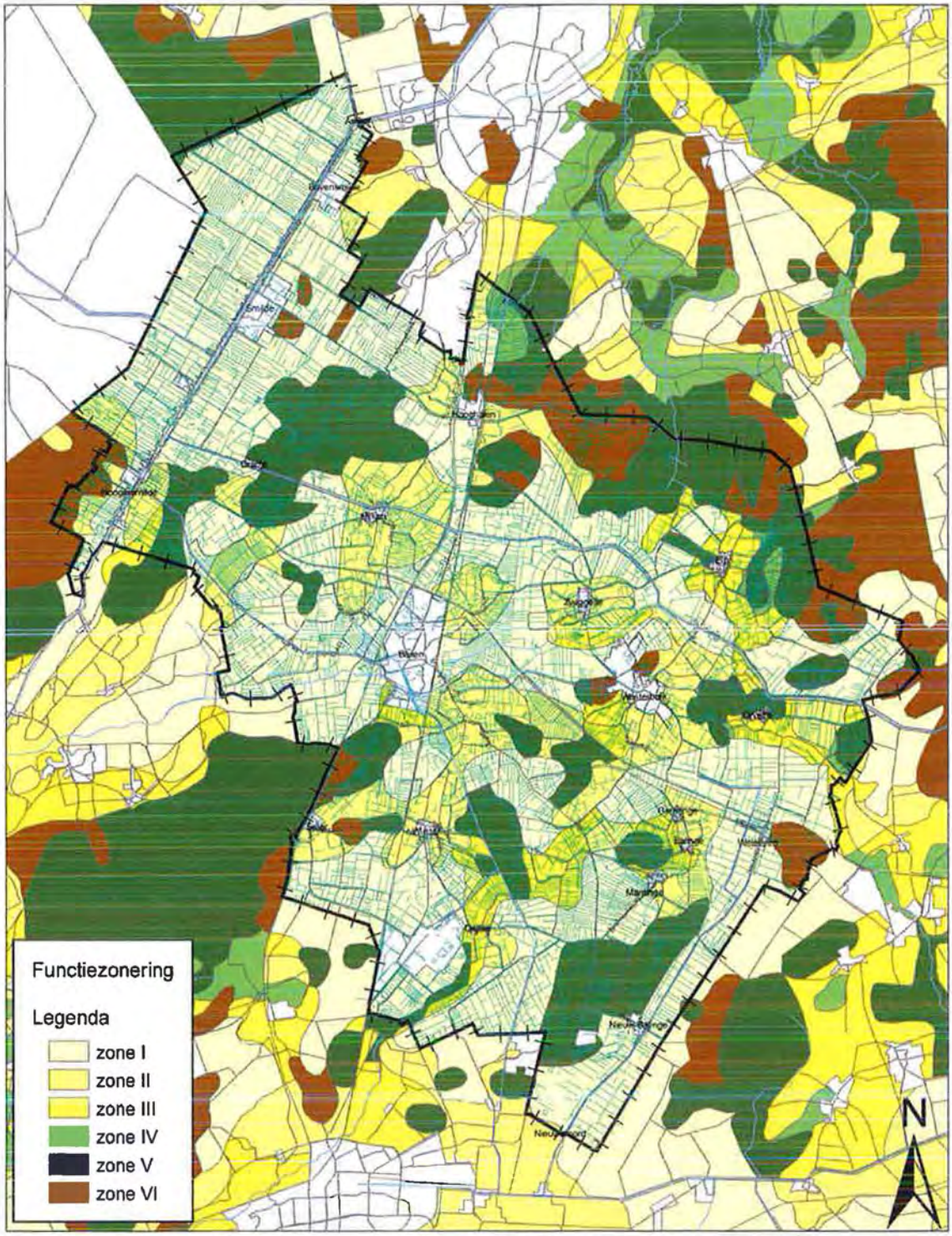

Figuur 9. Fragment functiezonering (bron: POP II, provincie Drenthe)

Activiteiten die zijn gericht op verbreding van landbouwbedrijven verdienen een plaats in het landelijk gebied. Dit kan betekenen dat aan de agrarische hoofdbestemming een nevenbestemming voor kleinschalige bedrijvigheid wordt toegevoegd. De uitstraling als agrarisch bedrijf dient in stand te blijven. Onderscheiden worden:

- afzet van regionale producten;
- verbreding met een niet-landbouwactiviteit, zoals toerisme, logementen, kamperen bij de boer en zorgboerderijen;
- productie van collectieve goederen; natuur- en landschapsbeheer.

Blaastunnels en tunnelkassen

De vestiging van blaastunnels en tunnelkassen is in het algemeen mogelijk binnen zone I en zone II, waarbij beperkingen gelden naar hoogte en periode van plaatsing. In zone II geldt daarnaast dat rekening moet worden gehouden met landschappelijke waarden. Oprichten van tunnelkassen en blaastunnels in zone III en zone IV is uitgesloten.

Erfgrootte en bebouwingsmogelijkheden

Voor zone I en zone II geldt dat een agrarisch bouwperceel voor een grondgebonden bedrijf en een intensieve veehouderij niet groter is dan 1,5 ha. Bij gebleken noodzaak kan een grotere oppervlakte worden aangehouden. In zone III en zone IV is de uitbreiding van de bouwpercelen voor de (grondgebonden) landbouwbedrijven beperkt tot maximaal 1,5 ha.
Afhankelijk van de kwaliteit van het omringende gebied kan een kleiner oppervlak gewenst zijn. Opgemerkt moet worden dat eventuele uitbreidingen afhankelijk zijn van andere factoren zoals Natura 2000 en de Wet ammoniak en veehouderij.

Kleinschalige bedrijvigheid en incidentele bedrijfsvestiging

Vestiging van bedrijven in het buitengebied wordt alleen toegestaan als vestiging aldaar functioneel noodzakelijk is. Daarbij gaat het vooral om bedrijven waarvoor het gebruik van de grond, als productiemiddel, een onmiskenbaar onderdeel is van de bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er ook andere bedrijven die vanwege de relatie met hun omgeving allicht beter in het buitengebied kunnen functioneren.

Vrijkomende agrarische bebouwing

De mogelijkheden voor nieuwe functies in voormalige agrarische bebouwing worden mede beoordeeld op het uitgangspunt om het buitengebied primair te reserveren voor die functies die daar functioneel aan gebonden zijn en op het in stand houden van de kwaliteit van het buitengebied. Het is aan de gemeente om op basis van de in het POP II aangereikte voorwaarden en aandachtspunten een regeling in het bestemmingsplan op te nemen die een goede afweging garandeert in een concrete situatie. In het POP II worden genoemd:

- de bedrijfsbestemming dient te zijn gericht op kleinschalige activiteiten[11];
- de bedrijfsactiviteiten dienen zoveel mogelijk in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden;
- vestiging van een kleinschalige bedrijfsfunctie in een nieuw bijgebouw is mogelijk, mede afhankelijk van de mate waarin voormalige agrarische bebouwing wordt afgebroken (reductieregeling).

Wonen in het buitengebied

Uitgangspunt van het omgevingsbeleid is dat de bebouwing in het buitengebied de functie van het buitengebied ondersteunt. Veel agrarische bewoning verliest haar functie. De provincie wil beleidsruimte scheppen om wonen in het buitengebied mogelijk te maken. Van gemeenten wordt gevraagd voor wonen in het buitengebied een planologische regeling uit te werken die rekening houdt met een aantal uitgangspunten. De provincie heeft een Ruimte voor Ruimte-regeling uitgewerkt. 'Deze regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische bebouwing (1.000 m²) het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat. Zie voor een nadere toelichting onder het kopje 'Ruimte voor Ruimte (2007)'.

Om eenduidig beleid te kunnen uitvoeren, vraagt de provincie aan gemeenten om voor het wonen in het buitengebied een planologische regeling uit te werken die rekening houdt met het feit dat voor het wonen minder bebouwing nodig is dan voor een agrarisch bedrijf. In de regel is een totale bebouwingsoppervlakte van 250 m² toereikend om ook nevenactiviteiten uit te oefenen, zoals een aan huis verbonden beroep.
Een bestaande, grotere bebouwingsomvang is aanvaardbaar, zolang het een bebouwingsomvang is die past bij het kleinschalig karakter. In die situaties is het toegestaan de aanwezige bebouwing te vernieuwen of op het perceel te herschikken, mits het bebouwde oppervlak in totaal niet toeneemt en dat bij een herschikking de ruimtelijke samenhang op het perceel verbetert. Als uitgangspunten in het POP II voor bebouwing in het landelijk gebied worden genoemd: bebouwing met kap, passende dakhelling en beperkte goot- en bouwhoogte.

Landgoederen

In het POP wordt voor een landgoed een ondergrens gehanteerd van minimaal 5 ha bos. De provincie heeft een voorkeur voor situering van nieuwe landgoederen in de Veenkoloniën, heideontginningen, stadsranden of (sub)streekcentra. Indien men niet aan deze eisen kan voldoen, moet een grotere oppervlakte dan 5 ha bos deel uitmaken van het landgoed.

---

[11] Voornamelijk de categorieën 1 en 2 uit de lijst van de bedrijfstypen in de publicatie Bedrijven en Milieuzonering van de VNG.

De provincie zal de oprichting van nieuwe landgoederen ondersteunen binnen de mogelijkheden die het omgevingsbeleid biedt. Dit betekent in het bijzonder dat nieuwe landgoederen passen in het bosclusteringsbeleid, dat sprake is van het versterken van natuur en landschapswaarden en dat nieuwe landgoederen aansluiten op de bestaande bebouwing.

Recreatie en toerisme

Het beleid ten aanzien van recreatie en toerisme richt zich op selectieve groei van het toerisme, waarbij kwaliteitsverbetering, productvernieuwing en promotie de belangrijkste begrippen zijn. Recreatieve nevenfuncties van agrarische bedrijven worden gestimuleerd. De provincie geeft onder meer de volgende uitgangspunten:

- accent op versterking en uitbreiding van bestaande verblijfsrecreatieve bedrijven, waaronder de mogelijkheid van omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen;
- vestiging van kleinschalige accommodaties is afhankelijk van de kwaliteit van de omgeving;
- permanente bewoning van verblijfsreactie is niet toegestaan;
- recreatiewoningen hebben een maximale oppervlakte van 100 m^2;
- maneges en paardenrecreatiebedrijven dienen te worden gevestigd in een kern. Is dit niet mogelijk, dan is vestiging toegestaan in voormalige agrarische bebouwing, in de nabijheid van een hoofdkern of (sub)streekcentrum.

Het provinciaal beleid geeft aan dat recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve bedrijven worden bevorderd in zone I en zone II. In zone III wordt de vestiging van nieuwe recreatiebedrijven toegestaan voorzover er geen wezenlijke aantasting plaatsvindt van aanwezige waarden en er voldoende landschappelijke inpassing mogelijk is. Uitbreiding van bestaande recreatiebedrijven is in zone III in het algemeen mogelijk.

Om de verstening van het landelijk gebied te beperken, worden nieuwe bungalowcomplexen alleen toegestaan op locaties in zone I, zone II of zone III, voorzover deze aansluiten op de (sub)streekcentra en in de nabijheid liggen van de hoofdinfrastructuur en de OV-voorzieningen.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Voor het beleid ten aanzien van de cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied is de zonering bepalend. Ten aanzien van archeologie dient rekening te worden gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden. De bekende waarden zijn onderverdeeld in vier niveaus; de twee hoogste niveaus hiervan worden gekarakteriseerd als 'behoudenswaardig'. Bij voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen dient de verstoorder door middel van een vooronderzoek na te gaan of, en waar, zich archeologische waarden in de bodem bevinden. Het zuidoostelijk deel van de gemeente is aangeduid als 'prioritair gebied voor ontwikkelingsgerichte benadering van het landschap'.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur uit de Nota Ruimte (Regeringsbeslissing 2006) en het POP II Drenthe (met het hierop genomen wijzigingsbesluit Streekplan, 7 december 2007), geniet een vergelijkbare bescherming als de Natura 2000-gebieden. Ingrepen bij deze gebieden worden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst bij een ruimtelijke procedure. De Ecologische Hoofdstructuur mag niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.
In juli 2007 is door het Rijk en de provincies het beleidskader Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS uitgegeven. Met dit beleidskader kan maatwerk worden geboden. In het beleidskader wordt onder andere een beoordelingskader gegeven (significantie) en wordt aangegeven dat ook externe werking een expliciet te beoordelen effect is. Met de vaststelling van het Natuurbeheerplan Drenthe versie september 2009 worden onder meer een gebied bij Westerbork en bij Smalbroek, beide in het gemeentelijk buitengebied van Midden-Drenthe, aan de Ecologische Hoofdstructuur toegevoegd. De Ecologische Hoofdstructuur is weergegeven in figuur 13.

Windenergie

Het Drents beleid voor windenergie is gestoeld op het besef dat een enkele windturbine verhoudingsgewijs een groot effect heeft op een wijde omgeving. Daarom worden windturbines gegroepeerd in een windpark. Met de keuze voor een te realiseren windpark bij Coevorden is de taakstelling naar verwachting te realiseren.

De toepassing van nieuwe, kleine windturbines wordt gestimuleerd. Deze kunnen worden geplaatst in combinatie met bedrijfsmatige activiteiten, op bijvoorbeeld gebouwen, waar al de nodige 'verstoring' aanwezig is (in de vorm van schotelantennes, ketelhuizen en zendmasten). Opbrengsten van 5.000 kW/uur per molen behoren tot de mogelijkheden.
Hierdoor kan windenergie in de gebouwde omgeving een relevante bijdrage leveren aan de doelstelling voor duurzame energie. Naast het genoemde beleid voor windparken (Coevorden) en kleine, moderne windturbines, wordt geen medewerking verleend aan de bouw van windmolens.

Omgevingsvisie Drenthe

Door de nieuwe Wet ruimtelijke ordening is de positie van de provincie als bestuurlijke partner in de ruimtelijke ordening ingrijpend veranderd. Het nieuwe motto luidt 'centraal wat moet, decentraal wat kan'. De provincie zal voortaan alleen nog op thema's met een (inter)regionaal of bovenlokaal belang de (hoofd)koers aangeven. Het is aan de gemeenten om daaraan op lokaal niveau invulling te geven. Een en ander zal de provincie vastleggen in de Omgevingsvisie Drenthe, de opvolger van het POP II. Naar verwachting zal deze

visie begin 2010 worden vastgesteld. In de notitie Drenthe Kiest (december 2008) is ingegaan op de richtinggevende beleidskeuzes voor het nieuwe omgevingsbeleid. Enkele belangrijke opgaven voor het landelijk gebied zijn:

- Leefbaarheid gebiedsgericht uitwerken: in dit verband kan bouwen in het landelijk gebied aan de orde komen. Dit is bespreekbaar als het de ruimtelijke kwaliteit verstrekt en helpt om de verrommeling tegen te gaan.
- Onderscheid tussen stedelijke en landelijke economie op basis van kernkwaliteiten: op het platteland worden de kernkwaliteiten benut voor de economische ontwikkeling. Initiatieven op het gebied van kleinschalige bedrijvigheid en combinaties van wonen en werken worden ondersteund.
- Stimuleren MKB als drager van de economie: in het landelijk gebied wordt ruimte gegeven aan kleine ondernemers. Het MKB zou zich kunnen vestigen in vrijkomende agrarische bedrijven. Dit is voor de provincie een geschikt alternatief voor een lokaal bedrijventerrein.
- Ruimte geven aan recreatie en toerisme: de ontwikkeling van recreatie en toerisme op basis van natuur, landschap en cultuurhistorie mogelijk maken. Wat betreft verblijfsrecreatie ziet de provincie kansen voor ontwikkelingen die complementair zijn aan het huidige aanbod; verbetering van de kwaliteit, diversiteit en toegankelijkheid staat voorop. Met name aan de randen van natuurgebieden zijn mogelijkheden voor deze sector aanwezig.
- Ontwikkeling van de landbouw mogelijk maken: het streven is gericht op een duurzame landbouw die concurrerend is op de Europese markt en de wereldmarkt. Schaalvergroting en kennis- en innovatiestimulering blijven van belang om dit te kunnen bereiken. De Omgevingsvisie zal drie typen landbouwgebieden aanwijzen:
  1. Grondgebonden landbouw in beïnvloedingsgebieden van natuur en/of water, met mogelijkheden voor belonen van maatschappelijke prestaties.
  2. Grondgebonden landbouw met een (beperkte) schaalgrootte (binnen kaders van landschappelijke kwaliteit en andere kernkwaliteiten).
  3. Grondgebonden landbouwgroeigebieden met mogelijkheden voor verdere schaalvergroting, mits landschappelijk ingepast.

  Behalve aan deze meer traditionele landbouwgebieden geeft de provincie ook ruimte aan agrofoodparken. Dit zijn gebieden waar een clustering mogelijk is van niet-grondgebonden veehouderijbedrijven, agrofoodbedrijven en producenten van 'groene energie'. Voor niet-grondgebonden veehouderijbedrijven is vestiging alleen mogelijk bij uitplaatsing elders in Drenthe.

Deze opgaven uit de nota Drenthe Kiest geven geen aanleiding tot aanpassing van dit bestemmingsplan.

Beleidskader covergisting (provincie Drenthe, 2006)

Met de notitie Beleidskader covergisting wil de provincie het bestaande beleid in het POP II verduidelijken en specificeren voor mestvergistingsinstallaties. In het algemeen kunnen vergistingsinstallaties uit de categorieën A, B en C worden gezien als een agrarische (neven)activiteit, maar volgens jurisprudentie vallen deze niet automatisch onder de agrarische functie. Voor de vestiging van een agrarische vergister wordt in eerste instantie uitgegaan van de bouwmogelijkheden op een bestaand agrarisch bouwperceel met ontheffing. Indien uitbreiding van een bestaand bouwperceel nodig is, is een bestemmingsplanherziening noodzakelijk. Als het oprichten van een vergistingsinstallatie op het agrarisch bouwperceel niet mogelijk is en er geen mogelijkheden zijn om het perceel uit te breiden, zal een nieuwe locatie moeten worden gevonden. Hierbij zal in eerste instantie aansluiting moeten worden gezocht bij reeds verstorende elementen in het buitengebied.

Voor initiatieven in categorie D, waarbinnen mestvergisting moet worden gezien als een industriële activiteit, geldt dat installaties in principe moeten worden gevestigd op speciaal daarvoor aangewezen bedrijventerreinen.
Als uitgangspunt voor transport geldt dat zoveel mogelijk moet worden gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur. De geschiktheid van de bestaande infrastructuur is punt van aandacht. De aan- en afvoerroutes dienen zo kort mogelijk te worden gehouden. Dit beperkt het aantal verkeersbewegingen en voorkomt 'gesleep met mest', maar is ook vanuit bedrijfseconomisch oogpunt gunstiger.

Om een goede landschappelijke inpassing te garanderen (en de bebouwingsmassa te doorbreken), stelt de provincie de voorwaarde om bij de aanvraag/goedkeuring een beplantingsplan aan te leveren. In het Beleidskader covergisting wordt specifiek aandacht besteed aan de categorie 'buurtvergister'. Hierbij gaat het om een samenwerking van een beperkt aantal bedrijven op lokaal niveau die gezamenlijk een vergister rendabel kunnen exploiteren.

Landbouw en ammoniakdepositie

Voor alle Natura 2000-gebieden in Drenthe is in het kader van de conceptbeheerplannen in relatie tot ammoniak (verzuring en eutrofiering) provinciaal beleid ontwikkeld voor de landbouw. Het beleid is nog deels in voorbereiding.

In alle Natura 2000-gebieden in of rond de gemeente Midden-Drenthe komen habitattypen voor die gevoelig zijn voor vermesting (eutrofiëring) of verzuring. Luchtverontreiniging heeft een sterk negatieve invloed op de kwaliteit van deze voedselarme en kwetsbare habitattypen. Nadat de verontreiniging door zwaveldioxide was teruggedrongen (door ontzwaveling van brandstoffen), bleek de verontreiniging door stikstofverbindingen de belangrijkste factor. Deels gaat het om verontreiniging door stikstofoxiden vanuit industrie en verkeer, deels om ammoniak vanuit de veehouderij. Samengenomen wordt dit aangeduid met de term 'stikstofdepositie'. Het gaat hierbij om stikstofverbindingen die vanuit de lucht in droge of natte vorm neerslaan op de vegetatie.

Op natuurlijke vegetaties hebben deze verbindingen enerzijds een bemestend effect en anderzijds een verzurend effect. Bemesting leidt tot verstoring van concurrentieverhoudingen (stikstofminnende soorten verdringen de meer zeldzame karakteristieke soorten). Verzuring beïnvloedt het bodemsysteem van bodemorganismen en kan leiden tot vergiftiging door het vrijkomen van aluminium.
Voor de regelgeving rond Natura 2000-gebieden is de uitstoot van ammoniak vanuit veehouderijbedrijven een belangrijk knelpunt.

Door Alterra, onderzoeksbureau van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij de Wageningen Universiteit, zijn modellen ontwikkeld om het verband tussen uitstoot van bedrijven en de effecten op habitattypen te kunnen berekenen. In opdracht van de provincie heeft Alterra de situatie in en rond de Natura 2000-gebieden in Drenthe doorgerekend. Hieruit blijkt dat, gemiddeld, 74% van de depositie op onze Natura 2000-gebieden afkomstig is van bronnen die buiten Drenthe zijn gelegen. Verlaging van deze depositie is dus een landelijke opgave. De overige 26% is afkomstig van bronnen in Drenthe, voor het grootste deel veehouderijbedrijven.
Een belangrijke uitkomst uit de berekeningen is dat de maatregel 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe) als de meest effectieve maatregel naar voren komt. Het gaat hier om een combinatie van maatregelen op het gebied van voeraanpassing, stalinrichting en bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Daarna volgen emissiearme stallen en nageschakelde technieken in de intensieve veehouderij.

De berekeningen zijn nader uitgewerkt voor de effecten van bedrijven in zones rondom de Natura 2000-gebieden op de daar aanwezige kwetsbare habitattypen.
Globaal kan worden gesteld dat bedrijven die zijn gelegen op een afstand van meer dan 3 km rondom de gebieden meestal niet in de problemen komen. Vanaf deze afstand is de bijdrage van de bedrijven doorgaans zo gering dat er, in verhouding tot de achtergronddepositie, meestal geen significant effect te verwachten is. Dit geldt echter niet voor alle bedrijven. Binnen de zone van 3 km is een nadere analyse van mogelijke effecten gewenst. In veel gevallen is ook hier geen significant effect te verwachten, maar in andere gevallen duidelijk wel. Dat zijn de zogenaamde 'piekbelasters'.

Op basis van de berekeningen door Alterra is door LTO en provincie, in overleg met de Melkveehoudersbond, de Milieufederatie Drenthe en de terreinbeherende organisaties (SBB, NM en HDL), een conceptbeleidskader ontwikkeld dat zal worden gehanteerd zolang er geen verdere landelijke regelgeving beschikbaar is. Samenvattend komt dit beleidskader op het volgende neer.
Van belang is de depositie van een individueel bedrijf en de kritische depositiewaarde van het Natura 2000-gebied. De kritische depositiewaarde is de drempelwaarde die een natuurgebied aan ammoniakdepositie nog kan hebben. Boven deze waarde treedt onevenredige schade aan de natuur op. Voor hoogveen bijvoorbeeld is de kritische depositiewaarde 400 mol/ha/jaar. Bedrijven

die minder dan 1% van de kritische depositiewaarde aan eigen depositie op dit natuurgebied veroorzaken, mogen gewoon uitbreiden. Bedrijven die tussen de 1% en 50% van de kritische depositiewaarde aan eigen depositie op het natuurgebied veroorzaken, mogen slechts onder bepaalde voorwaarden uitbreiden. Deze voorwaarden kunnen bijvoorbeeld emissiereducerende maatregelen betreffen. Bedrijven die boven de 50% depositie veroorzaken, mogen in principe niet uitbreiden.

Daarnaast wordt verder gewerkt aan generiek beleid (milieuregelgeving en stimulering) om ook de achtergronddepositie binnen Drenthe verder terug te dringen. Een speerpunt hierbij is het project 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe). De komende tijd werkt de provincie dit beleid verder uit, waarbij wordt gestreefd naar maatwerk. In individuele gesprekken tussen provincie en bedrijven zullen mogelijkheden en onmogelijkheden verder worden geanalyseerd. Aangezien in en rond de gemeente Midden-Drenthe veel Natura 2000-gebieden aanwezig zijn, valt te verwachten dat relatief veel veehouderijbedrijven binnen de invloedsfeer van Natura 2000-gebieden zijn gelegen. Het is aan te raden dat bedrijven met uitbreidingsplannen hierover in een vroeg stadium met de provincie overleggen.

Nationaal Landschap Drentsche Aa

Op 30 mei 2006 heeft het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe ingestemd met het concept-Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drentsche Aa. Het Nationale Park Drentsche Aa wordt door de aanwijzing als Nationaal Landschap uitgebreid en valt voor een gedeelte in de gemeente Midden-Drenthe. Het betreft het gebied globaal gelegen tussen de oostzijde van de spoorlijn en de noordzijde van het Oranjekanaal. Op het moment dat het huidige Provinciaal Omgevingsplan wordt herzien of geactualiseerd, wordt de grens van het Nationaal Landschap Drentsche Aa formeel gewijzigd.

Uit het concept-Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drentsche Aa blijkt dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt. Voor het gedeelte van het Nationaal Landschap Drentsche Aa in de gemeente Midden-Drenthe zijn de volgende kernkwaliteiten benoemd: essen, bossen met heide en moderne ontginningen. Op basis van de Ontwikkelingsgerichte LandschapsStrategie (OLS) geldt dat het behoud van het gebied gebaat is bij een verdere ontwikkeling in plaats van door het landschap te conserveren. Het bestaande landschap is in deze strategie het vertrekpunt voor het nieuwe. Ontwikkelingen zijn toegestaan (zelfs gewenst), maar moeten in het verlengde liggen van de ontstaansgeschiedenis en de onderliggende structuren. Dit betekent dat de kenmerken van het landschap moeten worden versterkt in plaats van afgevlakt door een vermenging met oneigenlijke elementen.

Ruimte voor Ruimte (2007)

In het POP II is opgenomen dat de provincie een uitwerkingsplan zal opstellen voor een Ruimte voor Ruimte-regeling in de vorm van een voorbeeldregeling voor gemeenten. Een dergelijke regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat.
Er verdwijnt zo overbodig geworden bouwmassa in het landelijk gebied, mede ter verbetering van de landschappelijke kwaliteit. De kosten voor sloop worden opgebracht door de opbrengst van de uitgifte van de nieuwe bouwrijpe kavels. Samenvattend houdt de regeling het volgende in.

Het doel van de regeling is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied en het verwijderen van landschapsontsierende bebouwing. Het gaat zowel om een kwantitatieve verbetering (het terugbrengen van het aantal vierkante meters bebouwing in het buitengebied) als om een kwalitatieve verbetering (de vormgeving van de compensatiewoning). Het maakt daarbij geen verschil of de landschapsontsierende bebouwing nog agrarisch in gebruik is of dat het agrarisch gebruik inmiddels is beëindigd.
De voorbeeldregeling is van toepassing op vrijkomende agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven, waarin inmiddels in de meeste gevallen een woonfunctie is gevestigd. De regeling is niet specifiek ontworpen ten behoeve van bedrijfsverplaatsingen. Indien sprake is van een bedrijfsverplaatsing voor het oplossen van milieuknelpunten in het kader van ammoniakwetgeving en de Ecologische Hoofdstructuur, kan op de vrijkomende locatie in sommige gevallen de voorbeeldregeling worden toegepast. Hiervoor geldt wel een aantal aanvullende voorwaarden die in de regeling verder zijn uitgewerkt. Er is een aantal voorwaarden verbonden aan de toepassing van de regeling.
Samengevat zijn de belangrijkste voorwaarden als volgt:

- de regeling is van toepassing voor de sloop van landschapsontsierende bebouwing (grootschalige stallen voor (pluim)vee en grootschalige akkerbouwschuren);
- cultuurhistorisch waardevolle en/of karakteristieke bebouwing komt niet in aanmerking voor toepassing van de regeling;
- het agrarisch bedrijf moet ter plekke zijn of worden beëindigd;
- de regeling kan niet worden gebruikt voor agrarische bedrijven die op de huidige locatie nog voldoende ontwikkelingsmogelijkheden hebben;
- bij sloop van minimaal 1.000 m² ontstaat het recht voor de bouw van een compensatiewoning en bij de sloop van minimaal 2.000 m² ontstaat het recht voor de bouw van een tweede compensatiewoning;
- wanneer een milieuknelpunt wordt opgelost in het kader van ammoniakwetgeving en de Ecologische Hoofdstructuur kan het recht ontstaan voor de bouw van een extra compensatiewoning;
- de locatie voor de te bouwen compensatiewoning(en) is verbonden aan een aantal voorwaarden (onder andere zonering, landschap, natuur, cultuurhistorie) en er mogen geen belemmeringen ontstaan voor de uitoefening van de landbouw;

- voor de omvang en vormgeving van de compensatiewoning(en) wordt aansluiting gezocht bij het reeds bestaande beleid in het POP.

Evaluatie voorbeeldregeling

De voorbeeldregeling is in de eerste helft van 2007 geëvalueerd. Dit heeft geleid tot het rapport Zicht op een betere kwaliteit van het Drentse landschap, de evaluatie van een jaar Ruimte voor Ruimte in Drenthe. Daarin wordt geconstateerd dat de Ruimte voor Ruimte-regeling een goed instrument is om te komen tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied en dat er geen reden is om deze aan te passen. De sloopnorm blijft 1.000 m², wat kan worden verlaagd door de 'gebiedsgerichte aanpak'.

4.4
Gemeentelijk beleid

Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (2000)

In het landschapsbeleidsplan (LBP) wordt het gemeentelijk beleid voor landschap en natuur in het gehele buitengebied van Midden-Drenthe geformuleerd. Het beleid richt zich op het versterken van de beleefbare kenmerken en het contrast tussen plateau en rand. Deze tweedeling is bepalend voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten in Midden-Drenthe. De gemeente heeft een belangrijke taak bij de uitvoering van het Landschapsbeleidsplan.

Naast goed beheer en onderhoud van de eigen gemeentelijke beplantingen ligt het accent op het stimuleren van vrijwillige deelname aan landschapsbeheer door particulieren. Daartoe zijn in het Landschapsbeleidsplan concrete projecten opgenomen. Het Landschapsbeleidsplan is bepalend voor de inbreng van natuur- en landschapswaarden bij de integrale planvorming. Het is richtinggevend voor het bestemmingsplan Buitengebied.

Recreatie & Toerisme

De gemeenteraad heeft op 25 september 2008 het visiedocument Recreatie & Toerisme vastgesteld. Dit document vormt, onder andere na het wegvallen van de Wet op de openluchtrecreatie, een noodzakelijke aanvulling op de notitie Beleidscriteria Recreatie en Toerisme (2004). Hierin zijn beleidskeuzes en speerpunten voor de periode van 2008 tot 2017 vastgelegd. Als visie voor de komende tien jaar kiest de gemeente voor een méér exclusieve beleving van het platteland, de natuur en de aanwezige cultuur en historische elementen waarbij rust en ontspanning in een gastvrije omgeving de boventoon voeren. De gemeenteraad kiest voor het stimuleren en faciliteren van het ondernemerschap en het ontwikkelingsperspectief in de toeristische sector. Door het scheppen van goede randvoorwaarden wil de gemeente de komende tien jaar:

- de groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen;
- ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten;
- de kwaliteit van de voorzieningen verbeteren;

- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente.

Over tien jaar wil de gemeente de volgende resultaten hebben bereikt:
- De kwaliteit van de voorzieningen is toegenomen en deze zijn goed ingepast in het Midden-Drentse landschap.
- De werkgelegenheid in de toeristisch-recreatieve sector is gegroeid. Taakstellend is een groei van 10%. Ten opzichte van 2006 (banen van 12 uur of meer in de toeristische sector) betekent dit een toename van 60 banen op jaarbasis.
- Er zijn meer toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe. Taakstellend is een groei van 5% ten opzichte van 2006.
- Er is evenwicht tussen vraag en aanbod van voorzieningen en er is een goede samenwerking tussen aanbieders.
- De vaarrecreatie bloeit!

Om deze doelstellingen te bereiken, zijn de volgende beleidskeuzes gemaakt.

Verblijfsrecreatie

- Logiesverstrekking (zoals bed and breakfast) is vrij bij agrarische bedrijven tot een maximum van drie appartementen en kan via ontheffing ook bij woningen op het platteland worden aangeboden, mits de aangrenzende bedrijven niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt.
- De bestaande grootschalige verblijfsrecreatie krijgt, mist dit past in de omgeving en het ruimtelijk beleid, de ruimte om op een bedrijfseconomisch verantwoorde manier te (blijven) functioneren.
- De gemeente staat positief tegenover nieuwe grootschalige ontwikkelingen op het terrein van verblijfsrecreatie. Bij voorkeur in combinatie met publiekstrekkende attracties of activiteiten. Initiatieven voor grootschalige ontwikkelingen worden zéér zorgvuldig getoetst op inpasbaarheid en de mate waarin de voorziening een positieve bijdrage zou kunnen leveren aan de Midden-Drentse toeristische visie.
- Specifiek beleid wordt ontwikkeld voor het stimuleren van betaalbare verblijfsrecreatie met een goede mix van kampeer- en vaste verblijfsvoorzieningen zoals logies en bed and breakfast, waardoor Midden-Drenthe de toerist in elk seizoen een passende verblijfplaats kan aanbieden.

Grootschalig kamperen

Het huidige voorzieningenniveau bij grootschalige kampeerterreinen krijgt de ruimte om op een bedrijfseconomische manier te functioneren in samenhang met criteria voor zonering, de omgeving en de kwaliteit.

Kleinschalig kamperen

- Kleinschalig kamperen in het landelijk gebied is, mits dit past binnen de ruimtelijke kaders, bij recht toegestaan bij agrarische bestemmingen en

bij burgers (c.q. woonbestemming) in het buitengebied bij een wijzigingsbevoegdheid.

- Het kleinschalig kampeerterrein is maximaal 1 ha groot, inclusief alle noodzakelijke voorzieningen. De minimum oppervlakte voor kleinschalig kamperen bedraagt 0,2 ha.
- Als vast kampeermiddel is alléén een eenvoudige blokhut toegestaan. Afhankelijk van de inpasbaarheid in de omgeving zijn maximaal drie eenvoudige blokhutten toegestaan per kleinschalig kampeerterrein. Een eenvoudige blokhut is wel voorzien van een slaap- en een kookgelegenheid, maar beschikt niet over een eigen douche en toilet. Hiervoor zijn de gasten aangewezen op de centrale sanitaire voorzieningen.
- Het seizoen voor kleinschalig kamperen, loopt van 15 maart tot 31 oktober.

Routegebonden recreatie

- De gemeente voert in samenwerking met de buurgemeenten en de provincie een actief beleid voor het aantrekkelijk houden en uitbreiden van de routegebonden recreatie.
- De gemeente geeft extra aandacht aan routes met het thema 'milieubewust'.

Dagrecreatie

- De gemeente streeft ernaar om het huidige voorzieningenniveau te handhaven en waar mogelijk ruimte te bieden voor het versterken van het dagrecreatieve aanbod.
- De gemeente bevordert de totstandkoming van nieuwe publiekstrekkende (weersonafhankelijke) attracties en activiteiten.

Plattelandstoerisme

De gemeente ontwikkelt een stimulerend beleid voor kleinschalige toeristische bedrijvigheid op het platteland; kamperen bij de boer, verkoop streekproducten en verblijfsaccommodaties (logies en bed and breakfast).

Watergebonden recreatie

De gemeente stimuleert de niet-gemotoriseerde recreatievaart in het Oranjekanaal, de Beilervaart en het Linthorst-Homankanaal. Onder meer door het aantal afmeerplaatsen uit te breiden en te stimuleren dat er voldoende overnachtingsmogelijkheden (kleinschalig kamperen en bed and breakfast) beschikbaar zijn voor de trekkende vaarrecreant.

Campers

De gemeente streeft naar specifieke voorzieningen voor campers en ontwikkelt een stimulerend beleidskader waardoor het mogelijk wordt voor bijvoorbeeld de plaatselijke middenstand of verenigingen van dorpsbelangen specifieke camperplaatsen in te richten.

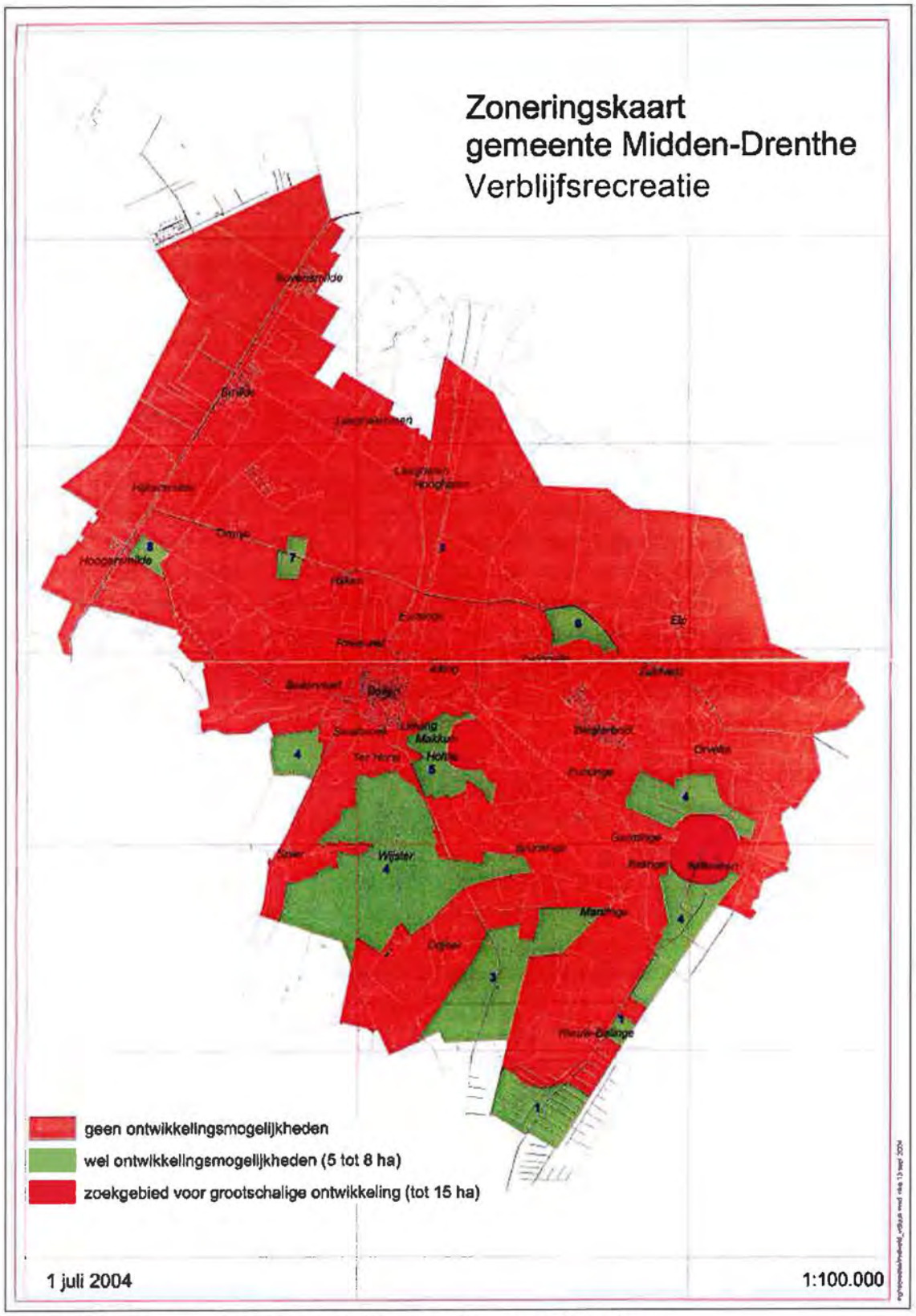

Figuur 10. Zoneringskaart verblijfsrecreatieve ontwikkelingen
(bron: Beleidscriteria Recreatie en Toerisme, 2004)

Werkplan

Aan het college is gevraagd de hiervoor genoemde beleidsvoorstellen te vertalen in een werkplan dat de periode tot en met 2010 beslaat.

Vertaling naar bestemmingsplan

Dit bestemmingsplan maakt geen nieuwe grootschalige recreatieve ontwikkelingen mogelijk. Ook de uitbreiding van bestaande recreatieterreinen is niet inbegrepen. Voor beide zaken zal de gemeente afzonderlijk beleid ontwikkelen. De in het visiedocument voorgestelde regeling voor kleinschalig kamperen heeft wel een directe vertaling in de juridische regeling van dit plan gekregen. Verder zijn er regels opgenomen om stacaravans te kunnen vervangen door chalets met een omvang van maximaal 70 m^2.

Beleidsnotitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe (2002)

De beleidsnotitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe is bedoeld om duidelijk te maken wat in Midden-Drenthe onder een nieuw landgoed wordt verstaan, op welke plaatsen een nieuw landgoed wel of niet wenselijk is en aan welke minimale eisen een nieuw landgoed moet voldoen. De beleidsnotitie wordt daarmee het toetsingskader dat nodig is om in een vroeg stadium initiatiefnemers duidelijkheid over de kans van slagen te geven. Tevens kan het gemeentebestuur aan de hand van deze notitie een afweging maken voor het wel of niet verlenen van medewerking. De notitie is ingebed in dit bestemmingsplan.

Medewerking wordt verleend onder -onder meer- de volgende voorwaarden:

- nieuwe landgoederen zijn niet gewenst in bestaande bos- en natuurgebieden;
- nieuwe landgoederen zijn niet gewenst in cultuurhistorische, kenmerkende, waardevolle landschappen en niet in ecologisch opzicht belangrijke open landschappen;
- nieuwe landgoederen dienen te passen in het provinciale bosclusteringsbeleid;
- een nieuw landgoed heeft in zijn algemeenheid een minimale oppervlakte van 15 ha;
- nieuwe landgoederen bieden een maatschappelijke meerwaarde;
- nieuwe landgoederen mogen bestaande rechten van omliggende en aangrenzende agrarische bedrijven niet bedreigen.

Woonplan 2005+ (24 november 2005)

In het woonplan geeft de gemeente aan welke ambities zij heeft voor de komende jaren op het gebied van het wonen. Tevens bevat het woonplan het inhoudelijk werkprogramma voor de komende jaren (uitvoeringsprogramma). Het centrale thema van het woonplan is het vergroten van de variatie in woonvormen zodat de burger meer keuzemogelijkheden krijgt geboden. In het POP II zijn enkele belangrijke eisen ten aanzien van het woonplan opgenomen. Zo moeten uitgaande van de kernenstructuur indicaties worden gegeven over

de wijze waarop de berekende woningbehoefte aan de verschillende kernen wordt toegekend. In het woonplan is de opgave dan ook per kern inzichtelijk gemaakt. Het woonplan -dat in 2009 wordt geactualiseerd- heeft uitsluitend betrekking op de kernen.

Welstandsnota Midden-Drenthe (2004)

Deze nota bevat het welstandsbeleid voor de gemeente Midden-Drenthe. In de nota worden algemene, gebiedsgerichte en sneltoetscriteria behandeld. De gebiedsgerichte criteria worden gehanteerd om te beoordelen hoe het bouwwerk zich in zijn omgeving voegt. Hiertoe is een aantal gebieden onderscheiden met eigen specifieke welstandcriteria.

In het algemeen is het welstandsregiem ten aanzien van de bebouwing in het buitengebied regulier van karakter. Het richt zich op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing. Voor onder meer de historische kernen van de esdorpen geldt een bijzonder welstandsregiem dat is gericht op het handhaven van de ruimtelijke structuur met haar karakteristieke bebouwing.

Het buitengebied is in grote lijnen opgedeeld in de volgende deelgebieden:

- Historische verbindingslinten: er is waardering voor het landelijk karakter van het lint. De ontwikkelingen zullen zich beperken tot het uitbreiden of vervangen van de bestaande bebouwing. Voor deze gebieden geldt een regulier welstandsregime waarbij het respecteren van de bestaande lintbebouwing het uitgangspunt is. Bij het incidenteel wijzigen van de bebouwing zijn de ruimte tussen de bebouwing en de gevarieerdheid belangrijke voorwaarden.
- Verspreide bebouwing in het esdorpenlandschap: er is waardering voor het landelijk karakter van het gebied en de bescheiden plaats die de bebouwing in dit landschap inneemt. Er geldt een regulier welstandsregime van respecteren, waar het respecteren van de landschappelijke en natuurlijke waarden een uitgangspunt is.
- Landgoederen: de status die landgoederen hebben, is van grote invloed op de omgeving. Dit betekent dat in alle gevallen zorgvuldig moet worden omgegaan met bouwplannen. Van toepassing is een regulier welstandsregime waarbij handhaven het uitgangspunt is. De verwevenheid met het landschap is voor dit welstandsgebied een groot goed.
- Veenontginningsgebied Smilde: de bebouwing ondersteunt de ruimtelijke hoofdstructuur door de grote schaalverschillen tussen de dorpsbebouwing en de boerderijen en de aan deze types gerelateerde vormtaal. Het welstandsregime is regulier. Het is gericht op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing.
- Veenontginningsgebied Nieuw Balinge-Witteveen: er is grote waardering voor het redelijk authentieke beeld van de ruimtelijk-historische ontwikkelingen. De arbeiderswoningen vormen een belangrijk onderdeel van deze waardering. Het welstandsregime in deze gebieden is regulier.

Het is gericht op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing.
- Beekdal Oude Diep: de nadruk in dit gebied ligt op het samenspel van de beek en de agrarische functie. Er geldt een regulier welstandsregime waarbij het versterken van de natuurwaarden een belangrijk uitgangspunt is.

Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Gelijktijdig met het opstellen van dit bestemmingsplan Buitengebied wordt door de gemeente een beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied voorbereid. In het beeldkwaliteitsplan zijn vanuit het landschap specifieke richtlijnen voor de inpassing van ontwikkelingen in het buitengebied geformuleerd. Daarbij gaat het om richtlijnen voor de inpassing van nieuwe stallen en loodsen, paardenhouderijen, silo's en nieuwe woningen in het buitengebied.
Binnen het beeldkwaliteitsplan is rekening gehouden met de verschillende landschapstypen binnen de gemeente. Hierdoor kan dezelfde ontwikkeling in verschillende landschapstypen anders worden vormgegeven.

Tussen het beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan heeft een nauwe afstemming plaatsgevonden. Waar mogelijk hebben de uitgangspunten en richtlijnen een doorvertaling gekregen in de regels van het bestemmingsplan.

Landbouwontwikkelingsplan (Agrarisch kompas Midden-Drenthe)

De gemeente Midden-Drenthe maakt zich sterk voor een gezonde en optimaal functionerende landbouw. In het Landbouwontwikkelingsplan (augustus 2000) wordt ingegaan op enerzijds de aanstaande veranderingen in de landbouw in Midden-Drenthe en anderzijds de mogelijkheden van de gemeente om zo goed mogelijk op deze veranderingen in te spelen.

De gemeente Midden-Drenthe kan worden aangeduid als een sterk agrarische gemeente. De beschikbare grond wordt, veel meer dan gemiddeld in Nederland, gebruikt voor landbouwkundige doeleinden en de agrarische bedrijven zijn relatief groot. Mede hierdoor vertegenwoordigt de agrarische sector een aanzienlijk economisch en maatschappelijk belang. Wel daalt het aantal agrarische bedrijven, conform de landelijke trend, met 2% tot 3% per jaar. De landbouw zal ook binnen de gemeente in de komende jaren niet ontkomen aan reeds zichtbare maatschappelijke trends. Het gaat hierbij met name om schaalvergroting, verdieping of verbreding.

In het Landbouwontwikkelingsplan wordt aangegeven hoe de verschillende partijen -en met name de gemeente Midden-Drenthe- op de ontwikkelingsrichtingen kunnen inspelen teneinde te komen tot een gezonde en goed functionerende landbouw. Dit resulteert in een aantal concrete projectvoorstellen. De projectvoorstellen hebben onder meer betrekking op:
- verdieping en verbreding;
- pilot perspectief veehouderij;

- agrarisch ondernemerschap;
- toekomstgericht ondernemen;
- gemeentelijk contactbureau agrarische zaken.

Beleidsnotitie paardenhouderij (in ontwerp 2009)

Met het nieuwe beleid ten aanzien van paardenhouderijen kan worden ingespeeld op de toenemende vraag naar vestigingsmogelijkheden voor paardenhouderijen. Om verstening te voorkomen, worden nieuwe paardenhouderijen en maneges uitsluitend toegestaan in vrijkomende/voormalige agrarische gebouwen. Voor maneges geldt bovendien dat deze zich alleen in de nabijheid van de kernen mogen vestigen en dan met name nabij de hoofdkernen Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde.

In de beleidsnotitie wordt onderscheid gemaakt tussen productie- en gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges. De productiegerichte paardenhouderijen sluiten aan bij de agrarische bedrijven. De gebruiksgerichte paardenhouderijen worden gezien als agrarisch aanverwante bedrijven, maar kennen verder hun eigen regels en worden in het bestemmingsplan ook als zodanig specifiek bestemd.
Maneges worden gezien als een verbijzondering van de gebruiksgerichte paardenhouderij die specifiek beleid en specifieke regels vergen. Maneges worden in het bestemmingsplan dan ook apart bestemd.

Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderijen. De grens voor hobbymatige paardenhouderijen wordt bij vijf paarden gelegd.

Voor de bedrijfsmatige paardenhouderijen zijn in de beleidsnotitie uitgangspunten opgenomen met betrekking tot:
- vestigingsplaats van paardenhouderijen;
- nieuwbouwmogelijkheden;
- erfinrichting;
- bouwvlak;
- vergroting bouwvlak;
- situering (trainings)faciliteiten;
- welstandseisen;
- beplanting.

Voor de hobbymatige paardenhouderijen gaat het om de uitgangspunten met betrekking tot:
- stalruimte;
- landschappelijke inpassing;
- paardrijbak;
- lichtmasten;
- schuilstallen.

Deze uitgangspunten zijn verwerkt in onderhavig bestemmingsplan. In het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied wordt uitgebreid ingegaan op de verschijningsvorm en inpassing van paardenhouderijen in het landschap.

Externe Veiligheidsbeleidsplan 2009-2012

In het Externe Veiligheidsbeleidsplan 2009-2012 geeft de gemeente Midden-Drenthe haar visie en ambitieniveau weer wat betreft risicobeheersing van bedrijven en het transport van gevaarlijke stoffen. In het buitengebied bevinden zich een aantal risicovolle objecten. Het gaat om een aantal lpg-tankstations, Gasunie meet- en regelstation en tracés voor hogedrukaardgastransportleidingen.

Het streven is het buitengebied zoveel mogelijk tegen nieuwe externe veiligheidsrisico's te beschermen. Voor de vestiging van nieuwe risicovolle bedrijvigheid in het buitengebied zijn alleen lpg-tankstations en Gasunie meet- en regelstations toegestaan onder voorwaarde van een optimaal planontwerp.

Voor de A28 en het spoor geldt dat -vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen- binnen 30 m vanaf de kant van de weg of het spoor geen kwetsbare objecten zoals woningen en scholen mogen worden gebouwd. In uitzonderingssituaties zijn beperkt kwetsbare objecten zoals bedrijfsgebouwen toegestaan. Binnen 200 m vindt altijd een verantwoording van risico's plaats. Voor de provinciale en gemeentelijke wegen geldt dat er geen belemmeringen zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen langs deze wegen. Vanwege het relatief gering aantal vervoersbewegingen met gevaarlijke stoffen wordt voor de gemeentelijke wegen geen routering van gevaarlijke stoffen voorgesteld.

Binnen de gemeente Midden-Drenthe lopen drie tracés van hogedrukaardgastransportleidingen (buisleidingen) en drie hoogspanningsverbindingen door het buitengebied. Voor zowel de hoogspanningsleidingen als de buisleidingen geldt dat voor het afstandenbeleid wordt aangesloten bij de landelijke wet- en regelgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in de nabijheid van buisleidingen dient Gasunie een risicoberekening te maken.

Omgevingsaspecten

In dit hoofdstuk wordt aangegeven waar en hoe afstemming plaatsvindt tussen het ruimtelijk beleid en de omgevingsaspecten.
Met name het water-, natuur- en milieubeleid staat hierin centraal. Weliswaar hebben de beleidsvelden elk hun eigen specifieke taken en eigen werken, maar er is ook sprake van een aanvullende werking ten opzichte van elkaar. Het bestemmingsplan kan door middel van de bestemmingskeuzen aanwijzingen geven en voorstellen doen in de richting van het water-, natuur- en milieubeleid. Omgekeerd kunnen waterbeheerplannen, natuurplannen en milieubeleidsplannen richting geven aan een functietoedeling. In het navolgende wordt ingegaan op een aantal, dat voor het bestemmingsplan van belang zijn.

Met betrekking tot het bestemmingsplan Buitengebied zijn tussen gemeente en waterschappen een afsprakennotitie en een informatiedocument opgesteld[12]. Deze zijn als bijlage 1 opgenomen. Hiermee is het proces van de watertoets in gang gezet.

5.1
Integrale benadering waterbeleid

In het waterbeleid is het accent de laatste jaren sterk komen te liggen op de watersysteembenadering en op het integraal waterbeheer. Het rijksbeleid en het provinciale beleid zijn gericht op de ruimtelijke functietoedeling (bijvoorbeeld ten aanzien van landbouw en natuurbeheer), op het terugdringen van het areaal aan verdroogde gebieden (kwantiteitsbeheer) en het beschermen tegen wateroverlast. Daarnaast wordt uitgegaan van verbetering van de kwaliteit van het water (kwaliteitsbeheer).

Het primaat voor het waterbeheer in de gemeente Midden-Drenthe ligt bij de Waterschappen Reest en Wieden (het grootste deel van de gemeente), Hunze en Aa's (Hooghalen en omgeving), Noorderzijlvest (een deel van de 'stille kant' van Smilde en Bovensmilde) en Velt en Vecht (gebiedje achter Witteveen). Het waterschap kent een vergunningenstelsel voor watergangen en schouwsloten. Voor werkzaamheden binnen de onderhoudsvrije zone van 5 m van watergangen en schouwsloten is een vergunning op grond van de Keur van het waterschap noodzakelijk.

[12] Waterschap Reest en Wieden: Informatie watertoets Bestemmingsplan Buitengebied, d.d. 29 april 2005.

Watertoets

Het aspect water is in de afgelopen jaren steeds meer op een integrale wijze benaderd.

In de startbijeenkomst Waterbeleid 21e eeuw[13] is in 2001 vastgelegd dat bij de totstandkoming van ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met de belangen van het water. Concreet betekent dit dat over ruimtelijke plannen vooroverleg met het betrokken waterschap plaatsvindt en dat ruimtelijke plannen een waterparagraaf bevatten. Beide vereisten zijn in 2003 ook wettelijk vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

Daarnaast hebben de waterschappen -op grond van de Wet op de waterhuishouding- een belangrijke en integrale taak gekregen. In waterbeheerplannen dienen zij functies aan het water te geven en voor afstemming te zorgen met het ruimtelijke beleid.

Een belangrijke ontwikkeling in het waterbeleid is het aspect van de Watertoets. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het kader voor de Watertoets wordt gevormd door het vigerende beleid zoals geformuleerd in de Vierde Nota Waterhuishouding, het Waterbeleid 21e eeuw, de Europese Kaderrichtlijn Water, de Nota Ruimte en de beleidslijn Ruimte voor de Rivier.

Het doel van de watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. De 'winst' die wordt behaald bij de Watertoets ligt bij de vroegtijdige betrokkenheid en informatievoorziening.

Ter ondersteuning van het watertoetsproces is de Handreiking Watertoets 2 opgesteld. Hierin wordt onder meer aandacht besteed aan het opstellen van een waterparagraaf. De waterparagraaf in dit bestemmingsplan sluit hierop aan. De waterparagraaf bij een bestemmingsplan moet mede worden gebaseerd op het advies van de waterbeheerder, zodat wateraspecten volwaardig worden meegenomen in de bestuurlijke afweging. De waterbeheerder komt pas met een wateradvies als alle door de waterbeheerder aangedragen aspecten in het plan zijn verwerkt.

---

[13] Resulterend in een gezamenlijk document van de VNG, de provincies, het Rijk en de Unie van Waterschappen.

Waterparagraaf

In het kader van de Watertoets is afgesproken dat elk ruimtelijk plan een waterparagraaf zal bevatten waarin een aantal aspecten wordt behandeld.
In De Waterparagraaf, handreiking water in bestemmingsplannen van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer wordt aangegeven welke verschillende aspecten in een waterparagraaf aan de orde dienen te komen. De waterparagraaf in het bestemmingsplan bestaat uit:

- de beschrijving van de huidige situatie van het watersysteem;
- de beschrijving van het waterrelevante beleid en toekenning van waterhuishoudkundige functies;
- de beschrijving van de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding en de gemaakte afwegingen ten aanzien van water;
- de juridische vertaling;
- afspraken over de haalbaarheid.

Gemeentelijk waterplan

De gemeente Midden-Drenthe heeft in 2006 een gemeentelijk waterplan opgesteld. Het gemeentelijk waterplan moet ertoe bijdragen dat de samenwerking en afstemming tussen de waterschappen en de gemeente verbetert. Ook de samenwerking en afstemming tussen diverse beleidsterreinen dienen te worden verbeterd op basis van het gemeentelijk waterplan. In het waterplan zijn verschillende uitvoeringsprojecten ten behoeve van water opgenomen.
Het plan omvat het hele gebied van de gemeente Midden-Drenthe en gaat zelfs verder. Aangezien water zich niet aan gemeente- of waterschapsgrenzen houdt, wordt afstemming gezocht met aangrenzende gebieden. Deze gebieden kunnen namelijk invloed uitoefenen op het water in de gemeente Midden-Drenthe.

5.2
Het watersysteem

5.2.1
Beschrijving van het watersysteem

Watersystemen

Het onderscheid tussen plateau en rand en de aanwezigheid van keileem in de ondergrond is in grote mate bepalend voor het waterhuishoudkundig systeem in de gemeente Midden-Drenthe. Over het Drents Plateau ligt van zuidoost naar noordwest een waterscheiding. Deze vormt de scheiding tussen de beeksystemen die naar het zuidwesten afstromen (de Beilerstroom en het Oude Diep) en het systeem dat naar het noorden afstroomt (stroomgebied van de Drentsche Aa).

Ten noorden van Beilen loopt het Oranjekanaal dat bij Smilde afwatert op de Drentsche Hoofdvaart. Ten westen van Beilen loopt de Beilervaart die ook in de Drentsche Hoofdvaart eindigt. De Beilervaart is verder verbonden met het

Linthorst-Homankanaal. Dit kanaal stroomt richting de Hoogeveensche Vaart. Daarnaast komen enkele beken in de gemeente voor, zoals de Beilerstroom, de Westerborkerstroom en het Oude Diep. De wateren in het gebied van het Waterschap Hunze en Aa's maken deel uit van het stroomgebied van de Drentsche Aa en wateren af in noordelijke richting. Ook de Verlengde Middenraai (tussen Witteveen en Nieuw Balinge) is een belangrijke waterloop in het watersysteem van de gemeente.

Bodem

Het hoger gelegen plateau bestaat in hoofdzaak uit zandgronden (leemarme, zwak lemige en lemige fijne zandgronden). Opvallend is het voorkomen van een keileemlaag van ten minste 20 cm dik. Deze slecht doorlatende laag ligt soms ondieper dan 1,20 m en komt plaatselijk aan de oppervlakte. Door menselijke ingrepen zijn verschillen in bodemopbouw aanwezig.

Zo hebben de essen door hun jarenlange bemesting met potstalmest een dik humeus dek en een bolle ligging. De bodem van de stuifzanden daarentegen bestaat overwegend uit voedselarme podzolgronden.

De beken sneden zich in de ondergrond. Hierdoor zijn het zandpakket en de onderliggende keileemlaag weggeslepen. Door de lage ligging en onder invloed van kwel kon zich in de beekdalen veen vormen.

De hoogveengebieden aan de randen van het Drents Plateau zijn bij de turfwinning vrijwel geheel afgegraven. Wat overbleef waren zandgronden met restanten (bos- en mos)veen. Met name in de veengebieden is -in verband met bodemdaling- bebouwing in principe niet gewenst.

Grondwater

De hydrologische basis in de gemeente Midden-Drenthe bestaat uit kleilagen die tussen circa 100 m en 200 m - N.A.P. liggen. Daarboven liggen twee watervoerende pakketten, niet overal van elkaar gescheiden door een slecht doorlatende laag. Het tweede watervoerende pakket bestaat uit matig grove tot grove rivierzanden die zeer goed doorlatend zijn. De bovenkant van dit pakket, dat van belang is voor de diepe regionale grondwaterstroming, ligt op ongeveer 20 m - N.A.P.

Bovenop het tweede watervoerende pakket ligt het eerste watervoerende pakket dat van belang is voor de ondiepe lokale grondwaterstroming. Het bestaat uit fijnere zandlagen die vlak onder de oppervlakte beginnen. Aan de oppervlakte liggen bodemlagen die plaatselijk minder doorlatend zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor beekleemlagen en veenafzettingen in de beekdalen.

In de gemeente komen verschillende grondwatertrappen voor (zie kaart 6 in Informatiedocument watertoets). Een lage grondwatertrap duidt op een hoge grondwaterstand. Een ander kenmerk van grondwatertrappen is de variatie tussen de hoge en de lage grondwaterstand. Lage grondwatertrappen zijn min-

der aanwezig in het gebied. Dit betekent dat de grondwaterstand over het algemeen vrij laag ligt. Grondwatertrap V kent veel variatie in grondwaterstanden. In deze gebieden moet worden opgepast voor schijnspiegels die ontstaan door slecht doorlatende lagen. In het gebied komen veel slecht doorlatende lagen voor. Ondiepe slecht doorlatende lagen in combinatie met grondwatertrap V kan grondwateroverlast veroorzaken.

Het hangt echter van de lokale situatie af of grondwaterstanden een probleem geven. Sommige landbouwgebieden hebben een lagere grondwaterstand dan voor landbouw optimaal zou zijn. Daarnaast zou in sommige natuurgebieden de grondwaterstand hoger moeten zijn. Het waterschap probeert de waterhuishouding, de inrichting en de waterkwaliteit af te stemmen op de functie. Hiervoor heeft het waterschap medewerking nodig van grondeigenaren en belanghebbenden in het gebied. Met de Water Op Maat-projecten (WOM-projecten) probeert het waterschap hieraan invulling te geven.

Voor de gemeente Midden-Drenthe zijn door het waterschap de komende tien jaar tien WOM-projecten gepland. Inmiddels zijn twee projecten in uitvoering: de Elperstroom en het Oude Diep.

Neerslag en kwel

Op de hoge delen op het Drents Plateau infiltreert regenwater dat deels afstroomt over de ondieper gelegen slecht doorlatende lagen (overwegend keileem) in de ondergrond en na relatief korte tijd weer uittreedt, bijvoorbeeld aan de randen van de beekdalen. Een ander deel van de neerslag zijgt door de slecht doorlatende lagen heen dieper naar de ondergrond. Na lange tijd komt dit mineraalrijke water onder andere centraal in de beekdalen omhoog als kwel.

Beken en kanalen

De beken en kanalen zijn belangrijk voor de afwatering van de gemeente Midden-Drenthe. De meeste gebieden hebben een op de agrarische functie afgestemde waterhuishouding. De belangrijkste beken (Beilerstroom of Oude Vaart, het Oude Diep en het Amerdiep) hebben van oudsher een meanderend, stromend verloop, fluctuerende waterstanden en een bodem van slib, zand en grind. De meeste kanalen in de gemeente (Drentsche Hoofdvaart, Oranjekanaal, Beilervaart) werden gegraven ten tijde van de veenontginningen voor de veenafgraving of als transportweg. Opvallend is dat het Oranjekanaal en de Beilervaart het Drents Plateau doorsnijden. De huidige functie van beken en kanalen is het verzamelen, afvoeren en distribueren van water. De kanalen spelen daarnaast een rol in de kleine recreatie.

In de beekdalen worden kapitaalintensieve functies vermeden. Ook wil het waterschap berging creëren in de haarvaten van het watersysteem. Dit houdt in dat hemelwater zoveel mogelijk moet worden vastgehouden op de plekken waar het valt. In het creëren van de ideale waterhuishoudkundige situatie zijn

de WOM-projecten een belangrijk onderdeel. Het bestemmingsplan moet dan ook geen belemmering vormen voor lopende en toekomstige WOM-projecten.
Naast de risicokaart[14] (zie kaart 4 in het Informatiedocument watertoets) heeft de provincie in het POP II de beekdalen aangegeven, waarvoor zij een 'nee, tenzij'-beleid voeren. Alleen onder strikte voorwaarden mag hier worden gebouwd. De provincie geeft in het POP II aan wat 'nee, tenzij' precies inhoudt. Het waterschap zal in principe een negatief wateradvies geven voor kapitaalintensieve functies in het beekdalgebied, omdat de beekdalen het eerste last krijgen van overtollig water. Door het vrijwaren van de beekdalen wordt voldoende ruimte gereserveerd voor extreme buien, die de laatste jaren vaker voorkomen.

Waterwinning

De Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) wint drinkwater in Beilen, Assen en Hoogeveen. In Beilen onttrekken Frico-Domo en de WMD grondwater. Onttrekking van het grondwater door deze bedrijven veroorzaakt in het stroomgebied van de Beilerstroom een onderbreking van het kwelpatroon. De WMD onttrekt in Assen grondwater uit de diepere watervoerende pakketten. Deze grondwaterwinning heeft geen directe invloed op de grondwaterstand. In het zuiden bij Wijster onttrekt de GAVI van Essent Milieu Wijster grondwater.

Kwetsbare watersystemen

In enkele gedeelten van het plangebied bevinden zich zogenaamde 'kwetsbare watersystemen' (zie kaart 11 in het Informatiedocument watertoets). Het waterschap vindt het niet wenselijk nieuwe functies in de bovenloop van een beeksysteem en andere kwetsbare watersystemen te plaatsen. Vanuit oogpunt van water kunnen aan eventuele ontwikkelingen in deze gebieden de volgende randvoorwaarden worden meegegeven:

- toepassen van duurzame materialen;
- geen inlaat van gebiedsvreemd water;
- geen beïnvloeding van de grondwaterstand in het kwetsbare gebied.

Deze laatste twee aspecten hebben mede betrekking op verdroging. Verdroging houdt in dat door veranderingen in waterkwaliteit en waterkwantiteit de karakteristieke grondwaterafhankelijke vegetatie van een gebied verdwijnt.

5.2.2
Functies van het watersysteem

Natuur

Beken en waterlopen in het buitengebied hebben een belangrijke functie als het gaat om natuur. Diverse watergangen vormen onderdeel van het voorkeurstraject voor de ecologische verbindingszones, die belangrijke natuurge-

[14] De risicogebieden zijn bepaald bij het opstellen van de stroomgebiedsvisie in het kader van Waterbeleid 21e eeuw. Op kaart 4 van het Informatiedocument watertoets zijn de gebieden aangegeven die een grote overstromingskans hebben. Deze gebieden zijn ongeschikt om in te bouwen.

bieden met elkaar moeten gaan verbinden. Daarnaast zijn bijna alle beken aangewezen als ecologische verbindingszone. Ook in de agrarische gebieden komen 'natte' natuurwaarden voor, onder meer in vochtige open graslanden met (ecologisch belangrijke) sloten (van groot belang voor weidevogels) en de gebieden met wijken (van belang voor watervogels, omgeving Smilde en in het zuidoostelijk deel van de gemeente).

Cultuurhistorie en landschappelijke waarden

De beken en waterlopen hebben naast hun waterhuishoudkundige functie ook een landschappelijke waarde: in de verschillende landschapstypen vormen sloten, wijken, kanalen en beken een belangrijk onderdeel van het totale landschappelijk beeld. De cultuurhistorisch van belang zijnde waterlopen en cultuurhistorisch waardevolle waterwerken (zoals waterinlaten, bruggen, gemalen, stuwen, sluizen et cetera) worden tot het 'watererfgoed' gerekend.

Recreatieve gebruikswaarden

Door de aanwezigheid van enkele kanalen (het Oranjekanaal, de Beilervaart en het Linthorst-Homankanaal) zijn in de gemeente mogelijkheden voor waterrecreatie. De Drentsche Hoofdvaart maakt deel uit van de Turfroute in Zuidoost-Friesland, een toeristische route door Drenthe, Friesland en Overijssel. Daarnaast bieden veel van de aanwezige waterlopen mogelijkheden voor vissers, kanoërs en zwemmers.

5.3
Het waterrelevante beleid

Vierde nota waterhuishouding (1997)

De hoofddoelstelling van de Vierde nota waterhuishouding is het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik wordt gegarandeerd. Het aansluiten bij natuurlijke processen en het herstellen van de veerkracht van watersystemen is een belangrijke leidraad voor het toekomstig waterbeheer.

'Anders omgaan met water' Waterbeleid in de 21^{e} eeuw

De Commissie Waterbeheer 21^{e} eeuw heeft onderzocht welke maatregelen kunnen worden genomen om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden. De adviezen van de commissie staan in het rapport 'Waterbeleid in de 21^{e} eeuw'. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- anticiperen in plaats van reageren;
- meer ruimte naast techniek;
- vasthouden, bergen en afvoeren.

Nota Ruimte (2006)

In de Nota Ruimte is als ruimtelijke strategie voor het beleid voor water op nationaal niveau gekozen voor 'anticiperen op en meebewegen met water'. Er

is voor gekozen water te beschouwen als een van de structurerende principes voor bestemming, inrichting en gebruik van de ruimte. Voor de waarborging van de veiligheid tegen overstromingen geeft het Rijk meer ruimte aan de grote rivieren en aan de kustverdediging.

De nota vermeldt voorts dat bestuurlijk is overeengekomen dat alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten een waterparagraaf bevatten, als resultaat van het uitgevoerde watertoetsproces. Vanuit de toezichthoudende rol op ruimtelijke plannen zal het Rijk provinciale en gemeentelijke plannen en besluiten toetsen op de uitvoering van de watertoets en nagaan in hoeverre de algemene uitgangspunten van het ruimtelijk waterbeleid zijn mee gewogen.

Kaderrichtlijn Water

In 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld. De richtlijn vormt, samen met de Vierde nota waterhuishouding, het Waterbeleid 21^{e} eeuw, de Nota Ruimte en de beleidslijn Ruimte voor de Rivier het beleidskader voor de Watertoets. De KRW beoogt de aquatische ecosystemen en waterafhankelijke terrestrische natuur voor achteruitgang te behoeden, te beschermen en te verbeteren.
Een concreet doel van de KRW is een goede ecologische toestand van grond- en oppervlaktewater. In beginsel moet dit doel in 2015 behaald zijn.

De KRW introduceert het denken in stroomgebieden dat uitgaat van het simpele feit dat water zich niet houdt aan landsgrenzen en bestuurlijke grenzen, maar zijn natuurlijke loop heeft binnen stroomgebieden. Om aan de voorwaarden van de KRW te kunnen voldoen, moeten waterbeheerders binnen een stroomgebied afspraken maken en samenwerken. Het doel is uiteindelijk dat in het stroomgebied sprake is van schoon water, waarin een gevarieerd natuurlijk leven voorkomt. De KRW stelt namelijk eisen aan de chemische (geen verontreinigende stoffen) en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. In 2009 moet er één beheersplan zijn voor een heel stroomgebied.

De KRW heeft voor alle stroomgebieden waterlichamen aangewezen met een bijbehorend watertype. Hieraan worden chemische en ecologische doelen gekoppeld. Binnen de gemeente Midden-Drenthe komen twee watertypen voor. Ten eerste de laagveenvaarten en kanalen (waterlichamen: Verlengde Middenraai, het Linthorst-Homankanaal, de Beilervaart, de Drentsche Hoofdvaart en het Oranjekanaal) en ten tweede de langzaam stromende middenlopen/benedenlopen op veenbodem (waterlichamen: de Brunstinger Leek en de Oude Vaart).

Nationaal Bestuursakkoord Water (2003)

In februari 2001 sloten het Rijk, het Interprovinciaal overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de Startovereenkomst Waterbeleid 21^{e} eeuw. Daarmee werd een eerste stap gezet in het tot stand brengen van de noodzakelijke gemeenschappelijke aanpak van het wa-

terbeleid. Twee jaar later worden de resultaten van die samenwerking neergelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Het akkoord geeft aan welke instrumenten worden ingezet om de opgave te realiseren, welke taken en verantwoordelijkheden elke partij heeft en hoe partijen elkaar in staat willen stellen hun taken uit te voeren. Ten aanzien van het benodigde instrumentarium wordt onder meer afgesproken op basis van de evaluatie van het proces van de watertoets de Handreiking Watertoets[15] aan te passen.

Provinciaal Omgevingsplan Drenthe

In het POP-Drenthe (vastgesteld 7 juli 2004) is de wateropgave in hoofdlijnen als volgt weergegeven:

- in het noorden van de provincie zijn bergingsgebieden aangegeven;
- voor het zuiden van de provincie is het aanwijzen van bergingsgebieden een uitwerkingsopdracht;
- voor de beekdalen geldt het 'nee, tenzij'-beleid;
- het kader voor het gewenst (of gewogen) grond- en oppervlakteregiem (GGOR) is gekoppeld aan de zonering;
- hydrologische aandachtsgebieden zijn op de functiekaart vermeld;
- het POP is de ontwerprichtlijn in het kader van de watertoets.

Ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit krijgt het verbeteren van de waterkwaliteit van de beken prioriteit. Met betrekking tot de waterhuishouding (wateroverlast en watertekort) is het beleid erop gericht bij de opvang van extreme neerslag gebruik te maken van de natuurlijke veerkracht van het watersysteem. Dit betekent dat er ruimte voor water is, waarbij zowel wateroverlast als watertekort wordt voorkomen. In de planperiode is het beleid gericht op het beperken van de wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. Verder is het beleid gericht op het maximaal vasthouden van water binnen de kaders van het GGOR.

Om de gevolgen van extreme neerslag te beperken, dient ten eerste te worden voorkomen dat de afwenteling van wateroverlast op benedenstrooms gelegen gebieden plaatsvindt. Dit betekent hoofdzakelijk niet bouwen in de lage gebieden. In de beekdalen geldt daarom het 'nee, tenzij'-beleid. Daarnaast zijn voor bestaand en nieuw stedelijk gebied eisen gesteld aan de opvang van neerslagwater. Ten tweede zijn op een aantal locaties bergingsgebieden nodig. De provincie is daartoe in samenwerking met de waterschappen overgegaan tot het aanwijzen van bergingsgebieden in Noord-Drenthe. In het zuiden van de provincie zijn de noodzaak en de ligging van de bergingsgebieden nog niet bekend.

---

[15] Handreiking Watertoets 2 (2003)
De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Vanaf de ondertekening van de startovereenkomst Waterbeleid 21e eeuw (14 februari 2001) moet de watertoets worden toegepast. De watertoets is vastgelegd in nationaal en provinciaal beleid en in juni 2003 is de watertoets wettelijk verankerd in het Besluit ruimtelijke ordening. De centrale gedachte achter de watertoets is dat initiatiefnemer en waterbeheerder tijdens de planontwikkeling overeenstemming bereiken over water in het ruimtelijk plan.

Bij de inrichting en het beheer van het beekdal zal met wateroverlast rekening worden gehouden. Aan de ontwikkeling van een grondgebonden landbouwbedrijf worden geen beperkingen opgelegd. Ook kunnen nieuwe grondgebonden landbouwbedrijven worden opgericht, waarbij niet in het laagste gedeelte van het beekdal mag worden gebouwd.

Ten aanzien van het gewenste grond- en oppervlaktewaterregiem is de doelstelling voor de lange termijn gericht op het realiseren van het GGOR. Hiermee wordt beoogd:

- duurzame inrichting van het stroomgebied;
- water, alsmede ordenend principe;
- grondgebruik ondersteunend door krachtig watersysteem.

Speciale zorg is nodig voor de hydrologische samenhang tussen verschillende gebieden. Hiervoor zijn in het POP de zones van hydrologische beïnvloeding opgenomen. Maatregelen in zone I, zone II of zone III mogen niet zodanig worden uitgevoerd dat hiermee gebieden in zone IV, zone V of zone VI negatief worden beïnvloed.
In het overleg tussen gemeente en waterschappen over bestemmingsplannen maken gemeente en waterschap afspraken over het opnemen van een aanlegvergunning voor de aanleg en het dempen van sloten en de aanleg van drainage.

Omgevingsvisie Drenthe

In Drenthe Kiest is aangegeven dat de wateropgave in de Omgevingsvisie (zie hoofdstuk 4) vooral aan de klimaatveranderingen zal worden gelinkt: "We willen een Drentse leefomgeving die voldoende robuust is ingericht om de langetermijnveranderingen en de extremen in het klimaat op te vangen (aanpassing aan klimaatverandering). We zien daarvoor twee opgaven: de wateropgave en de natuuropgave." De wateropgave concentreert zich rond: Meer ruimte voor water in de beekdalen door herstel van de natuurlijke waterloop en het aanwijzen van inzijgingsgebieden en waterspaarzones. Dit betekent dat in de beekdalen de productieomstandigheden voor de landbouw veranderen, dat er kansen ontstaan voor landbouw in verdrogingsgevoelige gebieden en dat er kansen bestaan voor ontwikkelingen op het gebied van natte en verbrede landbouw, natuur, recreatie en toerisme, wonen en landschap. Zoals aangegeven, leidt de nog vast te stellen Omgevingsvisie op voorhand niet tot aanpassingen van dit bestemmingsplan (i.c. het daarin verwerkte provinciale beleid).

Waterbeheerplan Hunze en Aa's

Het plangebied is deels gelegen binnen het beheersgebied van het Waterschap Hunze en Aa's (zie ook hierna). Het Waterschap Hunze en Aa's heeft de doelstellingen van het waterschap vervat in het Waterbeheerplan 2003-2007. Besloten is dit plan te verlengen tot 2010. Momenteel is het beheerplan voor de periode 2010-2015 in voorbereiding.
Het beleid van het waterschap is opgehangen aan vier thema's: veiligheid, watersystemen, schoon water en functies. De opgaven zijn gekoppeld aan de

geografische gebiedskenmerken en bestemmingen. Deze bestemmingen zijn een ruimtelijke vertaling van het provinciale beleid. Op basis van de functiekaart uit het POP is een functiekaart van het waterschap opgesteld.
Verreweg het grootste deel van het plangebied is ingedeeld bij de functie 'landbouw'. Het waterschap wil in deze gebieden de waterhuishouding optimaal afstemmen op de landbouwfunctie.
De kleine natuurgebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (waar in de systematiek van het waterschap ook de ecologische verbindingszones onderdeel van uitmaken) zijn ingedeeld bij de functie 'natuur'. Voor deze gebieden geldt dat de waterhuishouding wordt afgestemd op de natuurfunctie.

Waterbeheerplan Reest en Wieden 2002-2006

Het plangebied ligt niet alleen binnen het beheersgebied van het Waterschap Hunze en Aa's, maar ook binnen die van het Waterschap Reest en Wieden. De hoofddoelstelling van het Waterschap Reest en Wieden is te streven naar 'een optimale aanwezigheid van oppervlaktewater en grondwater van geschikte kwaliteit voor mens en natuur'. In dit waterbeheerplan is het provinciale beleid vanuit het watersysteem gezien concreet gemaakt. De uitwerking van het GGOR is in ontwikkeling. In het GGOR-project wordt het optimale grond- en oppervlaktewaterregiem (OGOR) vastgelegd, behorende bij de functie van een gebied. Daarna wordt het GGOR bepaald. Indien het GGOR en het OGOR te ver uiteen liggen, is sprake van een knelpunt in het grondgebruik en moet de provincie zich nader beraden over de functietoekenning van dit gebied. Op deze wijze heeft het GGOR invloed op de ruimtelijke ordening.

Functiezonering

Binnen het waterschap worden voor het landelijk gebied vier zones onderscheiden die elk hun eigen functie hebben. In beginsel geeft de functiezonering[16] de richting aan van het gewenste waterbeheer. Daarnaast zijn er de functies ecologische verbindingstrajecten, beken en zwemwater, de zone van de hydrologische beïnvloeding en de grondwaterbeschermingsgebieden. Voor elke functie zijn doelstellingen vastgelegd voor de waterhuishouding, de inrichting, het beheer en onderhoud, de waterkwaliteit, de belevingswaarde en het recreatief medegebruik.

De waterhuishoudkundige situatie in recente ruilverkavelingen voldoet redelijk aan de doelstellingen. In diverse andere landbouwgebieden is de waterhuishouding echter niet optimaal. De grondwaterstanden in veel natuurgebieden zijn te laag. Hier is sprake van verdroging.

---

[16] Functiezonering landelijk gebied:
- Zone A, landbouw (komt overeen met zone I en zone II POP-Drenthe);
- Zone B, landbouw en landschap (zone III POP-Drenthe);
- Zone C, natuur en landbouw (zone IV POP-Drenthe);
- Zone D, natuur en bos (zone V en zone VI POP-Drenthe).

Het waterschap participeert in het gebiedsgerichte IGOD-project Oude Diep. Doel is het verbeteren van het ecologisch systeem en de kwaliteit van het milieu in het beekdal van het Oude Diep en tegelijkertijd versterking van de economie en de werkgelegenheid in het gebied. Een groot deel van het gebied wordt natuurgebied. De bovenloop is weer aangesloten op de middenloop. De waterhuishouding voor de landbouwgebieden wordt verbeterd, evenals de wateraanvoer en gescheiden van de natuurgebieden.

Water Op Maat-projecten (WOM-projecten)

Het Waterschap Reest en Wieden wil berging creëren in de haarvaten van het watersysteem. Dit houdt in dat hemelwater zoveel mogelijk moet worden vastgehouden op de plekken waar het valt. In het creëren van de ideale waterhuishoudkundige situatie zijn de WOM-projecten van het waterschap een belangrijk onderdeel.

Het bestemmingsplan biedt via een aanlegvergunningenstelsel het afwegingskader voor lopende en toekomstige WOM-projecten. Ook zullen kapitaalintensieve functies in de beekdalen moeten worden vermeden, omdat deze gebieden een natuurlijke waterberging bezitten. Naast deze vormen van waterberging kan de wateropgave ook worden gerealiseerd door het creëren van grote regionale waterbergingsgebieden. Vooralsnog zijn deze gebieden niet aangewezen binnen de gemeente Midden-Drenthe. Het is mogelijk dat in de toekomst deze optie wordt benut binnen de gemeente Midden-Drenthe.

Grondwaterbeschermingsgebied

In het plangebied bevindt zich een grondwaterbeschermingsgebied, nabij Beilen. Binnen het grondwaterbeschermingsgebied gelden diverse beperkingen (zoals geen nieuwe woningbouw, bedrijventerreinen of grootschalige ontwikkelingen), die deels ook in de Provinciale Omgevingsverordening (POV) zijn opgenomen.

Zones van hydrologische beïnvloeding

Het waterschap heeft in zijn waterbeheerplan zones van hydrologische beïnvloeding opgenomen. Deze zones zijn een nadere uitwerking van de hydrologische aandachtsgebieden van de provincie Drenthe. Maatregelen in een bepaald gebied kunnen invloed hebben op het naastliggende gebied. Als tegenstrijdige belangen naast elkaar voorkomen, kan de invloed ongewenst zijn. Zo kan door vernattingsmaatregelen in het natuurgebied vernattingsschade ontstaan in het naastgelegen landbouwgebied of kunnen wegen of woningen in het natuurgebied grondwateroverlast krijgen. Ook kan de aanleg van drainage in een landbouwperceel leiden tot ongewenste verlaging van de grondwaterstand in het naastgelegen natuurgebied. Dit wordt hydrologische beïnvloeding genoemd.

De breedte van het deel van de zone van hydrologische beïnvloeding dat ligt buiten de natuurfunctie is zodanig gekozen dat aan de rand van de zone de invloed van een peilverhoging in het natuurgebied met 50% is afgenomen. Dit is berekend met behulp van de geohydrologische kenmerken van de ondergrond.

Het waterschap is beheerder van het oppervlaktewater en het ondiepe grondwater. Vanuit die rol wil het waterschap voorkomen dat eenzijdig voorgenomen maatregelen ertoe leiden dat andere belangen worden geschaad. Het waterschap vindt dat het nodig is om nadere eisen te kunnen stellen voor alle hydrologische maatregelen die worden uitgevoerd in de zone van hydrologische beïnvloeding. In de praktijk gaat het vooral om de aanleg van drainage en het graven en dempen van sloten.

5.4
De watertoets

5.4.1
Algemeen

Centraal in het rijksbeleid en het provinciale beleid staat het uitgangspunt dat water moet worden gezien als ordenend principe.
Dit betekent dat effecten van nieuwe ontwikkelingen op de waterhuishouding inzichtelijk moeten worden gemaakt. In het bestemmingsplan moet daarom een waterparagraaf worden opgenomen. Voor nieuwe ruimtelijke plannen geldt bovendien de 'watertoets' die verplicht tot overleg met de waterbeheerder over voorgenomen ontwikkelingen, voordat een bestemmingsplan in procedure wordt gebracht. Deze paragraaf omvat de feitelijke watertoets door waterbeheerplannen en bestemmingsplan 'naast elkaar te leggen' en de vertaling van maatregelen uit de beheersplannen naar het bestemmingsplan Buitengebied aan te geven.

Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is een overwegend conserverend plan waarin voornamelijk de bestaande situatie opnieuw wordt vastgelegd. Het bestemmingsplan beoogt dan ook geen veranderingen te brengen in het heersende watersysteem in het gebied.

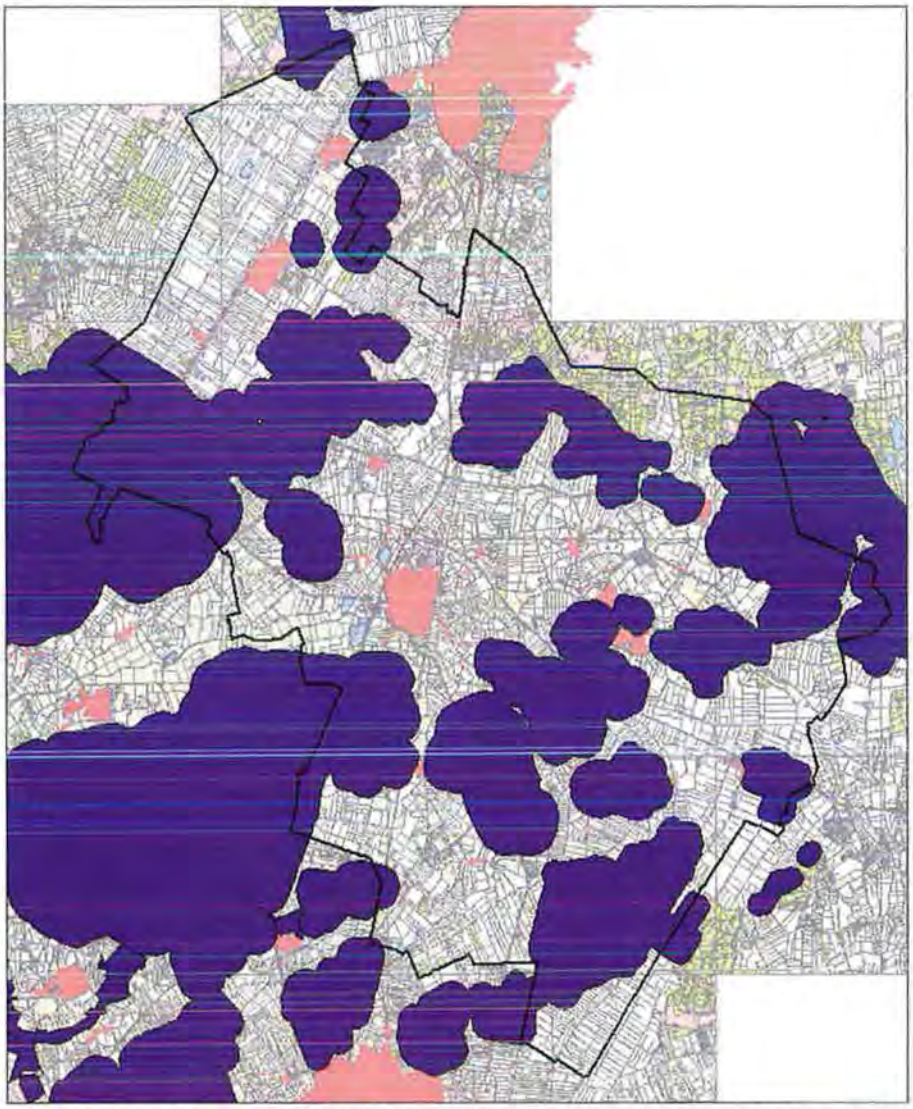

Figuur 11. Zone hydrologische beïnvloeding (bron: Informatiedocument Waterschap Reest en Wieden)

5.4.2
Hydrologische beïnvloedingsgebieden

Water is een van de ordenende principes in het landelijk gebied. Bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik van de fysieke omgeving moet worden uitgegaan van de eigenschappen en potenties van het watersysteem.

Om voor de waterhuishouding dit afwegingsproces selectief te kunnen uitvoeren, worden hydrologische beïnvloedingsgebieden aangegeven. In het kader van de verplichting tot een watertoets worden met de waterschappen afspraken gemaakt over het opnemen van een aanlegvergunning voor de aanleg en het dempen van sloten en de aanleg van drainage. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over een ruimtelijke bescherming van beekdalen.

5.4.3
Afvoernorm

Het onderhavige plan biedt mogelijkheden voor erfvergroting. Het is mogelijk dat bij een dergelijke erfvergroting (waarbij onverhard oppervlak wordt gewijzigd in verhard oppervlak) de geldende afvoernorm wordt overschreden. Dit heeft dan mogelijk (negatieve) gevolgen voor het watersysteem. De waterschappen hanteren bij nieuw te verharden oppervlak dat de afvoer niet de ontwerpnorm van 1,5 l/sec/ha (bij een T=100 bui)[17] mag overschrijden. Bij daadwerkelijke uitbreiding van het verhard oppervlak (erfuitbreiding) dient deze norm ten aanzien van de afvoer van water te worden toegepast.

Uitgangspunt voor het plan is om de bestaande afvoer en berging van afval- en regenwater te handhaven. Het plan beoogt immers geen wijzigingen in het watersysteem. Indien sprake is van een toename van het verharde oppervlak (bijvoorbeeld door erfvergroting) moet waterberging worden gecreëerd, bijvoorbeeld door het verbreden van de waterlopen.

5.4.4
Bouwpercelen in natuurlijke laagten

Het waterschap Reest en Wieden heeft in nader overleg (11 november 2008) advies gegeven over een aantal bouwpercelen in natuurlijke laagten van beekdalen waarover het waterschap bij eventuele uitbreiding graag nader advies wil geven over de minimale aanleghoogte (het peil) bij nieuwe bebouwing. Voor deze percelen geldt ook dat bij een substantiële toename van verharding compensatie moet worden geboden in de vorm van waterberging. Het betreft:

- Berkenweg 23 te Drijber;
- Hoogeveenseweg 23 te Bruntinge;
- Lieving 61 te Beilen;
- Tilma 1 te Westerbork.

Naar aanleiding van het waterschapsadvies zijn in verband met de waterhuishouding ook enkele percelen aangemerkt als percelen met beperktere bouwmogelijkheden (in plaats van 1,5 ha maar 1 ha). Deze worden in hoofdstuk 7 benoemd.

5.5
Afstemming natuurbeleid

In het beleid ten aanzien van natuur en bos blijven de kernthema's de algemene omgevingskwaliteit, de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur en de integratie van het natuurbeleid met andere beleidsterreinen zoals milieu, water en infrastructuur. Op de ontwikkelingskaart van het POP zijn onder meer de te realiseren ecologische verbindingszones weergegeven (zie figuur 12). In

[17] Een extreme afvoersituatie, die één keer in de 100 jaar kan voorkomen.

deze figuur zijn tevens de milieubeschermingsgebieden weergeven. Voor een toelichting hierop wordt verwezen naar paragraaf 5.8.

Binnen of direct grenzend aan het plangebied bevinden zich een aantal Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (zie figuur 8). Voor een beschrijving van deze gebieden wordt verwezen naar paragraaf 3.7 en bijlage 6. In of grenzend aan deze gebieden zal nader moeten worden getoetst aan de Europese en nationale regelgeving.
De Ecologische Hoofdstructuur bestaat uit de grotere bestaande natuur- en bosgebieden, de in het integraal gebiedsplan Drenthe begrensde natuur- en beheersgebieden, de ecologische verbindingszones en de robuuste verbindingen[18]. Planontwikkeling en -uitwerking in of grenzend aan deze gebieden (alsmede in een zone van 250 m rondom de vastgestelde voor verzuring gevoelige gebieden) zal nader moeten worden getoetst.

In het POP zijn de natuurdoelen weergegeven van de bestaande bos- en natuurgebieden, de natuurdoelen van de gebieden die zijn begrensd en verworven (nieuw natuurgebieden) en de natuurdoelen die behoren bij de beheersgebieden (zie figuur 13). De kaart vormt een belangrijke basis voor de gebiedsplannen in Drenthe. In een gebiedsplan vindt de begrenzing plaats van gebieden die voor realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur kunnen worden ingericht (al dan niet op basis van beheersovereenkomsten). In Drenthe zijn momenteel drie gebiedsplannen vastgesteld. Relevant voor het onderhavige plangebied is het Integraal gebiedsplan Drenthe[19].

Ten aanzien van bosuitbreiding is het beleid gericht op het verkrijgen van een duidelijke maatschappelijke meerwaarde. Daarbij dient minimaal te worden voldaan aan een van de in het POP omschreven voorwaarden. Deze voorwaarden zijn:

- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);
- de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voorzover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein dat groter is dan 10 ha;
- de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voorzover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voorzover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden en natuurwaarden niet worden aangetast.

---

[18] Robuuste verbindingen komen in het plangebied niet voor.
[19] Provincie Drenthe: Natuur- en landschapsdoelen in Drenthe. Integraal gebiedsplan 2006.

5.5.1
Gebiedsbescherming en soortenbescherming

In het bestemmingsplan dient rekening te worden gehouden met Europees en nationaal beleid en wetgeving ten aanzien van de natuurbescherming (zie ook paragraaf 4.1 en paragraaf 4.2). Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming.

Bij de gebiedsbescherming gaat het om de bescherming van gebieden die zijn aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur of van gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van de Europese Vogel- of Habitatrichtlijn[20].

De soortenbescherming vloeit voort uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Flora- en faunawet. Het betreft zowel bestaande als nieuwe natuur.
Indien in het plangebied soorten voorkomen die in het kader van de Habitatrichtlijn of de Flora- en faunawet dienen te worden beschermd, moet in het geval van nieuwe ontwikkelingen een nadere afweging plaatsvinden. Ondanks het overwegend conserverende karakter van het bestemmingsplan, zullen in de regels wel mogelijkheden worden geboden voor gebruikelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de bouw van agrarische bedrijfsgebouwen, bijgebouwen bij woonhuizen, het dempen van sloten, het afgraven van gronden en dergelijke. Wanneer uit nader onderzoek blijkt dat als gevolg van die gebruikelijke ontwikkelingen beschermde soorten zullen worden bedreigd, er geen alternatieven zijn en er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, moet in principe ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Ontheffing kan alleen worden verkregen wanneer compenserende maatregelen worden getroffen. Compenserende maatregelen worden getroffen als verzachtende maatregelen niet afdoende blijken.

Inmiddels is de zogenaamde AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden, waardoor de mogelijkheden zijn verruimd voor het verlenen van ontheffing/vrijstelling van de verbodsbepalingen van de wet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

---

[20] De bescherming van de speciale beschermingszones is in de nationale wetgeving vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Op grond van deze wet worden alle speciale beschermingszones onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht met hieraan gekoppeld een zelfstandig vergunningenstelsel met de provincie als bevoegd bestuursorgaan. Daarnaast verplicht de gewijzigde wet tot het maken van beheersplannen voor alle speciale beschermingszones waaruit duidelijk moet blijken welke (ruimtelijke) activiteiten in en rond de natuurgebieden wel en niet mogelijk zijn. In bestemmingsplannen (met ontwikkelingsmogelijkheden) moet -in verband met de uitvoerbaarheid- een redelijk zicht bestaan op de verleenbaarheid van een eventueel benodigde vergunning op grond van de nieuwe Natuurbeschermingswet.

Hierbij worden drie beschermingsregimes[21] onderscheiden. Bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van bouwwerken en/of andere activiteiten zal rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van te beschermen soorten, zoals aangewezen krachtens de Flora- en faunawet. Indien uit gegevens dan wel onderzoek blijkt dat sprake is van (een) beschermde soort(en) en het bouwwerk en/of de activiteit beschadiging of vernieling van voortplantings- of rustplaatsen, dan wel ontworteling of vernieling veroorzaakt, zal de betreffende (bouw)werkzaamheid c.q. activiteit pas kunnen plaatsvinden na ontheffing krachtens de Flora- en faunawet[22].

Florakartering Midden Drenthe

In de in hoofdstuk 3 genoemde florakartering van de provincie Drenthe is van de planten die worden beschermd door de Flora- en faunawet alleen drijvende waterweegbree aangetroffen als streng beschermde soort van tabel 3. De soort komt buiten de natuurterreinen voor op vier plaatsen in het zuidoosten van de gemeente. Dit is een soort van bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Wilde marjolein, ronde zonnedauw, prachtklokje, lange ereprijs, veldsalie, steenanjer en wilde gagel zijn planten die als overige soorten (tabel 2) worden beschermd door de Flora- en faunawet. Deze soorten komen vrijwel uitsluitend voor in of grenzend aan eigendommen van terreinbeherende organisaties. Daarmee is hun voortbestaan op die plekken redelijk gewaarborgd. Planologisch vormen vooral bodemwerkzaamheden een bedreiging. Alle eigendommen van terreinbeherende organisaties die dergelijke waarden bevatten, zijn ondergebracht in de bestemming Natuur. Daarbinnen geldt een aanlegvergunningstelsel waarbij burgemeester en wethouder alleen een vergunning verlenen wanneer uit vooronderzoek blijkt dat geen ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en faunawet of dat die vergunning kan worden verleend.

---

[21] Categorie 1: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling als bij ingrepen sprake is van een bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen.
Categorie 2: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Dit betreft beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar waarvoor eerst een gedragscode moet worden opgesteld. Totdat deze gedragscode is goedgekeurd, zal voor soorten uit deze categorie ontheffing moeten worden aangevraagd voorafgegaan door een lichte toets.
Categorie 3: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die een strikte bescherming genieten. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten moet een uitgebreide toets ondergaan.

[22] De Flora- en faunawet is altijd van toepassing, ook op ontwikkelingen die in het bestemmingsplan bij recht mogelijk zijn. Dit betekent dat een ontwikkeling die in het bestemmingsplan in planologische zin mogelijk is, maar waar op grond van de Flora- en faunawet (bijvoorbeeld in het kader van de bouwaanvraag) geen ontheffing wordt verleend, geen doorgang kan vinden.

De herinventarisatie door gemeente en provincie is verder gebruikt om toetsingskaarten te genereren voor:

- het voorkomen van plantensoorten van de Rode lijst, met (ernstig) bedreigde, kwetsbare en gevoelige soorten;
- het voorkomen van plantensoorten die waardevolle oevers indiceren;
- de aanwezigheid van kwelsoorten;
- het voorkomen van plantensoorten die waardevol (bloemrijk) grasland vertegenwoordigen;
- plantensoorten die horen bij heischraal (bloemrijk) grasland.

Eigendommen van terreinbeherende organisaties zijn onder de bestemming Natuur gebracht wanneer ze waarnemingen in een of meer van de categorieën bevatten en wanneer ze al deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur, Natura 2000-gebieden of gebieden die met een specifiek natuurdoel zijn aangegeven op de kaart van het Natuurbeheerplan Drenthe, 2009.

Hoewel de meeste van deze soorten niet in het kader van de Flora- en faunawet worden beschermd, geeft deze toetsingskaart een belangrijke indicatie of voor plannen en initiatieven een ontheffing in het kader van die wet nodig zal zijn. Waar de locatie tevens Ecologische Hoofdstructuur- of Natura 2000-gebieden betreft, zal mogelijk ook een vergunning van het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe nodig zijn.

5.5.2
Afstemming met Natura 2000

Voor alle Natura 2000-gebieden moet op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 door de provincie/het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een beheerplan worden vastgesteld.

Het beheerplan werkt de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied verder uit in ruimte en tijd. Het beschrijft de resultaten die dienen te worden bereikt om het behoud of het herstel van deze natuurlijke habitatten en soorten mogelijk te maken. Het beheerplan geeft een overzicht op hoofdlijnen van instandhoudingsmaatregelen die in de planperiode moeten worden genomen om de beoogde resultaten te behalen. Ten slotte gaat het beheerplan in op bestaand gebruik en geeft het inzicht hoe met externe werking moet worden omgegaan. Beheerplannen hebben een looptijd van maximaal zes jaar en worden meestal opgesteld onder het bevoegd gezag van de provincie. Voor de Natura 2000-gebieden waar Staatsbosbeheer de grootste terreinbeheerder is, bijvoorbeeld Elperstroom, is het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bevoegd gezag. Dit betekent voor bestemmingsplannen in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden dat de significante effecten niet in de eerste plaats in het bestemmingsplan worden afgewogen, maar in het kader van een Natuurbeschermingswetvergunning. Deze vergunning wordt door de provincie verleend.

In het kader van dit bestemmingsplan wordt geen nader ecologisch onderzoek verricht. Het onderhavige bestemmingsplan kent immers een overwegend conservatief karakter. Het kan zijn dat in incidentele gevallen het beheerplan aangeeft dat ten aanzien van bestaand gebruik nader onderzoek noodzakelijk is of dat aanvullende maatregelen moeten worden genomen om de instandhoudingsdoelen te garanderen. De conceptbeheerplannen geven vrij nauwkeurig aan waar en wat nog zou moeten worden onderzocht.

Toetsingskader bestemmingsplan

In de regels van het bestemmingsplan is een toetsingskader opgenomen, waarin afstemming wordt gezocht met de Natura 2000-gebieden (de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, zie hoofdstuk 4). Nieuwe ontwikkelingen die via een ontheffing, wijzigingsbevoegdheid of aanlegvergunning mogelijk zijn, worden via dit toetsingskader gebonden aan een nadere afweging.

De externe werking van een Natura 2000 gebied is in belangrijke mate gerelateerd aan de waterhuishouding van het betreffende gebied en de ammoniakdepositie. De betreffende gebieden in het plangebied zijn -gezien hun habitattype en de daaraan gekoppelde instandhoudingsdoelstellingen- vooral gevoelig voor vermesting en verdroging, niet zozeer voor verstoring.

De Natura 2000-gebieden die tevens als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen, zijn wel gevoelig voor verstoring. Het gaat om het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.

Hydrologie

In het kader van het opstellen van de beheerplannen voor Natura 2000-gebieden heeft de provincie op basis van onderzoeken en adviezen als beleid in overweging dat diepe grondwerkzaamheden buiten het Natura 2000-gebied zoals drainage en beregening invloed kunnen hebben op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied. De provincie heeft daarom als beleid dat deze werkzaamheden tot 1.000 m rond een Natura 2000-gebied Natuurbeschermingswetvergunningplichtig zijn. Daarom is in dit bestemmingsplan bij alle relevante bestemmingen opgenomen dat deze werkzaamheden onder een aanlegvergunningsstelsel vallen. Het college van burgemeester en wethouders kan de benodigde vergunning slechts verlenen wanneer uit vooronderzoek blijkt dat de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 door het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, kan worden verleend.
De provincie gaat ervan uit dat ook de keuren van de waterschappen met het oog op deze beperking worden bijgesteld. In samenwerking met de waterschappen onderzoekt de provincie per Natura 2000-gebied of de zone van 1.000 m kan worden verkleind.

In de bufferzones zijn verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan. Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, zijn een aantal aanvullende regelingen van

toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Natura 2000-gebieden geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zones, zijn wel mogelijk. De zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Natura 2000-gebieden worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.

Ammoniak en veehouderij

Uitbreiding van de veestapel in geval van grondgebonden landbouw wordt niet planologisch geregeld. Het reguleren daarvan dient te gebeuren via het meest passende spoor, namelijk de milieuwetgeving. Het kan immers zijn dat een vergroting van de veestapel uit milieuoogpunt mogelijk is, als er anderszins milieubeschermende maatregelen worden getroffen die de ammoniakuitstoot verminderen. Op dat moment moet het bestemmingsplan niet de belemmerende factor zijn.

Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden dient een zorgvuldige afweging plaats te vinden bij uitbreiding van veehouderijen (zie hoofdstuk 4,). De provincie werkt hiervoor een beleidskader uit. In dit plan is voor de Natura 2000-gebieden, dan wel de gebieden direct grenzend aan de Natura 2000-gebieden daarom (met uitzondering van de zones van hydrologische beïnvloeding) geen aanvullende regeling opgenomen.

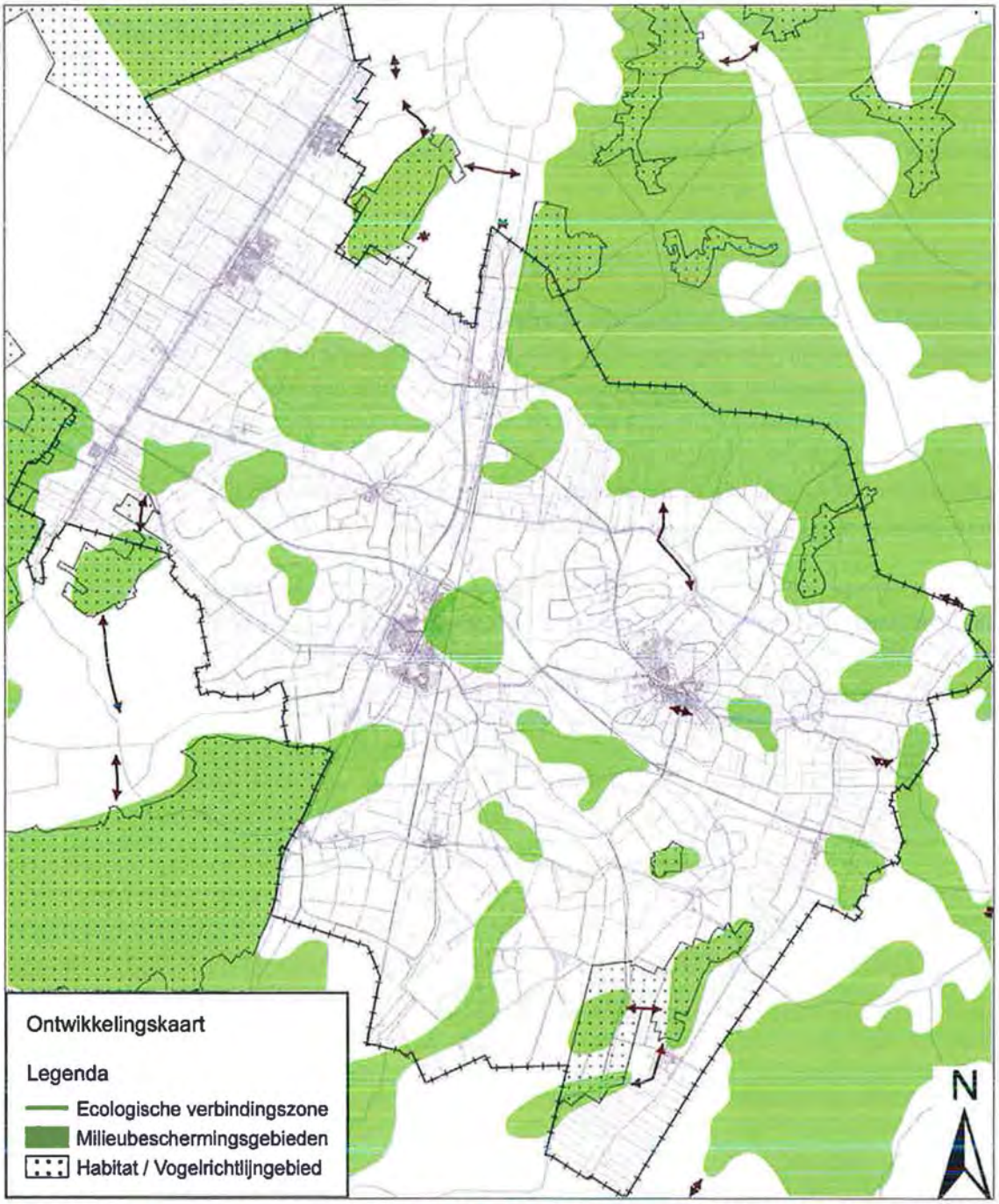

Figuur 12. Fragment ontwikkelingskaart en fragment Milieubeschermingsgebieden (VHR-gebieden, ecologische verbindingszone, milieubeschermingsgebied) (bron: POP II, provincie Drenthe)

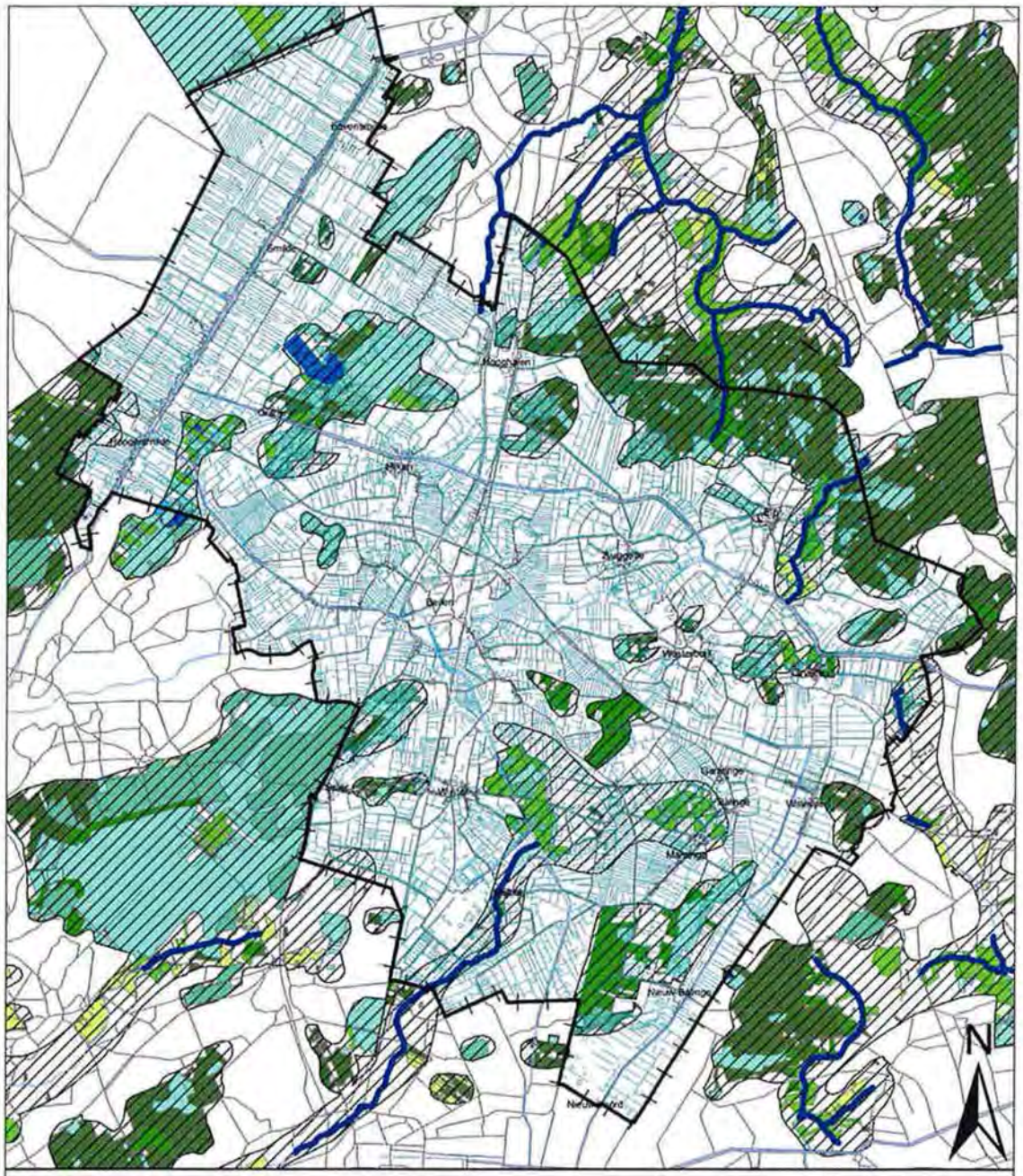

Natuurdoelen

Legenda

Natuurdoelen in gebieden met natuurfunctie

- grootschalig bos- en natuurgebied
- laaglandbeek
- plas, moeras en broekbos
- schraal grasland
- heide en hoogveen
- parklandschap (bos, heide en schraal grasland)
- bos (natuurfunctie)
- kruidenrijke akker

Natuurdoelen in gebieden met meervoudige functies

- akker
- grasland belangrijk voor fauna en flora
- bos
- water
- bruto-EHS / milieubeschermingsgebied

Figuur 13. Ecologische Hoofdstructuur en natuurdoelen (fragment kaart G POP-Drenthe)

5.6

Passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn)

Een passende beoordeling is aan de orde indien één of meerdere activiteiten die in een plan worden voorzien significantie gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). De gebiedsbescherming en de passende beoordeling zijn geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. In de Natuurbeschermingswet is een apart artikel opgenomen over plannen waarvoor een passende beoordeling nodig is. Dit betreft artikel 19j van de Natuurbeschermingswet. Artikel 7.2.a, lid 1 en artikel 7.11c van de Wet milieubeheer geven de passende beoordeling een plek in het MER en de advisering daarover. Daarbij is geen aparte procedure noodzakelijk. Op grond van artikel 19j, lid 2 wordt in het kader van de Natuurbeschermingswet volstaan met het goedkeuren van het vastgestelde bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten. Voor dit bestemmingsplan is tevens een planMER opgesteld.

Van belang zijn in dit verband de instandhoudingsdoelstellingen van betreffende gebieden. Het betreft de voedselarme gebieden zoals onder meer de stuifzandgebieden, droge en vochtige heidegebieden en schrale graslanden. De Habitatrichtlijngebieden in het plangebied zijn vooral gevoelig voor verdroging en vermesting (Ammoniak). De Vogelrichtlijngebieden grenzend aan het plangebied zijn vooral gevoelig voor verstoring. Het gaat om de Vogelrichtlijngebieden het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.
Omdat niet goed is in te schatten in welke mate van de ontwikkelingsmogelijkheden die het plan biedt ook daadwerkelijk gebruik zal worden gemaakt, is het op voorhand verrichten van een onderzoek naar mogelijke milieueffecten niet erg zinvol. Bovendien is een dergelijk onderzoek slechts een momentopname die geen recht doet aan de duur van de planperiode (tien jaar) en de mogelijke veranderingen die buiten de invloedssfeer van het bestemmingsplan kunnen plaatsvinden.

Volledigheidshalve moet worden gesteld dat het bestemmingsplan in deze maar een marginale rol speelt. Er zijn veel meer factoren van invloed op het milieu die niet in een bestemmingsplan kunnen worden gereguleerd, maar wel via andere regelgeving en instanties kunnen worden gestuurd. Ook de op te stellen beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden zullen een belangrijke rol moeten gaan spelen als het gaat om het reguleren c.q. beperken van de milieueffecten in en rondom deze gebieden.

Habitatrichtlijngebieden

De externe werking van een Habitatrichtlijngebied is in belangrijke mate gerelateerd aan de waterhuishouding van het betreffende gebied. De Habitatrichtlijngebieden in het plangebied zijn, op grond van de instandhoudingsdoelstellingen, gevoelig voor verdroging en vermesting. Om die reden is de 'zone van hydrologische beïnvloeding' aangehouden als bufferzone voor de Habitatrichtlijngebieden. Waterhuishoudkundige ingrepen in dit gebied mogen geen negatief effect hebben op de natuurfunctie van het aangrenzende gebied. Ook mogen inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de natuurwaarden geen nadelige invloed (vernatting) hebben op het aangrenzende landbouwgebied. Met betrekking tot deze gebieden geldt een extra aanlegvergunningenstelsel wat betreft aanbrengen van drainage en het wijzigen van greppelsystemen. In de bufferzones is verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan.

Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, is een aantal aanvullende regelingen van toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en rondom het plangebied geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. De zones van hydrologische beïnvloeding worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.

Ten aanzien van ammoniak geldt dat uitbreidingen van zowel de intensieve veehouderijbedrijven als de melkveehouderijbedrijven die zijn gelegen in de nabijheid van Habitatrichtlijngebieden, significant negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Dit is ook een belangrijke conclusie uit het planMER die is opgesteld in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied. Per individueel bedrijf zal in het geval van uitbreiding van de veestapel nader onderzoek in het kader van Natura 2000 moeten plaatsvinden. Een samenvatting van de conclusies uit het planMER is te vinden in bijlage 9.

Vogelrichtlijngebieden

De Natura 2000-gebieden, en dan met name de Vogelrichtlijngebieden grenzend aan het plangebied, zijn vooral gevoelig voor verstoring. Het gaat om het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.
Verstoring kan optreden door:

- de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de landbouw;
- de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme.

Op de bouwpercelen, grenzend aan de Natura 2000-gebieden, zijn bij recht bouwactiviteiten mogelijk ten behoeve van de bouw van bedrijfsgebouwen. De bedrijfsgebouwen zijn evenwel gebonden aan het bouwperceel en bovendien gaat van een bedrijfsgebouw of op het perceel gebruikelijke agrarische bedrijfsactiviteiten geen negatieve invloed uit op de aanwezigheid of de verstoring van vogels. Daarnaast zijn er gebruiksveranderingen mogelijk wat betreft het land, waarbij voor de ingrijpende veranderingen aanlegvergunningen zijn

vereist. Ook komen er woningen voor, maar de bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn daar dusdanig beperkt dat ook daarvan geen gevolgen in relatie tot de verstoring van de vogels zullen uitgaan. De bij recht toegestane activiteiten hebben dan ook geen significant negatieve invloed op de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen.

Ook de ontwikkelingsmogelijkheden die in het plan worden geboden voor recreatie en toerisme kunnen van invloed zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden. Nieuwvestiging en de uitbreiding van de bestaande recreatieterreinen worden echter in dit plan bijna niet mogelijk gemaakt. Gezien de specifieke ontwikkelingen wordt hiervoor een afzonderlijke planprocedure gevolgd. Uitzondering hierop vormen de uitbreidingen van bestaande recreatiebedrijven waarvan de planvorming al in een vergevorderd stadium is of waarover bestuurlijke besluitvorming heeft plaatsgevonden. Het betreft plannen waarvoor in de meeste gevallen een aparte planologische procedure is opgestart. De gewenste uitbreidingsruimte is opgenomen in dit plan.

Verder biedt het plan in planologische zin bij recht mogelijkheden voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie ('kamperen bij de boer'). De mate waarin van deze mogelijkheden gebruik zal worden gemaakt, is niet goed in te schatten. Deze kleinschalige ontwikkelingen zullen echter geen significante negatieve invloed hebben op de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen.
Dit in verband met de maat en schaal van de voorgestane ontwikkeling en het karakter van de daaruit voortvloeiende activiteiten (op natuurbeleving gerichte recreatie).

Wat betreft verstoring gaat het met name om de gebieden die een functie hebben als slaapplaats voor ganzen en zwanen. Dit zijn het Fochteloërveen en het Dwingelderveld.

Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, is een aantal aanvullende regelingen van toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en rondom het plangebied geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zones, zijn wel mogelijk. De zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.
Het bestemmingsplan heeft hiermee het gebruik van het aan de Natura 2000-gebieden omliggende gronden al zodanig gereguleerd dat veel mogelijk negatieve effecten worden ondervangen. Wat nog resteert aan mogelijk significant negatieve effecten wordt in het navolgende in de slotconclusie van de passende beoordeling vermeld. Deze activiteiten zullen derhalve individueel aan de Natuurbeschermingswet dienen te worden getoetst dienen.

Slotconclusie

De slotconclusie die is getrokken uit de uitgevoerde passende beoordeling ten aanzien van dit bestemmingsplan (Oranjewoud, november 2009) is als volgt.

De uitbreidingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt voor de grondgebonden veehouderijbedrijven kunnen significant negatieve effecten hebben voor de Natura 2000-gebieden. Dit is het gevolg van een mogelijke toename van stikstofdepositie door ammoniakemissie vanuit de landbouw.
De beoordeling van een aanvraag voor uitbreiding van de dierverblijven zal per geval gekoppeld moeten zijn aan een beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Ook bij co-vergisting en (extra) mestopslag is er kans op toename van stikstof in de lucht, met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Ook hiervoor geldt dat de beoordeling van concrete aanvragen per geval dient te zijn gekoppeld aan een beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Ten aanzien van de aanleg van permanent bos geldt dat het niet is uitgesloten dat dit negatieve gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied Mantingerzand. De beoordeling van een verzoek voor permanent bos zal, indien negatieve effecten kunnen worden verwacht, moeten zijn gekoppeld aan een beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Ten aanzien van permanent bos is het bestemmingsplan na het opstellen van de passende beoordeling in die zin gewijzigd dat onder stringente voorwaarden op meer plaatsen aanleg van bos mogelijk is, echter niet in de hydrologische beïnvloedingszones. De conclusie wordt in dat geval dat er geen negatieve effecten van bosaanleg op de Natura 2000-gebieden zijn te verwachten.

5.7
Afstemming milieubeleid

Hoewel ruimtelijk beleid en milieubeleid elk hun eigen werking hebben, liggen er op een aantal onderdelen ook relaties. Dit vraagt om een afstemming tussen de milieuwetgeving en het bestemmingsplan.

Het milieubeleid en de daarop gebaseerde regelgeving spelen een steeds toenemende rol bij het ruimtelijk ordeningsbeleid. Via beide beleidsterreinen is de bescherming van de kwaliteit van de (leef)omgeving gewaarborgd. Het ruimtelijk ordeningsinstrument daarvoor is het aangeven van de situering van milieubelastende activiteiten (bedrijfsterrein) en milieugevoelige functies ten opzichte van elkaar (milieuzonering). In de toelichting bij een bestemmingsplan dient te worden aangegeven op welke wijze aan dat beleid gestalte wordt gegeven, waarbij ook rekening moet worden gehouden met harde en minder harde richtlijnen, die op basis van milieuhygiënische criteria in de jurisprudentie zijn ontwikkeld.

Zo dient onder meer ingevolge de Wet geluidhinder voorafgaand aan de vaststelling van een bestemmingsplan duidelijkheid te bestaan over de akoestische gevolgen van bepaalde ingrepen en de aanvaardbaarheid daarvan.

Uitgangspunt van het bestemmingsplan is dat rekening wordt gehouden met de beperkingen die voortvloeien uit de milieuwetgeving.

Daarbij gaat het met name om de Wet geluidhinder (wegverkeerslawaai en industrielawaai), de Wet milieubeheer, de Wet ammoniak en veehouderij, het Besluit geluidhinder, het Besluit externe veiligheid inrichtingen en het Besluit luchtkwaliteit.

5.8
Het milieurelevante beleid

Nationaal Milieubeleidsplan 4

In het Nationaal Milieubeleidsplan 4 (2001) wordt gesteld dat de Nederlandse landbouw moet verduurzamen. Op dit moment is veel verandering gaande in de landbouw. Enkele belangrijke algemene trends zijn een afnemend areaal, een aanhoudende schaalvergroting, een kleinere rol voor de bulkproductie en hogere eisen van de consument.

Ook binnen de verschillende sectoren zijn grote verschuivingen gaande:
- een tweedeling in de melkveehouderij[23];
- een afname van de intensieve veehouderij[24];
- een groei van de tuinbouw en de bloembollenteelt;
- druk op mogelijkheden voor de akkerbouw;
- een groei van de biologische landbouw.

Deze ontwikkelingen moeten door de overheid worden gestuurd teneinde te komen tot een duurzame landbouw. Om te komen tot de juiste balans tussen landbouw en natuur zijn er voor de lange (tot 2030) en de korte termijn (tot 2010) een aantal uitgangspunten geformuleerd. Voor de periode tot 2010 gaat het onder meer om de volgende uitgangspunten:
- Er is aanpassing noodzakelijk van een deel van het milieubeleid voor de landbouw. Het gaat hierbij om het generieke beleid voor ammoniak, stikstof, fosfaat, zware metalen en bestrijdingsmiddelen en om het gebiedsgericht beleid ten aanzien van ammoniak, fosfaat en het bestrijden van verdroging.
- Buiten de natuurgebieden en de zones hieromheen krijgt de landbouw kansen op ontwikkeling.
- Voor de aanpak van verdroging en herstel van de gewenste waterkwaliteit wordt aangesloten bij de watersysteembenadering.

---

[23] Enerzijds richting schaalvergroting, anderzijds richting extensieve biologische landbouw.
[24] Minder bedrijven, minder dieren per bedrijf.

Provinciaal Omgevingsplan Drenthe

Het centrale uitgangspunt in het provinciaal omgevingsbeleid is het streven naar een duurzame ontwikkeling. Als doelstelling is geformuleerd het realiseren van een algemene omgevingskwaliteit (AOK) als uitkomst van een proces gericht op een duurzame ontwikkeling, waarbij de zes grondslagen[25] het richtinggevend kader zijn.

In het POP II zijn gebieden van enige omvang met bijzondere kwaliteiten ten aanzien van natuur en milieu aangeduid als milieubeschermingsgebied (zie figuur 12). Het gaat om de volgende gebieden:

- de zone IV-, zone V- en zone VI-gebieden;
- de gebieden aangeduid met 'ontwikkeling natuurwaarden' en 'ontwikkeling natuurwaarden en waterwinning'.

Ook de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden liggen in de milieubeschermingsgebieden. In de milieubeschermingsgebieden is het beleid primair gericht op het beschermen en verbeteren van aanwezige milieukwaliteiten. In de milieubeschermingsgebieden wordt ingezet op een bijzonder omgevingskwaliteit (BOK). Daarnaast worden de algemene milieudoelen overal nagestreefd, maar met voorrang in de milieubeschermingsgebieden. Voor de gebieden worden doelstellingen geformuleerd met betrekking tot ammoniak, verdroging, oppervlaktewater, stilte, vermesting, verweving en verkeers- en infrastructuur.

Zie voor dit punt ook paragraaf 4.3 onder het kopje Omgevingsvisie Drenthe.

5.9
Geluidhinder

De Wet geluidhinder[26] heeft als belangrijkste doel het bestrijden en voorkomen van geluidhinder. Op grond van de wet zijn verschillende vormen van geluidhinder te onderscheiden die directe raakvlakken hebben met de ruimtelijke ordening. Met betrekking tot het landelijk gebied van Midden-Drenthe dient rekening te worden gehouden met wegverkeerslawaai, spoorwegverkeerslawaai en industrielawaai.

[25] Zijnde de Drentse samenleving, de waterstromen, de fysieke infrastructuur, een landschappelijke kwaliteit, een zuinig ruimtegebruik en een duurzame energiehuishouding.

[26] De gewijzigde Wet geluidhinder is op 1 januari 2007 in werking getreden.

Wegverkeerslawaai

Voordat een bestemmingsplan wordt vastgesteld, kan het noodzakelijk zijn akoestisch onderzoek uit te voeren naar de geluidsbelastende effecten van wegen en spoorwegen. Dergelijk onderzoek moet inzicht geven in de geluidsbelasting van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen zoals woningen, scholen en gebouwen met een functie voor de gezondheidszorg.

Op grond van de Wet geluidhinder hebben alle wegen een geluidzone, tenzij deze deel uitmaken van een woonerf of indien sprake is van een maximum snelheid van 30 km/uur. Dit houdt in dat alle wegen in het plangebied in principe geluidzoneplichtig zijn.

Met de consequenties van het wegverkeerslawaai voor geluidgevoelige functies is, voorzover noodzakelijk, rekening gehouden. De bestaande geluidgevoelige bebouwing langs de zoneplichtige wegen mag niet dichter naar de weg toe worden gebouwd.
In de regels is opgenomen dat het aantal rijstroken van wegen niet mag worden vergroot indien dit een verhoging van het aantal gehinderden tot gevolg heeft, dan wel de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder hierdoor wordt overschreden.

Bestaande situaties

Bestaande hindergevoelige functies in het plangebied betreffen voornamelijk woningen bij de agrarische bedrijven in het buitengebied. Het voorliggende bestemmingsplan staat geen uitbreiding van het aantal (bedrijfs)woningen toe. De wijziging van bestaande bedrijfspanden naar woonfuncties is eveneens niet toegestaan. Hierdoor ontstaan geen zogenaamde nieuwe situaties in de zin van de Wet geluidhinder. Daarnaast voorziet het bestemmingsplan niet in de aanleg van nieuwe infrastructuur of wijziging van bestaande infrastructuur. Het omzetten van de agrarische bestemming naar een woonbestemming wordt in het plan wel mogelijk gemaakt, maar levert in de zin van de Wet geluidhinder geen nieuwe situatie op (er is geen sprake van een verandering in de fysieke situatie).

Nieuwe situaties

Nieuwe situaties in de zin van de Wet geluidhinder kunnen ontstaan door:

- een tweede agrarische bedrijfswoning (ontheffing);
- woningsplitsing vanaf 180 m² in meerdere wooneenheden (ontheffing);
- woningbouw in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling (wijzigingsbevoegdheid).

Voor deze situaties zal in het kader van de Wet geluidhinder en voorzover gelegen binnen de 48 dB-contour, een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Omdat op dit moment niet is aan te geven of en wanneer de hiervoor beschreven nieuwe situaties zich gaan voordoen, is het uitvoeren van een akoestisch

onderzoek in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied niet zinvol. Temeer daar de genoemde ontwikkelingen zich in principe in het gehele buitengebied kunnen gaan voordoen. Alle hiervoor genoemde nieuwe ontwikkelingen zijn gekoppeld aan een ontheffings- dan wel een wijzigingsprocedure. Op het moment dat een nieuwe ontwikkeling zich gaat voordoen, zal worden getoetst aan het aspect wegverkeerslawaai. Hiertoe zijn in de ontheffings- dan wel wijzigingsbevoegdheid randvoorwaarden opgenomen. Indien uit het dan uit te voeren akoestisch onderzoek blijkt dat de nieuwe situaties zijn gelegen binnen de 48 dB-contour, zal een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Spoorweglawaai

Het plangebied wordt doorsneden door de spoorlijn Zwolle-Groningen. Binnen een breedte van 500 m (zonebreedte) dient in geval van de ontwikkeling van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen (zie hiervoor) de geluidsemissie te worden onderzocht.

Voor deze situaties zal, voorzover gelegen binnen de 53 dB-/55 dB-[27] en 68 dB-contour een hogere waarde moeten worden aangevraagd.
Omdat op dit moment niet is aan te geven of en wanneer de hiervoor beschreven nieuwe situaties zich gaan voordoen, is het uitvoeren van aan akoestisch onderzoek in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied niet zinvol. Temeer daar de genoemde ontwikkelingen zich in principe in het gehele buitengebied kunnen gaan voordoen. Alle hiervoor genoemde nieuwe ontwikkelingen zijn gekoppeld aan een ontheffings- dan wel een wijzigingsprocedure. Op het moment dat een nieuwe ontwikkeling zich gaat voordoen, zal worden getoetst aan het aspect spoorweglawaai. Hiertoe zijn in de ontheffings-, dan wel wijzigingsbevoegdheid randvoorwaarden opgenomen. Indien uit het dan uit te voeren akoestisch onderzoek blijkt dat de nieuwe situaties zijn gelegen binnen de hierboven genoemde contouren, zal een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Industrielawaai

Ten aanzien van het industrielawaai is de geluidzonering van belang van het bedrijventerrein De Zuidmaten, het bedrijventerrein Essent en het TT-circuit. Vanwege de aanwezigheid van geluidsbronnen is rondom deze terreinen een geluidzone op grond van de Wet geluidhinder vastgesteld. Daarbuiten mag de geluidsbelasting niet hoger zijn dan 50 dB(A).

Via een aanvullende bestemmingsregeling is rekening gehouden met de 'geluidzone industrielawaai'. Voor die gedeelten van het bestemmingsplan Buitengebied die binnen de geluidcontouren van de Wet geluidhinder liggen, moet worden voorkomen dat nieuwe geluidgevoelige functies worden opgericht.

---

[27] De ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting voor woningen binnen de zone is 55 dB, voor andere geluidsgevoelige gebouwen binnen de zone is dit 53 dB.

5.10
Luchtkwaliteit

Op grond van het Wet milieubeheer, hoofdstuk 5.2 dienen gemeenten bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit grenswaarden in acht te nemen voor verontreinigende stoffen als zwaveldioxide, stikstofdioxide, stikstofoxiden, fijn stof, lood, koolmonoxide en benzeen. In de wet worden de grenswaarden van de verschillende stoffen concreet genoemd.
De meest relevante luchtkwaliteitseisen voor ruimtelijke plannen betreffen stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof (PM_{10}). De grenswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof uit de wet zijn opgenomen in de navolgende tabel.

Tabel 5. Grenswaarden luchtconcentraties NO_2 en PM_{10}

Luchtconcentratie	Norm
NO_2	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m³
uurgemiddelde concentratie	200 µg/m³ maximaal 18 maal per jaar
PM_{10}	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m³
24 uursgemiddelde concentratie	50 µg/m³ maximaal 35 maal per jaar

Getoetst dient te worden aan de norm voor NO_2 per 2015. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van NO_2 worden voldaan. Getoetst dient te worden aan de norm voor PM_{10} per 2011. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van PM_{10} worden voldaan.

Het is de vraag of door de voorgestane ontwikkelingen een dusdanige verslechtering van de luchtkwaliteit optreedt dat daardoor de grenswaarden voor de luchtverontreiniging worden overschreden (emissie).

Wat betreft de luchtkwaliteit in en om Midden-Drenthe is op dit moment alleen in vrij globale zin iets bekend. Het algemene luchtkwaliteitsbeeld zoals dat op basis van landelijke metingen kan worden geconstrueerd, wijst niet op knelpunten. Immissie is derhalve niet aan de orde. De emissie voor met name PM_{10} en NO_2 liggen ver beneden de grenswaarden. Wat betreft de in en rond het plangebied optredende emissie, kan worden opgemerkt dat de voorgestane ontwikkelingen geen zodanige nieuwe luchtverontreiniging zullen toevoegen dat daardoor grenswaarden zouden kunnen worden overschreden. Wat betreft de emissie zal, ook gezien de achtergrondwaarde zoals bekend via de hiervoor genoemde landelijke metingen, het plan derhalve geen aanleiding geven tot wezenlijke veranderingen.

5.11
Agrarische bedrijven

Agrarisch milieubeleid
Voor de agrarische bedrijven zijn verschillende landelijke wetten en richtlijnen van belang. Zaken die hierbij een rol spelen zijn:
- de afstand van agrarische bedrijven tot gevoelige functies (woningen, bos- en natuurgebieden). Dit in verband met stankhinder en voor verzuring gevoelige gebieden;
- het beleid ten aanzien van de nieuwvestiging en uitbreiding van glastuinbouwbedrijven en intensieve veehouderijbedrijven;
- de plaatsing van mestopslagplaatsen, opslag en/of gebruik van gronden voor baggerspecie en dergelijke.

Beleid ten aanzien van de hiervoor genoemde punten is onder meer geformuleerd in de volgende beleidsnotities en wetten:
- de Wet geurhinder en veehouderij;
- de Wet milieubeheer;
- de Wet ammoniak en veehouderij.

In de nota Structuurverandering Varkenshouderij (juli 1997) stelt het kabinet, in het licht van algehele herstructureringsmaatregelen in de varkenssector, ook ondersteunende maatregelen in het ruimtelijk beleid voor. In het ruimtelijke beleid vindt een accentverlegging plaats, waarbij het uitdrukkelijke uitgangspunt is: de relatief schone gebieden (waartoe ook het landelijke gebied van Midden-Drenthe mag worden gerekend) dienen schoon te blijven. Concretisering daarvan houdt onder meer in dat de regering nieuwvestiging c.q. verplaatsing van intensieve varkenshouderijen wil voorkomen vanuit de concentratiegebieden (Oost-Brabant, Noord-Limburg en Oost-Nederland) naar de overige gebieden.

Wet geurhinder en veehouderij
De Wet geurhinder en veehouderij vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De wet bepaalt op welke manier geur (stank) van veehouderijstallen in de milieuvergunning moet worden beoordeeld. De wet geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een woning).

Belangrijke inhoudelijke wijziging ten opzichte van eerdere wetgeving is dat onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom en concentratiegebieden en niet-concentratiegebieden. Daarnaast mogen gemeenten de normen variëren. Gemeenten kunnen naar beneden en naar boven afwijken. Uitgangspunten bij de nieuwe wet zijn dat aan de ene kant de uitbreidingsmogelijkheden van de

veehouderijsector niet in gevaar komen, maar ook dat burgers optimaal tegen geurhinder worden beschermd.

De Wet geurhinder en veehouderij regelt ook hoe om te gaan met voormalige agrarische bedrijfswoningen. Als blijkt dat een agrarisch bedrijf is gestopt, dan krijgt het perceel in het bestemmingsplan Buitengebied de bestemming Wonen - Voormalige boerderij. De voormalige bedrijfswoning krijgt daarmee op basis van de huidige geurregelgeving automatisch de status van gewone 'burgerwoning' met het bijbehorende recht op zo min mogelijk stankoverlast. Met als consequentie dat de andere boerenbedrijven in de buurt van deze woning rekening moeten houden met de stankoverlast die ze veroorzaken.

De nieuwe wet geeft hier ruimte voor maatwerk. Op basis van de Wet geurhinder en veehouder mag de gemeente zelf bepalen welke 'bescherming' de voormalige bedrijfswoning moet krijgen; die van een burgerwoning of van een bedrijfswoning.

Voorwaarde is dat de gemeente de voormalige agrarische bedrijven apart bestemd en dat zij voor haar grondgebied aangeeft voor welke gebieden zij een afwijkend stankbeleid wil vastleggen.

Dit vastleggen gebeurt op basis van een gemeentelijke verordening en moet voldoen aan een aantal bepalingen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Het bestemmingsplan Buitengebied anticipeert op deze nieuwe wet door wonen in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing als zodanig te bestemmen en door een indeling in gebiedsbestemmingen te hanteren.

Regeling niet-agrarische bedrijvigheid

Naast het agrarisch milieubeleid is van belang de regeling voor agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid in relatie tot de milieubelasting ervan.
Hiervoor worden onder meer richtlijnen gegeven in de brochure Bedrijven en Milieuzonering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2007).

5.12
Externe veiligheid

Vanuit het besef dat er altijd veiligheidsrisico's zullen bestaan, maar dat het wel nodig is om grenzen te stellen aan de grootte van de risico's, heeft de rijksoverheid grenswaarden gesteld. Zo zijn met het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen vastgelegd. Het besluit heeft als doel burgers een minimum beschermingsniveau te bieden tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen. Daarnaast stelt het Besluit risico's zware ongevallen 1999 (Brzo 1999) eisen aan de meest risicovolle bedrijven in Nederland ten aanzien van de preventie en de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. Ten aanzien van transportrisico's zijn de

Wet vervoer gevaarlijke stoffen, de Nota risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (Nota RNVGS) en de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen verschenen en is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) externe veiligheid transport gevaarlijke stoffen in voorbereiding.
De mate van risico is afhankelijk van twee aspecten, namelijk de kans op een ongeval én het mogelijke effect van een ongeval. Onder de kans verstaan we de mogelijkheid dat zich een situatie voordoet waarbij in bijvoorbeeld een opslag van gevaarlijke stoffen een grote brand ontstaat. Aan de hand van ervaringscijfers en modellen is het mogelijk om een dergelijke kans te berekenen. Onder de effecten verstaan we binnen de externe veiligheidswetgeving uitsluitend het aantal dodelijke slachtoffers van een ongeval, bijvoorbeeld het aantal personen dat bij een grote brand in een opslag van gevaarlijke stoffen wordt blootgesteld aan dodelijke concentraties van gevaarlijke dampen. Dat daarnaast ook een groot aantal gewonden kunnen vallen, wordt in de risiconorm niet meegenomen. Uiteraard is dit aantal gewonden voor de hulpdiensten (bijvoorbeeld brandweer, ambulancediensten et cetera) wél erg relevant. In Nederland worden twee maten gehanteerd voor het risico, namelijk het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Het PR is een risicomaat die tot doel heeft om elke individuele burger een uniform beschermingsniveau in de nabijheid van activiteiten (productie, opslag, overslag en transport) met gevaarlijke stoffen te bieden. Hierbij fungeert het PR als een norm voor het risico waaraan elke burger in Nederland ten hoogste mag worden blootgesteld. In tegenstelling tot het PR houdt het GR rekening met de daadwerkelijke aanwezigheid van mensen in gebouwen. Verder wordt met het groepsrisico rekening gehouden met bescherming tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen, het optreden van hulpverleningsdiensten en de zelfredzaamheid van personen. Voor het groepsrisico is geen harde norm bepaald, maar een oriënterende waarde vastgelegd.

Op de risicokaart provincie Drenthe zijn de risicovolle inrichtingen en transportroutes voor gevaarlijke stoffen (over weg, water, rail en per buisleiding) aangegeven. Daarnaast komen in Midden-Drenthe diverse lpg-installaties voor. Ook de WPA Westerbork (De Noesten 18 te Westerbork, opslag bestrijdingsmiddelen) moet worden aangemerkt als een risicovolle inrichting.
In het kader van het Programma Financiering Uitvoering Externe veiligheid is in september 2005 het provinciale project 'actualisatie Bevi-inrichtingen' gestart. In dit kader zijn voor alle risicovolle inrichtingen het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend en bijbehorende contouren aangegeven. Uitgaande van deze, door de gemeente aangeleverde, contouren kan worden geconcludeerd dat vrijwel alle genoemde risicovolle inrichtingen in de bebouwde kommen zijn gelegen. Alleen twee tankstations met lpg langs de A28 en drie gasontvangststations van Gasunie liggen niet in de bebouwde kom. Ook de bijbehorende PR- en GR-contouren van de inrichtingen vallen vrijwel geheel in de bebouwde kommen. Voorzover deze contouren (gedeeltelijk) zijn gelegen over het plangebied van het buitengebied, komen binnen deze contouren geen kwetsbare objecten (bijvoorbeeld woningen) voor.

Wat betreft de lpg-stations en de opslag voor bestrijdingsmiddelen op De Noesten is de PR-contour als aanvullende bestemming weergegeven. De regeling heeft als oogmerk het weren van gevoelige functies.

A28 Assen-Beilen

Voor het plaatsgebonden risico is de 10^{-6}-contour maatgevend. De PR-contour ligt op de A28. Het groepsrisico is niet van toepassing. De A28 levert qua externe veiligheid geen belemmeringen op (bron: Risicoatlas wegtransport gevaarlijke stoffen, 24 maart 2003).

Spoorlijn Zwolle-Groningen

Het onderhavige tracégedeelte is gelegen aan het baanvak Onnen-Meppel. De 10^{-6}-contour is gelegen binnen 10 m van de spooras. Op een dergelijk korte afstand van het spoor komt geen bebouwing voor. Voor dit baanvak hoeft daarom geen rekening te worden gehouden met een oppervlak waarbinnen geen kwetsbare bestemmingen zijn toegestaan. Ook wordt voor dit baanvak de oriënterende waarde voor het groepsrisico (GR) niet overschreden. Uit oogpunt van externe veiligheid levert het spoor dus geen belemmeringen op[28].

Hoofdbuisleidingen aardgas

In het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied ligt een aantal gastransportleidingen van Gasunie. De hoofdbuisleidingen voor aardgas hebben een grote diameter en het gas wordt er onder grote druk (66 bar) in vervoerd. Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer is doende het externe veiligheidsbeleid rondom aardgasleidingen te vernieuwen. Hieruit kunnen veiligheidsafstanden voorkomen die afwijken van de circulaire uit 1984. De aan te houden afstanden zijn afhankelijk van de doorsnede, druk, wanddikte en diepteligging. De nieuwe risicoafstand kan aanzienlijk groter zijn dan de toegestane risicoruimte van de circulaire van 1984. Dit levert knelpunten op als de bebouwing binnen de risicoafstand ligt.
De vaststelling van de nieuwe afstanden is op dit moment echter nog niet volledig afgerond. Hoewel er dus strikt genomen aanleiding zou zijn om zones langs dergelijke buisleidingen te vrijwaren van bebouwing, geldt op dit moment nog steeds de 'Circulaire Zonering langs hogedrukaardgastransportleidingen' (november 1984). Er dient derhalve formeel nog steeds van de in deze circulaire opgenomen afstanden te worden uitgegaan. Dit geldt des te meer omdat op dit moment nog overleg plaatsvindt tussen het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Gasunie over de in de toekomst definitief aan te houden afstanden.
De in dit plan opgenomen aan te houden afstanden zijn derhalve gebaseerd op de 'Circulaire Zonering langs hogedrukaardgastransportleidingen'. In het bestemmingsplan is een regeling opgenomen die voorkomt dat binnen deze zones woonbebouwing wordt opgericht.

---

[28] Geraadpleegde bronnen:
- Prognose van het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor (ProRail, december 2005).
- Risicoatlas spoor (Directoraat-generaal Goederenvervoer, april 2004).

Bovendien is binnen een zone van 5 m aan weerszijden van de leiding (behalve woonbebouwing) in het geheel geen bebouwing toegestaan. In de bestaande situatie worden deze afstanden ruimschoots gehaald.

5.13
Bodem

Bij de afstemming met het milieubeleid is ook aandacht voor het onderwerp 'bodemsaneringslocaties'. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden gekeken naar mogelijke verontreiniging van bodem en grondwater. Door middel van een verkennend bodemonderzoek wordt dan bekeken of sprake is van de eventuele aanwezigheid van verontreinigingen in de grond en in het grondwater teneinde te bepalen of vanuit milieuhygiënisch oogpunt belemmeringen bestaan voor toekomstige bouwactiviteiten. Bij uitbreiding van bestaande bebouwing, nieuw- of herbouw dient bij een bouwaanvraag een 'schonegrondverklaring' te waarborgen dat geen sprake is van risico's voor de volksgezondheid.

Het bestemmingsplan Buitengebied kent een overwegend conserverend karakter. In het kader van dit plan wordt dan ook geen bodemonderzoek uitgevoerd.

5.14
Plan-m.e.r./Strategische Milieubeoordeling

Vanaf 21 juli 2004 dient de Europese richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in de Lidstaten van de Europese Unie te worden toegepast. In Nederland wordt deze richtlijn aangeduid als de richtlijn voor Strategische Milieubeoordeling (SMB). De Europese richtlijn is bedoeld om milieueffecten van plannen en programma's tijdens de voorbereiding ervan in beeld te brengen in de vorm van een milieurapport.

Deze Europese richtlijn is middels een wijziging van de Wet milieubeheer en een wijziging van het Besluit m.e.r. geïmplementeerd in de Nederlandse regelgeving. Op 28 september 2006 is de aangepaste Wet milieubeheer en het Besluit m.e.r. in werking getreden. Hierbij wordt gesproken over een milieueffectrapportage van plannen (als vertaling van de Europese SMB-richtlijn) en over een milieueffectrapportage van besluiten (het oorspronkelijke Nederlandse m.e.r.). De term besluiten is verwarrend, aangezien ook in relatie tot plannen in de praktijk wordt gesproken over besluiten; de term 'projecten' uit de Europese m.e.r.-richtlijn is eenduidiger. Aldus wordt onderscheid gemaakt tussen een plan-m.e.r. en een project-m.e.r. Het is verplicht om voorafgaand aan besluiten door een overheid over bepaalde plannen een plan-m.e.r. uit te voeren.

Het gaat daarbij om plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu.

Bij het opstellen van een bestemmingsplan Buitengebied dient zich dan ook de vraag aan in hoeverre een plan-m.e.r. moet worden uitgevoerd. Meer concreet geldt de plan-m.e.r.-plicht in geval van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen:

- die het kader vormen voor toekomstige project-m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten of;
- waarvoor een passende beoordeling nodig is op grond van de Europese Habitatrichtlijn.

De planMER moet in een vroege fase inzicht geven in de huidige toestand van het milieu, de positieve en negatieve milieueffecten en de mogelijke alternatieven voor het plan. Een passende beoordeling (zowel op grond van project-m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, alsmede op grond van de Habitatrichtlijn) is pas nodig als er significante negatieve effecten zijn te verwachten. In paragraaf 5.6 is ingegaan op de passende beoordeling op grond van de Habitatrichtlijn. In die paragraaf wordt ingegaan op de ontwikkelingen die het plan mogelijk maakt in relatie tot project-m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten.

Op basis van het ontwerpbestemmingsplan is een planMER met passende beoordeling opgesteld. De planMER en passende beoordeling worden gelijktijdig met het bestemmingsplan ter inzage gelegd.

Ontwikkelingen en tendensen

6.1 Landbouw

6.1.1 Ontwikkelingen en tendensen algemeen

De te verwachten toekomstige ontwikkelingen in de land- en tuinbouw hangen af van veel factoren. Het wegvallen van prijsgaranties, de toenemende oriëntatie op de wereldmarkt en de verdergaande ontwikkeling van de technologie, eisen van agrariërs, een grote mate van flexibiliteit en voortdurende aanpassing van de (externe) productieomstandigheden. Daarnaast stelt de consument steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de voeding en de manier waarop het is geproduceerd. Dat dient op een verantwoorde, duurzame manier te gebeuren.

Ook het rijksbeleid en provinciaal beleid heeft grote invloed op de landbouw, met name de nieuwe wetgeving wat betreft mestaanwending, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en voedselveiligheid. Het mestbeleid en het milieubeleid nopen tot uiteenlopende maatregelen op bedrijfsniveau (stalaanpassingen, opslagsystemen, mestonderwerkverplichting) die de nodige investeringen vragen. Tevens kan dit beleid leiden tot extensivering van het grondgebruik. Een ander gevolg van zowel rijksbeleid als provinciaal beleid betreft de toenemende gronddruk. De onttrekking van cultuurgrond voor stedelijke functies en natuurfuncties, zal naar verwachting de komende jaren ook in Midden-Drenthe verder toenemen (aanleg van infrastructuur, uitbreiding van de kernen).

In de gemeente Midden-Drenthe uiten ontwikkelingen en tendensen in de landbouw zich met name in schaalvergroting en extensivering. Deze trends zullen naar verwachting in de toekomst verder doorzetten. De landbouw speelt in op de geschetste ontwikkelingen door schaalvergroting, verdieping, verbreding of een combinatie hiervan. Daarnaast zijn samenwerking én kennisvermeerdering en kennisoverdracht van belang.

6.1.2 Schaalvergroting en extensivering

Een van de belangrijkste ontwikkelingen voor de komende jaren is de doorgaande daling van het aantal landbouwbedrijven als gevolg van schaalvergroting en extensivering. De algemene verwachting is dat het aantal landbouwbe-

drijven in de gemeente Midden-Drenthe over 15 jaar nagenoeg zal zijn gehalveerd. Dit betekent dat er in 2015 nog circa 300 landbouwbedrijven in Midden-Drenthe zullen zijn. Het landbouwareaal zal in dezelfde periode echter maar met circa 5% afnemen. Belangrijkste oorzaak hiervoor is de beperkte omvang van ruimteclaims vanuit woningbouw, infrastructuur en natuur. Dit kan echter niet verhinderen dat in de komende jaren de gronddruk in de gemeente Midden-Drenthe zal toenemen. De verdere extensivering van de landbouw en een toenemende druk vanuit de landbouw buiten de gemeente zijn hier vooral debet aan. De overblijvende landbouwbedrijven zijn grofweg in te delen in vier categorieën.

1. De schaalvergroters

In principe is er voldoende grond voor een aantal bedrijven om een zodanige schaalvergroting te realiseren dat zij kunnen blijven produceren voor de wereldmarkt. Deze schaalvergroting zal zich in alle landbouwsectoren voordoen.

2. De verdiepers

Een deel van de agrariërs zal er ook voor kiezen om zich niet te richten op uitbreiding, maar op het produceren voor een bepaalde kwaliteitsmarkt. De kwaliteitsmarkt wordt steeds sterker bepaald door de consument (de zogenaamde vraaggeoriënteerde markt). Daarnaast zal met name in de akkerbouw- en tuinbouw veel worden geïnvesteerd in kwaliteitsverbetering van het bestaande productenpakket.

3. De verbreders

De hoge natuur- en landschapswaarden binnen de gemeente Midden-Drenthe en de relatief extensieve landbouw bieden goede mogelijkheden voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer al dan niet gecombineerd met recreatie. De grootste potenties zijn er vanzelfsprekend voor die bedrijven die zijn gelegen in gebieden met hoge natuur- en landschapswaarden of die liggen langs de bestaande recreatieve infrastructuur. Daarnaast zal er in de toekomst vaker sprake zijn van een neveninkomen buiten het landbouwbedrijf (neventak niet-agrarische bedrijvigheid inclusief een kleinschalige bedrijfsactiviteit categorie 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering). Ook dit is te beschouwen als een vorm van verbreding (neventak niet-agrarische bedrijvigheid).

4. Combinatie van schaalvergroting, verdieping en/of verbreding

Afhankelijk van de individuele omstandigheden zijn er op bedrijfsniveau allerlei combinaties denkbaar tussen schaalvergroting, verdieping en verbreding.

Naast de hiervoor genoemde categorieën liggen er voor de landbouw ook kansen in intensivering van het grondgebruik. Dit kan bijvoorbeeld inhouden het overschakelen op meer intensieve tuinbouwgewassen (intensieve teelten) door akkerbouwers. Hierdoor wordt contractteelt met relatief grote afnemers mogelijk, zoals ketens van grootwinkelbedrijven. Intensivering van het grondgebruik, in de vorm van bijvoorbeeld tuinbouw en bollenteelt, zal leiden tot een

grotere behoefte aan agrarische bedrijfsgebouwen. Het betreft ruimte voor het stallen van werktuigen en het bewaren of verwerken van producten. Ook zal een grotere behoefte aan glas ontstaan om de teelt van bollen en groenten te ondersteunen, aangezien de broei in kassen tot een toegevoegde waarde leidt.

Op de grotere behoefte aan agrarische bedrijfsgebouwen wordt in dit plan ingespeeld door in de zogenaamde 'landbouwontwikkelingsgebieden' (zie verder paragraaf 7.2) bij recht een agrarisch bouwperceel van 1,5 ha toe te kennen.

6.1.3
Bedrijfsopvolging

Van de bedrijven zonder opvolger zullen slechts weinigen er in slagen alsnog een opvolger te vinden. In geval van bedrijfsbeëindiging wordt in de meeste gevallen de vrijkomende grond overgenomen door de buurman. Hierdoor gaat de afname van het aantal boeren gepaard met een sterke toename van de gemiddelde economische omvang van de overblijvende bedrijven in de regio.

6.1.4
Ontwikkeling en tendensen per sector

Akkerbouw en melkveehouderij

Zowel de akkerbouw als de melkveehouderij ondervinden de gevolgen van het Europese beleid en staan economisch zwaar onder druk door minder Europese marktbescherming en meer wereldmarktprijzen. De Europese ontwikkelingen zijn van groot belang voor de landbouw in Midden-Drenthe, maar zijn echter moeilijk voorspelbaar. De recente uitbreiding van de Europese Unie zal naar verwachting leiden tot grotere concurrentie en daardoor tot lagere prijzen.

Belangrijk aspect voor de akkerbouw is de concurrentie van landen waar lage grondprijzen gelden. Er wordt daarom binnen deze sector gezocht naar teelten met een hogere economische opbrengst per hectare en een grotere variatie in teelten om de economische risico's beter te spreiden. Daarnaast wordt vaak een alternatief of aanvullend inkomen gezocht in de intensieve veehouderij of de vollegrondstuinbouw.

Ook de melkveehouderij staat onder druk, maar minder zwaar dan de akkerbouw. Alternatieven worden door sommige bedrijven gezocht in de ecologische landbouw en in niet-agrarische activiteiten.

Intensieve veehouderij

De intensieve veehouderij ontwikkelt zich ook in Midden-Drenthe. Een sterke toename van varkenshouderijen in Midden-Drenthe lijkt echter vanwege de

Wet herstructurering varkenshouderij[29] niet reëel, onder meer gezien het feit dat Midden-Drenthe niet als concentratiegebied is aangewezen. Rijksbeleid is gericht op het concentreren van intensieve veehouderij in zogenaamde 'perspectiefvolle gebieden', zijnde de landbouwontwikkelingsgebieden zoals opgenomen in de Reconstructiewet. Ook het provinciaal beleid maakt vestiging van nieuwe intensieve bedrijven niet mogelijk. Aangaande de uitbreiding van bestaande bedrijven in zone I en zone II wordt in het POP II ruimte geboden voor continuïteit van bedrijven met perspectief.

Glastuinbouw

Glastuinbouw komt als zelfstandige activiteit binnen de gemeente Midden-Drenthe niet voor. In het concentratiebeleid van de provincie ten aanzien van glastuinbouw is in Midden-Drenthe geen concentratiegebied voorzien. Buiten de concentratiegebieden (Klazienaveen en Emmen) wordt glastuinbouw tegengegaan. Wel is sprake van ondersteunend glas, bijvoorbeeld ten behoeve van de hoofdtak akkerbouw. Ook zijn kassen aanwezig bij kwekerijen en tuincentra.

Intensieve teelten

Naar verwachting zullen de intensievere teelten in de gemeente (vollegrondsgroenteteelt, onderstamteelt, fruitbomenteelt) de komende jaren verder toenemen: indien schaalvergroting door het gebrek aan grond niet mogelijk is, is intensiveren het alternatief. Het tempo waarin deze teelten zich ontwikkelen, is onder meer afhankelijk van het tempo waarin de benodigde mechanisatie zich ontwikkelt: deze wordt steeds aangepast aan de productieomstandigheden, onder meer aan het type grond (meer zwaardere gronden). Daarnaast maken agrariërs hun gronden geschikt voor dergelijke teelten middels dieploegen. Hierdoor zullen dergelijke teelten meer verspreid door de gemeente gaan voorkomen. De bollenteelt in Midden-Drenthe neemt niet meer toe.

Biologische landbouw

Biologische bedrijven zijn verspreid door de gemeente aanwezig. De komende jaren zal deze sector echter waarschijnlijk inkrimpen. De tegenvallende vraag vanuit de markt speelt daarbij een belangrijke rol. Verwacht wordt dat met het aflopen van subsidieregelingen veel boeren weer zullen omschakelen naar de gangbare landbouw.

Boomteelt en houtteelt

Boomteelt en houtteelt komen momenteel op beperkte schaal voor in de gemeente Midden-Drenthe. De boomkwekerijen hebben in toenemende mate behoefte aan tunnelkassen.

---

[29] De Reconstructiewet Concentratiegebieden (in werking getreden op 1 april 2002) heeft alleen betrekking op de intensieve veehouderijgebieden in Nederland. De gemeente Midden-Drenthe behoort hier niet toe. Deze wet biedt de mogelijkheid om verschillende problemen op het gebied van onder meer veterinaire kwetsbaarheid, natuur, landschap, milieu en ruimtelijke kwaliteit waar de concentratiegebieden mee kampen, in onderlinge samenhang tegelijk aan te pakken.

In het onderhavige plan wordt ingespeeld op de toenemende behoefte aan tunnelkassen door in de jonge veld- en veenontginningen (AW-1) en in de oude ontginningen (AW-2) ruimte te bieden voor tunnelkassen binnen en buiten het bouwperceel. In de beekdalen (AW-3 en AW-4) zijn tunnelkassen buiten het bouwperceel uitgesloten.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Ontwikkelingen als schaalvergroting en extensivering leiden tot het vrijkomen van agrarische bedrijven en agrarische woningen. Deze tendens zal zich ook voor de gemeente Midden-Drenthe op de langere termijn voortzetten. Alhoewel een percentage moeilijk is aan te geven, betekent dit dat, gezien over een langere periode, toch sprake zal zijn van een groot aantal vrijkomende gebouwen.

In vrijkomende bebouwing in het buitengebied kunnen zich gewenst of ongewenst bepaalde bedrijfsactiviteiten ontwikkelen.
Hierdoor kan een toename plaatsvinden van mobiliteit, milieuhinder en bijvoorbeeld hinder van omringende agrarische bedrijven. Er zijn echter ook positieve aspecten aan hergebruik verbonden. Kleinschalige bedrijvigheid of het bewoond blijven van de woning kan ten goede komen aan de leefbaarheid van een gebied. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alleen kleinschalige bedrijfsactiviteiten in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering kunnen worden toegestaan.
Nieuw vestigingen van gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges zijn ook aangewezen op de vrijkomende agrarische bebouwing in het buitengebied.

Duurzame energieopwekking (co-vergisting)

Een belangrijke nieuwe ontwikkeling die zich ook in Midden-Drenthe aandient, is het fenomeen productie van duurzame elektriciteit door bio-energie en dan met name de co-vergisting[30]. Geheel passend binnen het overheidsbeleid worden thans volop overheidsmaatregelen genomen, bijvoorbeeld aanpassing van regelgeving en subsidies. Vooral veehouderijbedrijven zien deze vorm van energiewinning als een welkome aanvulling op hun inkomen. Op ruimtelijk gebied (landschap, verkeer) kunnen zich echter knelpunten voordoen.

In onderhavig plan wordt ingespeeld op deze nieuwe ontwikkeling door het opnemen van een ontheffingsregeling voor een biomassa/vergistingsinstallatie. Zie verder paragraaf 7.3.7.

---

[30] Vergisten van mest is het onder gecontroleerde omstandigheden (volledig afgesloten van lucht) afbreken van organische verbindingen door bacteriën waarbij methaangas vrijkomt. Dit methaangas wordt gebruikt om een warmtekrachtkoppeling (WKK) installatie aan te drijven. Dit is een speciale motor die methaangas als brandstof heeft en die een generator aandrijft. De verkregen elektriciteit wordt gebruikt op het eigen bedrijf en/of geleverd aan het net.

6.2
Landschap

Door schaalvergroting, aanleg van infrastructuur en de groei van dorpen en bedrijventerreinen staat het landschap in de gemeente onder druk. Landschappelijke beplantingen verdwijnen geleidelijk aan, omdat ze hun functie in het boerenbedrijf hebben verloren. De verschillen tussen bijvoorbeeld de jonge veldontginningen en herverkavelde beekdalen zijn steeds minder duidelijk, bijvoorbeeld doordat beeklopen zijn genormaliseerd en het grondgebruik in de beekdalen divers is geworden met onder andere mais- en aardappelteelt naast het oorspronkelijke grasland.
Hierdoor verdwijnen de contrasten die van oudsher bestonden tussen de oude veldontginningen, de beekdalen en de jonge veldontginningen: de landschapstypen gaan meer en meer op elkaar lijken.

Tegenover deze vervlakking van het landschap staat dat in delen van de gemeente Midden-Drenthe nog wel herkenbaar landschap aanwezig is, zoals rond Elp, Orvelte, Zwiggelte en Westerbork. Het gaat daarbij vooral om de oude ontginningen van de essen en de nog herkenbare beekdalen met een besloten, kleinschalig karakter door houtwallen evenwijdig aan en dwars op de beek.
Door de natuurbeherende organisaties en in het kader van de ruilverkavelingen wordt veel aandacht besteed aan behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit. Ook particulieren, ondersteund door Landschapsbeheer Drenthe, doen actief aan landschapsbeheer.

Een bijzonder aspect in het landschap van Midden-Drenthe is het zogenoemde routelandschap. Dit is een zone tussen Assen en Beilen die wordt gedomineerd door grote infrastructurele elementen als de spoorlijn Groningen - Zwolle, de snelweg A28 en hoogspanningsleidingen. Voor deze zone tussen Beilen en Assen is een ontwikkelingsvisie opgesteld (zie verder paragraaf 6.3).

De gemeente streeft naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied. Dit alles afgestemd op de bestaande functies. Het beleid richt zich op het versterken van de beleefbare kenmerken en het contrast tussen 'plateau' (landschap van de beekdalen, de oude ontginningen van de essen en de dorpen en de jongere ontginningen met agrarische gronden, grootschalige boscomplexen en woeste gronden) en 'rand' (het landschap van de veenontginningen).

6.3
Routelandschap

In het Landschapsbeleidsplan (LBP) wordt de ontwikkeling van het routelandschap genoemd. In dit ingeklemde gebied tussen Beilen en Assen (tussen spoorlijn, snelweg, hoogspanningsleiding en (dorps)uitbreidingen) zijn de oorspron-

kelijke kenmerken nauwelijks nog herkenbaar. Het routelandschap sluit ontwikkelingen die elders omwille van het landschap niet wenselijk worden geacht niet uit. In het Landschapsbeleidsplan, alsmede in de Ontwikkelingsvisie Beilen is het routelandschap genoemd als ontwikkelingszone voor nieuwe functies in een groene omgeving (landbouw, landgoederen, bos, wonen, 'groene' bedrijventerreinen, recreatie). In bijlage 2 is het plangebied van het routelandschap weergegeven.

In de visie is ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid en nieuwe recreatieve functies, op de bescherming van de huidige waardevolle karakteristiek van het gebied en op het inspelen op kansen voor versterking van de kwaliteit van het lint en van de verbindingen met omliggende landschappen. Voor de ontwikkeling van het routelandschap vormen enerzijds de routes en ontwikkelingsassen de belangrijke kwaliteitsdragers voor het gebied, anderzijds zijn de oost-west gerichte relaties met de omgeving belangrijke aanknopingspunten voor het behoud van de kwaliteit van het gebied en de ontsluiting van het gebied.

Na overleg met de provincie Drenthe is besloten de uitwerking van het routelandschap te beperken tot het gebied tussen Beilen en het Oranjekanaal.

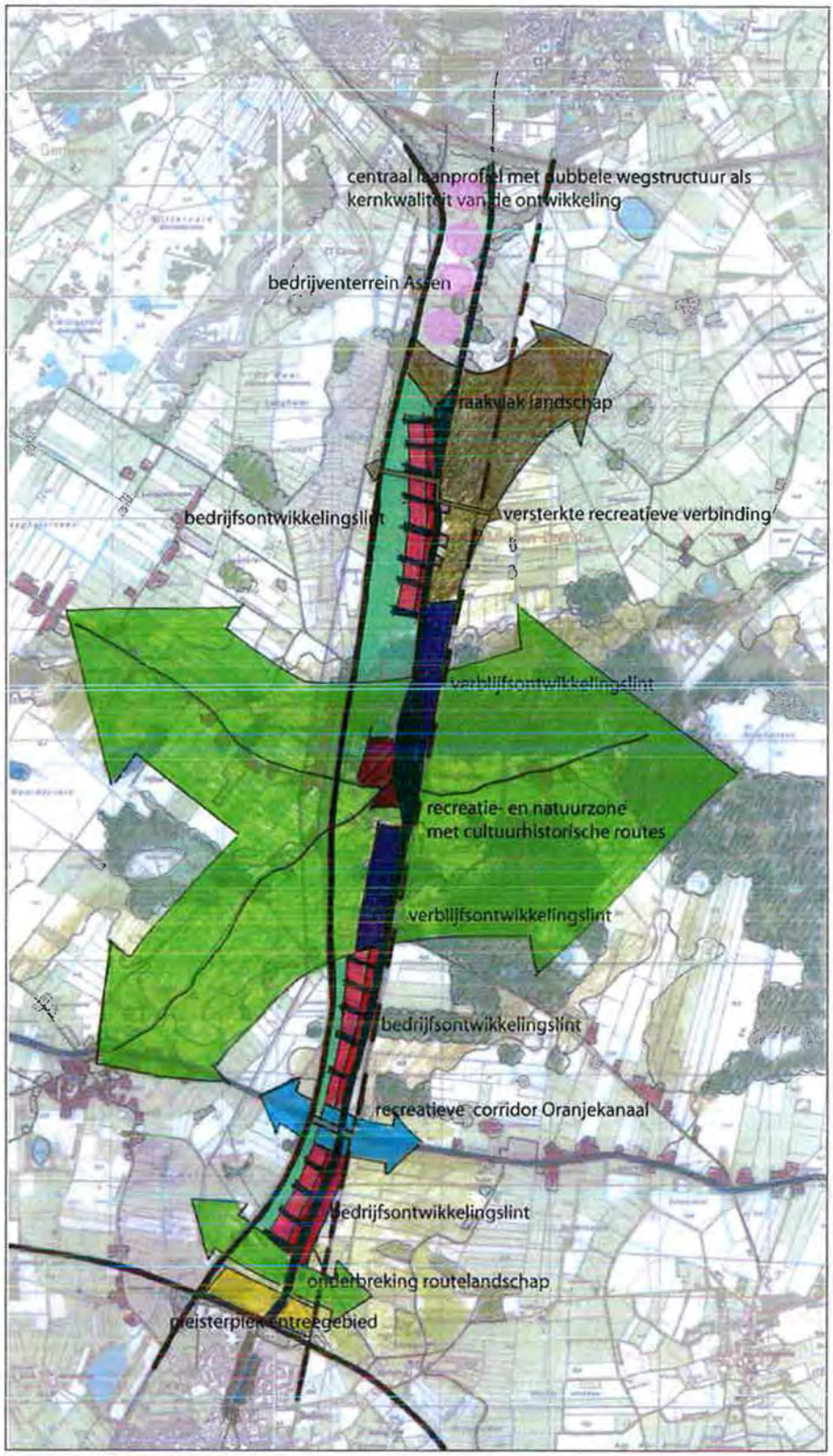

Figuur 14. Ontwikkelingsvisie Routelandschap

6.4

Cultuurhistorie en archeologie

De gemeente Midden-Drenthe kenmerkt zich door een rijke geschiedenis en volkscultuur. Deze cultuurhistorische context is van groot belang voor het wonen, werken en recreëren in de gemeente en bepaalt daarmee voor een belangrijk deel de identiteit van de gemeente.

In 1999 verscheen de Rijksnota Belvedere. In deze nota is cultuurhistorie als beleidsveld door de rijksoverheid erkend als integraal aandachtspunt bij ruimtelijke processen. Om dit te stimuleren, zijn Belvedereprojecten in gang gezet. Door middel van een subsidieregeling worden beleids- en plannenmakers aangemoedigd om cultuurhistorische patronen te behouden en te gebruiken als inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen In de gemeente is het project 'Op dorpse schaal' een Belvedereproject geweest.

In het POP II geeft de provincie aan dat het beleid is gericht op handhaving en waar mogelijk het herstel en/of versterking van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen als uitdrukking en onderdeel van het streven naar versterking van landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit.
Vanuit het Cultuurhistorisch Kompas Drenthe wordt voor de onderdelen van de Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur aangegeven dat deze onderdelen moeten worden gerespecteerd. De provincie wil de cultuurhistorische samenhang die uit deze onderdelen blijkt, veiligstellen voor de toekomst. Daarbij hebben ze de volgende ambities verwoord:

- Het herkenbaar houden van de grote tijdsdiepte van de bossen rond Hooghalen. Deze tijdsdiepte is te ervaren in zichtbare en niet-zichtbare elementen uit de prehistorie, blokvormige ontginningsstructuren en ingrepen uit de moderne tijd, zoals de radiotelescopen en de structuren van de werkverschaffing en Kamp Westerbork.
- Het in stand houden van de karakteristiek van het esdorpenlandschap bij Elp, Orvelte, Westerbork en Zwiggelte. Deze karakteristiek uit zich in een zichtbare ruimtelijke samenhang tussen esdorp, es en beekdal, met bijbehorend microreliëf en beplantingselementen als houtwallen en esrandbosjes.

Aan de basis van het geheel van monumentenzorg, cultuurhistorie en archeologie ligt een zorgvuldig behoud, beheer en bescherming. Door de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe ontstaat de mogelijkheid om de aanwezige cultuurhistorische waarden te beschermen.
De aanwezige archeologische monumenten die zijn aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn beschermd door middel van een dubbelbestemming en via een aanlegvergunningenstelsel. Dit betekent dat bij een eventuele ontwikkeling het aanwezige monument op zijn waarde moet worden onderzocht.

De gemeente heeft nog geen beleid op het gebied van cultuurhistorie. Ook heeft de gemeente geen eigen monumentenverordening en gemeentelijke monumenten. Karakteristieke panden (voornamelijk afkomstig van de rietdakenlijst) worden echter wel als zodanig aangegeven in de verbeelding. De gemeente streeft er wel naar om gedurende de looptijd van dit bestemmingsplan beleid en een verordening voor cultuurhistorie en monumenten op te stellen.

6.5
Bos en natuur

Bos

In het op te stellen bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe zal terughoudend worden omgegaan met bosaanplant. Alleen permanent bos met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde is plaatselijk mogelijk. In gebieden met bepaalde landschappelijke kenmerken is bosaanleg niet mogelijk, zoals in de beekdalen en op de essen. In de landbouwontwikkelingsgebieden mag de landbouwkundige hoofdfunctie door de aanleg van bos niet wezenlijk worden belemmerd.

Natuur

In het bestaande rijksbeleid en provinciale beleid zijn veel aanknopingspunten voor behoud en versterking van de natuurwaarden in de gemeente. In het POP-Drenthe, de beheersplannen en landinrichtingsplannen is de Ecologische Hoofdstructuur als drager van ecologische waarden uitgewerkt. Er zijn tevens mogelijkheden aangegeven om het beleid te realiseren. Dit leidt plaatselijk tot nieuwe natuurgebieden en ecologische verbindingen. De gemeente, de DLG en de provincie zijn samen met betrokkenen gestart met de voorbeeldduitwerking van de ecologische verbindingszone Ter Horsterzand-Orvelterzand. De realisatie van de ecologische verbindingszone Ter Horsterzand-Orvelterveld gebeurt op basis van vrijwilligheid van de grondeigenaren.

6.6
Bedrijvigheid

In de gemeente zullen in de planperiode naar verwachting agrarische bedrijfsgebouwen vrijkomen door (gedeeltelijke) bedrijfsbeëindiging. Na (gedeeltelijke) beëindiging van de agrarische bedrijfsvoering zullen de bedrijfsgebouwen in de meeste gevallen gewoon blijven staan. Het aantal agrarisch aanverwante en niet-agrarische bedrijven in het buitengebied is de afgelopen jaren toegenomen. Deze hebben zich met name in vrijkomende agrarische bebouwing gevestigd of zijn ontstaan als een nevenactiviteit bij bestaande agrarische bedrijven. Deze tendens zal zich naar alle waarschijnlijkheid in de komende jaren doorzetten.

In dit bestemmingsplan zijn de bestaande bedrijven in het buitengebied als zodanig inbestemd. Voor nieuwe bedrijvigheid worden in planologische zin mogelijkheden geboden in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Om per saldo geen toename van de verkeersdrukte te krijgen, zijn uitsluitend bedrijfsactiviteiten in de categorieën 1 en 2 uit de VNG-publicatie Bedrijven en Milieuzonering toegestaan.

6.7
Wonen in het buitengebied

Vrijkomende agrarische bebouwing
Er vindt een toename van bewoning in het buitengebied plaats. Ook vrijkomende agrarische bebouwing vervult een nieuwe woonfunctie. Het gebruik van voormalige bedrijfswoningen als burgerwoning vormt een nieuwe milieugevoelige bestemming, waardoor de omliggende agrarische bedrijven in hun ontwikkeling kunnen worden beperkt. Met een verordening gebaseerd op de Wet geurhinder en veehouderij kunnen de normen wat worden bijgesteld voor het buitengebied en ten aanzien van voormalige bedrijfswoningen bij veehouderijen. De gemeente wil in de toekomst geurbeleid gaan opstellen.

Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen
De realisatie van nieuwe landgoederen en buitenplaatsen kan bijdragen aan de toename van bewoning in het buitengebied. Door het ontwikkelen van landgoederen en buitenplaatsen ontstaan enerzijds aantrekkelijke woon- c.q. werklocaties, maar daarnaast worden veelal ook bosgebieden of andersoortige natuur- en recreatiegebieden ontwikkeld. Wat betreft het plangebied wordt in het veenontginningsgebied nabij Smilde en in het 'routelandschap' de ontwikkeling van landgoederen wenselijk geacht. Zie ook de nota Nieuwe landgoederen in paragraaf 4.4. De ontwikkeling van landgoederen kan een meerwaarde betekenen voor landschap, natuur en de recreatie.

6.8
Recreatie en toerisme

Algemeen
Er is een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkelingen en tendensen in de sector recreatie en toerisme. Gedacht kan worden aan de toenemende vrije tijd, een hoger besteedbaar inkomen, sterkere individualisering en een actiever leefpatroon. Ook de toenemende vergrijzing, de nadruk op 'emotie, beleving en fascinatie', de toenemende belangstelling voor authenticiteit (cultuurtoerisme, belangstelling voor streekproducten en regionale identiteiten) en de toenemende veeleisendheid van de recreant is van invloed op toekomstige ontwikkelingen. De geschetste ontwikkelingen leiden tot een steeds sterkere behoefte aan recreatievoorzieningen. Dit betekent dat er een groter beroep zal worden gedaan op de beschikbare ruimte. De

bewoners van het buitengebied spelen hierop in, gezien de gerichte belangstelling voor het uitbreiden of ontwikkelen van recreatieve activiteiten, variërend van het verhuren van paarden tot het opstarten van een camping.

Het recreatief gebruik van het landelijk gebied in Midden-Drenthe zal zich dan ook verder gaan ontwikkelen. Deze ontwikkelingen brengen zowel voor- als nadelen met zich mee. Voordelig zijn de mogelijkheden voor het ontwikkelen van kleinschalige recreatieactiviteiten (kleinschalige campings, verkoop streekeigen producten en dergelijke).
Nadelen van de ontwikkelingen kunnen betrekking hebben op een mogelijke toename van verkeer en een mogelijke afname van de 'milieuruimte'. Ook kunnen de ontwikkelingen een toenemende recreatieve druk op de natuur- en bosgebieden in en aangrenzend aan het plangebied tot gevolg hebben. Naar aanleiding van een -in het kader van dit bestemmingsplan gevoerd- overleg met natuurbeherende instanties kan worden geconcludeerd dat dit laatste voor de gemeente Midden-Drenthe niet het geval is.

Uitbreiding recreatieterreinen

In het navolgende volgt een overzicht van een aantal recreatieve ontwikkelingen in de gemeente Midden-Drenthe. Het betreft plannen waarvoor in de meeste gevallen een afzonderlijke planologische procedure is opgestart of uitgevoerd. De gewenste uitbreidingsruimte is opgenomen in onderhavig plan. Het betreft:

- bungalowterrein Orveltermarke (Mr. J.B. Kanweg 5, Witteveen): op het park kunnen op basis van een bestaand planologisch recht 160 vakantiewoningen worden gebouwd. Op het terrein worden tevens een zorgboerderij en een pitch- en puttbaan aangelegd;
- bungalowterrein Het Grote Zand (Hof van Halenweg 2, Hooghalen): voor de uitbreiding van het park is grond geruild met natuurorganisaties;
- camping De Groote (Smalbroek 36, Beilen): plannen om de minicamping te vergroten naar 250 plaatsen op 8 ha;
- camping De Bosrand (Wijsterseweg 17, Spier): plannen om de minicamping te vergroten naar 60 plaatsen;
- camping De Goudplevier (Verlengde Middenraai 16, Nieuw-Balinge): plannen om de minicamping te vergroten naar 60 plaatsen;
- camping Midden-Drenthe (Elperweg 5, Zwiggelte): plannen om de bestaande camping te vergroten naar 240 plaatsen en 48 recreatiewoningen op 8 ha;
- uitbreiding van het terrein van camping Sonnevanck (Wijsterseweg 9, Spier);
- Speelstad Oranje (Oranje 8, Oranje): op termijn aan het Oranjekanaal n.z., ten westen van Speelstad Oranje een dagcamping met 188 staanplaatsen realiseren;
- natuurkampeerterrein De Voscheheugte (Mantingerdijk 8, Mantinge): is op dit moment een restaurant met minicamping met 15 plaatsen op 1 ha, maar wil op termijn ontwikkelen tot natuurkampeerterrein (samenwerking met Natuurmonumenten).

6.9

Verkeer en infrastructuur, nutsvoorzieningen, overige functies

Ten aanzien van verkeer en infrastructuur zijn binnen het plangebied geen voor dit bestemmingsplan relevante ontwikkelingen voorzien. De aanleg van nieuwe grootschalige infrastructuur is in het buitengebied van Midden-Drenthe niet aan de orde.

Ten aanzien van nutsvoorzieningen kan worden gemeld dat de gemeenteraad binnenkort een besluit neemt over de aanleg van een nieuwe aardgastransportleiding van Gasunie naast het bestaande tracé van de gasleiding nabij Witteveen. Ten aanzien van de overige functies in het buitengebied van Midden-Drenthe kan worden vermeld dat het munitiecomplex nabij Nieuw Balinge waarschijnlijk wordt opgeheven (zie ook paragraaf 3.13).

Planbeschrijving

7.1
Overkoepelende uitgangspunten

Alhoewel in algemene zin aan de basisfuncties (landbouw, natuur en landschap, zie paragraaf 3.1) een doorslaggevend belang kan worden toegekend, kan het zich voordoen dat ook binnen deze basisfuncties een spanningsveld kan optreden als het gaat om ruimtelijke afwegingen. Daarbij gaat het met name om de functies landbouw en landschap. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de afweging van het bieden van (planologische) mogelijkheden voor de opgaande teelten (houtteelt, boomteelt) versus het behoud van het open landschap of de ontwikkelingsruimte van de landbouw versus het handhaven en het versterken van het landschappelijk karakter van de beekdalen et cetera.

Het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe is het resultaat van een eeuwenlange ontwikkeling van en wisselwerking tussen de functies landbouw en natuur. Binnen dit landschap is sprake van belangrijke landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden. Uit de diverse beleidskaders blijkt dat dit cultuurlandschap bescherming verdient.

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van natuur en landschap is onder andere vastgelegd in het Landschapbeleidsplan. Dit plan is bepalend voor de inbreng van natuur- en landschapswaarden bij integrale planvorming en is richtinggevend geweest bij de opstelling van dit bestemmingsplan Buitengebied.
Het landschap van Midden-Drenthe kan dan ook worden beschouwd als randvoorwaarde stellend aan de andere functies in het buitengebied (landbouw, recreatie, wonen et cetera). Dit betekent overigens niet dat alleen maar conserverend kan worden gehandeld. Ook bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zal het landschap echter de leidraad moeten vormen.

Op grond van de hiervoor staande overwegingen is ten aanzien van de ontwikkeling van (nieuwe) functies in het buitengebied, navolgende overkoepelend beleidsdoelstelling geformuleerd:
"Randvoorwaarden ten aanzien van de (ontwikkelings)mogelijkheden voor de functies in het buitengebied vloeien in belangrijke mate voort uit het landschap van Midden-Drenthe. Dit met het oog op de aanwezige waardevolle kenmerken en het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid. Met inachtneming van deze randvoorwaarden krijgen de landbouw en de natuur de ruimte zich verder te ontwikkelen. De ontwikkeling van de toegevoegde functies (wonen, niet-agrarische bedrijvigheid, etc.) mag niet ten kosten gaan van de basisfuncties landbouw, natuur en landschap."

In aansluiting op deze overkoepelende beleidsdoelstelling wordt daarom in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied gekozen voor een plansystematiek, waarbij de landschappelijke verscheidenheid de grondslag vormt.
Deze beleidsdoelstelling sluit tevens aan op het provinciaal beleid zoals vastgelegd in het POP II, waarin het landschap als grondslag voor het omgevingsplan wordt gehanteerd.

7.2
Gebiedsbestemmingen

De gebiedsbestemmingen in het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe zijn gebaseerd op de uitgangspunten ten aanzien van de vigerende gebiedsbestemmingen en de POP-zonering zoals weergegeven in de Nota van uitgangspunten[31]. De zonering in het POP II is voor de afweging en functietoekenning van de functies binnen de gebiedsbestemmingen (met name landbouw) aangehouden als vertrekpunt.

De keuze voor een plansystematiek, waarbij de landschappelijke verscheidenheid het vertrekpunt vormt, kan leiden tot een spanningsveld met de zonering van het POP II, waar immers voor een functionele invalshoek is gekozen. Daar waar sprake is van een zekere 'discrepantie' tussen de POP-zonering en de toegekende gebiedsbestemming, is dit nader onderbouwd in paragraaf 7.2.10.

7.2.1
Afweging

Het buitengebied van Midden-Drenthe biedt ruimte aan diverse functies: de basisfuncties (landbouw, natuur en landschap) en de toegevoegde functies (bijvoorbeeld wonen, werken en recreatie). De waarden die aan deze functies worden toegekend en de onderlinge relaties tussen de verschillende functies, verschillen per gebied. Het is daarom noodzakelijk om belangen af te wegen. Soms gaat de ontwikkeling van de ene functie ten koste van de andere functie, soms kunnen ze elkaar echter ook versterken. Bij de afweging van de verschillende belangen wordt aan de basisfuncties een doorslaggevend belang toegekend. In principe houdt dit in dat toekomstige ontwikkelingen primair gericht dan wel afgestemd dienen te zijn op de ontwikkelingsmogelijkheden voor de basisfuncties. De toegevoegde functies zijn daaraan ondergeschikt, in zoverre dat de ontwikkeling ervan niet een dusdanige omvang of intensiteit mag aannemen dat ze basisfuncties onevenredig negatief beïnvloedt. Naast de verwachte ontwikkelingen in de nabije toekomst is wat betreft de afweging van

[31] De systematiek van gebiedsbestemmingen uit de bestemmingsplannen Landelijk Gebied Beilen en Buitengebied Westerbork was gebaseerd op het Voorbeeldplan Drenthe (provincie Drenthe, 1993) en is ervaren als een werkbaar en voldoende flexibel systeem. Besloten is deze systematiek dan ook te hanteren in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

functies, voorzover mogelijk en reëel, ook rekening gehouden met mogelijke ontwikkelingen op de wat langere termijn.

Op basis van de hiervoor gemaakte afweging met als vertrekpunt het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid is gekomen tot een bepaalde gebiedsindeling.
De agrarische gebieden in de gemeente maken deel uit van landschappelijk verschillende gebieden. Om die reden is er, wat betreft de agrarische gebieden, een onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde 'landbouwontwikkelingsgebieden' en de 'verwevingsgebieden'. Daarbij is aansluiting gezocht bij het Landschapsbeleidsplan en de bestaande landschappelijke kenmerken, wat voor de landbouwontwikkelingsgebieden heeft geleid tot de gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 4. Voor de verwevingsgebieden heeft dit geleid tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 2 en de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 3. Naast de landbouwontwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden, met als hoofdfunctie landbouw, zijn de overige gebieden onderscheiden met een hoofdfunctie bos dan wel natuur. Deze gebieden zijn 'vertaald' naar de gebiedsbestemming Natuur.

7.2.2
Ontwikkelingsruimte landbouw versus randvoorwaarden landschap

Hoofduitgangspunt voor zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als de verwevingsgebieden is om de landbouw, binnen acceptabele ruimtelijke, natuurlijke en milieutechnische randvoorwaarden, gelijke ontwikkelingsruimte te bieden. Voorop staat daarnaast dat het duurzaam voortbestaan van de landbouw een voorwaarde is voor het behoud van het landschap zoals zich dat nu laat zien in de gemeente Midden-Drenthe. De huidige verschijningsvorm van het landschap is namelijk grotendeels door de landbouw vormgegeven. Het duurzaam voort laten bestaan van de landbouw zal echter wel samen moeten gaan met het ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen, zoals voortvloeien uit bijvoorbeeld het Europees landbouwbeleid en de veranderende milieuwetgeving.

Wat betreft de situering van nieuwe bebouwing op het bouwvlak, alsmede wat betreft de vergroting/verandering van het bouwperceel worden in het toetsingskader, behorende bij de regels, randvoorwaarden opgenomen. De randvoorwaarden hebben betrekking op de mate van concentratie van de bebouwing, de compactheid en de gewenste ruimtelijke samenhang in relatie tot het aanwezige bebouwingspatroon en de eventueel aanwezige landschappelijke, natuurlijke, archeologische en/of cultuurhistorische waarden van de bouwpercelen. Bij verandering of vergroting van bouwvlakken/-percelen moet in het bijzonder worden gelet op de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, waaronder de verkavelingsrichting en het verkavelingspatroon (blokverkaveling, strokenverkaveling et cetera). Op deze wijze wordt zo goed mogelijk

aangesloten op het bestaande landschapskarakteristiek. Aanleg van kleinere natuur- en landschapselementen wordt beschouwd als passend binnen de verschillende gebiedsbestemmingen en wordt gekoppeld aan een aanlegvergunning.

7.2.3 Landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en overige gebieden

Landbouwontwikkelingsgebieden

Tot de landbouwontwikkelingsgebieden worden de overwegend grootschalige, open gebieden van Midden-Drenthe gerekend. Het betreft de jonge veldontginningen, de heideontginningen en de (open en halfopen) veenontginningsgebieden.

Ook enkele beekdalen (zoals het beekdal van de Beilerstroom) die door normalisatie en herinrichting hun oorspronkelijke karakter hebben verloren, kunnen tot de open, grootschalige gebieden worden gerekend. Deze grootschalige gebieden lenen zich bij uitstek voor de grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Daarom wordt in deze gebieden (bij recht) een groter bouwvlak (1,5 ha) toegekend. Ook de natuurwaarden in deze landschappen zijn gebaat bij openheid en behoud van landbouwactiviteiten. Vanwege het open karakter worden er wel beperkingen gesteld aan sommige vormen van landbouw, zoals de teelt van meerjarige opgaande gewassen.

Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen binnen de landbouwontwikkelingsgebieden. In tegenstelling tot de jonge veld- en veenontginningen worden de beekdalen in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) en nieuwe kwekerijen niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

Verwevingsgebieden

Tot de verwevingsgebieden worden de overwegend half open tot besloten landschappen gerekend. Deze meer besloten en vaak kleinschaliger gebieden lenen zich minder goed voor grootschalige ontwikkelingen. Het bouwvlak behoudt hier een omvang van 1 ha. Een groter bouwvlak is bij ontheffing mogelijk. Hierdoor kan een toets worden ingebouwd ten aanzien van het landschap. Het betreft de, veelal rond de kernen gelegen, oude veldontginningen en de meer besloten, landschappelijk waardevolle beekdalen, zoals het beekdal van het Oude Diep.

Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen binnen de verwevingsgebieden. Zo zijn

meerjarige opgaande teelten en bosaanplant wel mogelijk binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 2, maar wordt dit binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 3 uitgesloten. De beekdalen worden in principe ook uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) en nieuwe kwekerijen buiten het agrarisch bouwperceel niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

Overige gebieden

Tot de overige gebieden worden de gebieden gerekend waarin landbouw niet of nauwelijks meer een rol speelt. Het betreft de bos- en natuurgebieden in de gemeente. Zij zijn onder de gebiedsbestemming Natuur gebracht.

7.2.4
Indeling in gebiedsbestemmingen

Op grond van de landschappelijke verscheidenheid enerzijds en het onderscheid tussen landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en overige gebieden anderzijds (gebaseerd op de functietoekenning volgens het POP) zijn de volgende gebiedsbestemmingen in het buitengebied Midden-Drenthe toegekend:

- Agrarisch met waarden 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden 2 (voorheen Oude veldontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden 3 (voorheen Beekdalen I);
- Agrarisch met waarden 4 (voorheen Beekdalen II);
- Natuur (voorheen Bos- en natuurgebied).

De naamgeving van de bestemmingen is in het kader van de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen 2008 (SVBP 2008) gewijzigd. De SVBP 2008 is opgenomen in de nieuwe Regeling Standaarden ruimtelijke ordening 2008, die vanaf 1 januari 2010 van kracht wordt.

Navolgende tabel geeft de relatie aan tussen de gebiedsbestemming, het type gebied en de POP-zonering.

Tabel 6. Gebiedsbestemming, type gebied en POP-zonering

Gebiedsbestemming	Landbouwontwik-kelingsgebied	Verwevingsgebied	Overige gebieden	POP-zonering
AW-1 (Jonge veld- en veen-ontginningsgebieden)	*			(vnl.) I
AW-2 (Oude veldontginnings-gebieden)		*		(vnl.) II
AW-3 (Beekdalen I)		*		II, III, IV
AW-4 (Beekdalen II)	*			(vnl.) I
Natuur (Bos- en natuurgebied)			*	V en VI

7.2.5 Agrarisch met waarden - 1 (Jonge veld- en veenontginningsgebieden)

Deze gebiedsbestemming bestaat uit de volgende landschapstypen:
- jonge veldontginningen;
- heideontginningen;
- veenontginningen (open veenontginningsgebied en halfopen veenontginningsgebied.

Landschappelijke kenmerken

Door de veelal grootschalige ontginningen van de heidevelden ontstonden de jonge veldontginningen. Dit zijn veelal open gebieden met herkenbare rationele en geometrische verkavelingspatronen. De veenontginningen van de laagveengebieden hebben een open tot halfopen karakter. Kenmerkend zijn de smalle kavel- en slotenpatronen. De jongere, grootschalige ontginningen van de hoogveengebieden worden gekenmerkt door een openheid en uitgestrektheid. De oudere hoogveenontginningen daarentegen hebben een veel meer besloten en kleinschalig karakter door de aanwezigheid van bos binnen het blokvormig patroon van de verkaveling. Kenmerkend voor de veenontginningen in het algemeen is het patroon van voor vervoer en afwatering gegraven wijken.

Basisfuncties

De jonge veld- en veenontginningsgebieden liggen vrijwel geheel in de POP-zone I (ook in zone II). Deze gebieden worden gerekend tot de zogenaamde landbouwontwikkelingsgebieden: de basisfunctie is hier landbouw. Hier worden mogelijkheden geboden voor en voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is bij recht maximaal 1,5 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering (inclusief de productiegerichte paardenhouderijen),

maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. De landschappelijke kenmerken hebben een basisbescherming die naar voren komt in een aanvullende regeling: voor een aantal werkzaamheden is een aanlegvergunningenstelsel opgenomen om negatieve invloeden op het landschap te voorkomen. Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan (LBP) als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van het Landschapsbeleidsplan is als bijlage 3 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning wordt de kaart Ecologische structuren (POP-Drenthe, kaart 7) als toetsingkaart gehanteerd. Deze is als bijlage 4 opgenomen. Voor het behoud van de openheid van de als waardevol aan te merken open gebieden is een specifieke regeling opgenomen.

7.2.6
Agrarisch met waarden - 2 (Oude veldontginningsgebieden)

Landschappelijke kenmerken
De oude veldontginningen zijn kleinschalig van karakter en liggen in de directe omgeving van de dorpen. Het zijn besloten ontginningsgebieden met bomenlanen, kleine bosjes, open ruimten en monumentale beplantingen. Tot de oude veldontginningen worden eveneens de meeste essen gerekend. Essen bestaan van oorsprong uit een complex van bouwlanden. Ze liggen doorgaans in de directe omgeving van het dorp, veelal op de hoger gelegen gronden grenzend aan het beekdal. De essen hebben het karakter van een open ruimte, omgeven door esrandbeplantingen, veelal behouden.

Basisfuncties
Deze gebiedsbestemming bestaat uit het landschap van de oude veldontginningen. Hiertoe worden ook de rond de kernen gelegen esgronden gerekend. De oude veldontginningsgebieden liggen vrijwel geheel in de POP-zone II (gedeeltelijk zone III, ook zone I komt voor). De basisfunctie is hier landbouw. In deze gebieden worden mogelijkheden geboden voor en voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is, vanwege het kleinschaliger karakter, bij recht maximaal 1 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden.
De landschappelijke kenmerken hebben een basisbescherming die naar voren komt in een aanvullende regeling: voor een aantal werkzaamheden is een aanlegvergunningenstelsel opgenomen om negatieve invloeden op het landschap te voorkomen. Binnen deze bestemming komen belangrijke landschappelijke

en natuurlijke waarden voor zoals de esgronden. Voor deze gronden is een specifiek beschermende regeling opgenomen.

Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van het Landschapsbeleidsplan is als bijlage 3 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning wordt de kaart Ecologische structuren (POP-Drenthe, kaart 7) als toetsingkaart gehanteerd. Deze is als bijlage 4 opgenomen.

7.2.7
Agrarisch met waarden - 3 (Beekdalen I)

Landschappelijke kenmerken

Beekdalen zijn langgerekte, laaggelegen landschappelijke eenheden. De beekloop vormt de doorgaande verbinding tussen de oorsprong van de beek en de uitmonding van de benedenloop. De beekdalen onderscheiden zich van de overige landschapstypen door de aanwezigheid van beplanting zowel langs de beekdalrand als haaks hierop, door het patroon van en de oriëntatie van de verkaveling, door het overheersen van grasland als grondgebruik en door het (vrijwel) ontbreken van bebouwing. De meer besloten, veelal landschappelijk nog goed herkenbare beekdalen, worden gerekend tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 3.

Tot de beekdalen I worden onder meer gerekend het beekdal van het Oude Diep (zie voor fragment bijgaand figuur 15), de Elperstroom, de Eursingerstroom (gedeeltelijk) ten zuiden van Westerbork en gedeelten van de Westerborkerstroom.

Basisfuncties

Deze gebiedsbestemming bestaat uit de beekdalen, voornamelijk gelegen in POP-zone II, III en IV (deze gebiedsbestemming ligt voor het grootste gedeelte in POP-zone III). Het betreft hier dus de gebieden met een meer gemengde functie: de basisfuncties zijn landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie. Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Er liggen geen agrarische bedrijven in deze bestemming.
Om de landschappelijke karakteristiek van de beekdalen te handhaven c.q. te versterken, is uit landschappelijke overwegingen een aantal randvoorwaarden van toepassing. De beekdalen zijn in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn agrarische gebouwen niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

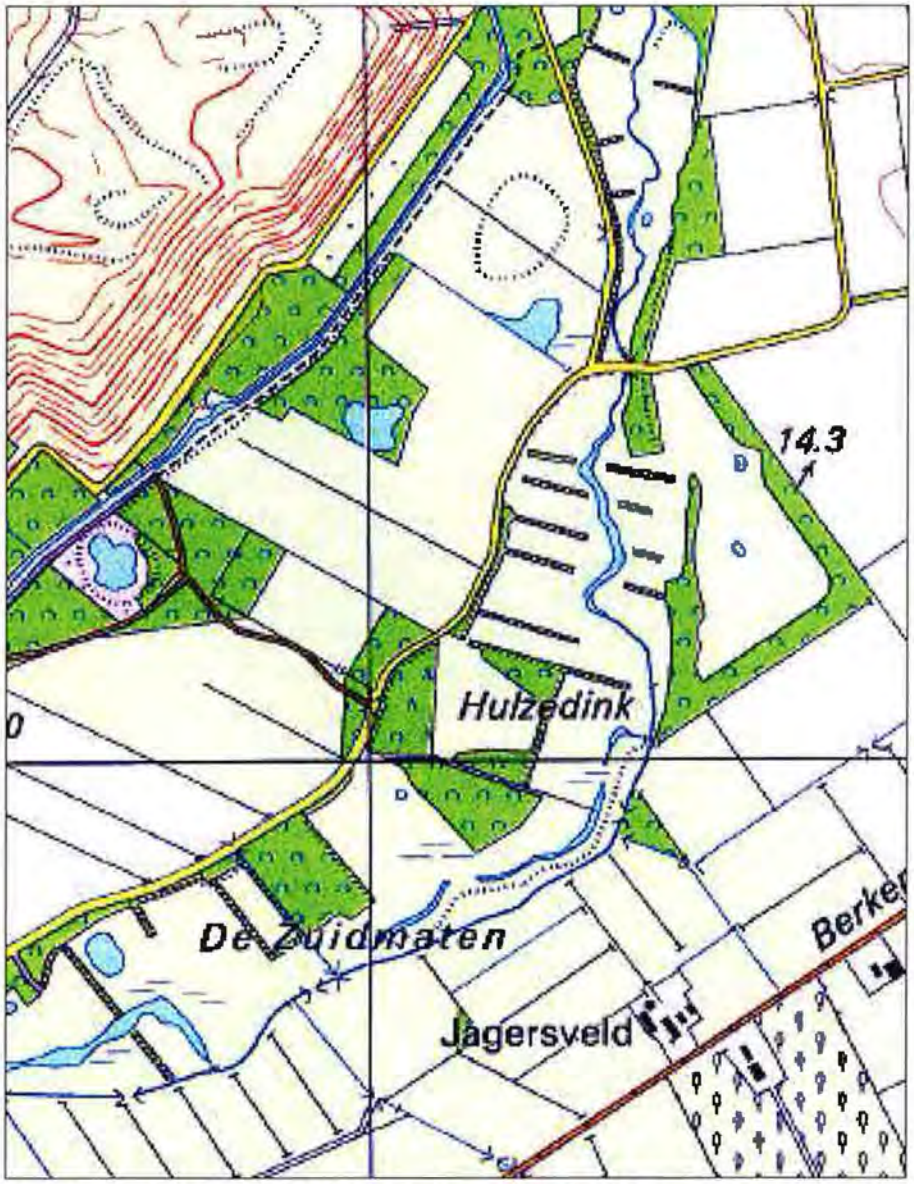

Figuur 15. Fragment landschap van het Oude Diep

7.2.8

Agrarisch met waarden - 4 (Beekdalen II)

Landschappelijke kenmerken

De landschappelijke kenmerken komen grotendeels overeen met die van Agrarisch met waarden - 3, met het verschil dat de meer open, grootschalige beekdalgebieden worden gerekend tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 4. Het betreft onder meer het ten oosten van Beilen gelegen beekdal van de Oude Vaart (grotendeels), de ten westen van Beilen gelegen Beilerstroom, het gebied rondom de Vorrelveenselake en de Hijkerleek tussen Beilen en Hijken.

Basisfuncties

Deze gebiedsbestemming bestaat eveneens uit de beekdalen, maar nu de beekdalen die (overwegend) zijn gelegen in POP-zone I (gedeeltelijk zone II). Het betreft dus de beekdalen met de hoofdfunctie landbouw en worden daarmee tot de zogenaamde landbouwontwikkelingsgebieden gerekend: de basisfunctie is hier landbouw. Hier worden mogelijkheden geboden voor en voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is bij recht maximaal 1,5 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Om de landschappelijke karakteristiek van de beekdalen te handhaven c.q. te versterken, is uit landschappelijke overwegingen een aantal randvoorwaarden van toepassing. De beekdalen zijn in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. Boerderijbouw in open beekdalen is incidenteel mogelijk als verplaatsing vanuit de bebouwde kom of de lintbebouwing naar het buitengebied plaatsvindt en daarmee een (milieu)knelpunt wordt opgelost. In de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) en nieuwe kwekerijen niet toegestaan.

7.2.9
Natuur

Landschappelijke kenmerken

De bos- en natuurgebieden in Midden-Drenthe kunnen qua landschappelijke verschijningsvorm heel divers zijn. Het kan gaan om besloten bosgebieden met een natuurdoelstelling of bijvoorbeeld om de verspreid in het gebied voorkomende onontgonnen heideterreinen of stuifzandgebieden. Deze gebieden kunnen een open karakter hebben, maar vooral de stuifzandgebieden zijn door bebossing met naaldhout weer meer besloten van karakter. Ook natte gebieden als vennen en veentjes kunnen deel uitmaken van de gebiedsbestemming Natuur, evenals de beekdalgebieden waar de natuurdoelstelling primair is. De bosgebieden kenmerken zich door een grote mate van beslotenheid. Zowel de grotere aaneengesloten bos- en natuurgebieden als de kleinere percelen (van minimaal 2 ha) worden gerekend tot deze gebiedsbestemming.

Gezien de sterke verwevenheid tussen de bos- en natuurgebieden en het op grond van verschijningsvorm en beheer niet altijd duidelijk te onderscheiden verschil in 'bos' enerzijds en 'natuur' anderzijds is er in dit plan om praktische redenen voor gekozen de bos- en natuurgebieden onder te brengen in één gebiedsbestemming, namelijk Natuur.

Basisfuncties

De gebieden met een feitelijk gebruik als bos of natuur zijn onder de gebiedbestemming Natuur gebracht. Het betreft in hoofdzaak de in de POP-zonering aangegeven zone V- en zone VI-gebieden[32].
Ook de beekdalgedeelten die worden gerekend tot POP-zone V hebben deze gebiedsbestemming gekregen. De basisfunctie voor deze gebieden is bos en natuur.

De bestemming Natuur heeft voor een groot deel betrekking op de bestaande waardevolle natuurgebieden die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. Deze gebieden hebben vaak ook belangrijke landschappelijke en/of historische waarden.
Soms is ook nog sprake van een beperkte agrarische functie. Het grootste deel van de bossencomplexen valt tevens onder deze gebiedsbestemming. Het gaat veelal om gebieden met een meervoudige functie (bosbouw, landschap, natuur, recreatie). De bestemming richt zich op het (in wisselende verhouding) voorkomen van deze functies.

In verband met het behoud van de natuur- en landschapswaarden dienen de gronden met deze bestemming in principe onbebouwd te blijven. Binnen de bestemming is extensief dagrecreatief medegebruik toegestaan.

Ter bescherming van de natuur- en landschapswaarden is aan deze gebiedsbestemming een aanlegvergunningenstelsel gekoppeld. Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van dit plan is als bijlage 3 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de aanlegvergunning, wordt de kaart Ecologische structuren (POP-Drenthe, kaart 7) als toetsingkaart gehanteerd. Deze is als bijlage 4 opgenomen.

7.2.10
Gebiedsbestemming en POP-zonering

Algemeen

De grondslag voor het bestemmingsplan wordt gevormd door de gebiedsbestemmingen, die zijn gebaseerd op het onderliggende landschap. In het POP II heeft een indeling in zones plaatsgevonden op basis van een functionele benadering. Voor het overgrote deel van het buitengebied vallen deze landschappelijke indeling en de functionele zonetoewijzing samen (zie tabel 6, Gebiedsbestemming, type gebied en POP-zonering).

Voor enkele percelen in het buitengebied komt de POP-zonering echter niet overeen met de (hoofdfunctie binnen de) toegekende gebiedsbestemming. Het

[32] De bestemming is toegekend op basis van de POP-zonering, in combinatie met informatie van de topografische kaart en informatie van terreineigenaren.

betreft voornamelijk de tot de Agrarisch met waarden - 1 behorende percelen die in POP-zone II liggen[33]. (Binnen de landbouwontwikkelingsgebieden zijn de tot zone II behorende gebieden uit (voornamelijk) landschappelijk oogpunt van betekenis.) Voor een deel komt dit door de verfijning die op het niveau van het bestemmingsplan heeft plaatsgevonden. Het bestemmingsplan geeft bestemmingen aan op perceelniveau en gaat daarbij uit van 'logische grenzen' (perceelgrenzen, wegen of waterlopen). Hierdoor ontstaat een zekere 'afwijking' van de POP-begrenzingen, die immers niet op het perceelsniveau zijn afgestemd.
Daarnaast komen er ook 'afwijkende percelen' voor die niet op grond van een 'afronding op perceelsniveau' zijn te motiveren. Toekennen van een andere gebiedsbestemming, die meer overeenkomt met de POP-zonering is in deze geen oplossing, omdat het onderliggende landschap immers de basis vormt voor de gebiedsbestemmingen.

(Voorbeeld: een perceel in de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1, maar behorende tot POP-zone II, kan niet worden toebedeeld aan de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 2).

Voor dié percelen waarbij een zekere 'discrepantie' bestaat tussen de gebiedsbestemming en de POP-zonering, wordt in paragraaf 7.2.10 nader ingegaan. Het gaat daarbij (overwegend) om percelen in de bestemming Agrarisch met waarden - 1 die op basis van een 'hogere' POP-zonering (zone II of meer) een beperktere ontwikkelingsmogelijkheid hebben. Per perceel is nagegaan of een aanvullende regeling wenselijk c.q. noodzakelijk is.

In relatie tot de omvang van het bouwperceel (erfgrootte en bebouwingsmogelijkheden) is de POP-zonering niet direct bepalend[34]. Het onderscheid in de toekenning van 1,5 ha bij recht in de landbouwontwikkelingsgebieden en de 1 ha in de verwevingsgebieden is gebeurd op grond van landschappelijke overwegingen.

---

[33] In zone I- en zone II-gebieden staat de uitoefening van grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. In zone II zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de grondgebonden landbouw en voor de recreatie mogelijk binnen de Landschappelijke en Cultuurhistorische Hoofdstructuur. Er wordt in de zone II-gebieden gestreefd naar het in stand houden van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Zowel in zone I als in zone II worden mogelijkheden geboden voor uitbreiding van de bestaande intensieve veehouderij. Voor zone II-gebieden wordt daarbij expliciet aangegeven dat rekening moet worden gehouden met de lokale landschappelijke kenmerken.

[34] Voor zone I en zone II geldt dat een agrarisch bouwperceel voor een grondgebonden bedrijf en een intensieve veehouderij in beginsel niet groter is dan 1,5 ha. Bij gebleken noodzaak kan een grotere oppervlakte worden aangehouden. In zone III en zone IV is de uitbreiding van de bouwpercelen voor de (grondgebonden) landbouwbedrijven beperkt tot maximaal 1,5 ha. Afhankelijk van de kwaliteit van het omringende gebied kan een kleiner oppervlak gewenst zijn.

In navolgende tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende gebiedsbestemmingen en de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw in relatie tot de POP-zonering.

Tabel 7. Gebiedsbestemmingen en ontwikkelingsmogelijkheden in relatie tot POP-zonering

Landbouwontwikkelingsgebieden

Gebieds-bestemming	POP-zone-ring	Omvang bouwperceel bij recht	Uitbreiding inten-sieve veehouderij als neventak	Uitbreiding intensieve veehouderij als hoofdtak	Nieuw-vestiging
Agrarisch met waarden - 1 Jonge veld- en veenontginningen	bij recht	1,5 ha	2.000 m²	bij recht, tot een maximum van 1,5 ha	bij wijziging
	ontheffing	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	Na afweging 3.000 m²	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	
	wijziging		5.300 m²	-	
Agrarisch met waarden - 4 Beekdalen II	bij recht	1,5 ha	2.000 m²	bij recht, tot een maximum van 1,5 ha	incidenteel (bij wijziging)
	ontheffing	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	Na afweging 3.000 m²	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	
	wijziging		5.300 m²	-	

Verwevingsgebieden

Gebieds-bestemming	POP-zone-ring	Omvang bouwperceel bij recht	Uitbreiding inten-sieve veehouderij als neventak	Uitbreiding intensieve veehouderij als hoofdtak	Nieuw-vestiging
Agrarisch met waarden - 2 Oude veldontginningen	bij recht	1 ha op essen 500 m²	bestaande oppervlakte	bestaande oppervlakte	incidenteel (bij wijziging - essen uitgesloten)
	ontheffing	1,5 ha	25% dierenwelzijn	25% dierenwelzijn	
Agrarisch met waarden - 3 Beekdalen I		niet aanwezig			

7.2.11
Afweging op perceelsniveau

Voor dié percelen waarbij een zekere 'discrepantie' bestaat tussen de gebiedsbestemming en de POP-zonering, wordt in de navolgende tabel nader ingegaan. Het gaat daarbij (overwegend) om percelen in de jonge veld- en veenontginningen die op basis van een 'hogere' POP-zonering (zone II of meer) een beperktere ontwikkelingsmogelijkheid hebben. Per perceel is nagegaan of een aanvullende regeling wenselijk c.q. noodzakelijk is.

Tabel 8. Afweging op perceelsniveau

	Type bedrijf	Gebieds-bestemming	POP-zone	Afweging	Aanvullende regeling
Oranjekanaal zz, nr 20	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 4	II	Landschappelijk behoort het perceel tot het omringende beekdallandschap, er is geen reden hier uit landschapsoverwegingen een beperking op te leggen aan ontwikkelingsruimte.	Geen
Berkenweg 4 en 6	Grondgebonden met intensieve tak	Agrarisch met waarden - 1	II	De Drijber es is landschappelijk afgeschermd door beplanting. Tevens is het perceel afgeschermd door ruilverkavelingbosje. Er is sprake van een duidelijke landschappelijke grens tussen esgebied en j.v.v.o. Perceel maakt deel uit van j.v.v.o. Op grond van landschap geen beperking aan ontwikkelingsruimte.	Geen
Looveen 1A	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1	II	Spoorlijn is een logische, harde grens tussen 'oude landschappen' en 'nieuwe landschappen'. Perceel maakt landschappelijk gezien deel uit van zijn omgeving. Geen reden om hieraan uit landschapsoverwegingen beperkingen op te leggen.	Geen
Zuideresweg 2	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1	III	Er is sprake van landschappelijk kwetsbare situatie, perceel ligt op overgang dorp-buitengebied.	aanduiding 'bouwperceel max. 1 ha'
Wezuperweg 1	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1	III	Perceel behoort qua landschapskenmerken tot de omringende j.v.v.o., er is hier geen sprake van een kwetsbaar landschap.	Geen
De Marsen 2	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1	III	Er is sprake van landschappelijk kwetsbare situatie: overgangsgebied naar het beekdal Oude Diep.	aanduiding 'bouwperceel max. 1 ha'

Op grond van het waterschapsadvies zijn ook enkele percelen aangemerkt als percelen met wat beperktere bouwmogelijkheden (in plaats van 1,5 ha maar 1 ha). Dit betreft:

- De Brink 4 te Drijber;
- Lieving 55 te Beilen;
- Oranjekanaal NZ 40a te Orvelte;
- Vorrelveen 18 te Beilen.

7.3

Landbouw

In deze paragraaf wordt de planbeschrijving ten aanzien van de landbouw en de aan de landbouw gerelateerde onderwerpen behandeld. Begonnen wordt met de regelingen voor de agrarische bouwpercelen ten aanzien van de oppervlakte en de aanduiding in de verbeelding.

7.3.1

Oppervlakte van agrarische bouwpercelen

Zoals in de paragraaf 'overkoepelende planuitgangspunten' is weergegeven, wil de gemeente de landbouw ontwikkelingsmogelijkheden bieden, maar tegelijkertijd aandacht besteden aan het behoud en versterking van het landschappelijke karakter/de landschapswaarden van het buitengebied. Een te sterke verruiming van het bebouwingsvlak (en daarmee mogelijk een te sterke toename van de agrarische bebouwing) wordt daarom in het gehele buitengebied niet wenselijk geacht. Voor de oppervlakte van de agrarische bouwpercelen wordt daarom in een groot gedeelte van het buitengebied uitgegaan van 1 ha bij recht. Voor de landbouwontwikkelingsgebieden (de jonge veld- en veenontginningen en de beekdalen II) wordt bij recht een groter bouwvlak (1,5 ha) toegestaan. Deze grootschalige gebieden lenen zich bij uitstek voor de grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Ook de natuurwaarden in deze landschappen zijn gebaat bij openheid en behoud van landbouwactiviteiten.

Voor de essen geldt, in afwijking op het vorenstaande, dat de bestaande bebouwing met maximaal 500 m^2, dan wel met maximaal 10% van de bestaande bebouwing mag worden uitgebreid.

Via een ontheffing kan bij een duurzame bedrijfsontwikkeling in de landbouwontwikkelingsgebieden een oppervlakte van 2 ha bouwblok worden toegekend. In de 'verwevingsgebieden', te weten de oude veldontginningen en de beekdalen I, is de bestaande maat van 1 ha bij recht gehanteerd. Via ontheffing is hier een uitbreiding naar 1,5 ha mogelijk. Voorwaarde bij de ontheffingen is dat met de vormgeving van het aaneengesloten bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijk karakteristiek en/of de landschappelijke structuur. Door een gebiedsgerichte ontheffing op te nemen, wordt enerzijds tegemoetgekomen aan de behoefte aan ontwikkelingsruimte voor de agrarische sector, anderzijds kan hier uit oogpunt van landschapswaarden sturing worden gegeven.

De aldus gegeven agrarische bouwblokken bieden voldoende ruimte voor de ontwikkeling van de agrarische bedrijfsbebouwing. Agrarische bouwpercelen zijn alleen toegekend indien de agrarische bedrijfsfunctie aanwezig is. Voormalige agrarische bedrijven hebben een bestemming gekregen die is afgestemd op het feitelijke gebruik, veelal een woonfunctie. Zeer beperkte agrarische activiteiten en agrarische hobbyactiviteiten zullen een plaats moeten vinden in

de vrijgekomen boerderijen, dan wel in de bijgebouwen bij een woning (binnen de gebruikelijke bijgebouwenregeling). Hiervoor zijn geen agrarische bouwpercelen opgenomen (zie ook paragraaf 7.11.3 Hobbymatig houden van dieren).

Mestsilo's

Alle agrarische bedrijfsbebouwing, waaronder ook bijvoorbeeld mestsilo's en spoelbassins, is gesitueerd binnen het bouwblok.

Een mestbassin dat niet op een bouwperceel kan worden geplaatst, kan met ontheffing onder voorwaarden worden toegestaan indien dit voor de bedrijfsvoering noodzakelijk is. Naast de in het plan genoemde criteria stelt ook het beeldkwaliteitsplan eisen aan de silo's die via de welstandstoets worden gehandhaafd.

7.3.2
Aanduiding van agrarische bouwpercelen

In de verbeelding behorende bij het bestemmingsplan Buitengebied, zijn de bouwpercelen door middel van een indicatieve weergave (rondje) weergegeven. Dit 'rondje' heeft betrekking op een rechthoek van 1 ha, 1,5 ha of 2 ha. Wat betreft de maatvoering van de bouwvlakken in de landbouwontwikkelingsgebieden wordt uitgegaan van een vierhoek, waarbij de diepte groter is dan de breedte. In deze gebieden wordt uitgegaan van verschillende maximum breedte- en dieptematen voor de te situeren bouwpercelen die zijn gebaseerd op het beeldkwaliteitsplan. Voor de verwevingsgebieden wordt in beginsel niet uitgegaan van een vierhoek, maar van een rond de op het erf aanwezige centrale ruimte. Van deze maatvoering kan via een ontheffing worden afgeweken. Zie paragraaf 7.2.10.

De indicatieve methode kent een grote mate van flexibiliteit, waardoor goed op de individuele situatie kan worden ingespeeld, die tevens is afgestemd op de verschillende landschapstypen. Bedrijfstechnische, dan wel landschappelijke overwegingen kunnen het gewenst maken om onder gelijkblijvende oppervlakte iets met het bouwperceel te kunnen 'schuiven'. Dit is bij ontheffing mogelijk.

Ten aanzien van de gewenste uitbreidingsrichting is de structuur van het landschap bepalend. Zo zullen de maximale diepte en de maximale breedte per landschapstype kunnen verschillen. Andere factoren zijn onder meer de onderlinge afstand, de ligging nabij natuurgebieden, de afstand ten opzichte van woonbebouwing of de plaatselijke verkavelingkenmerken.
In de regels wordt in het algemeen sturing gegeven aan de gewenste uitbreidingsrichting. Door middel van een ontheffing kunnen echter in afwijking van het/de denkbeeldige vierkant/rechthoek een op de specifieke situatie toegesneden vormgeving worden toegestaan, indien daarmee op een betere wijze

kan worden aangesloten op de landschappelijk karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur.

7.3.3
Verplaatsing/inplaatsing agrarische bedrijven

De vraag naar vestigingsruimte voor nieuwe agrarische bedrijven zal naar verwachting beperkt zijn. Uitgangspunt van het bestemmingsplan is om zeer terughoudend om te gaan met het leggen van nieuwe agrarische bouwblokken. In eerste instantie moet bij een aanvraag voor vestiging worden gezocht naar mogelijkheden op eerder vrijgekomen agrarische bouwpercelen. Toch kan het gebeuren dat, gezien ook de looptijd van het bestemmingsplan, zich incidenteel de vraag voordoet voor een nieuwe agrarische bedrijfsvestiging.
Zo kunnen bestaande bedrijven in bebouwde kommen of in lintbebouwing milieutechnisch zó ongunstig liggen dat ze een nieuwe locatie nodig hebben. Het bestemmingsplan biedt hiervoor -via een wijzigingsprocedure- ruimte. Behalve planologische en milieuhygiënische randvoorwaarden geldt voor eventuele nieuwe bouwpercelen dat ze binnen de landschappelijke structuur van de gemeente moeten passen. Het bestemmingsplan geeft hiervoor de randvoorwaarden.

Essen en beekdalen worden in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. Boerderijbouw in open beekdalen is incidenteel mogelijk als verplaatsing vanuit de bebouwde kom of de lintbebouwing naar het buitengebied plaatsvindt en daarmee een (milieu)knelpunt wordt opgelost.

7.3.4
Bouwhoogte en uitstraling van agrarische bedrijfsgebouwen

Voor de agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied wordt uitgegaan van een bouwwijze van één bouwlaag met kap. Op deze wijze wordt een landschappelijk aanvaardbare bouwstijl voorgeschreven.

Voor de goothoogte voor agrarische bedrijfsgebouwen is uitgegaan van een hoogte van 5 m. Voor deze hoogte is gekozen in verband met de eisen die tegenwoordig aan agrarische bedrijfsbebouwing worden gesteld (onder andere in relatie tot de maatvoering van moderne landbouwmachines). Voor de nokhoogte wordt uitgegaan van 12 m. Ook deze hoogte hangt samen met de eisen die aan een moderne bedrijfsvoering worden gesteld.

Bij ontheffing is een maximale goothoogte van 5,5 m toegestaan als hieraan specifieke bedrijfsbelangen ten grondslag liggen. Zo kan bijvoorbeeld voor de opslag van pootaardappelen uit kwaliteitsoogpunt en om redenen van doelma-

tigheid een hoogte van 5,5 m noodzakelijk zijn. Dergelijke randvoorwaarden/criteria zijn in dat geval in de regels opgenomen.

7.3.5
Grondgebonden landbouw

In het buitengebied is de grondgebonden landbouw[35] een belangrijke functie. Dit zal in de toekomst ook zo blijven. Vanuit het economisch perspectief ligt de prioriteit bij de ontwikkeling van de bestaande agrarische bedrijven. Het bestemmingsplan maakt daarbij geen onderscheid tussen vormen van grondgebonden landbouw (akkerbouw, veeteelt) tenzij er ruimtelijk een aanleiding voor bestaat (zoals onder meer bij de opgaande teelten als boom-, hout- en fruitteelt).

Het bestemmingsplan biedt de bestaande bedrijven ruimte voor intensivering, specialisatie, schaalvergroting en verbreding, gericht op de grondgebonden landbouw (akkerbouw, veehouderij, productiegerichte paardenhouderijen (paardenfokkerijen, paardenmelkerijen) en vormen van vollegrondstuinbouw (hout- en fruitteelt). Wel is een aantal van deze activiteiten gekoppeld aan een nadere afweging c.q. ontheffings- of wijzigingsprocedure waarbij ruimtelijke voorwaarden gelden.

7.3.6
Intensieve veehouderij

Nieuwvestiging en uitbreiding

Voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij zijn (zowel voor een hoofdtak als voor een neventak) in Midden-Drenthe geen mogelijkheden. Naast de milieubelasting (emissies) speelt, vanwege de vereiste bebouwing, ook de ruimtelijke beïnvloeding van de gebiedskenmerken en het landschap een rol (grootschaligheid en bouwmassa).

Voor de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen geeft dit bestemmingsplan zowel voor hoofdtak als neventak mogelijkheden in de landbouwontwikkelingsgebieden. Hierdoor wordt ruimte geboden voor continuïteit van bedrijven met perspectief. Zie ook tabel 7, Gebiedsbestemmingen en ontwikkelingsmogelijkheden in relatie tot POP-zonering.

---

[35] Grondgebonden landbouw: een agrarische bedrijfsvoering die hoofdzakelijk niet in gebouwen plaatsvindt, waarbij het gebruik van agrarische gronden noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf.

Intensieve veehouderij als neventak

De gemeente Midden-Drenthe kiest ervoor, uit oogpunt van helderheid, een reële maximale oppervlaktemaat voor intensieve veehouderij als neventak te hanteren. Deze maximale maat[36] is 2.000 m² bij recht en 3.000 m² bij ontheffing. Via een wijzigingsbevoegdheid wordt 5.300 m² mogelijk gemaakt. De maximale maatvoering van 2.000 m² is bij recht van toepassing in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als de verwevingsgebieden. De begrenzing in vierkante meters is vanuit het oogpunt van toetsing en handhaving het meest effectief en efficiënt.

In de zone III- en zone IV-gebieden mag een neventak alleen uit dierwelzijnsoverwegingen worden uitgebreid (daarbij mag extra staloppervlakte worden toegestaan tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat wordt gehouden). Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding. Naast staloppervlakte mag ook het aantal dieren worden uitgebreid. Zie ter verduidelijking het rekenvoorbeeld in paragraaf 4.3.

De ontheffings- en wijzigingsbevoegdheid is opgenomen in de gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarden - 1, Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 4. In de oude veldontginningen, gelegen in de POP-zones III en hoger, bevinden zich geen bedrijven met een bestaande intensieve neventak. Nieuwvestiging van een neventak is uitgesloten, zodat in deze gebieden geen strijdigheid met het POP-beleid kan ontstaan. In de oude veld- en veenontginningen gelegen in POP-zone II mag uitbreiding plaatsvinden na onder meer een afweging ten aanzien van het landschap ('landschapstoets'). De afweging is als een van de voorwaarden aan de ontheffings- dan wel wijzigingsbevoegdheid gekoppeld.
Aan de ontheffings- en wijzigingsbevoegdheid voor de uitbreiding van de neventak is een aantal randvoorwaarden gekoppeld. Deze zijn ook van toepassing in geval de uitbreiding plaatsvindt uit dierwelzijnsoverwegingen.

---

[36] In het bestemmingsplan wordt onderscheiden:
- intensief veehouderijbedrijf;
- grondgebonden agrarisch bedrijf;
- grondgebonden agrarisch bedrijf met aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'.

De aangegeven maximale maatvoering is van toepassing op het grondgebonden agrarische bedrijf met de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'.

De omvang van 2.000 m² is voor de belangrijkste diersoorten voldoende voor een volwaardige, rendabele ondergeschikte intensieve tak[37]. Voor bepaalde diersoorten is echter een verruiming noodzakelijk om een volwaardige ondergeschikte intensieve tak te kunnen realiseren.

Intensieve veehouderij als hoofdtak

Uitbreiding van bestaande bedrijven die intensieve veehouderij als hoofdtak hebben, is (zowel in de landbouwontwikkelingsgebieden als in de verwevingsgebieden) alleen mogelijk bij bedrijven gelegen in de zone I-gebieden. Vanwege natuurwetgeving en de ammoniakproblematiek zijn alle uitbreidingen van veeteelt alleen na een nadere afweging (ontheffing) mogelijk. De uitbreiding dient verenigbaar te zijn met de milieuwetgeving. Voor de gebieden, behorende tot de POP-zone II geldt tevens dat de uitbreiding mogelijk moet zijn binnen de landschappelijke hoofdstructuur. Dit geldt zowel voor de bedrijven in de landbouwontwikkelingsgebieden als in de verwevingsgebieden. De uitbreiding van intensieve veehouderij als hoofdtak dient plaats te vinden binnen het bouwvlak.

7.3.7 Biogasinstallaties

In een biomassa-/vergistingsinstallatie wordt onder andere biogas (methaan) geproduceerd uit organische stof. Als organische stof worden bijvoorbeeld maïs en mest gebruikt. De opgewekte energie wordt in de praktijk geleverd aan het energiebedrijf. Het restproduct van de maïs en mest wordt gebruikt op het agrarisch bedrijf of wordt eventueel verkocht.

In een biomassa-/vergistingsinstallatie zijn vier situaties te onderscheiden[38]:

A. Het bedrijf verwerkt eigen geproduceerde mest en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten (bijvoorbeeld maïs) toe. Het digestaat (restproduct) wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt.

B. Het bedrijf verwerkt eigen geproduceerde mest en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt of naar derden afgevoerd.

---

[37] Deze begrenzing is gebaseerd op de onderzoeksresultaten van het Informatie- en Kennis Centrum-Landbouw (IKC-L) in opdracht van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening (IKC, juni 1999). Het IKC-L geeft voor verschillende vormen van intensieve veehouderij aan wat de netto en bruto vloeroppervlakte zou moeten zijn voor een rendabele neventak. De bruto oppervlakten liggen tussen de 750 m² (voor zeugen) en de 2700 m² (voor opfokleghennen). Deze oppervlakten behoren bij de omvang van een neventak van 0,75 volwaardige arbeidskracht (vak). De richtlijnen bieden de mogelijkheid om op basis van gegevens omtrent de veesoort en de daarbij behorende ruimtebehoefte een gerichte afweging te maken.

[38] Zoals is aangegeven in de handreiking '(co-)vergisting van mest' van staatssecretaris Van Geel (VROM) van december 2004 aan de voorzitter van de Tweede Kamer. Volgens de handreiking geldt als richtlijn dat wanneer eigen mest wordt verwerkt of als verwerkte mest op eigen grond wordt gebruikt er sprake is van een bedrijfseigen agrarische activiteit.

C. Het bedrijf verwerkt aangevoerde mest geproduceerd door derden en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt.

D. Het bedrijf verwerkt aangevoerde mest van derden en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt als meststof afgeleverd aan derden.

In navolging op het standpunt van de staatssecretaris worden de categorieën A, B en C beschouwd als een agrarische activiteit, passend bij en gebonden aan een agrarische bestemming. Deze categorieën worden als 'nevenactiviteit mestverwerking' (ondergeschikte tweede tak) bij een agrarische bestemming in het bestemmingsplan opgenomen. Categorie D wordt niet beschouwd als een bedrijfseigen activiteit.
Een biomassa-/vergistingsinstallatie kan over het algemeen een sterke toename van (zwaar) verkeer tot gevolg hebben (aanvoer van mest en/of biomassa) (uitzondering hierop vormen de installaties 'op boerderijniveau', waarbij zowel co-substraat als mest van het eigen bedrijf komen). Het aanwezige wegennet dient derhalve hierop te zijn afgestemd.
In het plan is daarom een ontheffingsregeling opgenomen voor een biomassa-/vergistingsinstallatie, zodat uit ruimtelijk oogpunt sturing aan deze ontwikkeling kan worden gegeven. Ook uit oogpunt van handhaving biedt een aparte regeling meer houvast.

Een biogasinstallatie (categorieën A, B en C) wordt beschouwd als een nevenactiviteit waarvoor een ontheffingsprocedure kan worden gevolgd, zodat op ruimtelijke aspecten sturing kan worden gegeven aan deze ontwikkeling. De ontheffing is gekoppeld aan een aantal criteria ten aanzien van de landschappelijke inpassing, de verstoring van het bodemarchief en de geschiktheid van het wegennet in verband met de toename van (zwaar) verkeer. De gebouwen moeten binnen het bouwvlak worden gebouwd. De maximale capaciteit van de biomassa-/vergistingsinstallaties bedraagt tot 100 ton per dag[39].

Bij de toepassing van de ontheffing kan tevens worden beoordeeld in hoeverre nog sprake is van een agrarische activiteit. Bij een verschuiving van de activiteit van agrarisch naar bedrijfsmatig kan dan ook op dit punt worden gehandhaafd. Wanneer geen sprake meer is van een agrarische activiteit komt een bedrijventerrein voor vestiging in aanmerking.

7.3.8
Kassen en kwekerijen

Kassen
In het POP wordt de verdere ontwikkeling van de glastuinbouw tot 500 ha in 2010 voorzien in twee glastuinbouwconcentraties bij Emmen (Klazienaveen en

[39] Het vergunnen van een inrichting waar (co-)vergisting van mest gaat plaatsvinden, is m.e.r.-beoordelingsplichtig als het gaat om een vergistingsinstallatie met een capaciteit van 100 ton per dag of meer.

Erica). Buiten deze twee concentratiegebieden wordt glastuinbouw tegengegaan. Nieuwvestiging van een kassencomplex is dan ook uitgesloten. Alleen bij agrarische bedrijven wordt een maximumoppervlakte van 1.000 m² ondersteunend glas toegestaan. Op esgronden en in de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) niet toegestaan. Hiertoe is in het onderhavige plan een regeling opgenomen. Ook tunnelkassen worden in de beekdalen uitgesloten.

Kwekerijen

Nieuwvestiging van kwekerijen is in de jonge veld- en veenontginningsgebieden en in de oude veldontginningsgebieden alleen toegestaan in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing. Hiertoe is in onderhavig plan een regeling opgenomen (wijzigingsbevoegdheid). Daarbij is alleen de verkoop van eigen producten mogelijk. Detailhandel zoals een tuincentrum is alleen mogelijk in de nabijheid van Beilen (substreekcentrum), Smilde, Bovensmilde en Westerbork (hoofdkernen). Het onderhavige plan voorziet daartoe. Op de esgronden en in de beekdalen zijn nieuwe kwekerijen niet toegestaan.

7.3.9
Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting

Boomteelt, houtteelt en teelt van overige meerjarige opgaande beplanting zijn een vorm van agrarische productie die, met name in een open landschap, nogal wat ruimtelijke gevolgen heeft. Gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, voert de gemeente een terughoudend beleid ten aanzien van boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting in het buitengebied. In het gehele buitengebied zijn deze vormen van agrarische productie gekoppeld aan een ontheffing op het gebruik. De ontheffing is gekoppeld aan criteria ten aanzien van de landschappelijke inpassing. Belangrijke landschappelijke waardevolle elementen zoals essen, beekdalen of open gebieden komen niet in aanmerking voor opgaande meerjarige teelten.

Incidenteel is beplanting mogelijk ter versterking van de landschappelijke structuur: de aanleg van landschappelijke beplantingen in beekdalen, open gebieden of op een es is mogelijk daar waar dit de landschappelijke structuur ten goede komt, zoals rond het Oude Diep. Ten aanzien van de open gebieden wordt uitgegaan van de waardevolle open gebieden, die zijn aangeduid als 'specifieke vorm van agrarisch - open gebieden'.

7.4
Landschap

7.4.1
Algemeen

Het landschapsbeleidsplan is bepalend voor de inbreng van natuur- en landschapswaarden bij de integrale planvorming en is richtinggevend voor het bestemmingsplan Buitengebied. De gemeente heeft in het Landschapsbeleidsplan als uitgangspunt gekozen voor het streven naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied van Midden-Drenthe. Dit alles afgestemd op de bestaande functies. Het overkoepelend beleidsuitgangspunt (zie paragraaf 7.1) geeft aan dat randvoorwaarden ten aanzien van de (ontwikkelings)mogelijkheden voor de functies in het buitengebied in belangrijke mate voortvloeien uit het landschap van Midden-Drenthe. Dit met het oog op de aanwezige waardevolle kenmerken en het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid.
Vanuit het vertrekpunt van het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid, is in dit plan vervolgens gekomen tot een bepaalde gebiedsindeling en de daaruit voortvloeide gebiedsbestemmingen. Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen, bijvoorbeeld ten aanzien van de omvang van het bouwperceel, de mogelijkheden voor opgaande teelten of de inplaatsing van boerderijen.
Daarnaast is er een aantal specifieke onderwerpen in relatie tot het landschap die een vertaling in het bestemmingsplan Buitengebied hebben gekregen. Dit zijn:

- open gebieden (zie paragraaf 7.4.2);
- de landschappelijke beplantingen (zie paragraaf 7.4.3);
- het routelandschap (zie paragraaf 7.5);
- de mogelijkheden voor bosaanleg (zie paragraaf 7.7.1).

7.4.2
Open gebieden

Het landschap van de gemeente wordt gekenmerkt door een afwisseling van meer open en besloten gebieden. Deze open gebieden worden door de gemeente gewaardeerd. In de notitie 'Invoering wet ruimtelijke ordening' geeft ook de provincie aan dat zij waarde hecht aan het aspect openheid. De POP-kaart 14 en in bijlage C (gebiedskenmerken) kunnen daarvoor als afwegingskader worden gebruikt. Om een meer objectieve toepassing van het aspect openheid te creëren, heeft de provincie een analyse gemaakt van de mate van openheid. In figuur 16 zijn deze open gebieden aangegeven.

Om de landschappelijke verscheidenheid in stand te kunnen houden, is in het bestemmingsplan een specifieke aanduiding open gebied opgenomen. Naast deze aanduiding worden de ruilverkavelde beekdalen (bestemd als Agrarisch met waarden - 4 en de essen (aangeduid als cultuurhistorisch waardevol) benoemd als waardevolle open gebieden. De beekdalen en de essen zijn van oudsher open plekken in het landschap. Het contrast tussen de weidse beekdalen en kale essen en de beplante randen is waardevol. De beekdalen in de bestemming Agrarisch met waarden - 3 zijn kleinschalig van karakter. Een specifieke aanduiding openheid zou in dat geval misstaan.

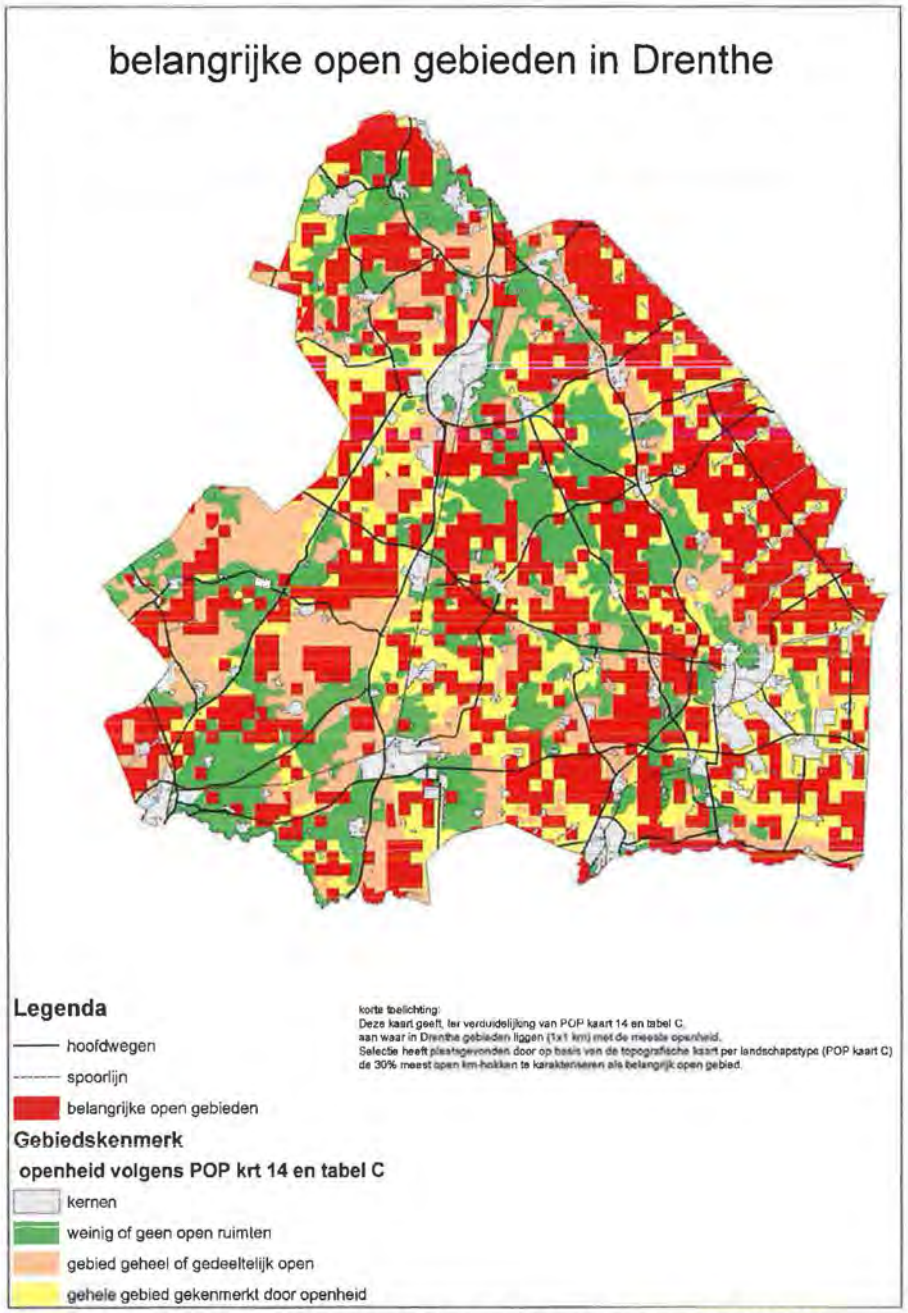

Figuur 16. Belangrijke open gebieden (bron: provincie Drenthe, notitie 'Invoering wet ruimtelijke ordening')

7.4.3
Landschappelijke beplantingen

Het behoud en de bescherming van het patroon van kleinschalige landschapselementen is afgestemd op de kwaliteiten die er zijn en op de (meestal agrarische) functie van het gebied.
In het algemeen zijn landschapselementen als houtwallen, bosjes en bomen(rijen) in eerste instantie beschermd via de gemeentelijke Bomenverordening (2000).

Grotere landschapselementen (elementen groter dan 2 ha) zijn in de verbeelding weergegeven met een bestemming (Natuur). Kleinere elementen vallen onder de gebiedsbestemming, waarbij via aanvullende regelingen (bijvoorbeeld een op behoud gericht aanlegvergunningenstelsel) een bescherming wordt opgelegd.

Monumentale bomen
In de gemeentelijke Bomenverordening (die op 3 juni 1999 in werking is getreden) is geregeld voor welke bomen wél en voor welke bomen geen kapvergunning nodig is. De gemeente heeft een lijst met monumentale bomen en houtopstanden, waarvoor in beginsel geen kapvergunning wordt afgegeven. Het betreft in het buitengebied 140 bomen. Het gaat zowel om solitaire bomen als om clusters van bomen. Uitgangspunt is om deze bomen te beschermen. Niet alleen moet ongewenste bomenkap worden voorkomen, ook worden de betreffende bomen beschermd bij bouwactiviteiten en andere (inrichtings)activiteiten. (Zie verder paragraaf 8.4.) Aan de standplaatsen van de monumentale bomen is de functieaanduiding 'monumentale boom' toegekend.

7.5
Routelandschap

In het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is voor het routelandschap tussen Beilen en het Oranjekanaal een afzonderlijke planologische regeling opgenomen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande functies en nieuwe ontwikkelingen.

Bestaande functies
Het bestemmingsplan Buitengebied betreft een overwegend conserverend plan. Niet-agrarische bedrijvigheid krijgt in principe beperkte bouwmogelijkheden (uitbreiding van de bebouwing is bij recht, tot maximaal 110% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen mogelijk). In de visie op het routelandschap is onder meer ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid. Daarom is voor de bestaande, niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in het routelandschap een afzonderlijke planologische regeling opgenomen.

Bestaande niet-agrarische bedrijven gelegen in het routelandschap krijgen ten opzichte van de bedrijven in het overige buitengebied meer uitbreidingsruimte. Voor de bestaande, niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in het routelandschap zijn (bij recht) bouwmogelijkheden tot 150% opgenomen. De regeling is van toepassing op alle bestaande, niet-agrarische bedrijven, waaronder het hoveniersbedrijf aan de Asserweg 16B te Hooghalen en het landbouwmechanisatiebedrijf Eursing 32 en 34.

De niet-agrarische bedrijven in het routelandschap, waarop deze regeling van toepassing is, zijn aangeduid met de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak'.

Nieuwe ontwikkelingen

Voor overige ontwikkelingen zoals de realisatie van woon-werkeenheden geldt dat nog niet goed kan worden ingeschat in welke mate hier gebruik van zal worden gemaakt. Een planologische regeling hiervoor brengt om die reden nog veel onzekerheid met zich mee. Hierdoor kan op dit moment nog geen zorgvuldige belangenafweging worden gemaakt. Voor nieuwe ontwikkelingen is derhalve geen planologische regeling opgenomen.

Nieuwe ontwikkelingen kunnen door middel van een aparte planprocedure worden gerealiseerd. De in dit plan beschreven beleidsmatige uitgangspunten en de bijbehorende Nota van uitgangspunten (zie hoofdstuk 1) gelden als onderbouwing voor een aparte planologische procedure die juridisch gezien los van dit bestemmingsplan moet worden gevoerd.

7.6
Cultuurhistorie en archeologie

7.6.1
Cultuurhistorie

De gemeente onderschrijft de algemene beleidsregel gericht op het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden.

In het kader van het bestemmingsplan Buitengebied is door het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur) een inventarisatie uitgevoerd naar karakteristieke panden. De resultaten van deze inventarisatie zijn in het ontwerpbestemmingsplan verwerkt. De gebieden waar de betreffende panden liggen, zijn aangeduid als 'karakteristiek' en gekoppeld aan een sloopvergunning. De aanduiding geeft aan waar het betreffende pand ongeveer ligt. Aan de hand van de inventarisatielijst, die door het Drents Plateau is opgesteld, kan worden beoordeeld welke panden onder de sloopregeling vallen.
Rijksmonumenten worden al beschermd via de Monumentenwet en behoeven geen nadere planologische bescherming. Deze monumenten zijn desondanks toch opgenomen in verband met de bescherming van de omgeving rond het

monument, zodat zicht op deze monumenten niet wordt bedorven en zo mogelijk inpassing in het kenmerkende gebied wordt behouden.

De omgang met karakteristieke panden komt aan de orde in de welstandsnota. Daarin is een lijst opgenomen van de rijksmonumenten en de panden die voorkomen op de voormalige provinciale rietdakenlijst (authentieke boerderijen met een rieten dak.) Voor al deze panden gelden strengere regels met betrekking tot restauratie, verbouw en sloop. Daarnaast zijn er de provinciale monumenten. De provinciale monumenten kennen geen wettelijke bescherming vanuit de provincie. Er is slechts een provinciale subsidieregeling aan verbonden.

7.6.2
Archeologie

Uitgangspunt van het bestemmingsplan is om rekening te houden met de archeologische waarden.

De gemeente heeft eind 2008/begin 2009 archeologisch beleid laten opstellen door Oranjewoud. Het beleid dat is opgenomen in het hoofdrapport Archeologische verwachtings- en beleidskaart buitengebied gemeente Midden-Drenthe (23 maart 2009). Het betreft een verfijning van de Archeologische waardenkaarten[40] van het de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE voorheen RACM) aangevuld met beleid hoe met verschillende gebieden moet worden omgegaan. Het beleid uit het hoofdrapport van deze Archeologische verwachtings- en beleidskaart is opgenomen in hoofdstuk 6 en heeft een vertaling gekregen naar de regels en de verbeelding van dit bestemmingsplan.

Alle waardevolle gebieden die eenzelfde juridische regeling behoeven volgens bovengenoemd hoofdrapport zijn in een eigen (dubbel)bestemming ondergebracht. Zie voor nadere toelichting hoofdstuk 8 onder dubbelbestemmingen.

7.7
Bos en natuur (bestemming Natuur)

Productiebos

Productiebos wordt gezien als een agrarische activiteit. Met name in een open landschap heeft dit nogal wat ruimtelijke gevolgen. Gezien het karakter van

[40] De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in de gemeente Midden-Drenthe. De terreinen zijn door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en de provincie Drenthe beoordeeld op verschillende criteria. Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (onder andere de beschermde monumenten). Om deze archeologische terreinen te kunnen beschermen, moet in het bestemmingsplan Buitengebied een aanlegvergunningstelsel worden opgenomen. De AMK-terreinen van zeer hoge, van hoge en van archeologische waarde zijn onder een aanvullende bestemming gebracht.

het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, voert de gemeente in bepaalde bestemmingen een terughoudend beleid ten aanzien van boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting. Op de essen, in beekdalen en in de overige gebieden waar de openheid dient te worden gehandhaafd, wordt boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting uitgesloten. Zie hiervoor ook paragraaf 7.3.9 Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting.

In het buitengebied worden houtproductie en andere vormen van meerjarige, opgaande teelten gekoppeld aan een ontheffing, waaraan criteria worden gekoppeld ten aanzien van de landschappelijke inpassing. Belangrijke landschappelijke waardevolle elementen zoals essen, beekdalen of open gebieden komen niet in aanmerking voor bosaanplant. Ook de veenontginningen (behoud openheid) komen niet in aanmerking.

Permanent bos

Met betrekking tot bosaanplant is, gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, een terughoudend beleid verstandig, tenzij het een meerwaarde heeft voor recreatie, landschap of natuur. Voor permanent bos wordt daarom gestreefd naar bosclustering. Alleen permanent bos met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde is mogelijk. In gebieden met bepaalde landschappelijke kenmerken is bosaanleg niet mogelijk. In de landbouwontwikkelingsgebieden is een voorwaarde dat de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk wordt belemmerd. Deze voorwaarde is gekoppeld aan de wijzigingsbevoegdheid.

In het bestemmingsplan Buitengebied is voor de aanleg van maximaal 2 ha bos een aanlegvergunningstelsel opgenomen. Voor de aanplant van meer dan 2 ha bos is een wijzigingsbevoegdheid noodzakelijk. Aan deze wijzigingsbevoegdheid zijn ten aanzien van de locatie voor bosuitbreiding voorwaarden gekoppeld. Aan minimaal een van de volgende voorwaarden moet worden voldaan:

- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);
- de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voorzover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein dat groter is dan 10 ha;
- de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voorzover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voorzover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet worden aangetast.

In de gebieden aangeduid met waardevol grasland, open gebied en es mag geen bosaanplant plaatsvinden. In de hydrologische beïnvloedingszones rond

Natura 2000-gebieden mag alleen bosaanplant plaatsvinden indien er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten op de Natura 2000-gebieden.

Waardevol grasland

In het bestemmingsplan zijn waardevolle graslanden als zodanig aangeduid vanwege hun waarden voor weidevogels. Binnen deze gebieden geldt voor het scheuren en frezen van grasland anders dan ten behoeve van graslandverbetering en herinzaai een aanlegvergunningenstelsel.

7.7.1 Natuur

Ecologische verbindingszones

In het plangebied wordt de ontwikkeling van een aantal ecologische verbindingszones[41] voorgestaan, onder andere de ecologische verbindingszone Ter Horsterzand-Orvelterzand. Tracés van gerealiseerde en nog te ontwikkelen ecologische verbindingszones zijn niet inbestemd, maar zijn weergegeven op een themakaart, zie figuur 12.

Realisering van (onderdelen van) ecologische verbindingszones kleiner dan 3 ha zijn via een aanlegvergunning mogelijk. Voorwaarde hierbij is dat de verbindingszones conform het gebiedsplan Natuur en Landschap[42] worden gerealiseerd of binnen de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen.

De realisatie van ecologische verbindingszones groter dan 3 ha wordt in dit plan mogelijk gemaakt via een wijzigingsbevoegdheid naar de bestemming Natuur. Nieuwe landschapselementen en natuurgebieden in deze ecologische verbindingszones worden conform de Wet ammoniak en veehouderij niet als verzuringgevoelige objecten beschouwd.

Natuurgebieden en natuurontwikkeling

Ten aanzien van natuurontwikkeling binnen de gemeente vormt het Natuurbeheerplan Drenthe, 2009 met daaraan gekoppeld de meeste recente begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur de basis. Gebieden zijn als zodanig inbestemd als de betreffende gronden zijn verworven door een natuurbeherende instantie. Daarnaast kunnen ook particulieren aan natuurontwikkeling en -beheer doen. Op basis van het natuurbeheerplan worden, vanwege de langdurige contracten om de gronden als natuur te beheren, ook deze gronden inbestemd als Natuur.

De omzetting van landbouwgrond in bos of natuur is in dit plan geregeld via een wijzigingsbevoegdheid binnen de betreffende gebiedsbestemmingen. Een

---

[41] Ecologische verbindingszones bestaan uit 'stapstenen' (kleine natuurgebiedjes) en 'verbindende linten' (lijnvormige elementen als boswallen, watergangen inclusief natuurvriendelijke oevers en dergelijk).

[42] Natuur- en landschapsdoelen in Drenthe. Integraal gebiedsplan 2006, provincie Drenthe.

locatiegebonden wijzigingsbevoegdheid is van toepassing voor die gebieden die in het gebiedsplan als zodanig zijn aangewezen.

7.8
Bedrijvigheid

Bij bedrijvigheid in het buitengebied is onderscheid gemaakt in:
- niet-agrarische nevenactiviteiten;
- zelfstandige activiteiten;
- detailhandel en horeca.

7.8.1
Nevenactiviteiten (niet-agrarisch)

Het bestemmingsplan biedt aansluitend op het streven naar plattelandsvernieuwing, ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten:
- in combinatie met recreatie (kamperen bij de boer) in het gehele buitengebied of logiesverstrekking bij agrarische bedrijven of woonhuizen;
- productiegebonden detailhandel;
- welzijnszorg (zorgboerderij);
- aan huis verbonden beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels);
- overige niet-agrarische bedrijvigheid in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven, zoals opgenomen in bijlage 1 van de regels.

De aan huis verbonden beroepen zijn als niet-agrarische nevenactiviteit bij agrarische bedrijven en bij wonen in voormalige boerderijen bij recht toegestaan.

Overkoepelende randvoorwaarde voor activiteiten binnen het agrarische gebied is het behoud van de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Om verstening van het buitengebied te voorkomen, worden de hiervoor genoemde nevenactiviteiten uitsluitend toegestaan in bestaande agrarische bedrijfsgebouwen/boerderijen.

In de eerste plaats geven de specifieke gebruiksregels verschillende voorwaarden waaronder het hiervoor genoemd gebruik is toegestaan. Daarnaast geldt voor het toestaan van een aantal van de hiervoor genoemde nevenactiviteiten een nader afwegingsmoment in de vorm van een ontheffingsprocedure, gekoppeld aan ruimtelijke randvoorwaarden. Zo mag bijvoorbeeld geen sprake zijn van verkeersoverlast, buitenopslag, aantasting van het straatbeeld et cetera. Kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer) is in het gehele buitengebied bij recht mogelijk, behalve in de beekdalen en op de essen. Wat onder kleinschalig kamperen wordt begrepen (voorwaarden), blijkt uit de gebruiksbepalingen in de verschillende artikelen. Ook de bestemming Natuur is uitgesloten voor kleinschalig kamperen. Logiesverstrekking is in dit plan bij recht mogelijk bij

agrarische bedrijven. In het geval van voormalige agrarische bedrijven of woonbestemmingen is deze vorm van niet-agrarische nevenactiviteit mogelijk bij ontheffing.

Overzicht mogelijkheden voor verbreding met niet-agrarische nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven

	Bij recht	Bij ontheffing
Kleinschalig kamperen bij de boer	■	
Bed and breakfast/logiesverstrekking	■	
Productiegebonden detailhandel	■	
Zorgboerderij		■
Aan huis verbonden-beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels)	■	
Bedrijfsmatige activiteiten VNG-categorie 1 en 2 (bijlage 1 van de regels)	■	

7.8.2
Zelfstandige activiteiten

Naast de niet-agrarische nevenactiviteiten biedt het plan ruimte voor zelfstandige activiteiten die passen in het landelijk gebied. Het kan daarbij gaan om:

- agrarisch dienstverlenende bedrijven[43], zoals loonbedrijven;
- agrarisch aanverwante bedrijven[44], bijvoorbeeld gebruiksgerichte paardenhouderijen;
- maneges;
- niet-agrarische activiteiten (veelal kleinschalige, dienstverlenende, bestaande, bedrijfsmatige activiteiten).

Overkoepelende randvoorwaarde voor deze zelfstandige activiteiten binnen het agrarische gebied is het behoud van de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Om verstening te voorkomen, worden nieuwe zelfstandige activiteiten alleen toegestaan in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen/boerderijen. Door mee te werken aan bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing kan kapitaalsvernietiging worden voorkomen en de leefbaarheid en werkgelegenheidsfunctie van het platteland worden vergroot.

Voor het toestaan van zelfstandige activiteiten geldt een nader afwegingsmoment in de vorm van een ontheffings- of wijzigingsprocedure, gekoppeld aan ruimtelijke randvoorwaarden.
Zo mag bijvoorbeeld geen sprake zijn van verkeersoverlast, buitenopslag, aantasting van het straatbeeld et cetera. Met betrekking tot het prostitutiebeleid is één prostitutiebedrijf in de gemeente Midden-Drenthe toegestaan.

---

[43] Een bedrijf waarbinnen uitsluitend of overwegend arbeid wordt verricht voor de productie of levering van goederen of diensten ten behoeve van agrarische bedrijven.

[44] Een bedrijf, dat in nauwe relatie staat tot het agrarisch bedrijf, waarvan de werkzaamheden in hoofdzaak bestaan uit het verlenen van diensten aan derden in de vorm van het houden van dieren en/of het telen en bewerken van gewassen.

7.8.3
Detailhandel en horeca

In het bestemmingsplan wordt geen ruimte geboden voor nieuw te vestigen detailhandel. Alleen de bestaande detailhandel is als zodanig inbestemd en krijgt beperkte ontwikkelingsmogelijkheden. Eén specifieke vorm van detailhandel, de 'productiegebonden detailhandel'[45] is wél toegestaan.
Het gaat hierbij om detailhandel in streekgebonden producten of in het buitengebied gevestigde kunstzinnigheid zoals een atelier. Hiervoor gelden wel voorwaarden: het moet gaan om de verkoop van goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

Voor horecavoorzieningen geldt dat de bestaande gelegenheden een positieve bestemming krijgen. Voor nieuwe horecavormen wordt uitsluitend in ondergeschikte vorm ruimte geboden bij recreatieve voorzieningen in gebouwen voor beheer en dienstverlening.

In sommige gevallen kan een nieuwe horecavorm in het buitengebied echter een meerwaarde aan een gebied geven, bijvoorbeeld in een vrijkomende boerderij. Bij wijziging zijn daarom nieuwe horecavormen mogelijk als sprake is van een versterking van de recreatieve structuur. Dit is bijvoorbeeld het geval in die gebieden waar volgens de Beleidscriteria Recreatie en Toerisme ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor de verblijfsrecreatie (zoneringskaart). In de wijzigingsbevoegdheid is dit als randvoorwaarde opgenomen.

7.9
Wonen in het landelijk gebied

7.9.1
Burgerwoningen in het buitengebied

Algemeen
De gemeente Midden-Drenthe kiest voor het buitengebied voor het bouwen van kwaliteit. Op deze wijze kunnen woningen met een duurzaam karakter ontstaan die over een langere periode kenmerkend zullen zijn voor deze tijd. De gemeente kiest daarom wat betreft de maatvoering voor woningen in het buitengebied voor een maximale oppervlaktemaat bij recht voor het hoofdgebouw die per landschapstype varieert. In het beeldkwaliteitsplan wordt een motivatie gegeven voor de toepassing van een maximale oppervlaktemaat van 150 m^2 of 250 m^2 voor het hoofdgebouw. Voor de bijgebouwen is bij recht een oppervlakte van 100 m^2 mogelijk. Via een ontheffing is een maximale oppervlakte van 150 m^2 mogelijk.

---

[45] Detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

Voor woningen wordt een nokhoogte gehanteerd van 9 m. De goothoogte bedraagt 3,5 m. Hoofdgebouwen worden uitgevoerd met een kap. Voor platte aan- en uitbouwen geldt onder voorwaarden een ontheffing tot 30% van de totale oppervlakte van het hoofdgebouw.

In geval van vervanging wordt gestreefd naar herbouw die qua maat en schaal past bij de aanwezige bebouwing. Bij volledige herbouw zal qua inhoud en oppervlakte geen vergroting plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was. De welstandsnota speelt hierbij ook een essentiële rol, omdat hierin immers wordt aangegeven aan welke criteria een bouwwerk moet voldoen, wil het voldoen aan de 'redelijke eisen van welstand'. Binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan wordt ook gestreefd naar behoud van monumentale en karakteristieke boerderijen en overige panden.

Wonen in voormalige boerderijen

In het bestemmingsplan Buitengebied is een onderscheid gemaakt tussen Wonen en Wonen - Voormalige boerderijen. De bestemmingsregels hebben betrekking op zowel hoofd- als bijgebouwen.

Door vooral veranderingen in de landbouw verliest veel agrarische bebouwing haar functie. Steeds meer mensen willen graag in het buitengebied wonen, al dan niet voor de uitoefening van nevenactiviteiten waarvoor schuurruimte belangrijk is. De woonfunctie in het buitengebied levert een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Handhaving van de woonfunctie is daarom wenselijk: de bestaande woningen krijgen een positieve bestemming, alsmede een zekere uitbreidingsruimte.

Bij het wonen in een voormalige boerderij is voor het behoud van de hoofdvorm en de maatvoering een aparte regeling noodzakelijk. Tevens vraagt de verruiming van het gebruik voor kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten om een aparte regeling. De toekenning van de bestemming is gebaseerd op de perceelsgerichte inventarisatie (verkenning) in combinatie met een verkenning van boerderijen door het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur).

Verruiming van het gebruik voor kleinschalige (bedrijfs)activiteiten in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing

Door mee te werken aan bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing kan kapitaalsvernietiging worden voorkomen en de leefbaarheid en werkgelegenheidsfunctie van het platteland worden vergroot. Bij functieverandering moet aandacht worden geschonken aan de kwaliteiten van de omgeving. De vestiging dient:

- gericht te zijn op kleinschalige activiteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 van de bij de regels behorende Staat van bedrijven;

- de bedrijfsactiviteiten dienen in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden. Voor het verkrijgen van een kwalitatief hoogwaardige situatie is het mogelijk de schuurgedeelten te benutten voor een bedrijfsfunctie;
- het handhaven van de woonfunctie in het hoofdgebouw is verplicht;
- de waarden van de omgeving van het bedrijf dienen zoveel mogelijk in stand te blijven;
- rekening moet worden gehouden met bestaande functies in de omgeving, zoals de ontwikkelingsmogelijkheden van een agrarisch bedrijf.

Toegevoegd kan worden dat de woonfunctie overwegend moet worden gehandhaafd, alleen sprake mag zijn van ondergeschikte detailhandel (alleen verkoop van eigen vervaardigde producten) en dat de verkeersaantrekkende werking gering is.

Bij het toelaten van (dienstverlenende) bedrijvigheid geldt dat het moet gaan om bedrijven uit de milieucategorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven. Deze is als bijlage 1 aan de regels toegevoegd. Bij ontheffing zijn bedrijven uit milieucategorie 3 mogelijk.

Overzicht mogelijkheden bij wonen in voormalige boerderijen

	Bij recht	Bij ontheffing
Kleinschalig kamperen		■
Sociaal-culturele doeleinden (bijvoorbeeld galerie)	■	
Bed and breakfast/logiesverstrekking		■
Productiegebonden detailhandel	■	
Aan huis verbonden beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels)	■	
Bedrijfsmatige activiteiten VNG-categorieën 1 en 2 (bijlage 1 van de regels)	■	
Woningsplitsing		■
Mantelzorg	■	

Nieuwe woningen

De gemeente is van mening dat er geen woningen in het buitengebied mogen worden bijgebouwd. Wel geeft het bestemmingsplan ook in vrijkomende agrarische bedrijven ruimte voor het vestigen van een woonfunctie. De gemeente stimuleert het verbouwen van een boerderij tot meerdere woningen binnen de bestaande boerderijvorm (zie ook onder paragraaf 7.9.5 Splitsing van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing). Boerderijen dragen namelijk bij aan de identiteit van plattelandsgemeenten.

Door de verbouw van boerderijen tot meerdere woningen toe te staan, blijven de boerderijen in het landschap aanwezig, ook al hebben ze hun oorspronkelijke functie verloren. In die zin blijft er ook voor de woonfunctie dynamiek in het landelijke gebied aanwezig.

Ten aanzien van de uiterlijke verschijningsvorm van vervangende nieuwbouw kunnen in het bestemmingsplan geen regels worden opgenomen. Bij de land-

schappelijke inpassing van nieuwe bebouwing speelt de gemeentelijke welstandsnota wederom een essentiële rol. In het bestemmingsplan is daartoe een afstemmingsregeling opgenomen.

Karakteristieke panden

Een aantal panden in het plangebied is als karakteristiek aan te merken. Voor deze karakteristieke panden (waaronder veel voormalige boerderijen) is een afzonderlijke regeling in het bestemmingsplan opgenomen. De gebieden waar karakteristieke (voormalige) boerderijen liggen, zijn aangeduid met de aanduiding 'karakteristiek'. Monumenten zijn niet onder deze aanduiding gebracht; deze worden reeds afdoende op grond van de Monumentenwet beschermd. Uitgangspunt is dat de ruimtelijke waarden van de karakteristieke panden zoveel mogelijk in stand worden gehouden.

De regeling is gericht op het behoud van de hoofdvorm en de maatvoering. Deze panden zijn daarmee tevens bestemd voor het behoud en het herstel van de karakteristieke hoofdvormen. Bij volledige herbouw van een, als karakteristiek aangeduide voormalige boerderij, zal qua inhoud en oppervlakte geen vergroting plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was. De aanduiding 'karakteristiek' betekent dus niet dat het pand precies in de huidige staat moet worden bewaard, wél dat bij de beoordeling van bouwplannen erop zal worden gelet dat de kenmerken die de ruimtelijke waarde bepalen, zoveel mogelijk intact blijven.

In verband met de flexibiliteit in regelgeving, is voor panden waarvan de karakteristieke waarden niet meer zijn te handhaven, een wijzigingsbevoegdheid opgenomen op grond waarvan het mogelijk is de aanduiding 'karakteristiek' te verwijderen. Ook een omgekeerde wijzigingsbevoegdheid is opgenomen, met name voor die situaties waarbij oorspronkelijke waarden worden teruggebracht, bijvoorbeeld door de uitvoering van verbeteringsplannen.

7.9.2
Bedrijfswoningen

Wonen bij agrarische bedrijven

Uit oogpunt van een goede agrarische bedrijfsvoering is het gewenst om bij agrarische bedrijven te kunnen wonen. De aanwezigheid van een eerste bedrijfswoning is dus logisch. Wanneer een agrarisch bedrijf zich zo ontwikkelt dat sprake is van een duurzaam meermansbedrijf (gelet op aard, omvang en continuïteit van het bedrijf[46]) biedt het plan in planologische zin ruimte voor een tweede agrarische bedrijfswoning. Ruimtelijk geldt hierbij de voorwaarde dat een tweede bedrijfswoning óp het agrarische bouwperceel wordt gereali-

[46] Deze criteria sluiten aan bij de richtlijnen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, neergelegd in het 'Advies agrarische bouwaanvragen en aanlegvergunningen' uit 1992.

seerd. Door de koppeling aan een ontheffingsprocedure wordt oneigenlijk gebruik van woningbouwmogelijkheden voorkomen.

Wonen bij niet-agrarische bedrijven

Ook bij niet-agrarische bedrijven is een bedrijfswoning voor beheer en toezicht wenselijk. Het realiseren van meerdere woningen is hier echter niet gewenst en ook niet noodzakelijk. Het plan biedt hiervoor dan ook geen mogelijkheden.

7.9.3 Reductieregeling aan- en uitbouwen en bijgebouwen

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is de reductieregeling een belangrijke stimulans om te bevorderen dat landschappelijk storende bebouwing verdwijnt. In het plan is daarom binnen de bestemming Wonen, alsmede binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen een reductieregeling opgenomen voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de woonbestemming. Toepassing van deze ontheffing heeft een afname van de bestaande hoeveelheid aan bebouwing bij woonhuizen tot gevolg. Uitgangspunt hierbij is dat boven de 250 m² sprake dient te zijn van reductie. Op de als karakteristiek aangewezen aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen is de reductieregeling niet van toepassing.

7.9.4 Ruimte voor Ruimte-regeling

De provincie heeft, in het kader van het uitwerkingsplan POP II, een Ruimte voor Ruimte-regeling opgesteld in de vorm van een voorbeeldregeling voor gemeenten. De regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding of bebouwingslint ontstaat. Er verdwijnt zo overbodig geworden bouwmassa in het landelijk gebied mede ter verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Het betreft over het algemeen een tegemoetkoming in de sloopkosten.

Aandachtspunt hierbij is de afstemming met en de toetsing aan de milieuwetten regelgeving (stankhinder). De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw dienen in stand te blijven.

Zowel in de landbouwontwikkelingsgebieden als in de verwevingsgebieden, mag, voorzover gelegen in de POP-zones I en II, herbouw op de kavel plaatsvinden.

Het uitwerkingsplan van de provincie houdt rekening met een oppervlakte van 1.000 m² te slopen bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie één woning mag worden gebouwd.

De Ruimte voor Ruimte-regeling is in het bestemmingsplan opgenomen in de daarvoor in aanmerking komende gebiedsbestemmingen, alsmede in de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen. Voor de sloop van minimaal 1.000 m² aan bijgebouwen kan één woning worden herbouwd. Voor de sloop van minimaal 2.000 m² aan bijgebouwen kunnen in totaal twee woningen worden herbouwd.

De gemeente hanteert voor de te slopen oppervlakte agrarische bedrijfsgebouwen een oppervlakte van 750 m². Een jaar na vaststelling door de provincie zal de regeling worden geëvalueerd. Voor die tijd worden twee pilots uitgevoerd, waarvan één in de gemeente Midden-Drenthe. Het betreft het opstellen een perceelsgerichte uitwerking met een te slopen oppervlakte van meer dan 1.000 m².

7.9.5
Splitsing van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing

Veel (woon)boerderijen kunnen gezien hun omvang in aanmerking komen voor woningsplitsing. Op deze wijze blijft het mogelijk om (monumentale) boerderijen in stand te houden. Aandachtspunt hierbij is de afstemming met en de toetsing aan de milieuwet- en regelgeving (stankhinder). De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw dienen in stand te blijven.

De splitsing van woningen in het buitengebied wordt bevorderd om woningen te kunnen creëren voor onder andere senioren en starters. Om die reden maakt het plan (in planologische zin) de splitsing van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen mogelijk als de minimale maat vóór splitsing 180 m² (oppervlakte van het hoofdgebouw vóór de splitsing) bedraagt.

Er is geen limiet gesteld aan het aantal woningen dat na splitsing ontstaat: vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied mag worden gesplitst in twee of meer wooneenheden.

7.9.6
Zorgboerderijen

De ontwikkeling van een zorgboerderij is in het bestemmingsplan Buitengebied beschouwd als een nieuwe functie in een vrijkomend agrarisch bedrijf, waarbij de woonfunctie wordt gehandhaafd en in principe niet wordt uitgebreid. De woon-/zorgfunctie moet daarbij in het bestaande hoofdgebouw plaatsvinden. Bewoning van een bijgebouw is mogelijk als hieraan specifieke bedrijfs- c.q. welzijnsbelangen ten grondslag liggen[47]. Het kan blijken dat voor een sluitende

[47] Permanente bewoning van een bijgebouw is mogelijk in geval sprake is van een bedrijfsmatige aanpak, hetgeen uit een bedrijfsplan blijkt, waarin een voorziening is getroffen om

exploitatie meer bebouwing nodig is dan aanwezig. Zorgboerderijen vallen onder de bestemming Maatschappelijk.

Uitbreiding van de bebouwing is bij recht, tot maximaal 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen mogelijk. Algemene voorwaarden zijn dat de waarden in de omgeving in stand dienen te blijven, alsook de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw.

Ook voor zorgboerderijen geldt dat bij volledige herbouw van de boerderij qua inhoud en oppervlakte geen vergroting (althans niet meer dan de 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen) mag plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was.

Daarnaast is een zorgboerderij (via een ontheffing) mogelijk als tweede tak bij een agrarisch bedrijf (verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten). In dat geval wordt de agrarische bestemming gehandhaafd.

7.9.7
Landgoederen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van landgoederen[48] is vertaald in het onderhavige plan. Een nieuw landgoed moet in zijn algemeenheid een minimale oppervlakte hebben van 15 ha. Een kleiner landgoed is echter onder voorwaarden mogelijk. Deze voorwaarden hebben onder meer betrekking op landschappelijke inpasbaarheid en bijvoorbeeld de aansluiting op bestaande bos- en natuurgebieden of de aansluiting op dorpsranden. In elk geval moet (in overeenstemming met het provinciaal beleid) 5 ha nieuw bos worden gerealiseerd. Een nieuw landgoed bestaat uit één gebouw van allure (het landhuis), dat primair een woonfunctie heeft, met bij de schaal van het landhuis passende bijgebouwen. Het landhuis kan uit meerdere wooneenheden bestaan.
Voor de realisering van nieuwe landgoederen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. De beekdalen worden uitgesloten voor de realisering van nieuwe landgoederen.

---

zorg en dienstverlening aan de bewoners te bieden die in de behoefte voorziet om zolang mogelijk zelfstandig te wonen.

[48] Zoals verwoord in de beleidsnotitie 'Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe'.

7.10
Recreatie en toerisme

7.10.1
Uitbreiding en nieuwvestiging van recreatieterreinen

In de Beleidscriteria Recreatie en Toerisme Midden-Drenthe wordt ten aanzien van de mogelijkheden voor de verblijfsrecreatie een zonering aangegeven. In de op de zoneringskaart met groen aangegeven gebieden (wel ontwikkelingsmogelijkheden, 5 ha tot 8 ha, zie figuur 10), zijn mogelijkheden voor zowel uitbreiding van de bestaande bedrijven als vestiging van nieuwe bedrijven. De groene gebieden uit de beleidscriteria behoren in hoofdzaak tot zone I, dan wel zone II. Daar waar sprake is van zone III of hoger zijn in de groene gebieden geen verblijfsrecreatieve terreinen aanwezig.

Aan grootschalige ontwikkelingen van nieuwe verblijfsrecreatie (tot 15 ha) wordt op basis van provinciaal beleid alleen medewerking verleend, indien vooraf een visie wordt opgesteld voor een groter gebied, waarin landschap, natuur en landbouwkundige ontwikkelingen worden betrokken.
De uitbreiding en nieuwvestiging van recreatieterreinen wordt in dit plan niet mogelijk gemaakt. Gezien de specifieke ontwikkelingen wordt hiervoor een afzonderlijke planprocedure gevolgd. Uitzondering hierop vormen de uitbreidingen van bestaande recreatiebedrijven waarvan de planvorming al in een vergevorderd stadium is. Het betreft plannen waarvoor in de meeste gevallen een aparte planologische procedure is opgestart. De gewenste uitbreidingsruimte is opgenomen in dit plan.

7.10.2
Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen

Bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling van de verblijfsrecreatie is het beleid gericht op versterking en uitbreiding van bestaande bedrijven. Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen is een mogelijkheid om de continuïteit van de toeristische sector te kunnen waarborgen. Voor het (gedeeltelijk) omzetten van standplaatsen in recreatiewoningen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, zodat per situatie de wenselijkheid kan worden beoordeeld. Toetsingscriteria hebben onder meer betrekking op de landschappelijke inpasbaarheid en de nabijheid van bijvoorbeeld natuurgebieden en/of woonbebouwing. Uitgangspunt is dat maximaal 20% van het aantal standplaatsen per recreatiebedrijf kan worden omgezet in een recreatiewoning.

7.10.3
Oppervlakte recreatiewoningen

De gemeente sluit wat betreft dit onderwerp aan bij het provinciaal beleid, waarbij de norm van 80 m² als oppervlakte voor bestaande en nieuwe recreatiewoningen vanuit kwaliteitsoverwegingen verruimd is naar 100 m².

Voor bestaande recreatiewoningen is deze verruiming van oppervlakte bij recht toegestaan, mits voldoende ruimte op het perceel aanwezig is én de eventuele uitbreiding qua verschijningsvorm is afgestemd op de bestaande recreatiewoning.

Voor nieuwe recreatieterreinen geldt dat een integraal plan moet worden opgesteld waarbij, naast aandacht voor een landelijke verschijningsvorm, de verkaveling en de opzet het recreatieve karakter herkenbaar moeten maken. De onderlinge afstand tussen de recreatiewoningen bedraagt ten minste 6 m.

7.10.4
Oppervlakte kampeer- en recreatieterreinen

Kampeerterreinen
Door een toenemende oppervlakte per standplaats op een kampeerterrein is voor kampeerterreinen een oppervlakte van 8 ha bedrijfseconomisch gezien rendabel[49].

Recreatieterreinen
De huidige terreinen met recreatiebungalows zijn grotendeels individueel verkaveld en kennen geen bedrijfsmatige exploitatie. In deze gevallen was de oppervlakte van 5 ha toereikend. Het toekomstig beleid voor deze terreinen is gericht op een bedrijfsmatige exploitatie. Permanente bewoning is niet toegestaan.

In het onderhavige plan is het in planologische zin niet mogelijk om de terreinoppervlakte te vergroten. Dit zal door middel van een afzonderlijke planprocedure moeten plaatsvinden, waarbij kan worden gekeken naar de hiervoor genoemde oppervlakten.

7.10.5
Logiesverstrekking

In toenemende mate worden verzoeken ingediend om recreatieve accommodaties zoals een pension, appartement of boerderijlogement te realiseren in bijvoorbeeld (vrijkomende) agrarische bedrijven. De gemeente ziet dergelijke kleinschalige voorzieningen als een vorm van verbreding voor de landbouw. Naast verbreding voor de landbouw betreft het bij voormalige boerderijen

[49] Zie ook de gemeentelijke beleidscriteria 'Recreatie en Toerisme Midden-Drenthe'.

kwaliteitsverbetering en behoud van de bestaande gebouwen. Kwaliteitsborging is een punt van aandacht.

Logiesverstrekking zoals bed and breakfastvoorzieningen, appartementen of boerderijlogement zijn -binnen zekere randvoorwaarden- in principe toegestaan bij de agrarische bedrijven en de woonbestemmingen (Wonen en Wonen - Voormalige boerderijen) in het gehele plangebied. Vestiging moet plaatsvinden binnen bestaande bebouwing en mag zowel in een hoofdgebouw als in een bijgebouw worden gerealiseerd. In het bijgebouw mogen uitsluitend slaapplaatsen met sanitaire voorzieningen worden gerealiseerd.
Hieraan gekoppeld moet in het bijbehorende hoofdgebouw een ontbijtruimte en een eventuele woonkamer worden gerealiseerd. Het bijgebouw dient in de directe nabijheid van en een duidelijke relatie te hebben met het hoofdgebouw. De uiterlijke kenmerken van het bijgebouw moeten worden behouden. Er mogen geen uiterlijke kenmerken van een woning worden toegevoegd. Parkeren vindt plaats op het eigen erf.

Onderscheid is gemaakt tussen logiesverstrekking binnen een agrarische bestemming en logiesverstrekking binnen een woonbestemming:
- logiesverstrekking binnen een agrarische bestemming is bij recht toegestaan tot een maximum van drie appartementen;
- logiesverstrekking binnen een woonbestemming is gekoppeld aan een ontheffing. Aan deze ontheffing zijn criteria verbonden die onder meer betrekking hebben op het maximale aantal slaapplaatsen (maximaal drie appartementen). Bovendien mag geen onevenredige afbreuk worden gedaan aan de milieusituatie van agrarische bedrijven in de directe omgeving.

7.10.6
Permanente bewoning van recreatiewoningen

Omzetting van recreatiewoningen in een woonbestemming betekent in feite dat ter plaatse een woongebied ontstaat en daarmee een uitbreiding van het woningbestand in het buitengebied. Een dergelijke ontwikkeling is niet toelaatbaar. Permanente bewoning leidt tot een verlies aan capaciteit in de verblijfsrecreatie (met extra behoefte elders), een verminderde economische omzet(groei) en werkgelegenheid en is strijdig met het verstedelijkingsbeleid. Daarom staat de gemeente Midden-Drenthe permanente bewoning niet toe. De exploitant of eigenaar van het complex (of de vereniging van eigenaren) is verantwoordelijk voor het voorkomen van onrechtmatig gebruik van recreatieverblijven op het complex. Op de recreatiewoningen in het plangebied is derhalve een verblijfsrecreatieve bestemming gelegd.

7.10.7
Kleinschalig kamperen

Het bestemmingsplan biedt ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten, waaronder kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer). Daarnaast biedt het plan mogelijkheden voor kleinschalig kamperen bij een woonbestemming. Kleinschalig kamperen is in principe in het gehele buitengebied bij recht toestaan op het erf dat aansluit bij de bebouwing van een agrarisch bedrijf, waar een bedrijfswoning deel van uitmaakt. Ook is kleinschalig kamperen met ontheffing toegestaan bij de woonbestemmingen (Wonen en Wonen - Voormalige boerderijen). Een aantal gebieden worden uitgesloten van de mogelijkheden voor kleinschalig kamperen. Dit betreft:

- de natuurgebieden;
- de bebouwde kommen;
- de beekdalen I;
- de essen.

Verder mag een terrein voor kleinschalig kamperen niet aansluitend zijn gelegen aan of behoren bij een kampeerterrein waarvoor vergunning is verleend. Een terrein voor kleinschalig kamperen, moet worden voorzien van een zódanige beplanting dat het een passend element in de omgeving vormt.
Het hiervoor staande gemeentelijk beleid heeft zijn vertaling gekregen in de specifieke gebruiksregels van de gebiedsbestemmingen en de woonbestemmingen.

7.11
Overige functies

7.11.1
Zandwinning

De zandwinning in Hoogersmilde heeft nog slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden. De natuurgebieden Alenburg, het Blauwe Meer en het Leggelderveld vormen namelijk de definitieve begrenzing van deze zandwinning. Bezien zal moeten worden of een uitbreiding op deze locatie nog mogelijk is.

Wat betreft de zandwinning in Bovensmilde zijn de bestaande rechten inbestemd. Uitbreiding verloopt via een wijzigingsbevoegdheid op basis van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied Smilde. Na afronding van deze procedure wordt de uitbreiding in het ontwerpbestemmingsplan opgenomen.

7.11.2
Paarden

Manege
Maneges worden beschouwd als een verbijzondering van een gebruiksgerichte paardenhouderij (bestemming Sport - Recreatie met een aanduiding 'manege').

Paardenrecreatieverblijven worden beschouwd als toeristisch-recreatieve bedrijven. Ook mengvormen, zoals een paardenhouderij met een aantal recreatieappartementen, behoren hiertoe. (Dit in tegenstelling tot de paardenhouderijen die vallen onder de agrarisch aanverwante bedrijven[50]. Hier staat het trainen, stallen verhandelen van paarden van derden voorop.)

Voor maneges is het oprichten van een rijhal noodzakelijk. Gezien de omvang van de rijhallen moet verstening van het buitengebied zoveel mogelijk worden voorkomen. In het onderhavige bestemmingsplan zijn bestaande maneges inbestemd. Nieuwe maneges zijn toegestaan in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing grenzend aan de kernen Beilen, Smilde, Bovensmilde en Westerbork. Maneges mogen tevens onder voorwaarden worden gevestigd in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing grenzend aan de kleine kernen. Nieuwbouw van een manege is alleen mogelijk door een bestaand voormalig agrarisch bedrijfsgebouw (grenzend aan de kern) te slopen en hiervoor in de plaats, op dezelfde locatie, een manege te bouwen.

Paardrijbak

In het buitengebied worden steeds meer (hobbymatig) paarden gehouden. Op zich is dit een positieve ontwikkeling, want het gebruik van gebouwen en grond sluit min of meer aan bij het traditionele gebruik. De gevolgen voor de omgeving kunnen echter ingrijpend zijn. Een eenduidig beleid omtrent het oprichten van een paardrijbak is daarom wenselijk.

In de Beleidsnotitie Paardenhouderij zijn uitgangspunten opgenomen waar een paardrijbak wordt toegestaan en onder welke voorwaarden. In onderhavig plan zijn deze uitgangspunten als toetsingscriteria opgenomen voor het oprichten van een paardrijbak. Op deze manier kan de gemeente ruimtelijke sturing geven aan deze ontwikkeling.

Het realiseren van een paardrijbak is afhankelijk van de gebiedsbestemming. Bij het oprichten van paardrijbakken zijn overwegend grondwerkzaamheden nodig. Het oprichten van een paardrijbak is daarom gekoppeld aan een aanlegvergunning. Hieraan zijn toetsingscriteria gekoppeld ten aanzien van de ruimtelijke inpassing (onder andere afstand tot woningen, afstand en zichtbaarheid vanaf de weg) en een zo gering mogelijke verstoring van het bodemarchief. Op de es en in beekdalen 1 kan geen paardrijbak worden gerealiseerd. Binnen de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1 (jonge veld- en veenontginningsgebieden) is voor het realiseren van een paardrijbak binnen de aaneengesloten vierhoek geen aanlegvergunning nodig. Voor het gebruiken van de gronden voor een paardrijbak is, met uitzondering van de bestemming Agrarisch met waarden - 1 binnen de aaneengesloten vierhoek, tevens een ontheffing nodig.

---

[50] Een bedrijf dat in nauwe relatie staat tot het agrarisch bedrijf, waarvan de werkzaamheden in hoofdzaak bestaan uit het verlenen van diensten aan derden in de vorm van het houden van dieren en/of het telen en bewerken van gewassen.

Productiegerichte en gebruiksgerichte paardenhouderij

Een productiegerichte paardenhouderij, waar paarden worden gefokt en waarin paarden uit het eigen fokprogramma worden opgeleid, getraind en verhandeld, wordt aangemerkt als een grondgebonden agrarisch bedrijf. Ook een paardenmelkerij valt hieronder.

Het trainen, stallen en verhandelen van paarden van derden in gebruiksgerichte paardenhouderijen of paardenstallen kan niet worden aangemerkt als de exploitatie van een agrarisch bedrijf, omdat de gerichtheid op het voortbrengen van dieren hier volledig ontbreekt. Op een gebruiksgerichte paardenhouderij is daarom een specifieke bestemming van toepassing (de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant). Bestaande paardenhouderijen zijn als zodanig inbestemd.

Met betrekking tot de vestiging van een nieuwe gebruiksgerichte paardenhouderij geldt dat dit alleen mogelijk is in een voormalig agrarisch bedrijfsgebouw. De vestigingsmogelijkheden voor een productiegerichte paardenhouderij is gelijk aan die van een agrarisch bedrijf.

7.11.3
Hobbymatig houden van dieren

Algemeen

Bij burgerwoningen, alsmede bij voormalige boerderijen in het buitengebied is het hobbymatig houden van dieren mogelijk. Functioneel worden hier geen extra bebouwingsmogelijkheden voor geboden. Het is niet wenselijk om onderscheid in hobby's van mensen te maken in relatie tot de bouwmogelijkheden. De hobby's bij het wonen moeten worden uitgeoefend in het woonhuis met de bijbehorende oppervlaktes aan bijgebouwen. Die zijn in principe voor iedereen gelijk. In de praktijk zal hiertoe bij voormalige boerderijen veelal meer ruimte beschikbaar zijn.

Zoals dat ook bij meerdere hobby's het geval kan zijn, ontstaat op een gegeven moment de vraag wanneer de hobby de gebruikelijke woonfunctie ontstijgt. Of, met andere woorden; wanneer de hobby een zodanig bedrijfsmatig karakter krijgt dat er een ruimtelijk relevante strijdigheid ontstaat met de gegeven woonbestemming. Ervan uitgaande dat binnen de woonbestemming het bedrijfsmatig houden van dieren als strijdig gebruik is aangemerkt, moet er dus een grens worden getrokken tussen het hobbymatig en het bedrijfsmatig houden van dieren.

Er is sprake van strijdigheid met de woonbestemming als de ruimtelijke uitstraling de gebruikelijke woonfunctie ontstijgt.
In Nederland zijn geen eenduidige richtlijnen aanwezig die getalsmatig aangeven tot op welke hoogte binnen een woonbestemming hobbymatig dieren mogen worden gehouden. In 1999 heeft de minister van Volkshuisvesting, Ruimte-

lijke Ordening en Milieubeheer in relatie tot de milieuvergunningverlening een brief geschreven over dit onderwerp. In deze brief 'kleinschalig houden van dieren' wordt uitgelegd dat het niet mogelijk is om in een AMvB of een richtlijn uitspraken te doen over wanneer sprake is van vergunningplicht voor het kleinschalig houden van dieren. De gemeente moet zelf per geval beoordelen of sprake is van een hobbymatige of bedrijfsmatige activiteit.

Een belangrijk aspect om de grens in acht te nemen, is, naast de genoemde ruimtelijke uitstraling, het vasthouden van de maximale bouwmogelijkheden voor bijgebouwen binnen de woonbestemmingen.

Maximale bouwmogelijkheden bijgebouwen

In het onderhavige ontwerpbestemmingsplan Buitengebied is binnen de bestemming Wonen een oppervlakte van 100 m² aan bijgebouwen toegestaan. Via een ontheffing is maximaal 150 m² mogelijk (zie paragraaf 7.9.1). Binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen is een maximale oppervlakte van 150 m² toegestaan, met een ontheffing tot maximaal 200 m². Door het hanteren van deze maximale bouwmogelijkheden voor bijgebouwen blijft -in verband met het houden van dieren- het hobbymatige karakter beheersbaar. De Wet milieubeheer toetst per geval of voldoende afstand ten opzichte van omliggende bebouwing aanwezig is.

Handhaving of legalisering

Wanneer de hobby enigszins uit de hand is gelopen, zal de gemeente handhavend moeten optreden en zal het aantal dieren moeten worden teruggebracht. Als er een bedrijfsmatig karakter is ontstaan, dan kan ook worden overwogen om de bestemming te wijzigen en een agrarisch bouwperceel toe te kennen, waarop het bedrijf zich dan verder kan ontwikkelen. Eén en ander is afhankelijk van de specifieke situatie, de toekomstplannen en de vele omgevingsfactoren. Toekenning van een agrarisch bouwperceel is zoals gebruikelijk mogelijk als aantoonbaar sprake is van een omvang en een duurzaamheid, die een op de situatie afgestemd, agrarisch bouwperceel rechtvaardigen.

7.11.4
Windenergie

Windparken

Het provinciale beleid voor windenergie is gestoeld op het besef dat een enkele windturbine verhoudingsgewijs een groot effect heeft op een wijde omgeving. Het gaat dan vooral om masthoogten van meer dan 80 m. Dergelijke hoogten beïnvloeden het landschapsbeeld ingrijpend, vooral als ze her en der, zonder structuur, worden geplaatst. Daarom worden windturbines gegroepeerd in een windpark. Bij een windpark wordt gedacht aan een opgesteld vermogen van 15 mW of meer.
Dan staat het rendement ook in verhouding tot de ruimtelijke ingreep. Gedeputeerde Staten houden vast aan het realiseren van één windpark in de ge-

meente Coevorden. Het onderhavige bestemmingsplan maakt daarom een dergelijk windpark niet mogelijk.

Kleine windturbines

In het algemeen bestaat er in Midden-Drenthe alleen de mogelijkheid tot het realiseren van kleine, moderne windturbines. Aan de incidentele bouw van (grote) windmolens wordt geen medewerking verleend.

Het provinciaal beleid geeft aan dat kleine windturbines kunnen worden geplaatst in combinatie met bedrijfsmatige activiteiten, op bijvoorbeeld gebouwen, waar al de nodige 'verstoring' aanwezig is, in de vorm van schotelantennes, ketelhuizen en zendmasten. Opbrengsten van 5.000 kW/uur per molen behoren tot de mogelijkheden.
Hierdoor kan windenergie in de gebouwde omgeving een relevante bijdrage leveren aan de doelstelling voor duurzame energie.

De gemeente staat uit oogpunt van duurzame energiewinning niet afwijzend tegenover de toepassing van kleine windturbines. De effecten op landschap en natuur zijn echter een punt van aandacht en zijn sterk afhankelijk van hoogte, type, locatie, situering, mate van verstoring, cultuurhistorische en landschappelijke context et cetera. Met ander woorden: de inplaatsing van kleine windturbines vereist 'maatwerk'. Daarom is in het bestemmingsplan een ontheffingsregeling voor kleine windturbines opgenomen tot een hoogte van maximaal 12 m. Aan deze ontheffing zijn randvoorwaarden gekoppeld ten aanzien van natuur en landschap.

7.11.5
Molenbiotoop

De molen van Makkum betreft een rijksmonument. Deze particuliere molen is nog in bedrijf, waardoor de vrije windvang zoveel mogelijk moet worden gehandhaafd. Handhaving van de windvang heeft gevolgen voor de toegestane hoogte van de omringende bebouwing en beplanting. In het bestemmingsplan is de vrije windvang beschermd door het opnemen van een 'vrijwaringszone molenbiotoop'.

De molenbiotoop voor de molen te Makkum houdt in dat:
- in een straal van 100 m rond de molen geen obstakels aanwezig mogen zijn;
- op 100 m afstand de hoogte 3,9 m mag zijn;
- op 200 m afstand de hoogte 5,9 m mag zijn.

Vervolgens kan elke 100 m verder in een oplopende lijn 2 m hoger worden toegestaan. Op 500 m afstand bedraagt de hoogte dan 11,9 m.

7.11.6
Zendmasten en installaties

Voor het plaatsen van hoge zendmasten geldt dat de nadelige invloed voor het landschap zoveel mogelijk moet worden beperkt. Om die reden geldt de volgende locatievoorkeursvolgorde:

- op of nabij hoge gebouwen of bouwwerken;
- op bedrijventerreinen;
- langs grote infrastructuurlijnen.

Voor de plaatsing van zendmasten tot ten hoogste 40 m is in het plan een algemene ontheffingsbevoegdheid opgenomen.

Juridische toelichting

Het beleid en de planuitgangspunten, zoals verwoord in de voorgaande hoofdstukken, hebben in de regels van dit bestemmingsplan hun juridische vertaling gekregen in de vorm van bestemmingen. Deze bestemmingen zijn afgeleid uit de eerdergenoemde Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2008 (SVBP 2008). Het juridische systeem en de gelegde bestemmingen worden in dit hoofdstuk beschreven en toegelicht.

Het bestemmingsplan regelt de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden van de gronden in het plangebied en zijn juridisch bindend. De wijze waarop deze regeling kan worden vormgegeven, wordt in grote lijnen bepaald door de Wet ruimtelijke Ordening (WRO) en het bijbehorende Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Uitgangspunt is door het stellen van heldere regels en een duidelijk leesbare verbeelding, een zo goed mogelijke handhaafbaarheid te realiseren.

De toetsingscriteria in de regels vormen een toetsingsgrond voor bouw- en aanlegvergunningen, ontheffingen, nadere eisen en wijzigingen.

8.1 Regels per bestemming

De regels zijn als volgt ingedeeld:

a. Bestemmingsomschrijving
Hierin staat voor welke functie(s) de gronden mogen worden gebruikt en hoe de onderlinge rangorde van functies is.

b. Bouwregels
Hierin is aangegeven welke gebouwen en andere bouwwerken in principe zijn toegestaan en welke maatvoering daarbij moet worden aangehouden.

c. Nadere eisen
Onder dit kopje wordt aangegeven dat burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing. Deze eisen kunnen echter alleen worden gesteld wanneer ten aanzien van de plaats en de afmetingen van de bebouwing reeds een hoofdeis is opgenomen binnen de bestemming.

d. Ontheffing van de bouwregels
In de toekomst kunnen zich omstandigheden voordoen (thans nog niet voorzien) waaruit blijkt dat de bouwregels niet voldoende blijken te zijn. Daarom kunnen burgemeester en wethouders voor ondergeschikte aspecten binnen de bestemming ontheffing verlenen van de bouwregels c.q. gebruiksregels (zie onder f). Van geval tot geval zal een afweging worden gemaakt.

e. Specifieke gebruiksregels
In principe moeten gronden en gebouwen worden gebruikt overeenkomstig de bestemming. Waar nodig zijn voor de duidelijkheid en ten behoeve van het aangeven van de reikwijdte van de bestemming gebruiksvormen genoemd, die in elk geval als strijdig met de bestemming moeten worden aangemerkt.

f. Ontheffing van de gebruiksregels
Van een aantal gebruiksvormen kan nu nog niet worden gezegd of ze aanvaardbaar zijn of niet. Voor dergelijke gebruiksvormen is een ontheffing opgenomen. Er zijn ook gebruiksvormen die beleidsmatig al wel mogelijk zijn, maar die vanwege een zorgvuldige afweging onder een ontheffing zijn gebracht. De ontheffing wordt afgegeven na een zorgvuldige afweging van waarden en functies in de bestemmingen.

g. Aanlegvergunning
Voor een aantal met name genoemde werken en werkzaamheden geldt een aanlegvergunningplicht. Dat betekent dat deze pas mogen worden uitgevoerd nadat een vergunning van burgemeester en wethouders is verkregen. Hierbij vindt een afweging van belangen naar evenredigheid plaats. Als het gaat om activiteiten die behoren tot het normale onderhoud en/of beheer of het normaal agrarisch gebruik, is geen aanlegvergunning vereist.

Een algemene toestemming (waarbij meerdere werkzaamheden worden ondergebracht in één vergunning) kan worden verleend als de plannen passen binnen de randvoorwaarden van het bestemmingsplan. Dan kunnen alle werken en werkzaamheden in één keer worden toegestaan en is voor afzonderlijke activiteiten geen vergunning meer nodig.

h. Sloopvergunning
Voor het slopen van gebouwen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geldt een sloopvergunningplicht. Dit houdt in dat deze gebouwen pas mogen worden gesloopt nadat een vergunning van burgemeester en wethouders is verkregen. Hierbij vindt een afweging van belangen naar redelijkheid plaats. Als het gaat om activiteiten die behoren tot het normale onderhoud is geen aanlegvergunning vereist.

i. Wijzigingsbevoegdheid
Het plan bevat voor een aantal gevallen mogelijkheden om bestemmingen te wijzigen binnen de in de regels aangegeven grenzen. Het kan hierbij gaan om een algemene wijzigingsbevoegdheid voor de hele bestemming, dan wel een specifieke bevoegdheid voor een bepaald gebied. In dit laatste geval zal worden verwezen naar een aanduiding in de verbeelding.

Een bestemmingsregel hoeft overigens niet elk element te bevatten.

j. Beeldkwaliteitsplan
Bij ontheffingverlening voor het bouwen, het toepassen van nadere eisen en bij toepassing van de wijzigingsbevoegdheden zal gebruik worden gemaakt van het beeldkwaliteitsplan dat gelijktijdig met dit bestemmingsplan wordt vastgesteld. Het beeldkwaliteitsplan kan worden gezien als een uitwerking van de criteria die bij de ontheffingen (en wijzigingsbevoegdheden) worden genoemd. Het beeldkwaliteitsplan heeft daarnaast ook een functie voor de welstandstoets.

8.2
Algemene regels

Naast regels per bestemming kan behoefte bestaan om bepaalde regels, indien dit de raadpleegbaarheid en de leesbaarheid van het bestemmingsplan ten gunste komt, in één keer op één plaats in de regels weer te geven. Deze regels worden dan opgenomen in de algemene regels.

k. Algemene ontheffingsregel
Bij hoge uitzondering kan door middel van ontheffing worden toegestaan dat van de bij recht in de regels gegeven maten, afmetingen en percentages, tot ten hoogste 10% van die maten, afmetingen en percentages, wordt afgeweken. Het gaat dan om incidentele gevallen, waarbij het om bouwtechnische redenen en/of redenen van doelmatigheid noodzakelijk wordt geacht en aantoonbaar is dat in geringe mate van de gegeven maten moet worden afgeweken.

l. Overgangsrecht
Het overgangsrecht ziet op bouwwerken die ooit met een bouwvergunning of een melding zijn gebouwd, of een gebruik dat ooit is toegestaan, maar die nu, vanwege een bestemmings- of beleidswijziging onder het overgangsrecht zijn gebracht.

Ook tientallen jaren aanwezige bouwwerken, die niet met een vergunning zijn gebouwd, of langdurig aanwezig gebruik, worden met het overgangsrecht beschermd. Het overgangsrecht is erop gericht dat deze bouwwerken uiteindelijk zullen verdwijnen of het gebruik ervan wordt

beëindigd, zodat de situatie in overeenstemming geraakt met de gegeven bestemming. In beginsel mogen de bouwwerken slechts in ondergeschikte mate gedeeltelijk worden vernieuwd en veranderd. Het is niet mogelijk om hiermee geheel of in stappen tot een nieuw bouwwerk te komen.

Daarnaast is er een mogelijkheid om volledige nieuwbouw te plegen. Dit is bedoeld om oude en slecht onderhouden bouwwerken te vervangen door een kleiner bouwwerk, waarmee in planologische en landschappelijke zin een winst wordt behaald. Alle bebouwing op een perceel dat onder de werking van het overgangsrecht valt en dat ooit met een bouwvergunning is geplaatst, mag eenmalig in zijn geheel worden vervangen tot maximaal 50% van de gezamenlijke omvang van die bebouwing. Illegaal aanwezige bouwwerken worden hierbij niet meegerekend, omdat daarmee ooit gepleegde illegale bouw niet alsnog wordt beloond met een herbouwrecht.

m. Afstemming welstandsnota

De Woningwet regelt in artikel 12, lid 3 de relatie tussen de welstandsnota en het bestemmingsplan. Om hierin duidelijkheid te verschaffen, is in de algemene regels van het bestemmingsplan een afstemmingsregeling opgenomen.

Voorzover de regels in het bestemmingsplan wat betreft de voorgeschreven goot- en bouwhoogte en de plaatsing op het bouwperceel ruimte bieden voor verschillende mogelijkheden van het realiseren van gebouwen, is deze ruimte tevens bedoeld voor het kunnen stellen van voorwaarden op basis van de welstandscriteria, mits:

- de goot- en bouwhoogte van gebouwen met niet meer dan 15% afwijken van de toegestane goot- en bouwhoogte;
- de binnen de regels te realiseren oppervlakte niet wordt verminderd.

Het begrip 'bestaand'

In de regels wordt veelvuldig verwezen naar de bestaande situatie. Voor bouwwerken is dat de situatie op het moment van de eerste terinzagelegging van dit ontwerpbestemmingsplan. Voor gebruik is dat het moment van het van kracht worden van het plan.

De bestaande situatie herleidt de gemeente in de eerste plaats uit de gedane inventarisatie. Daarnaast hanteert de gemeente het bouwvergunningenarchief, waarin alle perceelsgewijze bouwvergunningen zijn opgeslagen. Vanuit die gegevens kunnen de afmetingen van bouwwerken worden bepaald. Ook de WOZ legt jaarlijks de perceelsgegevens vast. Tot slot is er nog het archief van de milieugegevens. Deze hele optelsom aan gegevens biedt een volledige en rechtszekere garantie om op een juiste wijze invulling te geven aan het begrip 'bestaand'.

8.3
Gebiedsbestemmingen

8.3.1
Algemeen

Het betreft hier de in hoofdzaak onbebouwde bestemmingen met een hoofdfunctie in het buitengebied. Onderscheid is gemaakt in:

- de landbouwontwikkelingsgebieden: gebieden met een hoofdfunctie landbouw (Agrarisch met waarden - 1 en de Agrarisch met waarden - 4);
- gebieden met een meer gemengde functie (zogenaamde verwevingsgebieden, te weten de Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 3);
- gebieden met een hoofdfunctie bos of natuur (Natuur).

De gebiedsbestemmingen zelf zijn vrij globaal van karakter. Dat komt ook de flexibiliteit ten goede. Binnen de gebiedsbestemmingen komen veelal belangrijke landschappelijke waarden voor die moeten worden beschermd. Dit gebeurt vaak binnen de gebiedsbestemming zelf, bijvoorbeeld in het geval van houtwallen of laanbeplantingen. Daarnaast zijn elementen met een specifieke verschijningsvorm of met een specifieke cultuurhistorische en/of archeologische waarde apart bestemd. De waarden ervan zijn zodanig dat het specifiek beschermen van belang is.

Voor andere elementen is dat niet aan de orde. Het vastleggen ervan is vanwege de globaliteit en flexibiliteit voor dit soort gevallen niet nodig. Het gaat om bijvoorbeeld de volgende elementen:

- landbouwkundige elementen (bijvoorbeeld een ontsluitingsweg van een agrarisch bedrijf);
- recreatieve elementen (een wandelpad of een picknickplaats);
- landschappelijke elementen (beplantingselementen kleiner dan 2 ha vallen binnen de gebiedsbestemming);
- waterlopen met een agrarische functie.

Het gaat hier om zaken die in hoofdzaak of zelfs uitsluitend dienst doen ten behoeve van de basisfuncties van een gebied. Uiteraard zullen de bestaande elementen worden gehandhaafd. Door de globale opzet kunnen ook nieuwe elementen worden ingepast, voorzover ze passen binnen de betreffende bestemming. Een gericht aanlegvergunningenbeleid zal daarin voorzien.

Regeling agrarische bouwpercelen

Binnen de gebiedsbestemmingen is een regeling opgenomen voor agrarische bouwpercelen (met uitzondering van de gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarde 3 en Natuur). De bouwpercelen zijn toegekend op basis van de gebiedsgerichte inventarisatie (verkenning). Tevens is nagegaan of een milieuvergunning c.q. AMvB van toepassing is. In de landbouwontwikkelingsgebieden

(gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4) hebben deze bedrijven bij recht een bouwperceel van 1,5 ha gekregen. De agrarische bedrijven in de gebieden met een meer gemengde functie ('verwevingsgebied',) hebben een bouwperceel van maximaal 1 ha gekregen. De bouwpercelen bieden voldoende ruimte voor de ontwikkeling van de agrarische bedrijven.

Het bouwperceel mag volledig worden benut voor de bebouwing en alle bijbehorende activiteiten die zijn gerelateerd aan het bouwperceel, zoals stalling van voertuigen, kuil- en mestopslag et cetera. Mocht er bij grote bedrijven de behoefte ontstaan aan een groter bouwperceel, dan bieden de regels daarvoor ruimte in de vorm van een ontheffing.

Wanneer buiten het bouwperceel, bijvoorbeeld aan de overzijde van de weg, bebouwing is gesitueerd die feitelijk tot het bouwperceel behoort (bijvoorbeeld een schuur), is dit door middel van een koppelteken in de verbeelding weergegeven. Het betreft hier dus de bebouwing, behorende bij één bouwperceel.

Wat betreft de maatvoering van de bouwvlakken, wordt verwezen naar paragraaf 7.3.
Indien de noodzakelijkheid van bedrijfsuitbreiding kan worden aangetoond, is vergroting van de bebouwingsoppervlakte bij ontheffing mogelijk. Voorwaarde hierbij is onder meer dat met de vormgeving van het aaneengesloten bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur.

Ook kan bij ontheffing worden toegestaan dat wordt afgeweken van het bouwen binnen een denkbeeldige rechthoek met de maximale diepte- en breedtemaat van respectievelijk 150 m en 100 m als daarmee op een betere wijze kan worden aangesloten op de landschappelijke karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur. Ook een naastgelegen burgerwoning kan aanleiding zijn om de vorm van het bouwperceel te wijzigen.

Bij de uitoefening van een agrarisch bedrijf zijn mantelzorg, kleinschalig kamperen en/of logiesverstrekking als nevenfuncties bij recht toegestaan.
Bij recht is ook lichte bedrijvigheid als neventak of een ondergeschikte tweede tak of een deeltijdfunctie in de vorm van bedrijfsactiviteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering van de VNG (bijlage 1 van de regels) toegestaan.
Het creëren van nieuwe bouwpercelen voor grondgebonden agrarische bedrijven zal terughoudend worden benaderd. In eerste instantie moet voor nieuwvestiging worden gezocht naar een vrijkomend agrarisch bouwperceel. Daarmee ontstaat er in cumulatieve zin geen toename van het aantal bedrijven. Als een bestaand perceel niet voorhanden is en er daadwerkelijk behoefte is aan een nieuw bouwperceel, dan geldt daarvoor een aantal restricties, zoals dat aan de landschappelijke en cultuurhistorische waarden geen afbreuk mag wor-

den gedaan. Ten behoeve van nieuwe bouwpercelen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. In de beekdalen zijn geen nieuw bouwpercelen mogelijk.

Regeling intensieve veehouderij

Bij grondgebonden agrarische bedrijven kan, voorzover zij zijn gelegen in de landbouwontwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden, met ontheffing maximaal 3.000 m² van het agrarisch bouwperceel voor intensieve veehouderijactiviteiten worden ingericht. Via een wijzigingsbevoegdheid is voor bepaalde diersoorten 5.300 m² mogelijk (zie ook tabel 7).

Gelet op de optredende milieueffecten bij een neventak is op voorhand een aantal zones uitgesloten voor intensieve veehouderij. Het gaat om een zone van 250 m direct rond woonkernen en rond recreatieve verblijfscomplexen. Deze afstand vloeit voort uit de ammoniakwetgeving (de Wet ammoniak en veehouderij 2002).

In verband met de Wet geurhinder en veehouderij (ingegaan op 1 januari 2007, zie paragraaf 5.11) is voor deze zones rondom woonkernen en rond recreatieve verblijfscomplexen in het onderhavige plan vooralsnog geen regeling opgenomen.

Bedrijven die zijn voorzien van de aanduiding 'intensieve veehouderij' zijn volwaardige intensieve bedrijven.

Regeling bedrijfswoningen

Per bedrijf is één bedrijfswoning toegestaan. Er is een ontheffing opgenomen voor het bouwen van een tweede bedrijfswoning. Een tweede bedrijfswoning is alleen toegestaan als deze noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf. Daar waar in de bestaande situatie geen bedrijfswoning aanwezig is, is een aanduiding opgenomen. De maatvoering is opgenomen in een bouwschema.

Splitsing van een bedrijfswoning is door middel van een ontheffing mogelijk zodat een bedrijfswoning wordt gebruikt voor meer dan één woning. Voorwaarde is wel dat sprake moet zijn van een zódanige bedrijfsopzet dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als duurzaam agrarisch bedrijf. De bestaande bouwmassa mag niet worden vergroot en er mogen na splitsing niet meer dan twee woningen in worden gevestigd. Door splitsing van bestaande dienstwoningen toe te staan, kan tegemoet worden gekomen aan de behoefte van een extra dienstwoning, zonder dat dit tot extra verstening van het buitengebied leidt.

Omzetting naar bos en natuur

Voor de omzetting van landbouwgronden naar bos, dan wel natuur kent het plan een aantal regelingen. Een locatiegebonden wijzigingsbevoegdheid is gelegd op de gronden die als zodanig als Ecologische Hoofdstructuur zijn be-

grensd en nog een agrarisch gebruik kennen. De wijziging zal niet eerder plaatsvinden dan nadat de betreffende gronden ook daadwerkelijk zijn aangekocht. Een algemene wijzigingsbevoegdheid is opgenomen voor het realiseren van een ecologische verbindingszone, waarbij de oppervlakte van de verbindingszone minimaal 3 ha moet bedragen. Een locatiegebonden wijzigingsbevoegdheid is tevens gelegd op een gebied ten zuiden van Nieuw Balinge en een gebied aan de oostzijde van de Drentsche Hoofdvaart.

Omzetting naar wonen

Het plan biedt voor de omzetting van landbouwgrond naar wonen één mogelijkheid: de Ruimte voor Ruimte-regeling. De regeling maakt het mogelijk dat, in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen, het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat (zie ook paragraaf 7.9.4). Voorwaarde is dat op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 750 m² aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen wordt gesloopt. Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing mag niet worden gesloopt.

De uitbreiding van een bestaande woonbestemming betreft een andere mogelijkheid om landbouwgrond om te zetten naar een woonbestemming.

Door middel van een wijzigingsbevoegdheid is het mogelijk de bestemmingsvlakken van bestaande woonbestemmingen te vergroten (bijvoorbeeld op het moment dat burgers hun tuinen uitbreiden in het vrijkomend agrarisch gebied) of te verplaatsen. Dit laatste in geval de huidige ligging van de woonbestemming uit milieuoogpunt belemmeringen oplevert voor de omgeving, dan wel voor de bewoners zelf en er met een gewijzigde situering een verbetering kan worden verkregen.

8.3.2
Indeling in gebiedsbestemmingen

Op basis van de in hoofdstuk 7 geformuleerde uitgangspunten is de volgende indeling in gebiedsbestemmingen opgesteld:

- Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginingsgebieden);
- Agrarisch met waarden - 2 (voorheen Oude veldontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden - 3 (voorheen Beekdalen I);
- Agrarisch met waarden - 4 (voorheen Beekdalen II);
- Natuur (Voorheen Bos- en natuurgebied).

Voor een beschrijving van deze verschillende gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar paragraaf 7.2.

8.4
Overige bestemmingen

Wonen
De bestemming Wonen heeft betrekking op de bestaande woonhuizen met hun aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen. Bijbehorende tuinen, erven en terreinen zijn ook onder deze bestemming gebracht. Mantelzorg en kleinschalig kamperen zijn bij recht mogelijk.

De woonfunctie mag bij recht worden gecombineerd met een aan huis verbonden beroep: een (vrij) beroep dat in of bij een woonhuis met behoud van de woonfunctie kan worden uitgeoefend en dat is gericht op het verlenen van diensten. De vestiging van een aan huis verbonden beroep zal, naast de bepalingen in de regels, tevens moeten voldoen aan een aantal criteria.

Per bestemmingsvlak mag één vrijstaand woonhuis worden gebouwd. Er wordt in principe uitgegaan van woningen met een maximale oppervlakte van 350 m², inclusief aan- en uitbouwen en bijgebouwen (250 m² hoofdgebouw en 100 m² bijgebouw). Als de bestaande omvang al groter is dan de genoemde 350 m², wordt uitgegaan van de bestaande situatie.

Voor de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen geldt een maximale oppervlakte van 100 m². Via een ontheffing is een maximale oppervlakte van 150 m² mogelijk. Voor het wijzigen van de grondsamenstelling en het aanleggen van voorzieningen ten behoeve van de aanleg van een paardrijbak is een aanlegvergunning nodig.

In het plan is binnen de bestemming Wonen een reductieregeling opgenomen (zie ook paragraaf 7.9.3) voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de woonbestemming. Doel is de bestaande hoeveelheid bebouwing bij woonhuizen terug te brengen.
Tevens vormt kwaliteitsverbetering een doel van de reductieregeling.

Wonen - Voormalige boerderijen
Voormalige agrarische bedrijven met een woonbestemming zijn onder de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen gebracht. Mantelzorg, kleinschalig kamperen en sociaal-culturele doeleinden (bijvoorbeeld een galerie) zijn bij recht toegestaan.

De woonfunctie mag bij recht eveneens worden gecombineerd met een aan huis verbonden beroep. Daarnaast zijn er, vanwege de veelal grotere oppervlaktes van de woonhuizen en de bijbehorende stalruimtes, mogelijkheden voor lichte bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2. Door het bieden van deze extra mogelijkheden wordt gestimuleerd dat de voormalige boerderijpanden, als belangrijke waarden voor het landschap, blijven bestaan. De woonfunctie moet overwegend worden gehandhaafd, er mag alleen sprake zijn

van ondergeschikte detailhandel (alleen verkoop van eigen vervaardigde producten) en de verkeersaantrekkende werking moet gering zijn. De bedrijfsactiviteiten dienen:

- gericht te zijn op kleinschalige activiteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering van de VNG;
- in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden. Voor het verkrijgen van een kwalitatief hoogwaardige situatie is het mogelijk de bijgebouwen te benutten voor een bedrijfsfunctie.

Daarnaast geldt dat:

- de woonfunctie van het hoofdgebouw dient te worden gehandhaafd;
- de waarden van de omgeving zoveel mogelijk in stand moeten worden gehouden;
- rekening moet worden gehouden met bestaande functies in de omgeving, zoals de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven.

Voor de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen geldt een maximale oppervlakte van 150 m². Via een ontheffing is een uitbreiding naar 200 m² mogelijk.

Karakteristieke (voormalige) boerderijen zijn aangeduid met de aanduiding 'karakteristiek'. Deze panden zijn daarmee tevens bestemd voor het behoud en het herstel van de karakteristieke hoofdvormen. Op deze wijze kan de ruimtelijke verschijningsvorm -die onderdeel vormt van de cultuurhistorische waarde van het buitengebied- worden behouden.

Splitsing van voormalige boerderijen is mogelijk indien de oppervlakte van het woonhuis voorafgaand aan de splitsing minimaal 180 m² bedraagt en de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot.
Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied mag worden gesplitst in twee of meer wooneenheden (zie ook paragraaf 7.9.5).

In het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling is de bouw van een tweede woning binnen het bouwvlak mogelijk. Hiertoe is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. De wijziging kan uitsluitend worden toegepast ter compensatie van de afbraak van bestaande binnen het bestemmingsvlak aanwezige of bij het bestemmingsvlak behorende bijgebouwen. Het te slopen oppervlak moet minimaal 750 m² bedragen. Cultuurhistorisch waardevolle bijgebouwen mogen niet worden gesloopt.

Om te voorzien in de mogelijkheid dat een voormalig agrarisch bedrijf met een woonbestemming opnieuw gaat worden gebruikt als agrarisch bedrijf, kan de bestemming worden gewijzigd in de van toepassing zijnde gebiedsbestemming. Voor het toekennen van het agrarisch bouwperceel gelden dezelfde criteria als bij nieuwe agrarische bouwpercelen binnen deze agrarische bestemming. De wijziging kan ook worden toegepast wanneer een woning wordt afgebroken en de gronden een agrarische functie krijgen.

In het plan is binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen een reductieregeling opgenomen (zie ook paragraaf 7.9.3) voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de bestemming. Doel is de bestaande hoeveelheid bebouwing bij voormalige boerderijen terug te brengen. Tevens vormt kwaliteitsverbetering een doel van de reductieregeling.

Landgoed

De bestaande landgoederen zijn als zodanig inbestemd. Naast een 'woonhuis van allure' (met bijbehorende aan- en uitbouwen en (bij)gebouwen) zijn de gronden bedoeld voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke en natuurlijke waarden.

Recreatiewoningen

De recreatiewoningen buiten de recreatieterreinen gelegen, zijn afzonderlijk inbestemd en onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2 gebracht. Per bestemmingsvlak zal ten hoogste één recreatiewoning (met bijbehorende bijgebouwen) worden gebouwd. De oppervlakte van een recreatiewoning bedraagt ten hoogste 100 m^2.

Agrarisch dienstverlenende bedrijven

De bestemming Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend komt enkele malen voor. Het betreft hier loonbedrijven, al dan niet gecombineerd met agrarische activiteiten. De bedrijven hebben bebouwingsmogelijkheden ten behoeve van de bedrijfsfunctie. Bij het bedrijf is een bedrijfswoning toegestaan, inclusief bijbehorende aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen. Voor de maatvoering van de verschillende gebouwen is een bouwschema opgenomen.

Agrarisch aanverwante bedrijven

De bijzondere paardenhouderijen zijn bestemd als Bedrijf - Agrarisch aanverwant. Bij deze bedrijven is een bedrijfswoning toegestaan, inclusief aan- en uitbouwen en bijgebouwen.

Tuinbouw- en kwekerijbedrijven

Verspreid in het plangebied komen tuinbouw- en kwekerijbedrijven voor. In totaal gaat het om circa 20 bedrijven. De tuinbouw- en kwekerijbedrijven zijn in verband met de aanwezigheid van kassen bij deze bedrijven, onder een afzonderlijke regeling gebracht. De voor Agrarisch - Tuinbouw aangewezen gronden zijn bestemd voor bedrijfsgebouwen, waaronder kassen, ten behoeve van een tuinbouw- en kwekerijbedrijf, al dan niet in combinatie met detailhandel in ter plaatse gekweekte en geproduceerde planten, struiken, bomen en andere benodigdheden. Bij een tuinbouw- en kwekerijbedrijf is één bedrijfswoning toegestaan.

Tuincentrum

Enkele tuincentra zijn gelet op hun specifieke functie, apart bestemd met Detailhandel - Tuincentrum. Met name de detailhandelsactiviteiten nopen daartoe. Binnen het bouwperceel wordt voorzien in ontwikkelingsmogelijkheden voor het bedrijf. Bij een tuincentrum is één bedrijfswoning toegestaan.

Maatschappelijk

Hoewel merendeels gevestigd in de dorpskernen komen in dit bestemmingsplan Buitengebied enkele maatschappelijke voorzieningen voor (zoals zorgboerderijen, buurthuizen en een ontmoetings-, studie- en hulpcentrum). Deze voorzieningen zijn dienovereenkomstig aangeduid.

Bedrijf

De bestemming Bedrijf ligt op de niet-agrarische bedrijven in het buitengebied. In beginsel zijn de bedrijven bestemd overeenkomstig de aard van het aanwezige bedrijf. De bestemming biedt de bedrijven bescheiden uitbreidingsmogelijkheden. Binnen de bestemming zijn bedrijfssoorten toegestaan die zijn genoemd in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven (bijlage 1 van de regels). In deze bijlage is een opsomming van (lichte) bedrijven gegeven die algemeen passend en aanvaardbaar worden geacht voor vestiging in het buitengebied. Deze lijst is gebaseerd op de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering'.
Bedrijven in een hogere milieucategorie zijn specifiek aangeduid. Wanneer een dergelijk bedrijf vertrekt, mag alleen hetzelfde bedrijf zich opnieuw op het perceel vestigen, dan wel een bedrijf in milieucategorie 1 of 2. In bijlage 2 van de regels zijn de betreffende bedrijven opgesomd.

Bij ontheffing zijn ook bedrijven toegestaan die naar de aard en de invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven genoemde bedrijven en de uitsluitend op die plek toegestane bedrijven, mits het niet gaat om geluidzoneringplichtige bedrijven of detailhandelsbedrijven.

De aanwezige benzinestations in het buitengebied zijn voorzien van de aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen zonder lpg'. Per bedrijf is één bedrijfswoning toegestaan. De maatvoering van de verschillende gebouwen is vastgelegd in een bouwschema. Nieuwe detailhandelsvestigingen in het buitengebied zijn niet toegestaan.

Horeca

De in het buitengebied aanwezige hotels, restaurants en pensions vallen onder de bestemming Horeca. Gelijk aan de bedrijfsbestemming is binnen het aangegeven bestemmingsvlak enige ontwikkelingsruimte aanwezig. Niet passende functies zoals een discotheek zijn binnen de bestemming niet toegestaan. Per horecabedrijf mag één bedrijfswoning worden gebouwd. De maatvoering van bedrijfswoning en aan- en uitbouwen en bijgebouwen is opgenomen in een bouwschema.

Verblijfsrecreatie

Kampeerterreinen, uitsluitend bedoeld voor het plaatsen van tenten, toercaravans en trekkershutten, alsmede de gemengde kampeerterreinen (waar zowel tenten, chalets, toercaravans als stacaravans zijn toegestaan) vallen onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 1.

Daar waar sprake is van trekkershutten zijn deze specifiek geregeld. Binnen deze bestemming zijn gebouwen ten dienste van het kampeerterrein, zoals toiletgebouwen, onderhouds- en beheersgebouwtjes, gebouwtjes ten behoeve van dienstverlening, sportvoorzieningen, recreatieve voorzieningen, een kantine/restaurant en één bedrijfswoning, toegestaan.

In de regeling wordt onderscheid gemaakt tussen stacaravans en stachalets. Deze verschillen met name in oppervlakte. De afstand tussen stachalets dient groter te zijn dan tussen overige kampeermiddelen.
De oppervlakte van een stachalet zal maximaal 70 m² zijn en van het bijgebouw maximaal 6 m². Die van stacaravans bedraagt ten hoogste 40 m². De (sta)caravans en chalets mogen niet permanent worden bewoond. Zowel in de gebruiksregels als in de maatvoering (kleiner dan reguliere woningen) krijgt dit beleid gestalte.

Om de continuïteit van de toeristische sector te kunnen waarborgen, is omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen mogelijk (zie ook paragraaf 7.10.2). Hiertoe is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen: de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 1 kan worden gewijzigd in de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2 onder voorwaarde dat ten hoogste 20% van het aantal standplaatsen per kampeerterrein wordt omgezet in recreatiewoningen.

Kampeerterreinen uitsluitend bedoeld voor recreatiewoningen (bungalowterreinen), vallen onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2. Op terreinen welke bedrijfsmatig worden geëxploiteerd, zijn dienstverlenende gebouwen (bijvoorbeeld een kantine of een beheersgebouwtje) toegestaan. Deze terreinen zijn als zodanig weergegeven. De meeste terreinen zijn in particuliere handen. Hier zijn geen beheersgebouwen of kantines toegestaan.
De onderlinge afstand tussen de recreatiewoningen bedraagt ten minste 5 m. De oppervlakte van een recreatiewoning bedraagt ten hoogste 100 m².

Groepsaccommodaties en kampeerboerderijen zijn onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 3 gebracht. De groepsaccommodaties betreffen veelal verbouwde boerderijenpanden, ingericht voor groepen, families en dergelijke en inspelend op het recreatief aantrekkelijke karakter van het omringende gebied. Vaak betreft het ook kwalitatief goed ingerichte accommodaties. In dit bestemmingsplan wordt met het oog op de functie ingezet op een regeling die de aanwezige groepsaccommodaties en kampeerboerderijen regelt en binnen ruimtelijke randvoorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden toegekend.

Molen

De molen van Makkum, nabij Beilen, heeft conform de bestaande situatie de bestemming Maatschappelijk - Molen gekregen. De molen mag niet worden gebruikt voor bedrijfsdoeleinden of detailhandel. Rond de molen is een molenbeschermingszone (vrijwaringszone - molenbiotoop) gelegd.

Sport en recreatie

Deze bestemming heeft betrekking op de diverse sport- en recreatievoorzieningen die in het plangebied van dit bestemmingsplan aanwezig zijn. De maatvoering van gebouwen, bedrijfswoningen en bijgebouwen is opgenomen in een bouwschema. Ten behoeve van de bescherming van de aanwezige natuur- en landschapswaarden, is een aanlegvergunningstelsel van toepassing, onder andere betrekking hebbende op het aanplanten, kappen of rooien van bomen en overige beplanting.

Rioolwaterzuiveringsdoeleinden

De rioolwaterzuiveringsinstallatie ten noorden van Westerbork is conform de bestaande situatie inbestemd.

Zandwinning en -opslag

De bestaande zandwinningen zijn als zodanig bestemd. De regeling voor de winning is afgestemd op de bestaande (planologische) situatie. Binnen de bestemming zijn gebouwen voor onderhoud en beheer toegestaan. Er kan een ontheffing worden verleend voor de opslag van baggerspecie. Extensief recreatief gebruik is toegestaan (strandje).

Begraafplaats

De bestemming Maatschappelijk - Begraafplaats ligt op de (kleine) begraafplaatsen in het plangebied. De begraafplaats, de groenvoorzieningen en de gebouwen ten behoeve van stalling en onderhoud vallen hieronder.

Militaire doeleinden

De munitieopslagplaats in Nieuw-Balinge is onder de bestemming Maatschappelijk - Defensie gebracht. Op de munitieopslagplaats vindt in diverse gebouwen opslag en onderhoud van munitie plaats. Rondom de munitiemagazijnen op dit terrein gelden vanuit het rijksbeleid veiligheidszones. Zie voor de veiligheidszone die rondom deze bestemming ligt, paragraaf 8.4.

Nutsdoeleinden

Gemalen en nutsgebouwen (elektriciteitshuisjes) vallen onder de bestemming Bedrijf - Openbaar nut. Deze gebouwen zijn conform de bestaande situatie inbestemd. De gebouwen binnen deze bestemming mogen niet groter zijn dan 150 m². Ook de rioolwaterzuiveringsinstallatie en de waterwinning vallen binnen deze bestemming. De gronden zijn conform de bestaande situatie inbestemd. De gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen ten behoeve van deze functies mogen niet groter zijn dan 250 m².

Verkeer

Onder de bestemming Verkeer zijn de openbare wegen in het buitengebied gebracht. Het zijn wegen waar de doorgaande verkeersfunctie voorop staat. Bruggen, duikers en dammen vallen ook onder deze bestemming, evenals sloten, bermen, beplanting, groenvoorzieningen en bebossing. Vrijliggende fiets- en voetpaden in het plangebied (fiets- en voetpaden die niet parallel aan een weg lopen) vallen onder deze bestemming. In de gebiedsbestemmingen zijn fiets- en voetpaden overigens ook bestemd. Verharding hiervan is echter wel aanlegvergunningplichtig.

De gemeente beschikt niet over een geluidsniveaukaart. Dit houdt in dat alle wegen in principe geluidzoneplichtig zijn. De regeling in de regels zorgt ervoor dat het aantal rijstroken van wegen niet mag worden vergroot indien dit een verhoging van het aantal gehinderden tot gevolg heeft, dan wel de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder hierdoor wordt overschreden.

Water

De belangrijkste waterpartijen en waterlopen (kanalen, beken, sloten en vaarten), voorzover geen natuurgebied, zijn bestemd als Water. Oeverstroken, kaden en dijken vallen ook onder deze bestemming. Binnen de bestemming wordt recreatief medegebruik toegestaan.
Binnen deze bestemming, alsmede aansluitende gronden, is het niet toegestaan aanleggelegenheden te creëren. Vanuit landschappelijk oogpunt en gezien het recreatief gebruik van de wateren is dit niet wenselijk. Onder de bestemming Water valt ook de zone ten behoeve van beheer- en onderhoudspaden, zoals deze in de Keur van het waterschap zijn omschreven. De bestemming is mede gericht op het behoud van de natuurlijke en landschappelijke waarden en de recreatievaart. Ook de waterbouwkundige elementen in het buitengebied (bruggen, dammen en duikers) zijn onder deze bestemming gebracht.

De bestemming Water omvat uitsluitend de hoofdwatergangen. Kleinere waterlopen zoals sloten voor de afwatering vallen onder de gebiedsbestemming.

Prostitutiebedrijf

In dit bestemmingsplan is als onderdeel van de algemene wijzigingsbevoegdheden een wijzigingsbevoegdheid opgenomen naar de bestemming Bedrijf - Prostitutie. Aan de wijziging zijn voorwaarden verbonden. De regels behorende bij de bestemming Bedrijf - Prostitutie, alsmede de kaart met daarop het gebied waarop de wijzigingsbevoegdheid niet van toepassing is, zijn als bijlage 4 bij de regels opgenomen.

8.5
Dubbelbestemmingen

Leiding - Gasleiding

Deze bestemming ligt op een strook op en aan weerszijden van de hoofdgastransportleidingen en hoogspanningsleidingen. De regeling voorziet in de aanwezigheid van de leidingen en in de bescherming ervan. Binnen de aangegeven strook mogen geen gebouwen en bouwwerken worden gebouwd, anders dan ten behoeve van de leidingen. Voor werkzaamheden die schadelijk kunnen zijn voor de leidingen is een aanlegvergunningenstelsel opgenomen.
Bij (bovengrondse)hoogspanningsleidingen is rekening gehouden met de nieuwe richtlijnen van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer ten aanzien van gevaarsafstanden en magnetische velden. In principe moet de zakelijk recht-strook worden aangehouden van tweemaal 30 m. Daarnaast moet een afstand worden aangehouden in verband met gezondheidsrisico's vanwege magneetvelden. In beginsel gaat het hierbij om een indicatieve zone.

Voor de hoogspanningleidingen in het onderhavige plangebied bedraagt deze zone tweemaal 50 m[51]. Binnen deze zone dient een nadere berekening plaats te vinden naar de ligging van de 0,4 microtesla-contour[52]. Hierbij moet met name rekening worden gehouden bij nieuwe woonbebouwing. Binnen de aangegeven 'Leidingenzone hoogspanningsleidingen' wordt nieuwe woonbebouwing uitgesloten. Voor de aan te houden afstanden is uitgegaan van de indicatieve zone van tweemaal 50 m.

Vrijwaringszone - Molenbiotoop

Rond de molen van Makkum, nabij Beilen, ligt een molenbeschermingszone. De zone is opgenomen met de bedoeling een optimale windvang te garanderen. Dit betekent dat eisen worden gesteld aan de hoogte van omliggende bouwwerken en beplanting.

Archeologisch en/of cultuurhistorisch waardevol gebied

Het beleid zoals verwoord in paragraaf 7.6 is vertaald naar de regels overeenkomstig de structuur van de SVBP 2008.
Dit heeft ertoe geleid dat drie bestemmingen Waarde - Archeologie (1, 2 en 3) zijn opgenomen in dit bestemmingsplan. Deze bestemmingen zorgen middels aanlegvergunningstelsels voor een adequate bescherming van de gebieden. In het kader van elk aanlegvergunningstelsel moet een vergunning voor bepaalde werken (vaak met een bepaalde minimumomvang) worden aangevraagd. Indien vergunning noodzakelijk is, zal in veel gevallen een rapport moeten worden overlegd aan burgemeester en wethouders ten behoeve waarvan onderzoek zal

---

[51] Bron: rivm.nl/hoogspanningslijnen.

[52] Een maat voor de sterkte van het magnetische veld is de microtesla (μT).

moeten worden verricht. In het hoofdrapport is aangeven op welke wijze dit onderzoek zal moeten plaatsvinden.

In de bestemming Waarde - Archeologie 1 zijn alle bekende gebieden met archeologische waarden opgenomen. Dit zijn de zogenaamde AMK-gebieden. In deze bestemming zijn echter niet de archeologische monumenten opgenomen, omdat die al beschermd worden op grond van de Monumentenwet. Dit betreft de Orvelter Esch. Dit archeologische monument is wel in het bestemmingsplan middels een aanduiding opgenomen. Deze aanduiding is niet louter informatief (wat niet de bedoeling is volgend de moderne bestemmingsplanstandaarden, maar heeft ook een juridische functie (zie bestemmingen Waarde - Archeologie 2 en 3).

De bestemming Waarde - Archeologie 2 legt een lichtere bescherming op de gebieden waar mogelijk archeologische waarden in de grond kunnen zitten. Dit zijn de gebieden die in het beleid van de gemeente zijn aangeduid als hoge, middelhoge verwachting en de beekdalen. De lichtere bescherming zit met name in de regel dat projecten beneden de 500 m² niet onder het aanlegvergunningstelsel vallen.

De bestemming Waarde - Archeologie 3 zorgt voor de bescherming van de pingoruïnes en niet-gekarteerde gebieden. Beide gebieden zijn in deze bestemming opgenomen, omdat zij eenzelfde regeling volgens het hoofdrapport van het gemeentelijk beleid hebben.

Monumentale bomen

De standplaatsen van monumentale bomen hebben de dubbelbestemming Waarde - Boom gekregen. De standplaatsen zijn gebaseerd op de door de gemeente aangeleverde kaart, behorende bij de lijst van monumentale bomen en houtopstanden.

8.6
Algemene regels

Algemene bouwregels: aandachtszone wegen

Deze aanvullende gebiedsaanduiding heeft betrekking op de beheerzones en de bebouwingsvrije zones langs rijkswegen en provinciale wegen. De zones zijn met de aanvullende bestemming Aandachtszone wegen in de verbeelding en in de regels geregeld. Er is aangegeven welke breedte de zone heeft. De gronden binnen de zone zijn mede bestemd voor de bescherming van en het veilig en doelmatig functioneren van de weg. In beginsel mag binnen deze aandachtszones niet worden gebouwd, tenzij een ontheffing van de wegbeheerder is ge-

kregen. Voor rijkswegen is een beheerszone van 50 m aangehouden[53]. Voor provinciale wegen is een zone van 20 m aangehouden[54].

Milieuzone - Grondwaterbeschermingsgebied en waterwingebied

De grondwaterbeschermingsgebieden in het buitengebied rondom de waterwingebieden en de waterwingebieden zelf zijn via milieuzones opgenomen in de verbeelding. De gronden zijn juridisch alleen geduid vanwege extra bouwmogelijkheden ten behoeve van de drinkwaterwinning, drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en bescherming van de grondwaterkwaliteit. Aangezien de provinciale Omgevingsverordening Drenthe in een uitgebreide bescherming voorziet is de bescherming van het waterwingebied verder geborgd en is aanvulling van de bescherming in dit plan niet aan de orde.

Milieuzone - hydrologische beïnvloeding

De gebiedsaanduiding 'milieuzone - hydrologische beïnvloeding' komt voor rond de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en grenzend aan het plangebied[55]. Deze zone komt daarnaast voor rond een aantal natuurgebieden die geen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn, maar is hier smaller (250 m in plaats van 1.000 m). Waterhuishoudkundige ingrepen in dit gebied mogen geen negatief effect hebben op de natuurfunctie van het aangrenzende gebied. Anderzijds mogen inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de natuurwaarden ook geen nadelige invloed (vernatting) hebben op het aangrenzende landbouwgebied. Met betrekking tot deze gebieden geldt een extra aanlegvergunningenstelsel wat betreft het aanbrengen van drainage en het wijzigen van greppelsystemen. In de zones van hydrologische beïnvloeding 1 is verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan.

---

[53] Beleidsitem vrijwaringszones Rijkswaterstaat en Nationaal Verkeer- en Vervoersbeleid (NVVP).

[54] Provinciale Wegenverordening.

[55] Het betreft de volgende acht gebieden: Mantingerzand, Mantingerbos, Elperstroom, Fochteloërveen, Drentsche Aa-gebied, Drents-Friese Wolde, Dwingelderveld en Witterveld.

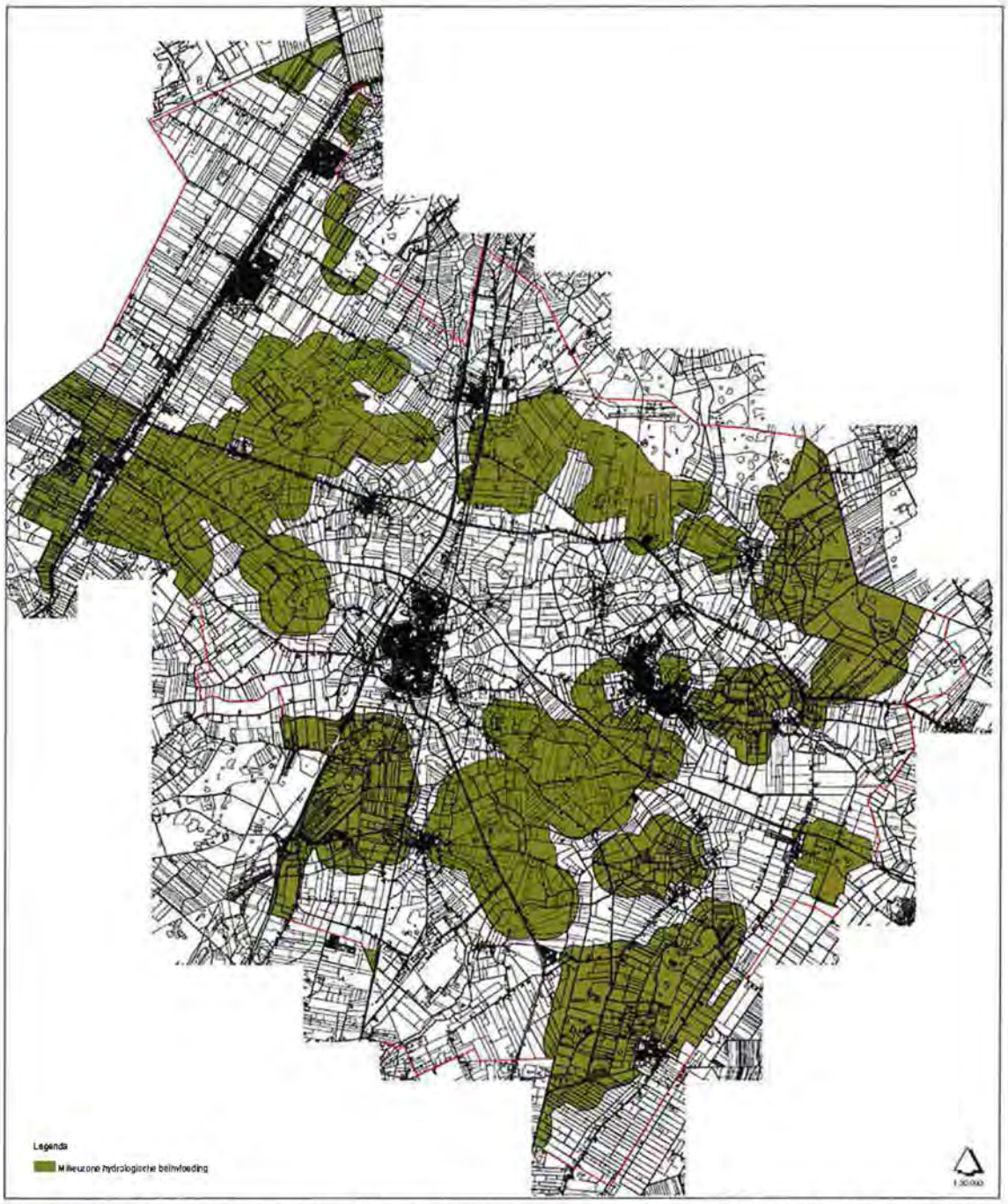

Figuur 17. Gebieden waarop de aanduiding 'milieuzone - hydrologische beïnvloeding' van toepassing is

Om in de bufferzones rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, zijn in deze zones aanvullende regelingen van toepassing.
Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding 1 geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zones zijn wél mogelijk.

In het Provinciaal Omgevingsplan (POP II) wordt aangegeven dat het waterschap uiteindelijk verantwoordelijk is voor een vergunningenstelsel. Zolang het waterschap nog geen regeling heeft opgenomen in de Keur, is een aanlegvergunningenstelsel met betrekking tot de zone van hydrologische beïnvloeding noodzakelijk in het bestemmingsplan Buitengebied. Om dubbele regelgeving te voorkomen, kan de aanlegvergunning voorzover deze betrekking heeft op de zone van hydrologische beïnvloeding uit het bestemmingsplan worden gehaald zodra het waterschap een vergunning heeft geregeld in de Keur. Dit dient in overleg met het waterschap te gebeuren.

Geluidszone - Spoorweglawaai

Deze aanduiding heeft de bedoeling te voorkomen dat geluidgevoelige gebouwen worden gerealiseerd binnen de geluidszone van een spoorweg, als daardoor een te hoge geluidsbelasting optreedt. De zonebreedtes zijn in de verbeelding weergegeven. Bij de regeling van de zone voor het spoorweglawaai is uitgegaan van de wettelijke zone van 500 m, conform de geluidszonekaart voor spoorwegen, september 2003[56].

Geluidszone - industrielawaai

De aanvullende aanduiding 'geluidszone - industrielawaai ligt op de geluidszones rondom het bedrijventerrein De Zuidmaten en bedrijventerrein Essent. Binnen deze zones wordt een te hoge geluidsbelasting van geluidsgevoelige bebouwing tegengegaan. In beginsel moet worden voorkomen dat binnen deze zones nieuwe geluidsgevoelige functies worden opgericht. Dergelijke bebouwing kan binnen deze zone alleen worden opgericht als er akoestisch geen ongunstiger situatie optreedt.

Vrijwaringszone - Straalpad

De aanduiding 'vrijwaringszone - straalpad' ligt op de aanwezige straalpaden. De bebouwing binnen het aangegeven straalpad mag niet hoger zijn dan de aangegeven hoogte in meters.

Veiligheidszone - Munitie

Vanwege de veiligheid rond de munitieopslagplaats/het munitieopslagdepot in Nieuw-Balinge gelden ruime zones rondom waarbinnen het bestemmingsplan zeer terughoudend dient te zijn in het leggen van bestemmingen die de veiligheid kunnen bedreigen. Zo is (nieuwe) woningbouw in elk geval ongewenst. Deze zones zijn aangeduid met een gebiedsaanduiding 'veiligheidszone - munitie'.

Op grond van het Structuurschema Militaire Terreinen, ook opgenomen in het Tweede Structuurschema Militaire Terreinen, gelden binnen deze zones beperkingen aan functies. Op grond van het rijksbeleid gelden beperkingen aan

---

[56] Zonekaart als bedoeld in artikel 106a van de Wet geluidhinder en artikel 3, lid 1 van het Besluit geluidhinder spoorwegen.

nieuwe functies en uitbreidingen van bestaande. In de regels is hiermee rekening gehouden.

Het rijksbeleid maakt onderscheid tussen drie veiligheidszones die rond de kritische functie(s) liggen:

- de A-zone (veiligheidszone - munitie 1): de kleinste zone, direct om het complex, met de meest vergaande beperkingen. Hierbinnen is niet toegestaan: nieuwe bebouwing en openbare wegen, spoorwegen, drukbevaren waterwegen en parkeer- en recreatieterreinen. Agrarisch grondgebruik is wel mogelijk, mits personen zich slechts incidenteel in de zone ophouden;
- de B-zone (veiligheidszone - munitie 2): deze ligt rond A-zone. Er is geen nieuwe bebouwing toegestaan waarin zich regelmatig personen bevinden, zoals woonhuizen, winkels, kantoren, fabrieken, cafés en dergelijke. Wegen met een beperkt verkeer zijn toelaatbaar, evenals beperkte dagrecreatie; sportvelden, zwembaden, kampeerterreinen, caravanparken, jachthavens en dergelijke zijn niet toegestaan;
- de C-zone (veiligheidszone - munitie 3): een ruimer gebied rond de B-zone, kent een lichtere bescherming. Het Rijk geeft aan dat de beperkingen betreffen: gebouwen met een vlies- of gordijngevelconstructie en voorts gebouwen met een zeer groot glasoppervlak, waarin zich als regel een groot aantal personen bevinden.

Vrijwaringszone radiotelescoop

Een gedeelte van het plangebied ligt onder invloed van de zone van de radiotelescoop gelegen in de boswachterij Hooghalen. Met name hoge bebouwing en gemotoriseerd verkeer kunnen daarop van invloed zijn. Via de aanvullende regeling wordt daar rekening mee gehouden.

Veiligheidszone

Rond het bedrijf WPA, De Noesten 18 te Westerbork (opslag van bestrijdingsmiddelen)is een veiligheidszone aangegeven. Deze zone heeft in de regeling als oogmerk het weren van gevoelige functies.

Uitvoerbaarheid en handhaving

Wettelijk bestaat de verplichting om inzicht te geven in de uitvoerbaarheid van een bestemmingsplan. Wat dat betreft wordt een onderscheid gemaakt in de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid.

9.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Op 2 maart 2006 heeft de gemeenteraad de Inspraakverordening Midden-Drenthe 2006 vastgesteld. In deze Inspraakverordening is vastgelegd dat elk bestuursorgaan ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden besluit of dat er inspraak wordt verleend bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid. Tevens is in de Inspraakverordening geregeld dat de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing is, tenzij anders door het bevoegd bestuursorgaan is besloten. Gezien de omvang van het bestemmingsplan Buitengebied en de daarmee gediende belangen heeft het college van burgemeester en wethouders besloten om het plan conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht ter inzage te leggen. Dit betekent dat het voorontwerpbestemmingsplan voor een periode van zes weken ter inzage ligt. Gedurende deze periode bestaat de mogelijkheid om het plan in te zien en eventueel een inspraakreactie te richten aan het college van burgemeester en wethouders.

Het college heeft het voorontwerpbestemmingsplan op basis van de ingediende inspraak- en vooroverlegreacties al dan niet aangepast tot een ontwerpbestemmingsplan. Daarnaast zijn ambtshalve wijzigingen doorgevoerd en is het plan aangepast op recente regelgeving en beleid.
Het ontwerpbestemmingsplan ligt voor een periode van zes weken ter inzage. In deze periode kan een zienswijze worden gericht aan de gemeenteraad, die uiteindelijk beslist over de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied. Afhankelijk van de vraag of er zienswijzen zijn ingediend door sommige instanties wordt het plan twee, zes of zeven weken na de vaststelling (digitaal) gepubliceerd. Het vastgestelde plan ligt zes weken ter inzage waarin beroep kan worden aangetekend bij de Raad van State.

9.2
Economische uitvoerbaarheid

Het weergeven van de economische uitvoerbaarheid door middel van een cijfermatige opzet, is in het kader van een bestemmingsplan Buitengebied niet de bedoeling. Het bestemmingsplan Buitengebied is geen uitvoeringsinstrument, maar een beoordelingskader voor de inrichting en het beheer van het landelijk gebied.

Met betrekking tot de economische uitvoerbaarheid wordt om die reden opgemerkt dat het hier een bestaande situatie betreft die in een nieuwe planologische regeling is vervat. Van gemeentewege zijn geen nieuwe ontwikkelingen in het plan opgenomen die in een financieel kader moeten worden geplaatst.

De kosten voor het opstellen van het onderhavige plan komen voor rekening van de gemeente.

GRONDEXPLOITATIE

In het plan wordt wel een aantal ontwikkelingsmogelijkheden geboden voor met name de agrariërs die in sommige gevallen als bouwplan in de zin van paragraaf 6.4 van de Wet ruimtelijke ordening kunnen worden gezien. Deze ontwikkelingen zijn alleen mogelijk door middel van het verlenen van ontheffing of het toepassen van een wijzigingsbevoegdheid. Zoals hiervoor aangegeven, betreft het in alle gevallen een particulier initiatief waaraan geen kosten voor de gemeente zijn verbonden (afgezien van het ambtelijk apparaat waarvan de kosten door middel van leges worden gedekt). Het is onduidelijk of en hoe vaak van deze ontheffingsmogelijkheden en wijzigingsbevoegdheden gebruik zal worden gemaakt. Het kostenverhaal in de zin van artikel 6.12 Wro is zelden aan de orde, omdat de ontwikkelingen op eigen perceel zullen plaatsvinden en (boven- en ondergrondse) infrastructuur toereikend is voor de ontwikkelingen.

PLANSCHADEOVEREENKOMST

De enige kosten die verder uit dit plan kunnen voortvloeien, zijn planschadekosten. Deze zijn op voorhand niet uit te sluiten. De gemeente zal daarom bij elke aanvraag bezien of er planschade mogelijk is. Indien dit het geval kan zijn, zal met de belanghebbende aanvrager een overeenkomst worden gesloten zoals bedoeld in artikel 6.4a van de Wro. Daarmee kan worden voorkomen dat de gemeenschap voor de planschadekosten moet opdraaien die worden gemaakt in het belang van de aanvrager.

GEEN EXPLOITATIEPLAN

Op grond van het hiervoor staande is een exploitatieplan voor dit bestemmingsplan niet nodig geacht. Mochten zich in de toekomst toch ontwikkelingen voordoen waarbij de gemeente kosten moet maken, dan zullen die uitsluitend onder de wijzigingsbevoegdheden vallen. Er zal dan eerst worden bezien of er een kostenverhaalovereenkomst kan worden gesloten. In het uiterste geval kan worden overwogen om bij wijzigingsbevoegdheden een exploitatieplan vast te

stellen. Dat is geen uitgangspunt en gezien de ontwikkelingsmogelijkheden niet de verwachting.

9.3
Handhaafbaarheid

Algemeen
Over het aspect handhaving kan het volgende worden opgemerkt. Dit plan heeft als doel een sturend instrument te zijn voor de ruimtelijke en functionele inrichting van het buitengebied. In het bestemmingsplan is aangegeven voor welke doeleinden de gronden mogen worden gebruikt, wat daarop mag worden gebouwd en in welke omvang en vorm dat mag gebeuren. Bovendien bevat het plan, ter bescherming van op een aantal plaatsen geconstateerde waarden, voor een aantal werken en werkzaamheden, een aanlegvergunningenstelsel. In verband met de naleving ervan zijn in het plan regels opgenomen (aanlegvergunningen, gebruiksverboden en dergelijke), maar is ook indirect een instrumentarium van op wetten en verordeningen gestoelde vergunningen van belang, zoals de bouwvergunning, de milieuvergunning, de kampeervergunning, de horecavergunning en de kapvergunning.

Een belangrijk onderdeel van de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan Buitengebied is de mogelijkheid van de daadwerkelijke handhaving van de regels. Daarom is gestreefd naar een duidelijke formulering van de regels en wordt een toetsingskader aangereikt, waarin de criteria zijn opgenomen die worden gehanteerd bij de beoordeling van vergunning-, ontheffings- en wijzigingsaanvragen.

Veldschuren
Met betrekking tot het aspect 'handhaafbaarheid' dient te worden ingegaan op de verspreid in het buitengebied voorkomende veldschuren. Het gaat hier om schuren of stallen die buiten het bouwperceel zijn opgericht en die veelal dienst doen als schuilgelegenheid voor vee of worden gebruikt voor de opslag van materieel en/of landbouwproducten. Voor de veldschuren die dienst doen als schuilgelegenheid voor vee is een ontheffingsregeling van toepassing. De opslag van materieel en/of landbouwproducten hoort echter thuis op het bouwperceel. Essentieel beleidsuitgangspunt in deze is dat uit oogpunt van landschappelijke kwaliteit voor deze veldschuren dan ook voor een 'uitsterfconstructie' wordt gekozen. De veldschuren zijn niet inbestemd. De schuren vallen hierdoor onder het overgangsrecht. Voor het geheel vernieuwen of vergroten van deze veldschuren zal geen bouwvergunning worden verleend. Klein onderhoud (bijvoorbeeld reparatie dak in geval van instortingsgevaar) blijft wel mogelijk.

Mestsilo's
Met betrekking tot het aspect 'handhaafbaarheid' dient tevens te worden ingegaan op de verspreid in het buitengebied voorkomende mestsilo's, gesitueerd

buiten het bouwperceel. Essentieel beleidsuitgangspunt in deze is dat uit oogpunt van landschappelijke kwaliteit voor deze mestsilo's voor een 'uitsterfconstructie' wordt gekozen. De mestsilo's zijn niet inbestemd buiten de aaneengesloten vierhoek, slechts bij ontheffing is dit toegestaan. Voorzover deze mestsilo's niet zijn gelegen binnen de aangesloten vierhoek, vallen deze silo's onder het overgangsrecht.

Bijlagen

Bijlage 1
Afsprakennotitie en informatiedocument Watertoets

Reest en Wieden
waterschap

AFSPRAKENNOTITIE WATERTOETS

WATERTOETS	: **Bestemmingsplan Buitengebied (MDR-15)**
PLAATSNAAM	: buitengebied
GEMEENTE	: Midden-Drenthe
OPSTELLER	: Marthijn Manenschijn
OPGESTELD D.D.	: 29 april 2005

De afsprakennotitie is opgebouwd uit drie delen. Het eerste deel gaat over de invulling van water in het bestemmingsplan. Het tweede deel gaat over de aspecten waar het waterschap het bestemmingsplan (inclusief waterparagraaf) op toetst. Het derde deel gaat over het proces.

De watertoets is met ingang van 1 november 2003 wettelijk verankerd in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Per die datum is de gemeente verplicht een beschrijving in het plan op te nemen van de wijze waarop rekening wordt gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishoudkundige situatie[1]. Deze beschrijving komt in het plan terug als de waterparagraaf. Naast de waterparagraaf is het belangrijk dat de gemeente met behulp van de instrumenten in het bestemmingsplan de bestemming water vertalen naar de ruimte. Hierbij valt te denken aan gebruiks-, bebouwings-, of aanlegvoorschriften.

Het informatiedocument vormt de basis voor de inbreng van water in het plan. Met de informatie watertoets en de afsprakennotitie kan de gemeente op de juiste wijze invulling geven aan de waterparagraaf en aan de ruimtelijke vertaling van water.

A. Wateraspecten in het bestemmingsplan buitengebied

Beschrijving van het bestaande waterhuishoudkundige systeem
In de toelichting moet de huidige situatie van het watersysteem worden beschreven. Relevante aspecten van dit systeem moeten ook op de plankaart worden aangegeven, bijvoorbeeld kwetsbare watersystemen of natuurgebieden. Een beschrijving van het watersysteem bestaat uit de volgende aspecten:

- *Bodem:* bodemopbouw van het gebied (aanwezigheid van slecht doorlatende lagen), komvormige gebieden, beekdalen
- *Grondwater:* stromingsrichting en hoogte ten opzichte van het maaiveld, geohydrologie (aanwezigheid van kwel, intermediair of infiltratie), grondwaterbeschermingsgebieden
- *Water:* waterlopen (stromingsrichting), oppervlaktewater, waterkwaliteit, waterkering, belangrijke kunstwerken
- *Natuurwaarde:* aanwezigheid van waternatuur, natte landnatuur, hydrologische beïnvloedingsgebieden, kwetsbare watersystemen, ecologische verbindingszones
- *Cultuurhistorische en landschappelijk waarde*: van waterlopen, oppervlaktewater, watergerelateerde kunstwerken, gronden
- *Recreatieve gebruikswaarde*: beschrijving wateren of waterlopen die een recreatieve functie hebben

[1] De volgende plannen zijn wettelijke verplicht te toetsen op water: streekplannen, streekplanuitwerkingen, regionale en gemeentelijke structuurplannen, bestemmingsplannen en vrijstellingen op grond van artikel 19, lid 1 WRO.

Waterschap Reest en Wieden, Blankenstein 540, Postbus 120, 7940 AC Meppel, tel. 0522-276767, fax 0522-276799.
e-mail: Waterschap@Reest-Wieden.nl, BTW-nummer NL 808373894 B 01

Beschrijving van beïnvloeding op waterhuishoudkundige systeem (en oplossingen voor knelpunten)
(tussen haakjes mogelijke oplossingen voor knelpunten)

- *Waterketen:* aanwezigheid van (druk)riolering (RWA/DWA), overstorten, zuiveringstechnische werken (aanpak overstorten, zoneringen rond zuiveringen, ...)
- *Functies:* ontwikkelingen op gebied van wonen, werken, recreëren en landbouw. Schets van onderlinge positionering van de functies (waterkansenkaart, strikte vastlegging gebieden waar geen kapitaalintensieve functies mogen komen)
- *Water Op Maat (WOM):* nieuwe ontwikkelingen in relatie met water (bestemmingsplan moet geen ernstige belemmeringen geven voor deze projecten)
- *Ruimte voor water:* bergingsgebieden (bestemming op kaart, functiecombinaties)
  Zone van de hydrologische beïnvloeding: afstemming tussen natuur en landbouw (zonering op kaart, werken met aanlegvergunning art.14WRO). In het waterschap Hunze en Aa's is een vergunningplicht voor drainage in de keur opgenomen. In 2005 worden de gebieden begrensd waarbinnen de vergunningplicht van toepassing is. Waterschap Reest & Wieden heeft al wel de aandachtsgebieden aangewezen, maar nog geen regeling in de keur. In bestemmingsplan buitengebied moet daarom voor dit thema afspraken worden opgenomen die waterschap(pen) en gemeente maken over beleid en handhaving.

Beschrijving beleid
In het bestemmingsplan geeft de gemeente aan wat het beleid is van de betrokken overheden op het gebied van water.

- *Rijk:* 4e nota waterhuishouding (4NW), Waterbeheer 21e eeuw (WB21), Kaderrichtlijn water (KRW)
- *provincie:* Provinciaal Omgevingsplan II (POP II)
- *gemeente*: waterplan (WP) [aanrader: waterplan Midden-Drenthe afronden gedurende planperiode]
- *waterschap*: waterbeheerplan 2002-2006 (WBP), waterbeheerplan 2003-2007 Hunze en Aa's

Beschrijving proces
Als onderdeel van de waterparagraaf wordt aangegeven hoe en op welke momenten het waterschap is betrokken bij de totstandkoming van het bestemmingsplan.

Wijze waarop water in het bestemmingsplan wordt opgenomen
De gemeente geeft aan hoe zij water in het bestemmingsplan hebben opgenomen. Niet alleen in de waterparagraaf, maar ook op de plankaart en aan de hand van de voorschriften. Ook geven zij aan hoe bepaalde beïnvloedingen op het waterhuishoudkundige systeem in het bestemmingsplan zijn verwerkt en welke instrumenten daarvoor zijn gebruikt.

B. Toetsing van de wateraspecten

Naast manier waarop water in het bestemmingsplan is ingevoerd toets het waterschap het bestemmingsplan aan de hand van de thema's uit onderstaande tabel. In deze tabel wordt aangegeven wat het waterschap voor ogen heeft met de invulling van water in het bestemmingsplan. Tussen haakjes wordt verwezen naar de kaarten uit het informatiedocument.

Thema	Waterdoelstelling	Toetsing
Veiligheid (WBP 2.2)	Waarborgen veiligheidsniveau	Geen kapitaalintensieve functies in risicogebieden. Niet bouwen in beekdalen. Aangepaste bouwwijze verplicht indien wel in dergelijke gebieden wordt gebouwd (kaarten 4 en 14).
Wateroverlast (WBP 4.2)	Reduceren van wateroverlast. Vergroten veerkracht van watersysteem	Overstromingsvlaktes vrijwaren voor verharding om afwenteling te voorkomen. Zorgvuldig omgaan met kapitaalintensieve ontwikkelingen in komvormige laagtes. Hemelwater moet worden geborgen op de plaatsen waar het valt; berging in de haarvaten van het watersysteem (sloten en kleine watergangen). Op basis van de stroomgebiedvisie (WB21) wijst het waterschap wijst geen inundatiegebieden aan. Bestaande berging moet worden gehandhaafd (kaarten 4, 5 en 14).
Riolering (WBP 4.3 + 4.4)	Vasthouden-bergen-afvoeren Reductie hydraulische belasting rwzi	Afkoppelen van hemelwater dat op verhard oppervlak valt.
Watervoorziening (WBP 2.1)	Het voorzien van de bestaande functie van water van de juiste kwaliteit en de juiste hoeveelheid op het juiste moment. Het tegengaan van nadelige effecten van veranderingen in ruimtegebruik op de behoefte aan water	Functiekeuzes in het gebied afstemmen op kwaliteit en kwantiteit water. Nieuwe ruimtelijke functies zoveel mogelijk zelfvoorzienend laten zijn in waterbehoefte. Bestemmingsplan moet geen belemmering vormen voor de WOM-projecten (kaarten 2 en 15).
Volksgezondheid (WBP 3.5.2)	Minimaliseren van risico water-gerelateerde ziekten en plagen. Reduceren verdrinkingsrisico's	Veilig ontwerp en inrichting van watergangen en oppervlaktewater. Voorkom stilstaand water in gebieden met woonfuncties; zorg voor doorspoeling.
Bodemdaling	Het tegengaan van verdere bodemdaling en reductie functiegeschiktheid	In zettingsgevoelige gebieden mag de grondwaterstand niet te laag zijn. Peilbeheer afstemmen op voorkomen bodemdaling en niet op inrichting nieuwe functies. Eventueel aangepaste bouwwijze in zettingsgevoelige gebieden (kaart 8).
Grondwater-overlast (WBP 5.2.1)	Het tegengaan van grondwateroverlast	Voorkom functies die gevoelig zijn voor grondwateroverlast in gebieden die van nature een hoge grondwaterstand hebben, zoals waterrijke gebieden, veengebieden of kwelgevoelige gebieden (kaarten 6, 7, 8 en 9).
Oppervlakte-waterkwaliteit (WBP 3.5 en 4.3)	Behoud/realisatie van goede waterkwaliteit voor mens en natuur	Potentiële verontreinigingsbronnen benedenstrooms plaatsen. Bescherm de kwetsbare wateren. Bij nieuwbouw rekening houden met duurzame materialen indien hemelwater wordt afgekoppeld (kaarten 11).
Grondwater-kwaliteit (WBP 3.5)	Behoud/realisatie van goede waterkwaliteit voor mens en natuur	Geen intensieve functies nabij natuurgebieden, grondwaterbeschermingsgebieden (kaarten 10 en 12).
Verdroging (2.4)	Bescherming karakteristieke grondwaterafhankelijke ecologische waarden	Toepassen van zone hydrologische bufferzone tussen landbouw en natuur (kaart 13).
Natte natuur (WBP 4.2.8)	Ontwikkeling/bescherming van een rijke, gevarieerde en natuurlijk karakteristieke aquatische natuur	Toepassen van zone hydrologische bufferzone tussen landbouw en natuur (kaart 13).

C. Proces

Door middel van de "Nota van uitgangspunten" zijn de waterbeheerders geïnformeerd over het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe. De vier waterschappen hebben afgesproken dat de informatie en de afsprakennotitie worden aangeleverd door het waterschap Reest & Wieden. Het waterschap neemt ook contact op met de provincie (waterbeheerder van het diepe grondwater) om ook hun reactie in het wateradvies te verwerken.

Begin mei heeft de gemeente de afsprakennotitie ontvangen van de waterbeheerders. Na ontvangst van de gegevens zal de gemeente minimaal één keer overleg voeren met de waterbeheerders gedurende de fase van het opstellen van het voorontwerp bestemmingsplan. Vervolgens willen de waterbeheerders voor het voorontwerp bestemmingsplan een concept van de inbreng van water zien. Na ontvangst van dit concept zullen de waterbeheerders binnen 6 weken reageren.

Het doel van de waterbeheerders is dat de waterparagraaf inclusief wateradvies een volwaardige plaats heeft in het voorontwerp bestemmingsplan dat ter inzage wordt gelegd.

De afsprakennotitie is teruggekoppeld met de overige waterbeheerders die binnen de gemeente Midden-Drenthe actief zijn. Te weten: waterschap Hunze en Aa's, waterschap Velt en Vecht, waterschap Noordzijlvest en de provincie Drenthe. Het document is ook naar deze waterbeheerders opgestuurd.

Waterschap Reest en Wieden, Blankenstein 540, Postbus 120, 7940 AC Meppel, tel. 0522-276767, fax 0522-276799.
e-mail: Waterschap@Reest-Wieden.nl, BTW-nummer NL 808373894 B 01

Bijlage 2
Plangebied Routelandschap

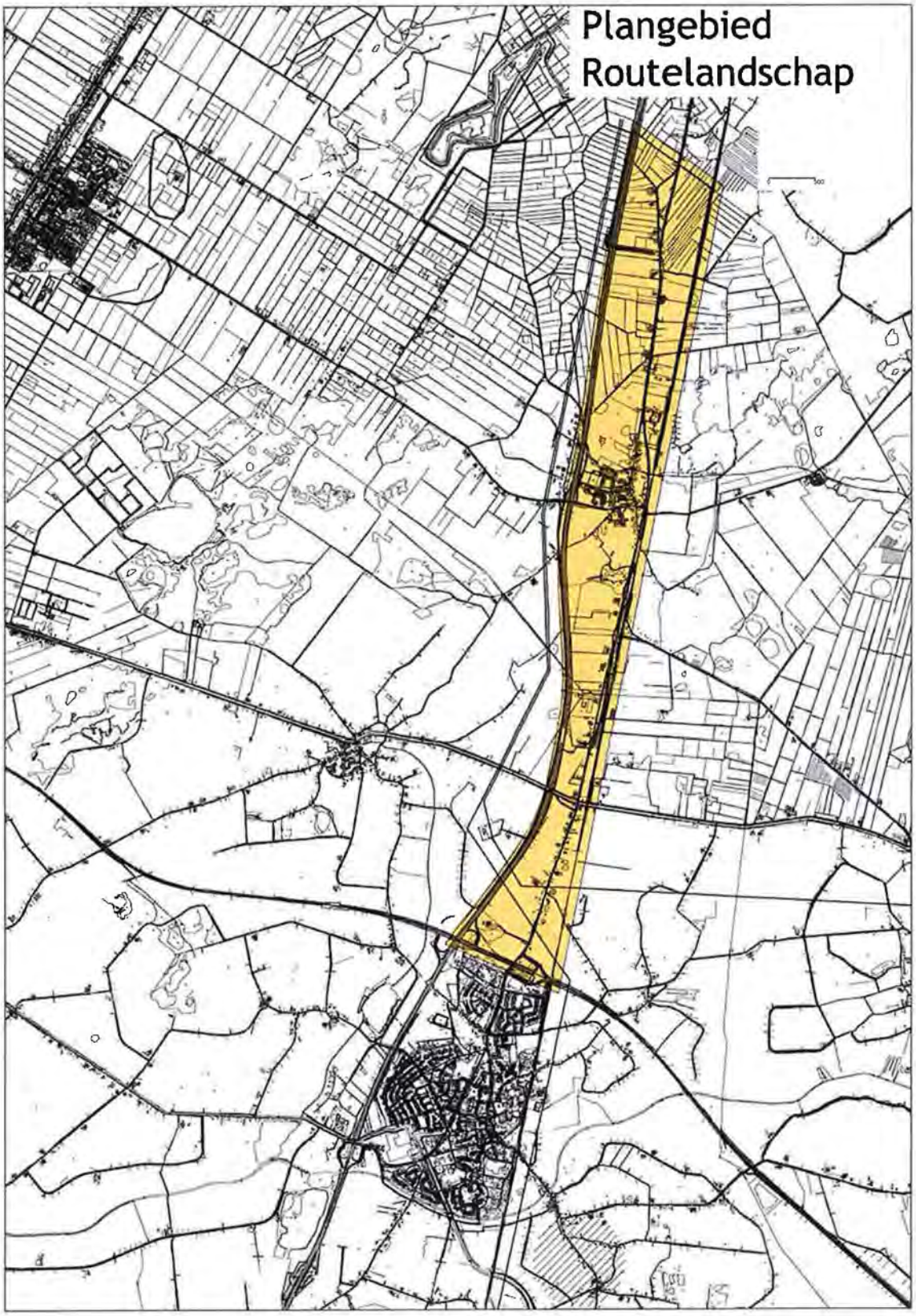
Plangebied
Routelandschap

Bijlage 3
Fragment Landschapsbeleidsplan

3 VISIE

Uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid is de analyse van landschap en natuur uit hoofdstuk 2 en de landschapselementeninventarisatie die in bijlage III is weergegeven. De visie reageert op de ontwikkelingen die zich in het gebied voordoen. Met deze visie formuleert de gemeente Midden-Drenthe eigen beleid voor landschap en natuur, in aanvulling op bestaand beleid van rijk en provincie. Concreet gaat het om de versterking van de structuur en om het behouden en verhogen van de kwaliteit van landschap en natuur in verschillende deelgebieden.
In dit visiehoofdstuk zijn eerst de uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid in hoofdlijnen opgesteld. Vervolgens wordt ingezoomd op verschillende gebiedsdelen, omdat per deelgebied andere accenten liggen, afgestemd op de specifieke kenmerken en kansen.

3.1 Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid voor landschap en natuur

De uitbreiding van de kernen, de vervlakking van de landschappelijke verschillen, het (te) eenzijdig op ontwatering gerichte waterbeheer van de laatste 20 jaar en het verdwijnen van waardevolle flora en fauna zijn belangrijke ontwikkelingen in het buitengebied van Midden-Drenthe. Het Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe reageert op deze ontwikkelingen. Het bestaande beleid van waterschap, provincie en rijk voor de kwaliteit van landschap en natuur is hierbij uitgangspunt. Het Landschapsbeleidsplan geeft de gemeente een eigen instrument om de inhoudelijke koers te bepalen en om zelf actief te zijn in de concrete zorg voor het landschap; samen met anderen.

De gemeente heeft in dit Landschapsbeleidsplan als uitgangspunt gekozen voor het streven naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied van Midden-Drenthe. Dit alles afgestemd op de bestaande functies in het buitengebied.
Uitgangspunten voor het beleid voor landschap en natuur in Midden-Drenthe zijn daarom:

- zorg voor een aantrekkelijk en toegankelijk landschap met een eigen gezicht,
- aansluiting van de functies van het gebied bij de kwaliteiten van het landschap en afgestemd op andere functies in het landschap.

Landschap

De provinciale Nota Landschap bevat de meest uitgesproken analyse en aanbevelingen voor de ontwikkeling van visueel ruimtelijke en cultuurhistorische waarden. Het Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe vertaalt de aanwijzingen hieruit in een concrete lokale visie op het toekomstige landschap.

Basis voor de landschapsvisie is de tweedeling in het hoge landschap op het plateau en het lage landschap van de rand. Deze tweedeling is bepalend voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten in Midden-Drenthe en is richtinggevend voor de visie op de toekomst.
Het landschap op het plateau heeft zich geleidelijk ontwikkeld, is kleinschalig en gevarieerd en de

structuur ervan wordt bepaald door de beekdalen. De twee veenkoloniale ontginningen aan de rand zijn rationeel ontgonnen. Het landschap wordt er bepaald door lange, rechte lijnen en de ruimten zijn er grootschalig en zeer open. Bij behoud dan wel vernieuwing neemt de gemeente Midden-Drenthe de kenmerken van de afzonderlijke landschappen als uitgangspunt.
Bij uitbreiding van dorpen worden de dorpsranden steeds afgestemd op het omringende landschap en netjes ingepast. Dit betekent dat abrupte overgangen van dorp naar landschap niet voorkomen.

Natuur

In het bestaande beleid zijn veel aanknopingspunten gegeven voor behoud en versterking van de natuurwaarden in de gemeente Midden-Drenthe. Het Landschapsbeleidsplan doet op beleidsniveau geen nieuwe aanbevelingen voor natuur(ontwikkeling). Er zijn geen verdere uitwerkingen gegeven voor versterking van de natuur. Het volgt het bestaande beleid voor natuur en richt zich op de afstemming van het natuurbeleid op de landschapsstructuur. Natuurgerichte maatregelen worden in de landschapsvisie ingepast en afgestemd op het geformuleerde streefbeeld.

In het POP Drenthe, beheersplannen en landinrichtingsplannen is de ecologische hoofdstructuur (EHS) als drager van ecologische waarden uitgewerkt. Er zijn tevens mogelijkheden aangegeven om het beleid te realiseren. Dat leidt plaatselijk tot nieuwe natuurgebieden en dwars door het landschap heen tot ecologische verbindingen. In de gemeente Midden-Drenthe zijn DLG en de provincie Drenthe samen met betrokkenen gestart met de voorbeelduitwerking van de ecologische verbindingszone
Ter Horsterzand-Orvelterzand. Inrichting en beheer van ecologische verbindingszones dient in overleg met agrariërs en andere betrokkenen te worden bekeken. De aanbevelingen die in dit Landschapsbeleidsplan voor het landschap gedaan worden, liften mee bij de realisering van de ecologische verbindingszone.

Beheer van landschapselementen moet zijn afgestemd op het landschapstype waarin ze liggen. In sommige gevallen is het beheer in te passen in de agrarische bedrijfsvoering. Waar mogelijk moet dit worden gestimuleerd.

Het contrast tussen het plateau en de rand

De bijgevoegde visiekaart geeft aan hoe de gemeente Midden-Drenthe haar landschapsbeleid wil voeren.
Basis daarvoor is het contrast tussen het plateau en de rand. Versterking van het contrast tussen het plateau en de rand is mogelijk door:

- markeren van de randen tussen de twee landschappelijke eenheden,
- behoud van de kleinschaligheid en de variatie op het plateau,
- grootschalige ruimten en lineaire landschappelijke beplantingen in de veenkoloniale landschappen,
- duidelijk contrast tussen het plateau en de doorsnijdende kanalen.

3.2 Landschap en natuur in deelgebieden

Op het plateau en langs de rand zijn verschillende deelgebieden te onderscheiden. Per deelgebied leidt de uitwerking van de hoofdlijnen van de visie tot verschillende maatregelen. De karakteristieke eigenschappen zijn steeds richtinggevend bij het behouden of vernieuwen en ontwikkelen van het landschap in de toekomst.

- op het plateau: de beekdalen, de oude ontginning van de essen en de dorpen, de jongere ontginningen en het 'route-landschap',
- de rand: veenkoloniale landschappen en de kanalen dwars door het plateau,
- bijzondere elementen: VAM-terrein bij Wijster.

Het plateau

Op het plateau geven de beekdalen structuur aan het landschap. Daarom wordt de samenhang van de beken en beekdalen herkenbaarder gemaakt en daarmee het onderscheid tussen dal en omgeving.

De beekdalen
In de beleidsstukken op provinciaal niveau vormen de beekdalen een belangrijk speerpunt. De meeste beken en beekdalen in de gemeente Midden-Drenthe onderscheiden zich in het beleid door natuurbeelden: natuur voert de boventoon. Alleen de Beilerstroom en de aanvoerende beken van dit stroomgebied behouden in het bestaande beleid de agrarische functie.

Het Landschapsbeleidsplan benadert de beekdalen niet vanuit de invalshoek van natuur, maar vanuit het landschapsbeeld. De gemeente streeft naar openheid in de beekdalen. Waar nodig wordt de openheid hersteld. De overgangen krijgen de nadruk, onder andere door beplantingen (singels, houtwallen, wegbeplantingen) aan de randen. Op plaatsen waar beekdalen direct grenzen aan escomplexen bepalen elzenrijen haaks op de richting van het dal en de beek het beeld in het beekdal. Waar deze dwarsbeplantingen al aanwezig zijn, worden ze in stand gehouden. Op andere plaatsen worden ze aangevuld. Voorbeelden zijn de Eursingerstroom bij Westerbork, de Beilerstroom bij Zwiggelte en de Elperstroom bij Elp.
Het niveauverschil in het beekdal krijgt zoveel mogelijk een accent: de wegen langs de randen liggen zichtbaar hoger dan het dal en krijgen een stevige beplanting.
In het beekdal van de Beilerstroom neemt de relatie tussen het beekdal en de kern Beilen een bijzondere plaats in. Deze wordt zoveel mogelijk hersteld.

De oude ontginning van de essen en de dorpen
De essen blijven open. Alleen de oude wegen langs de es krijgen een beplanting met Zomereik. Kruisen de wegen een beekdal, dan wordt de beplanting onderbroken. Beplanting langs wegen over de es en perceelgrensbeplanting op de es past niet in het open karakter. In het verleden is op veel plaatsen aan de randen van de essen op overhoeken of als veekering beplanting aangebracht. Deze beplanting wordt behouden.
Erfbeplantingen in de omgeving van de dorpen en perceelgrensbeplantingen rond de essen krijgen extra aandacht, net als berm- en (akker)randenbeheer op de essen.

De jongere ontginningen
In de jongere ontginningen is onderscheid gemaakt in agrarische gronden, grootschalige boscomplexen en restanten heide en bos (de vroegere woeste gronden).

De agrarische gebieden in de jongere ontginningen blijven open en worden begrensd door gesloten bosranden: het relatief grootschalige karakter blijft behouden. Aanleg van erfbeplanting in de grote open ruimtes wordt gestimuleerd. Belangrijke wegen vormen doorgaande elementen en geven structuur aan de open ruimtes. Zij krijgen een wegbeplanting met Eik.
Karakteristiek zijn de ruige bermbeplantingen met Berk langs zandpaden. Deze worden zoveel mogelijk in stand gehouden.

Het 'route-landschap'
Tussen Assen en Beilen ligt ingesnoerd een restant van een stukje landschap dat wordt bepaald door (dorps)uitbreidingen, hoogspanningsleiding, snelweg en spoorlijn. Dit zogenaamde 'route-landschap' is te beschouwen als een aparte landschappelijke eenheid.
Het Landschapsbeleidsplan geeft een open invulling aan dit stukje landschap waarbij de ordening bepaald wordt door het onderliggende landschap van essen en jongere ontginningen. De landschappelijke kwaliteiten zijn de basis voor een ruimtelijke indeling en worden zoveel mogelijk benut. In het 'route-landschap' wordt gestreefd naar heroverweging van de bestaande functies met afstemming op de landschappelijke eenheden. Voorbeelden van functies die in het 'route-landschap' een plaats krijgen, zijn landbouw, landgoederen, bos, wonen, 'groene' bedrijventerreinen, recreatie. Belangrijk bij de invulling van het 'route-landschap' is de schakeling naar de omgeving. Deze blijft in stand en wordt zorgvuldig vormgegeven.

De rand

Aan de 'uiteinden' van de gemeente Midden-Drenthe liggen twee veenkoloniale ontginningen met een totaal verschillend karakter. Het landschap van Smilde is grootschalig en kent een rationeel en vierkant verkavelings- en wijkenpatroon. In het landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen domineren de wijken het landschapsbeeld, met name in het zuidelijke deel.

Veenkoloniale landschap van Smilde
Behoud van aaneengesloten grote open ruimten in de veenkoloniën van Smilde staat voorop. Erfbeplantingen krijgen daarom extra aandacht. Beplantingen langs wegen worden bij eindkap niet vervangen. Overige beplantingen worden zo goed mogelijk beheerd en in stand gehouden.

Langs de oostzijde van de Drentsche Hoofdvaart is ruimte voor nieuwe draagkrachtige functies die de structuur van het landschap versterken. Te denken valt aan kleinschalige boscomplexen of landgoederen van 5-10 ha groot. Deze nieuwe elementen sluiten aan op het bebouwingslint van Smilde en op de bestaande landschapsstructuur en staan haaks op de Drentsche Hoofdvaart. Zichtlijnen in oost-westrichting blijven hierdoor behouden.

Veenkoloniale landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen
Rondom Nieuw-Balinge heeft het landschap een kleinschalig karakter. In aansluiting hierop is ruimte voor de aanleg van kleinschalig nieuw inheems bos of productiebos. Hierdoor wordt de landschappelijke karakteristiek versterkt. De wijken blijven belangrijke zichtlijnen in dit gebied.
Behoud van de openheid is belangrijk speerpunt in de omgeving van Witteveen. Weg- en erfbeplantingen bepalen hier de structuur.

De kanalen dwars door het plateau
Specifieke elementen die onderdeel zijn van de veenkoloniale ontginningen, maar er voor een groot deel buiten liggen, zijn de kanalen. Ze contrasteren met de landschappen die er omheen liggen. Het

Oranjekanaal en de Beilervaart-Linthorst Homankanaal krijgen een markante en afwijkende beplanting, op zodanige wijze dat het kanaal als eenheid herkenbaar is en blijft ten opzicht van de omgeving. Een forse beplanting met bomenrijen of gesloten beplanting aan weerszijden van de kanalen zorgt ervoor dat er een zekere beslotenheid langs het kanaal ontstaat. Zo vormen de kanalen als bijzondere elementen een duidelijk contrast met het landschap van het plateau.
Wanneer de kanalen een beekdal doorsnijden, wordt de beplanting plaatselijk onderbroken. Een goed voorbeeld hiervan is nu al aanwezig bij Spanma, waar de beek het Oranjekanaal kruist. Dit kan echter ook op andere plaatsen verder versterkt worden.

Het VAM-terrein bij Wijster

Voor de uitbreiding van het VAM-terrein bestaat een landschappelijk inpassingsplan. Het plan richt zich op verbetering van de ruimtelijke structuur van het landschap waarvan het VAM-terrein deel uit maakt.
Het Landschapsbeleidsplan volgt de voorgestelde maatregelen uit het landschappelijk inpassingsplan en doet geen nadere uitspraken over het VAM-terrein. In het verleden zijn hier grote bospercelen aangeplant. In hoofdzaak gaat het nu om het plaatselijk aanbrengen van singels (voor de beperking van de zichtbaarheid vanaf de weg) en het stimuleren van het aanbrengen van erfbeplantingen (voor het beperken van de zichtbaarheid vanuit de bebouwing). Het accent ligt op maatregelen in het stroomdal van het Oude Diep en de esgronden ten zuiden van Wijster en Drijber, waar de zichtbaarheid door het open karakter van het landschap het grootst is (Grontmij, 1988 en 1989).

Bijlage 4
Kaart Ecologische structuren

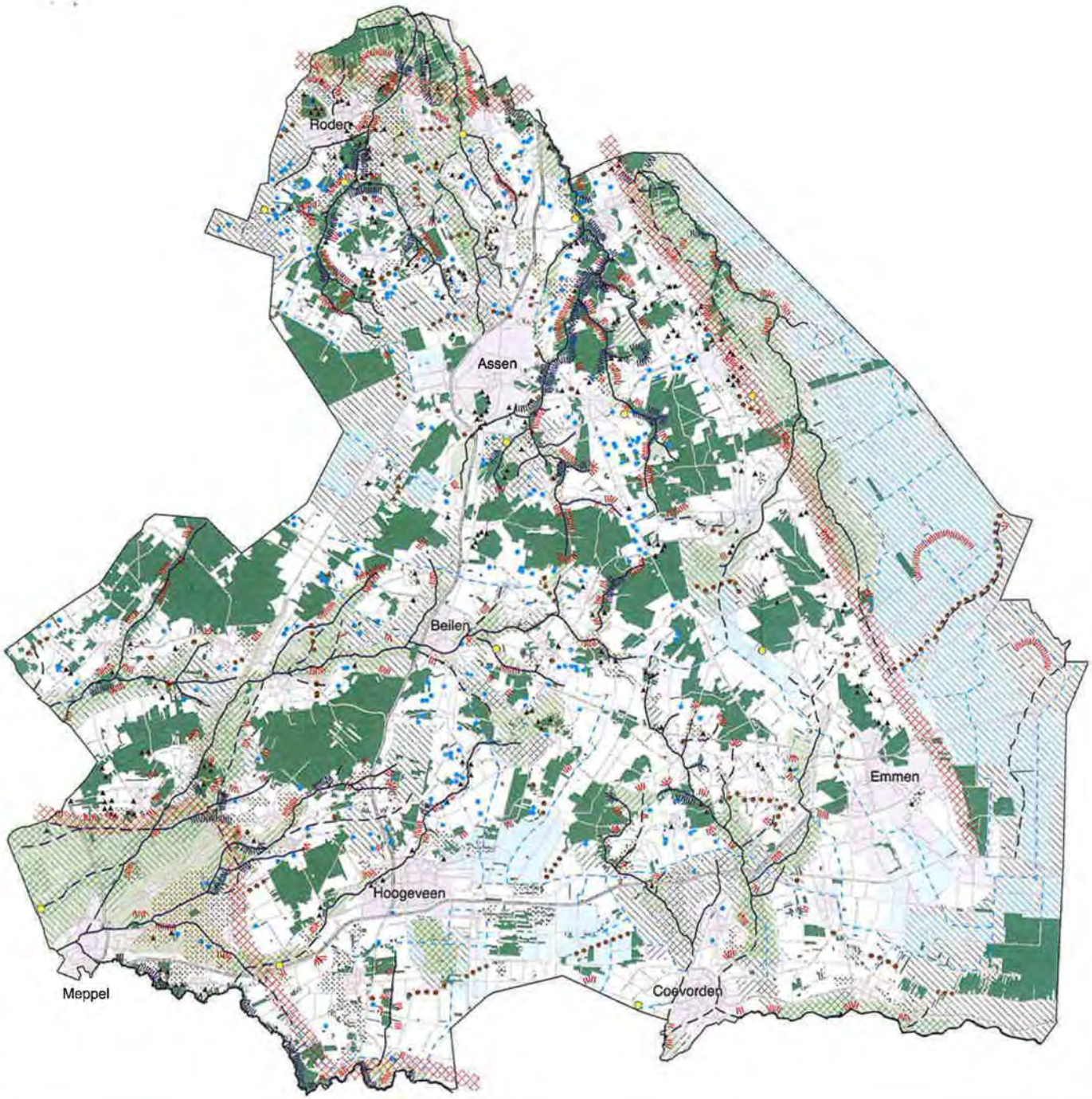

POP II

7

Plankaart

Vastgesteld
7 juli 2004

Ecologische structuren

Legenda

NATUURLIJKE ELEMENTEN IN AGRARISCHE GEBIEDEN

- gebied van belang voor weidevogels
- gebied met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers
- zandplas, waardevol voor vogels en/of planten
- gebied met botanische waarden voor sloten
- gebied met relatief veel bosjes en houtwallen
- gebied met wijken
- soortenrijk loofbosje
- ecologische verbinding via bosjes en houtwallen
- ven en veentje

BOS EN NATUURGEBIEDEN

- bos en natuurgebied

OVERGANGSGEBIEDEN (gradiënten)

- macrogradiënt langs de rand van het Drents Plateau
- gradiëntrijke overgang, duidelijk tot uiting komend in de vegetatie
- gradiëntrijke overgang op grond van minder duidelijke indicatie (potentieel van belang)

WATEREN

- beekloop
- vroegere beekloop
- ecologische verbinding via sloten, vaarten en/of wijken

schaal 1 : 250 000

0 2 4 6 8 10 km

provincie Drenthe

Sectie GIS/Cartografie

Bijlage 5
Ontwikkelingsvisie Routelandschap

Ontwikkelingsvisie Routelandschap

buro vijn
adviseurs voor ruimtelijke ordening en stedebouw

Visie ten behoeve van het bestemmingsplan Buitengebied 2006

Ontwikkelingsvisie Routelandschap

Code 05-43-07 / 22-02-06

TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

		blz
1.	**INLEIDING**	**1**
2.	**UITGANGSPUNTEN**	**4**
3.	**ANALYSE RUIMTELIJK EN LANDSCHAPPELIJK KADER**	**5**
3. 1.	Landschappelijke situering	5
3. 2.	Routes	7
3. 3.	Zonering	13
4.	**INVENTARISATIE HUIDIGE SITUATIE EN BEHOEFTE**	**15**
4. 1.	Huidige situatie	15
4. 2.	Behoeften en beperkingen	16
5.	**RANDVOORWAARDEN EN BELEMMERINGEN MILIEU**	**17**
5. 1.	Geluid	17
5. 2.	Externe veiligheid	18
5. 3.	Luchtkwaliteit	18
5. 4.	Bedrijvigheid en milieuzonering	19
6.	**ONTWIKKELINGSVISIE**	**22**
6. 1.	Algemeen	22
6. 2.	Dragers	22
6. 3.	Zonering	28
7.	**VERTALING NAAR HET BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED**	**30**

1. INLEIDING

Aanleiding

Deze visie richt zich op het opstellen van een korte verkenning van de ontwikkelingsmogelijkheden voor het "routelandschap". In dit ingeklemde stukje landschap (tussen spoorlijn, snelweg, hoogspanningsleiding en (dorps)-uitbreidingen) zijn de oorspronkelijke kenmerken nauwelijks nog herkenbaar. De ontwikkelingsvisie vormt de onderlegger voor de planvorming in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied van Midden-Drenthe. De benaming 'routelandschap' is afkomstig uit het Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe [1]).

Het landschapsbeleidsplan geeft voor het plangebied van het 'routelandschap' het volgende aan: 'heroverweging van bestaande functies met afstemming op landschappelijke eenheden, schakeling naar de omgeving zorgvuldig vormgeven en ordening laten bepalen door het onderliggende landschap'. Het plangebied wordt aangeduid als een ontwikkelingszone voor nieuwe functies als landbouw, landgoederen, bos, wonen, groene bedrijventerreinen en recreatie.

Planbegrenzing

De planbegrenzing van het deelgebied "routelandschap" wordt gevormd door de N381, de A28, de spoorlijn en de gemeentegrens in het noorden. In dit deelgebied liggen aan de Beilerweg zowel de kern Eursing als de kern Hooghalen. Ook ten noorden van Hooghalen ligt verspreid aan de Beilerweg nog de nodige bebouwing. Het onderzoeksgebied betreft een groter gebied van het feitelijke plangebied. *Figuur 1* geeft het onderzoeksgebied en het plangebied van de Ontwikkelingsvisie Routelandschap weer.

Doel

De ontwikkelingsvisie geeft de randvoorwaarden en kansen weer voor de toekomstige ontwikkeling van Ontwikkelingsvisie Routelandschap. Met de ontwikkelingsvisie wordt beoogd sturing te geven aan de ruimtelijke processen, zodat verdergaande 'verrommeling' van dit door infrastructuur omgeven gedeelte van het buitengebied (wat onder grote invloed staat van de verstedelijkingsdruk van zowel Beilen als Assen) wordt tegengegaan. In de visie is ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid en nieuwe recreatieve functies, op de bescherming van de huidige waardevolle karakteristiek van het gebied en op het inspelen op kansen voor versterking van de kwaliteit van het lint en van de verbindingen met omliggende landschappen.

[1]) Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe, Gemeente Midden-Drenthe, februari 2000.

Leeswijzer
De visie behandelt achtereenvolgens de samen met de gemeente vastgestelde uitgangspunten (hoofdstuk 2), een verkenning van het ruimtelijk en landschappelijk kader (hoofdstuk 3), een analyse inventarisatie van de huidige situatie en behoefte (hoofdstuk 4), een verkenning van de ruimtelijke randvoorwaarden en belemmeringen (hoofdstuk 5) en de ontwikkelingsvisie (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op de vertaling naar het bestemmingsplan Buitengebied.

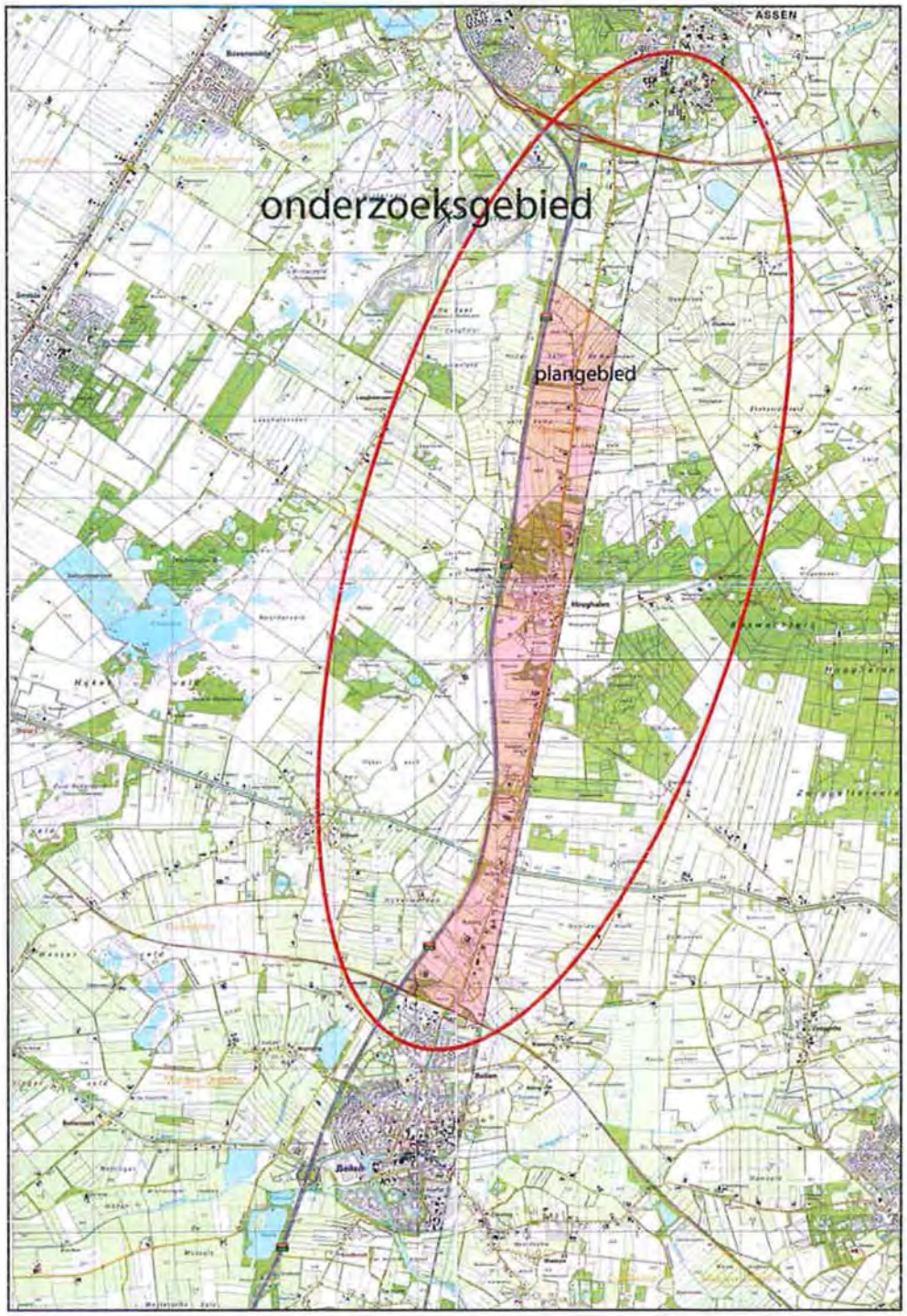

Figuur 1. Onderzoeksgebied en plangebied Ontwikkelingsvisie Routelandschap

2. UITGANGSPUNTEN

Het gebied tussen Beilen en Assen wordt sterk beïnvloed door de verschillende noord-zuid gerichte routes, de A28, de Asserweg/Beilerweg en de spoorlijn. Enerzijds vormen de routes een sterke belemmering voor de ontwikkeling van functies in het gebied door de bij de infrastructuur behorende geluidscontouren en de van de omgeving geïsoleerde ligging van het gebied. Voor woningbouw en voor uitbreiding van de agrarische sector zijn hierdoor de mogelijkheden in het gebied beperkt.

Anderzijds is het gebied (regionaal gezien) zeer goed ontsloten en ligt het gebied tussen twee grote kernen, Beilen en Assen. Hierdoor ligt op het gebied een behoorlijke verstedelijkingsdruk. Assen heeft plannen om aan de zuidzijde een bedrijventerrein te ontwikkelen. Gedacht wordt aan het creëren van een lint met wonen en werken in het verlengde van de Asserweg. Naast de functies in het 'routelandschap' is het gebied van belang voor de ervaring van de reiziger op de snelweg, op de provinciale weg en in de trein. Vanaf de snelweg wordt als het ware een eerste indruk van Drenthe gekregen.

Voor de ontwikkeling van het 'routelandschap' wordt daarom ingezet op:

- het bieden van kansen (planologisch gezien) aan nieuwe aan verstedelijking gerelateerde functies;
- een goede landschappelijke inpassing van nieuwe functies in het landschap;
- een goede situering van nieuwe functies ten opzichte van bestaande functies in het gebied;
- de bescherming van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteit en de kwaliteit van het bestaande landschap waar mogelijk versterken;
- aandacht voor de ervaring van de omgeving vanaf de routes;
- verankering van het 'routelandschap' in de omgeving door het versterken van de corridorgebieden;
- afstemming met de ontwikkelingen in Assen-Zuid.

3. ANALYSE RUIMTELIJK EN LANDSCHAPPELIJK KADER

Het 'routelandschap' ligt tussen de A28 en de spoorlijn Zwolle-Groningen. Centraal in het gebied ligt de provinciale weg, deels met naastliggend fietspad en deels parallel aan de oude ontsluitingsweg. Ten westen van de A28 ligt de hoogspanningslijn. Bij de analyse van het ruimtelijk en landschappelijk kader, vormen drie structuren belangrijke dragers voor de visie:

- de landschappelijke situering;
- de noord-zuid gerichte routes in het gebied;
- een zonering die gebaseerd is op oost-west relaties.

3. 1. Landschappelijke situering

Het 'routelandschap' en haar directe omgeving bevat een diversiteit aan landschappen. Enerzijds de oudere landschappen van de esdorpen met de gebogen vormen en oude structuren. Anderzijds de jongere ontginningen met strakkere verkavelingen. De natuurgebieden bestaan uit zeer grote, weinig ingerichte gebieden. *Figuur 2* geeft het huidige landschap van de Ontwikkelingsvisie Routelandschap weer.

Essen
Ten noorden van Beilen en aan de zuidkant van Hooghalen liggen delen van het essenlandschap: de Hijker Esch, de Hooghaler Esch, en de Klateresch. Deze gebieden vormen nu open akkergebieden. Vroeger werden deze gebieden gekenmerkt door een patroon van kleinschalige, door beplanting afgescheiden akkertjes. Gebogen invalswegen met oude beplantingstructuren, een directe relatie tussen de dorpsbebouwing en de es en het aanwezige reliëf, zijn typerend voor deze gebieden.

Jonge veldontginningen
Het grootste deel van het 'routelandschap' bestaat uit jonge veldontginningen. Deze hogere zandgronden hebben een relatief rationele verkaveling met bosschage en enkele houtwallen als perceelsgrens. Hier zijn zowel akkers als graslanden aanwezig.

Beekdalen
De beekdalen grenzen aan de noordkant aan het 'routelandschap'. Deze gebieden zijn herkenbaar als weilanden met perceelgrenzen in de vorm van sloten. Het beekdal ten noordoosten van het plangebied wordt beheerd als natuur.

Natuurgebieden
Op het plateau liggen bos, heide en zandgebieden. Deze natuurgebieden liggen op een waterscheiding. Door de aanwezige schijngrondwaterspiegels zijn vennen aanwezig. Het grootste deel bestaat uit bosgebied.

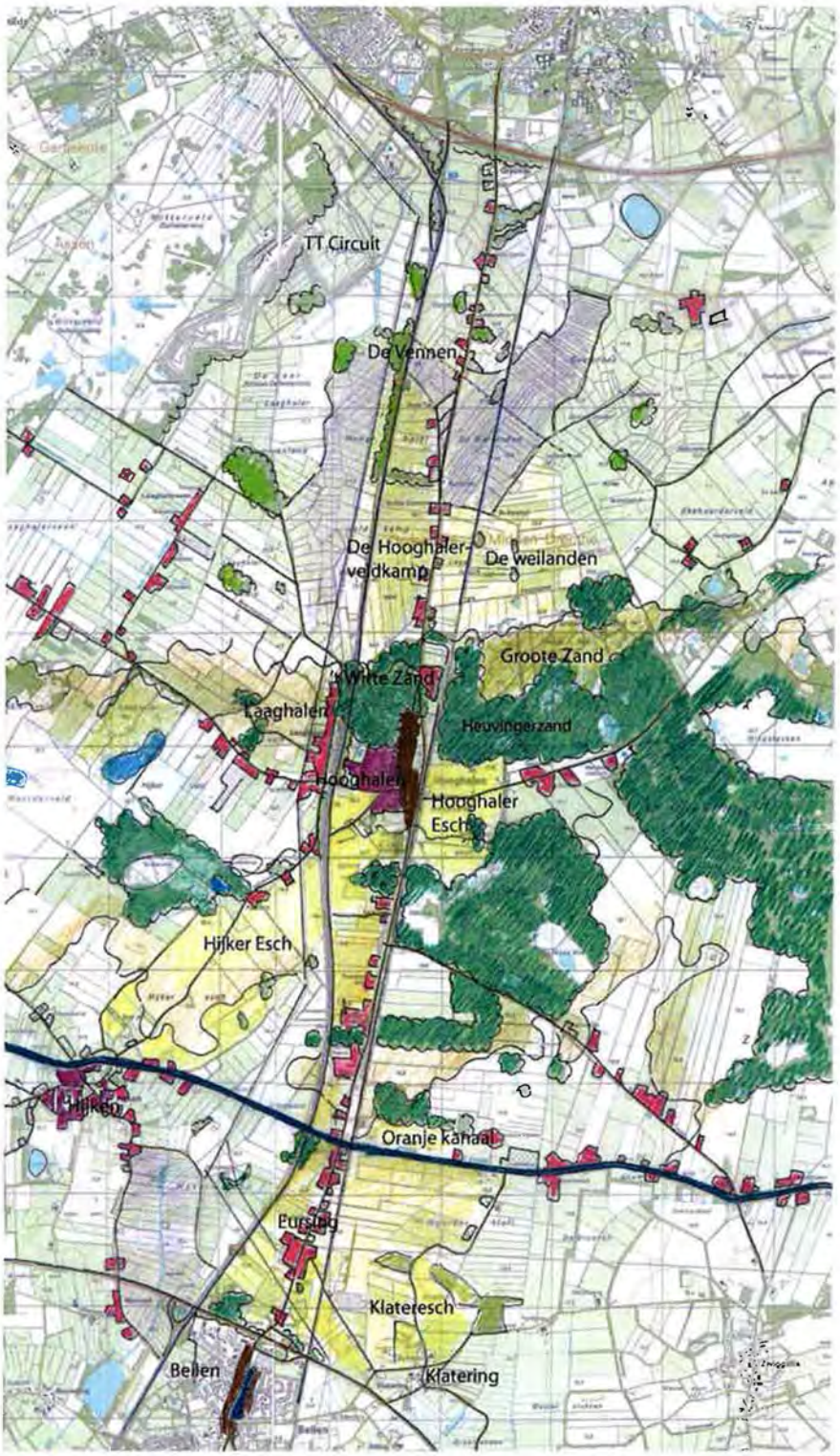

Figuur 2. Huidig landschap 'routelandschap'

3. 2. Routes

Het tussen de A28 en de spoorlijn gelegen 'routelandschap' bestaat hoofdzakelijk uit een doorgaande lintstructuur met woningen, agrarische bedrijven en enige bedrijvigheid. Centraal in het 'routelandschap' ligt het dorp Hooghalen. De routes doorkruisen een hoger gelegen plateau waar zowel essen en esdorpen als veldontginningen en natuurgebieden met heide, bos en zand op liggen. Aan de noord- en zuidkant van het hoger gelegen plateau liggen de beekdalen. De belangrijkste routes in het plangebied van het 'routelandschap' zijn weergegeven in *figuur 3.*

3.2.1. A28

De A28 is een belangrijke ontsluitingsstructuur tussen noord- en zuid-Nederland. De ervaring van het veranderende landschap langs de weg, is een belangrijke kwaliteit van de route. Deze kwaliteit is in de huidige situatie aanwezig. Bijna als een parkway vormt het landschap de enscenering van de route. Het imago van Drenthe als dunbevolkte en landschappelijk aantrekkelijke provincie, wordt ervaren vanaf de weg. In het 'routelandschap' tussen Assen en Beilen komt de route door afwisselend open en gesloten gebieden. De lintbebouwing langs de provinciale weg ligt op afwisselende afstand tot de weg en is slechts in beperkte mate van invloed op het beeld vanaf de snelweg. Ter hoogte van Hooghalen duikt de snelweg onder het maaiveld. Hierdoor is Hooghalen visueel niet afgeschermd van de omgeving.

3.2.2. Asserweg/Beilerweg met parallelweg/fietspad

De Asserweg/Beilerweg vormt de continuïteit als centrale drager in het gebied. Deze lintstructuur is verschillend van karakter. In de zonering binnen het gebied wordt hier verder op ingegaan. De afstand tussen het lint en de snelweg is groter dan tussen de spoorlijn en het lint.
Figuur 4 t/m 7 geeft de verschillende situaties van de Asserweg/Beilerweg met parallelweg en fietspad weer.

3.2.3. Spoorlijn

De spoorlijn Zwolle-Groningen vormt een begrenzing van het gebied. Aan de oostkant is het landschap van grote invloed op de route. Aan de westkant is het lint van grote invloed op de route.

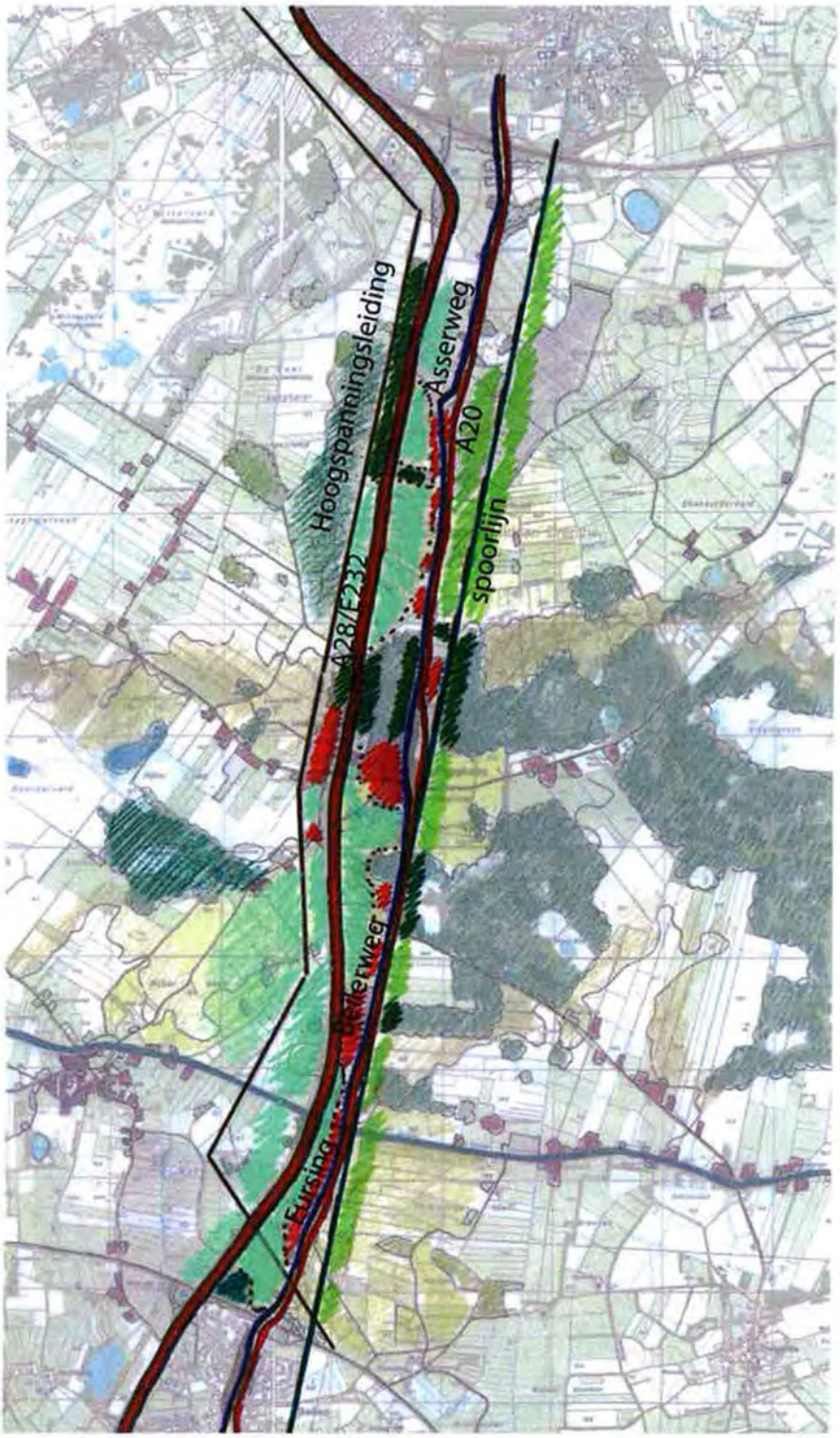

Figuur 3. Routes 'routelandschap'

Figuur 4. Situatie van de Asserweg/Beilerweg tussen de N381 en het Oranjekanaal, fietspad en provinciale weg gecombineerd

Figuur 5. Situatie tussen Oranjekanaal en Hooghalen van de Asserwegl-Beilerweg, parallelweg en provinciale weg naast elkaar met brede tussenberm

Figuur 6. Situatie bij Hooghalen, parallelweg door Hooghalen en provinciale weg langs Hooghalen

Figuur 7. Situatie ten noorden van Hooghalen, parallelweg gekoppeld aan provinciale weg met bescheiden tussenberm

3. 3. Zonering

Binnen het 'routelandschap' zijn in noord-zuid-richting verschillende zones te onderscheiden. Deze zonering hangt sterk samen met het onderliggende landschap. *Figuur 8* geeft de zonering van het 'routelandschap' weer.

Beilen en de N381
In het zuidelijk entreegebied ligt de aansluiting tussen de N381 en de A28. Het gebied vormt de entree voor Beilen. Door de openheid vormt het gebied een belangrijke onderbreking van de bebouwingsstructuur van het lint van Beilen.

Eursing
Ten noorden van het entreegebied ligt het lint van Eursing. Dit lint vormt tot het Oranjekanaal een afwisselend lint met woningen, groen en bedrijven. Aan de oostkant is een overweg over het spoor aanwezig naar Klatering.

Oranjekanaal
Het Oranjekanaal vormt een belangrijke onderbreking van het 'routelandschap'. Aan de noordkant van het kanaal ligt een spoorwegovergang. Aan de westkant zijn aan weerszijden van het kanaal wegen aanwezig die onder het viaduct van de A28 doorgaan. Gekoppeld aan het Oranjekanaal liggen een aantal recreatieve voorzieningen en relaties, zoals vakantiewoningenterreinen, De Rieters, Het Timmerholt, de binnenspeeltuin Oranjestad en recreatief aantrekkelijke dorpen als Orvelte en Zwiggelte.
Naast woningen en agrarische bedrijven zijn in het gebied ten noorden van het kanaal gelegen lint, andere vormen van bedrijvigheid aanwezig, zoals een 'snuffelschuur' en een transportbedrijf.

Hooghalen
In de buurt van Hooghalen krijgt het lint meer een recreatief karakter. Hooghalen ligt op het plateau met de bossen en natuurgebieden. Het naast de provinciale weg gelegen fietspad wordt hier gevormd door de oude ontsluitingsweg. De tussengelegen strook is opgevuld door bos.

Noordkant routelandschap
Ten noorden van Hooghalen heeft het lint een open agrarisch karakter, met aan de noordkant een cluster met kwekerijen en een tuincentrum. Aan de westkant ligt een noodontsluiting over de A28 voor de TT. Aan de oostkant ligt een overweg aansluitend op de Geelbroekerweg.
Aan de noordkant splitsen de oude ontsluitingsweg en de provinciale weg. De oude ontsluitingsweg is afgesneden door de A28. Hier ligt een oude tolplaats. Aan de noordkant, bij de gemeentegrens, grenst het gebied in de huidige situatie aan het open landschap ten zuiden van Assen. In dit gebied zijn plannen voor een uitbreiding van Assen met bedrijventerrein, gecombineerd met wonen.

De N333
De N333 aan de noordkant vormt zowel een belangrijke aansluiting op de ontsluitingsstructuur als een rand van Assen.

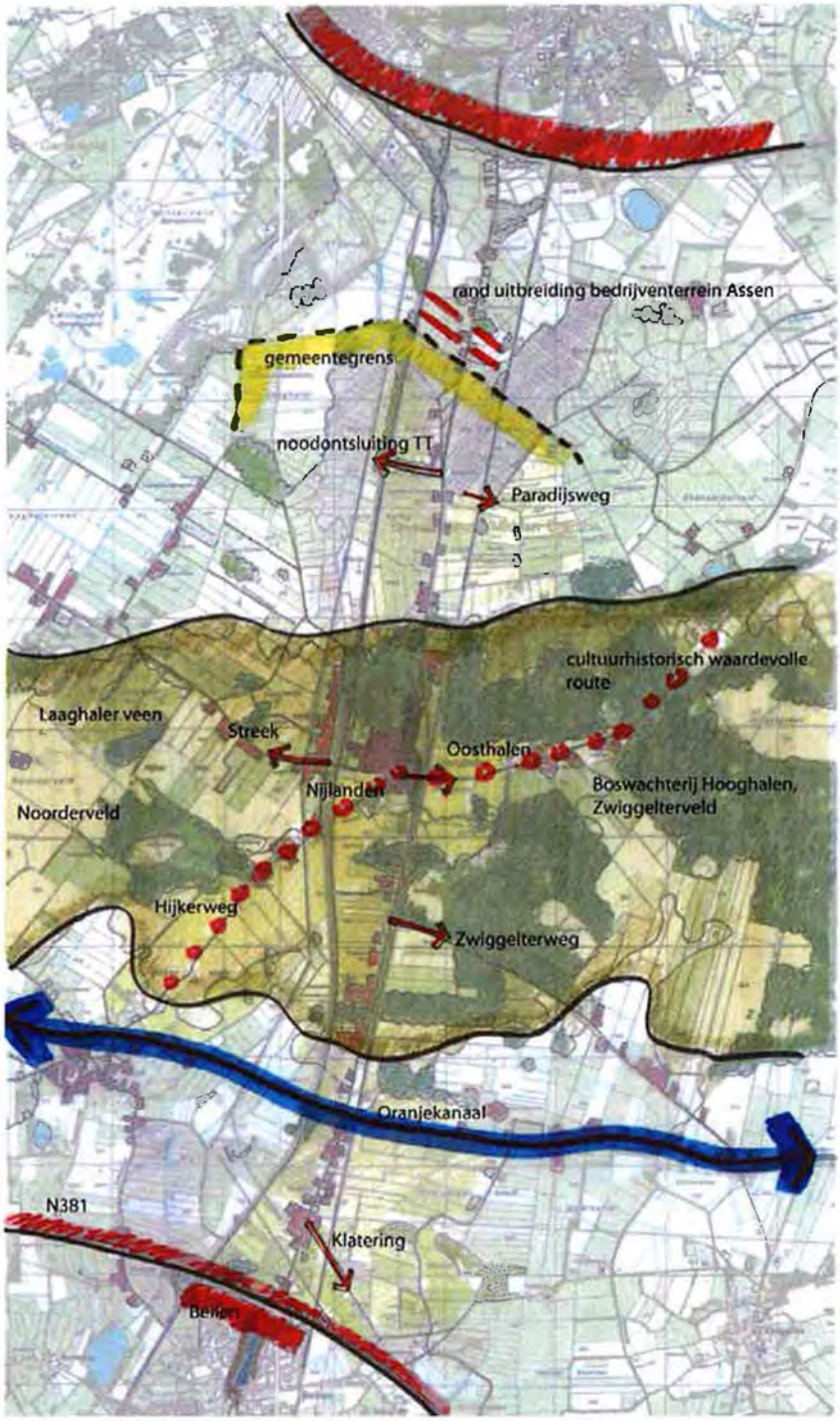

Figuur 8. Zonering 'routelandschap'

4. INVENTARISATIE HUIDIGE SITUATIE EN BEHOEFTE

4. 1. Huidige situatie

In het gebied komt een diversiteit aan functies voor. De volgende opsomming geeft een indicatie van de in de huidige situatie in het gebied voorkomende functies.

Entreegebied
Huidige functies in het entreegebied zijn:
- carpoolplek;
- oude woning;
- begraafplaats;
- open gebied met hoogspanningsleidingen;
- ijsbaan.

Lint bij Eursing
Functies in het lint bij Eursing zijn:
- woningen;
- bedrijfswoningen;
- agrarische bedrijven;
- tuincentrum;
- loonbedrijf en handelsonderneming in landbouwmachines;
- stalling;
- diverse lichte bedrijvigheid;
- café.

Gebied Hooghalen
Te onderscheiden functies in het gebied bij Hooghalen zijn:
- oude lintbebouwing kern;
- camping, zomerhuisjesterrein;
- restaurant;
- voormalige asielzoekerscentrum;
- kwekerijen;
- uitbreiding;
- recreatieve voorzieningen;
- bosgebieden;
- begraafplaats.

Gebied ten noorden van Hooghalen
Functies in het gebied ten noorden van Hooghalen zijn:
- woningen;
- bedrijfswoningen;
- agrarische bedrijven;
- kwekerijen;
- tuincentrum;
- de ontwikkelingen van Assen-Zuid (de ontwikkeling van bedrijventerrein alsmede het creëren van een lint met wonen en werken in het verlengde van de Asserweg).

4. 2. Behoeften en beperkingen

In het gebied spelen de volgende bij de gemeente bekende behoeften en beperkingen:

Behoeften

- een aantal in het lint voorkomende functies hebben behoefte aan uitbreiding en verandering;
- bestaande recreatieve functies in het gebied hebben behoefte aan uitbreidingsmogelijkheden en wellicht een nieuwe locatie;
- voor het voormalig asielzoekerscentrum bij Hooghalen moet een nieuwe functie gezocht worden;
- het gemeentelijk opslagterrein moet inbestemd worden;
- in het gebied is vraag naar de ontwikkeling van dienstverlenende functies in een landschappelijke setting. Voorbeeld hiervan is een landgoed met kantoorfuncties;
- in het gebied zouden lichte vormen van bedrijvigheid, categorie 1, 2 en (bij uitzonering) categorie 3a ontwikkeld kunnen worden.

Beperkingen

- de ontwikkeling van bestaande agrarische bedrijven blijft gehandhaafd, er zijn echter beperkte uitbreidingsmogelijkheden van grondgebonden agrarische bedrijven vanwege de beperkte ruimte in het gebied;
- detailhandel als zelfstandige activiteit wordt in het gebied niet toegestaan. Wel is ondergeschikte detailhandel bij kleinschalige bedrijvigheid en tuincentra toegestaan.

5. RANDVOORWAARDEN EN BELEMMERINGEN MILIEU

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ruimtelijke belemmeringen in beeld gebracht. Het gaat om belemmeringen ten aanzien van geluid, externe veiligheid en lucht. Ook wordt beknopt ingegaan op bedrijvigheid en milieuzonering. De benodigde onderzoeken ten aanzien van met name geluid en luchtkwaliteit zullen in het kader van het op te stellen bestemmingsplan Buitengebied worden uitgevoerd [2]). De hieronder aangehaalde afstanden met betrekking tot geluid in relatie tot bebouwings(on)mogelijkheden (uit Akoestisch onderzoek voormalig AZC terrein aan de Asserweg 2 te Hooghalen) kunnen als representatief worden beschouwd voor de situatie ter hoogte van het voormalig AZC. Voor het overige routelandschap kan dit onderzoek als indicatief worden beschouwd. Bij de ontwikkeling van een geluidgevoelige functie moet nader onderzoek aantonen of voldaan wordt aan de Wet geluidhinder. *Figuur 9* geeft de geluidscontouren in het plangebied weer.

5. 1. Geluid

Asserweg

- de Asserweg kent een zonebreedte van 250 meter. Binnen deze breedte dient, de geluidsemissie te worden onderzocht;
- bebouwing is absoluut niet mogelijk binnen 39 meter (afstand tot het hart van de weg tot contour met een waarde van 55 dB(A). Bebouwing is in principe niet mogelijk binnen 85 meter (afstand tot hart van weg tot contour met een waarde van 50 dB(A).

A28 Assen-Beilen

- de A28 kent een zonebreedte van 400 meter. Binnen deze breedte dient, bij de ontwikkeling van geluidgevoelige functies, de geluidsemissie te worden onderzocht [3]).

Spoorlijn Assen-Beilen

- de spoorlijn Assen-Beilen kent een zonebreedte van 500 meter. Binnen deze breedte dient, bij de ontwikkeling van geluidgevoelige functies, de geluidsemissie te worden onderzocht;
- bebouwing is absoluut niet mogelijk binnen 62 meter (afstand tot hart van weg tot contour met een waarde van 70 dB(A). Bebouwing is in principe niet mogelijk binnen 381 meter (afstand tot hart van weg tot contour met een waarde van 57 dB(A).

---

[2]) In het akoestisch onderzoek zullen voorkeursgrenswaarde en ontheffingswaarde worden berekend. Voor alle adressen in het gebied tussen de ontheffingswaarde en de voorkeursgrenswaarde wordt de maximale ontheffing aangevraagd bij de provincie.

[3]) Met de komende wijziging van de Wet geluidhinder verandert het principe van vaste afstanden voor zones langs wegen niet, wel wordt straks uit de as van de weg gemeten in plaats van de rand van de weg. Dat betekent dat de zone iets minder breed wordt.

5. 2. Externe veiligheid

A28 Assen-Beilen
Voor het plaatsgebonden risico is maatgevend de 10^{-6}-contour. Het plaatsgeboden risico op het onderhavige weggedeelte is kleiner. Het groepsrisico is op het onderhavig weggedeelte niet van toepassing. De A28 levert qua externe veiligheid geen belemmeringen op (Bron: Risicoatlas wegtransport gevaarlijke stoffen, 24 maart 2003).

Spoorlijn Assen-Beilen (Zwolle-Groningen)
Het vervoer van gevaarlijke stoffen brengt risico's met zich mee. Om deze risico's te beheersen zijn risiconormen vastgesteld. Maatgevend voor het individueel risico (IR) is de 10^{-6}-contour.

Het onderhavige tracégedeelte is gelegen aan het baanvak Onnen-Meppel. De 10^{-6}-contour is gelegen binnen 10 meter van de spooras. Op zo'n korte afstand van het spoor komt geen bebouwing voor. Voor dit baanvak hoeft daarom geen rekening te worden gehouden met een oppervlak waarbinnen geen kwetsbare bestemmingen zijn toegestaan. Ook wordt voor dit baanvak de oriënterende waarde voor het groepsrisico (GR) niet overschreden. Uit oogpunt van externe veiligheid levert het spoor dus geen belemmeringen op [4]).

5. 3. Luchtkwaliteit

Op grond van het Besluit Luchtkwaliteit 2005 (BLk) dienen gemeenten bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit grenswaarden in acht te nemen voor verontreinigende stoffen als zwaveldioxide, stikstofdioxide, stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10), lood, koolmonoxide en benzeen. In het BLk worden de grenswaarden van de verschillende stoffen concreet genoemd. Deze zijn deels ook aan tijdstippen gebonden. Behalve grenswaarden zijn in het BLk zogeheten plandrempels en alarmdrempels opgenomen. Een plandrempel geeft een kwaliteitsniveau van de buitenlucht aan, waarboven het maken van plannen ter verbetering van de luchtkwaliteit verplicht is. De plandrempels worden per jaar strenger tot de grenswaarden in 2010 bereikt zijn. Voor zwaveldioxide en stikstofdioxide kent het BLk alarmdrempels. Een alarmdrempel duidt een kwaliteitsniveau van de buitenlucht aan, waarbij een kortstondige overschrijding risico's voor de gezondheid van de mens inhoudt. Waar het om gaat is enerzijds de vraag of er door de voorgestane ontwikkelingen een dusdanige verslechtering van de luchtkwaliteit optreedt dat daardoor de grenswaarden voor de luchtverontreiniging worden overschreden (emissie).

---

[4]) Geraadpleegde bronnen:
- Prognose van het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor (ProRail, december 2005);
- Risicoatlas spoor (Directoraat-generaal Goederenvervoer, april 2004).

Daarbij gaat met name aandacht uit naar fijn stof en stikstofdioxide (NO2)[5]. Anderzijds moet er worden voorkomen dat er gevoelige functies (zoals woningen) mogelijk worden gemaakt in een gebied waar de luchtkwaliteit zich reeds boven de grenswaarde bevindt (immissie).

Voor wat betreft de luchtkwaliteit in en om Midden-Drenthe is op dit moment alleen in vrij globale zin iets bekend. Het algemene luchtkwaliteitsbeeld zoals dat op basis van landelijke metingen [6]) kan worden geconstrueerd, wijst niet op knelpunten. Immissie is derhalve niet aan de orde. De emissie voor met name fijn stof en NO2 liggen ver beneden de grenswaarden. Voor wat betreft de in en rond het plangebied optredende emissie, kan opgemerkt worden dat de voorgestane ontwikkelingen geen zodanige nieuwe luchtverontreiniging toe zullen voegen dat daardoor grenswaarden zouden kunnen worden overschreden. Voor wat betreft de emissie zal, ook gezien de achtergrondwaarde zoals bekend via de hiervoor genoemde landelijke metingen, het plan derhalve geen aanleiding geven tot wezenlijke veranderingen.

Vooralsnog wordt er daarom van uitgegaan dat 'luchtkwaliteit' derhalve geen belemmering vormt. Afhankelijk van de wijze waarop één en ander in het bestemmingsplan wordt 'vertaald' (zie ook hoofdstuk 7) zal één en ander zo nodig met behulp van een eenvoudig rekenmodel (CAR II) worden onderbouwd. Met het rekenmodel CAR II kunnen door invoering van verkeersgegevens specifiekere uitspraken worden gedaan over de luchtkwaliteit.

5. 4. Bedrijvigheid en milieuzonering

In verband met mogelijke beperkingen voor onder meer woningbouw, is de categorisering van de bedrijvigheid volgens de VNG-bedrijvenlijst [7]) relevant. In de bedrijvenlijst worden afstanden aangegeven tussen milieubelastende bedrijvigheid en milieugevoelige functies. Milieugevoelige functies zijn o.a. wonen, verblijfsrecreatie en natuur.

---

[5]) De grenswaarden voor zwevende deeltjes (PM 10) worden in een groot deel van Nederland overschreden. Voor stikstofdioxide vindt overschrijding van de grenswaarden plaats in een aantal binnenstedelijke situaties en langs een aantal grote wegen. De grenswaarden voor de andere relevante stoffen worden volgens de laatste rapportages (zie uitspraak bestemmingsplan Stationseiland te Amsterdam: ABRS 9-2-2005, nr. 200400323/1, LJN: AS5492) in Nederland niet overschreden. Er hoeft dus enkel nog te worden gekeken naar de zwevende deeltjes en stikstofdioxide.

[6]) Zie RIVM-rapportage 500037004/2004, 'jaaroverzicht luchtkwaliteit 2002'.

[7]) De VNG-bedrijvenlijst, welke is gebaseerd op de "Basiszoneringslijst" van de VNG (VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' 2001). In deze VNG-lijst is (per bedrijfsvorm) informatie gegeven over de mogelijke milieubelasting van een bedrijfstype of -inrichting. Er worden in de VNG-lijst 6 milieucategorieën onderscheiden, oplopend van 1 tot en met 6: onder categorie 1 vallen bedrijven die toelaatbaar worden geacht tussen woonbebouwing en onder categorie 6 (als andere uiterste) zijn bedrijven opgenomen die op aanzienlijke afstand (1000-1500 meter) vanaf woonbebouwing gerealiseerd moeten worden.

De categorieën en hun aan te houden afstanden zijn:
- categorie 1-bedrijven; grootste afstand 0 of 10 meter;
- categorie 2-bedrijven: grootste afstand 30 meter;
- categorie 3-(a en b)-bedrijven; grootste afstand 50 respectievelijk 100 meter.

Aan te houden afstanden zijn te beschouwen als 'richtlijnen' en zijn niet hard. Er kan gemotiveerd van af worden geweken. Genoemde afstanden zijn niet van toepassing ten aanzien van bedrijfswoningen. Bedrijven in de categorieën 1 en 2 zijn van dien aard en invloed dat zij inpasbaar zijn in een woonomgeving.

Figuur 9. Geluidscontouren

6. ONTWIKKELINGSVISIE

6. 1. Algemeen

In de visie is ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid en nieuwe recreatieve functies. Uitgangspunten voor de ontwikkeling van het 'routelandschap' zijn:

- het bieden van kansen (planologisch gezien) aan nieuwe aan verstedelijking gerelateerde functies;
- een goede landschappelijke inpassing van nieuwe functies in het landschap;
- een goede situering van nieuwe functies ten opzichte van bestaande functies in het gebied;
- de bescherming van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteit en de kwaliteit van het bestaande landschap waar mogelijk versterken;
- aandacht voor de ervaring van de omgeving vanaf de routes;
- verankering van het 'routelandschap' in de omgeving door het versterken van de corridorgebieden;
- afstemming met de ontwikkelingen in Assen-Zuid.

De visie vormt een kader waarbinnen de ontwikkelingen vorm zouden kunnen krijgen. Daarvoor wordt op de bescherming van de huidige waardevolle karakteristiek van het gebied en op het inspelen op kansen voor versterking van de kwaliteit van het lint en van de verbindingen met omliggende landschappen ingezet. Voor de ontwikkeling van het 'routelandschap' vormen enerzijds de routes en ontwikkelingsassen de belangrijke kwaliteitsdragers voor het gebied. Anderzijds vormen de oost-west gerichte relaties met de omgeving belangrijke aanknopingspunten voor het behoud van de kwaliteit van het gebied én de ontsluiting van het gebied. Bestaande functies blijven gehandhaafd en krijgen de benodigde uitbreidingsruimte.

Figuur 10 geeft de ontwikkelingsvisie voor het 'routelandschap' weer.

6. 2. Dragers

De ontwikkelingsvisie gaat uit van een aantal kwaliteitsdragers in het gebied. Dit zijn:

- <u>Het centraal laanprofiel</u>
  Over de gehele lengte van het routelandschap vormt de Asserweg/Beilerweg de centrale ontsluiting in het gebied. Het laanprofiel van deze weg zorgt voor een basiskwaliteit van de zone, dat identiteit en samenhang aan het landschap geeft.

- <u>Het bedrijfsontwikkelingslint</u>
  Delen van het lint waar ruimte wordt gecreëerd voor bedrijvigheid. Hierbij worden aanbevelingen gedaan die betrekking hebben op de inpassing van deze nieuwe functies in het landschap.

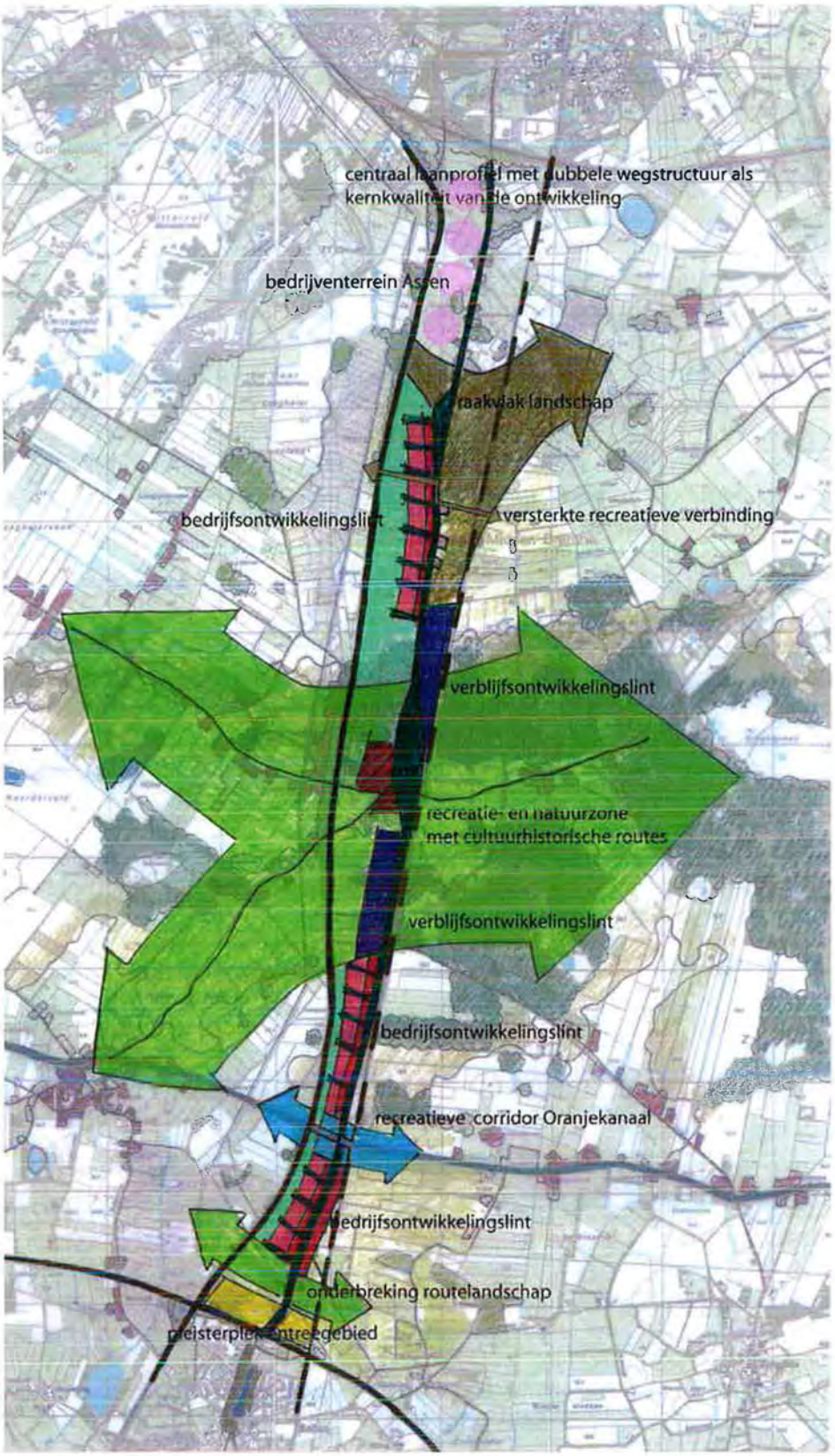

Figuur 10. Ontwikkelingsvisie 'routelandschap'

- Het verblijfsontwikkelingslint
  Delen van het lint waar ruimte wordt gecreëerd voor functies die gericht zijn op het recreëren en verblijven in een aantrekkelijke landschappelijke omgeving.

- De bufferzone langs het spoor
  Deze strook zorgt enerzijds voor de inpassing van nieuwe functies aan de kant van het spoor, anderzijds zorgt de strook voor een aantrekkelijk beeld vanaf het spoor.

- De open zone langs de A28
  Deze strook zorgt voor het behoud van openheid langs de snelweg en zorgt voor voldoende afstand van nieuwe functies tot de snelweg.

Centraal laanprofiel
De belangrijkste kwaliteitsdrager voor de ontwikkeling van het 'routelandschap' is de Asserweg/Beilerweg met dubbele wegstructuur. Een versterking van de structuur als drager, is noodzakelijk om de kwaliteit van het gebied te behouden en te versterken. Voorgesteld wordt om het profiel vorm te geven door laanbeplanting aan te brengen langs tracédelen waar dat nu nog niet het geval is en het fietspad/de parallelweg over de gehele lengte te scheiden van de provinciale weg door middel van ten minste een haag. De haag draagt bij aan een duidelijker profilering van het wegtracé en voegt een extra dimensie toe aan deze belangrijke kwaliteitsdrager van het routelandschap als geheel.

De volgende *figuur 11* geeft een impressie van het centrale laanprofiel.
Door de scheiding door middel van de haag, wordt de belevingswaarde van het fietspad en het gevoel van verkeersveiligheid vergroot.

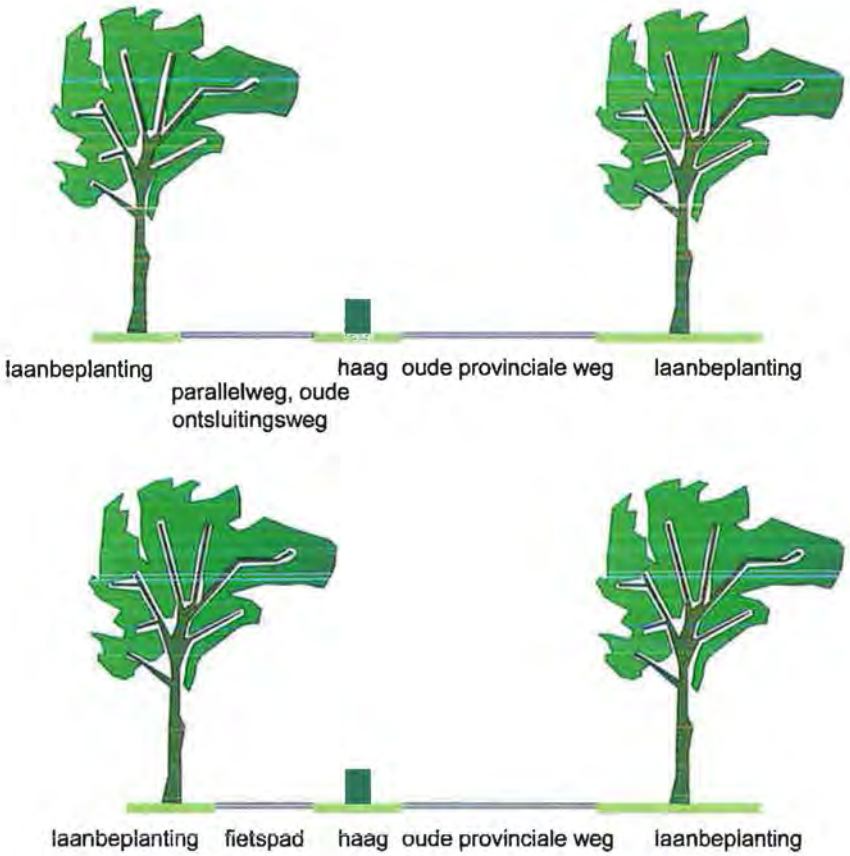

Figuur 11. Centraal laanprofiel

Bedrijfsontwikkelingslint

In het noorden en zuiden van het plangebied wordt de ontwikkeling van zogenaamde 'bedrijfsontwikkelingslinten' voorgesteld. In deze linten krijgen bestaande en nieuwe bedrijfsgebouwen alsmede bestaande en nieuwe (bedrijfs)woningen een plek. Bij nieuwvestiging van bedrijven in deze bedrijfslinten wordt gedacht aan lichte vormen van bedrijvigheid (categorie 1- en 2- bedrijven, en mogelijk categorie 3a waar dit milieuhygiënisch inpasbaar is). De (bedrijfs)woningen en bedrijfsgebouwen worden ingebed in een ferm landschappelijk casco, bestaande uit houtwallen en kleine bosschages die haaks op de Asser/Beilerweg staan. Tussen dit landschappelijk casco blijft doorzicht naar het achterliggende landschap mogelijk.

In de bedrijfsontwikkelingslinten worden mogelijkheden gecreëerd voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe bedrijfswoningen. Deze ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid wordt gerealiseerd binnen een aantal randvoorwaarden die de kwaliteit waarborgen. Zo worden de nieuwe bedrijfsgebouwen aan de achterzijde van de bestaande bebouwing gesitueerd. Nieuwe bedrijfswoningen worden teruggerooid ten opzichte van bestaande bebouwing. Dit vanwege de geluidscontouren van de weg.

Het huidige bebouwingsbeeld van het lint wordt hierdoor slechts in beperkte mate verstoord en tevens is de overlast van bedrijvigheid op bestaande woningen beperkt. De nieuwe bedrijven worden door middel van houtwallen ingepast. Zichtlijnen vanaf de woningen worden behouden door de ruimten aan de overzijde van bestaande woningen open te houden.

Figuur 12 geeft de mogelijke indeling van het bedrijfsontwikkelingslint weer.

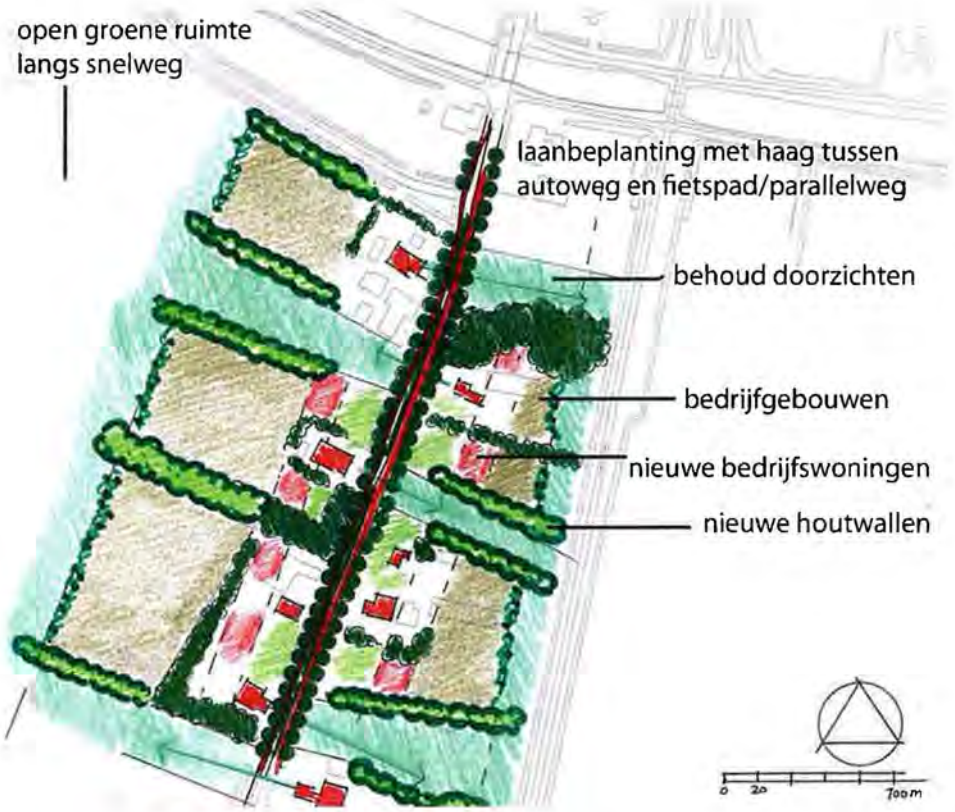

Figuur 12. Mogelijke indeling bedrijfsontwikkelingslint

Verblijfsontwikkelingslint

De onderdelen van het lint net ten zuiden en ten noorden van de kern Hooghalen, zijn aangeduid als 'verblijfsontwikkelingslint'. Hier ligt het accent op het groene en landschappelijke karakter, dat mede bepaald wordt door de (aanwezige) laanbeplanting in de dorpskern en de (nieuw te realiseren) laanbeplanting langs de provinciale weg. Het dorp Hooghalen behoud zijn 'groene achterzijde' (overgangen naar omringend landschap). In het verblijfslint is ruimte voor extensieve vormen van wonen (waaronder landgoedwonen), natuur, bos, recreatie en kantoren en/of dienstverlening in een landschappelijke setting. Kenmerkend voor het verblijfsontwikkelingslint is de lage dichtheid van de bebouwing en overige functies.

Op enige afstand van het spoor kunnen geluidwallen ontwikkeld worden, al naar gelang er geluidgevoelige functies in het gebied komen. Deze kunnen opgenomen worden in de aanleg van een parkachtige inrichting.

Figuur 13 geeft de mogelijke indeling van het verblijfsontwikkelingslint weer.

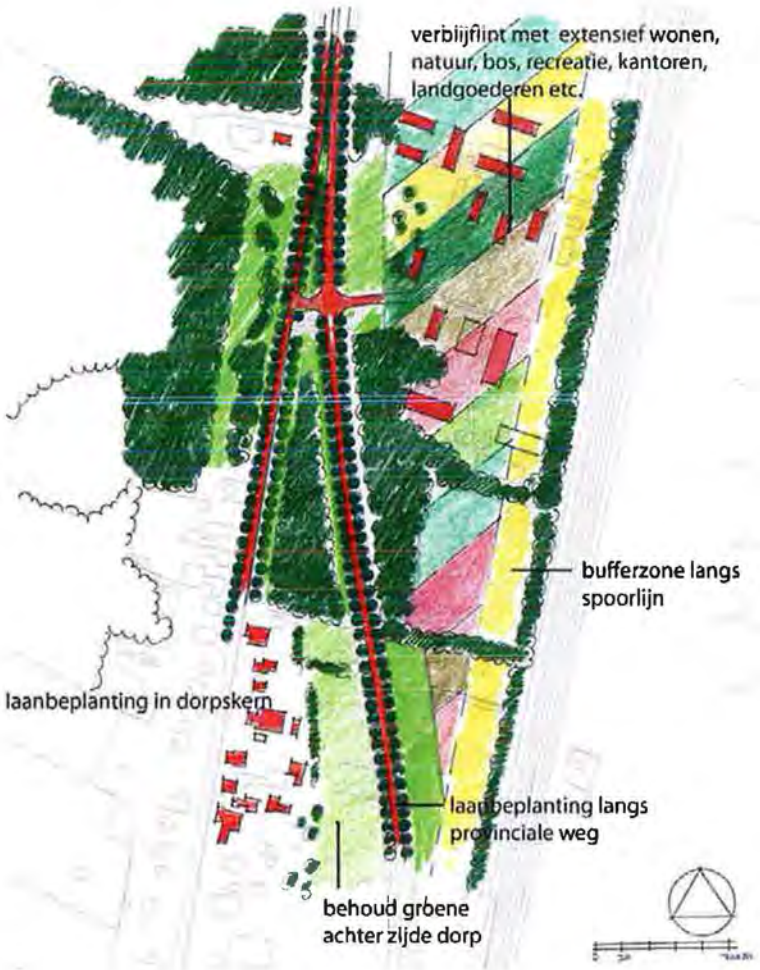

Figuur 13. Mogelijke indeling verblijfsontwikkelingslint

Bufferzone langs spoorlijn

Langs het spoor is een bufferzone van 62 meter aangehouden. In deze bufferzone bevindt zich bestaande bebouwing. Het landschappelijk casco bestaande uit de haaks op de weg staande houtwallen, loopt wel door tot aan het spoor. Op deze wijze is het landschappelijk casco ook vanuit het spoor beleefbaar. Op enige afstand van het 'spoor' zouden 'geluidswallen' ingepast kunnen worden, zodat ze in het landschap een geluidswerende functie kunnen krijgen.

Open ruimte langs A28
In de ontwikkelingsvisie wordt als drager van de nieuwe ontwikkelingen gekozen voor de Asserweg/Beilerweg. Ontwikkelingen worden daarom niet gesitueerd langs de A28 of georiënteerd op de A28. Langs de A28 is een zone van circa 150 meter vrijgehouden. Op deze wijze blijft in het gedeelte van Drenthe het imago van 'dunbevolkte en landschappelijk aantrekkelijke provincie' gewaarborgd. In deze ruimte zou ruimte voor waterberging gecreëerd kunnen worden die noodzakelijk is bij een toename van verhard oppervlak in het gebied.

6. 3. Zonering

In de ontwikkelingsvisie is sprake van een heldere zonering van zuid naar noord. Achtereenvolgens is sprake van:
- pleisterplek/entreegebied;
- onderbreking stedelijk gebied, Klateresch;
- recreatieve corridor Oranjekanaal;
- recreatie- en natuurzone met cultuurhistorische routes en het dorp Hooghalen;
- 'raakvlak landschap', onderbreking stedelijk gebied, noordelijk beekdal.

Pleisterplek, entreegebied
Het gebied net ten noorden van de N381 is aangeduid als 'pleisterplek/entreegebied'. In dit gebied wordt gedacht aan een restaurant annex vergaderruimte, in combinatie met de al aanwezige carpoolplaats. Een markant vormgegeven gebouw is hier op z'n plaats. Vormgeving en situering van deze elementen benadrukken de plek als entree naar Beilen.

Onderbreking routelandschap
Het open gebied tussen Eursing en Beilen wordt opengehouden. Hierdoor blijft een onderbreking van verstedelijkt gebied behouden, zodat er ook aan de rand van Beilen zicht op het open landschap aanwezig blijft.

Recreatieve corridor Oranjekanaal
Ten noorden van het lint Eursing wordt het plangebied van het 'routelandschap' doorsneden door het Oranjekanaal. De kruising van lint en kanaal leent zich goed voor de ontwikkeling van een 'recreatieve corridor'. Daarbij kan gedacht worden aan de situering van een horecavoorziening in combinatie met een aanleg-/afmeerplaats voor kano's. De 'overstap' van water- naar landroutes kan hier vormgegeven worden door de aansluiting op (bestaande) fiets- en wandelroutes te optimaliseren. Ook een recreatief steunpunt in de vorm van vissteiger, picknick-tafel, o.i.d. is hier denkbaar.

Recreatie- en natuurzone met cultuurhistorische routes en het dorp Hooghalen
Het dorp Hooghalen en directe omgeving is aangeduid als een 'recreatie- en natuurzone met recreatieve routes'.

In dit gebied ligt het accent op de relatie met de omgeving buiten het routelandschap: vanuit het plangebied wordt aansluiting gezocht met bos- en natuurgebieden ten oosten en westen van het plangebied, door het net van wandel- en fietspaden te versterken.
Hierbij kan ook gedacht worden aan het ontwikkelen van cultuurhistorisch routes naar de omgeving. De open ruimten langs de invalswegen aan de randen van Hooghalen, o.a. de open es van Hooghalen, zouden behouden moeten worden. Nieuwe functies of uitbreiding van functies zouden plaats moeten vinden in het verblijfsontwikkelingslint. Voorbeeld hiervan zou kunnen zijn de verplaatsing van de manege. De bestaande voetgangers- en fietsbrug kan opgewaardeerd worden. De brug, met uitzichtpunt over de snelweg, zou een onderdeel kunnen vormen van het herstel van een oude cultuurhistorische route en een recreatief element aan het gebied toevoegen.

Raakvlak landschap
Het noordelijk gedeelte van het plangebied is aangeduid als 'raakvlak landschap'. In dit gedeelte wordt de oorspronkelijke relatie met het omringde landschap zoveel mogelijk versterkt. Dit gebeurt door de openheid te versterken en hogere waterstanden toe te laten. Bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein ten zuiden van Assen en verdere verdichting van het 'routelandschap' zou deze zone een onderbreking van het verstedelijkt gebied vormen. In de Structuurvisie stadsrandzone Assen Lange termijnvisie is de gemeentegrens met Assen en Midden-Drenthe aangegeven als groene grens. Vanwege de directe aansluiting op het beekdal aan de oostkant, is een waterrijke invulling aan te raden. Door de toename van het verhard oppervlakte door de aanleg van bedrijfsterrein is een toename van de waterberging wenselijk, deze zone zou hierin een rol kunnen spelen.

De noodontsluiting van de TT en de Paradijsweg kunnen verder ontwikkeld worden als oost-west gerichte recreatieve route tussen twee waardevolle landschappen.

7. VERTALING NAAR HET BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Het op te stellen bestemmingsplan Buitengebied maakt ontwikkelingen, zoals voorgesteld in de Ontwikkelingsvisie Routelandschap, niet bij voorbaat mogelijk. Voor het 'routelandschap' zullen in het bestemmingsplan Buitengebied dezelfde ontwikkelingsmogelijkheden worden opgenomen als voor het overige deel van het buitengebied. De visie zal ook niet bij recht in het bestemmingsplan worden vertaald. Daarvoor zijn de voorgestelde ontwikkelingsmogelijkheden te globaal van aard. Voor het plangebied van het routelandschap zal daarom een aanvullende regeling moeten worden opgenomen. De volgende opties zijn mogelijk:

- via een wijzigingsbepaling kan worden geregeld dat een wijziging naar een voorgestelde functie in het 'routelandschap' mogelijk is. De wijzigingsbepaling wordt gelegd op het plangebied van het 'routelandschap'. De ontwikkelingsvisie is daarbij als toetsingskader echter te globaal. Voor een wijzigingsbevoegdheid zullen objectief bepaalde criteria moeten worden geformuleerd (bijvoorbeeld met betrekking tot toekomstige functie, toegestane bouwhoogte etc.) Ook zullen in het kader van de uitvoerbaarheid de benodigde onderzoeken moeten worden uitgevoerd (toetsing Flora- en Faunawet, archeologie, watertoets etc.). Een wijzigingsbepaling verdient daarom niet de voorkeur.

- voor het plangebied van het 'routelandschap' wordt een afzonderlijk bestemmingsplan opgesteld. Het moment waarop is mede afhankelijk van de snelheid, waarmee het gebied zich de komende tijd gaat ontwikkelen. De benodigde onderzoeken vinden plaats in het kader van dit afzonderlijk op te stellen plan. De kosten van de benodigde onderzoeken komen ten laste van de gemeente, tenzij sprake is van één initiatiefnemer.

- de visie kan als basis voor artikel 19-procedures (vrijstellingen) dienen. Past een voorstel tot ontwikkeling in de visie dan verleent de gemeente haar medewerking. De benodigde onderzoeken worden uitgevoerd op het moment dat van de vrijstellingsbevoegdheid gebruik gemaakt wordt (uitgestelde toets). De kosten, verbonden aan dergelijke onderzoeken, komen ten laste van de initiatiefnemer. De visie als basis voor artikel 19 procedures verdient de voorkeur.

In het kader van het bestemmingsplan Buitengebied zal in overleg met de gemeente een keus gemaakt worden uit bovenstaande opties.

===

Bijlage 6
Beschrijving Natura 2000-gebieden

Mantingerzand

Het gaat om het aaneengesloten gebied van heide, bos en graslanden aan weerszijden van de Hoogeveense weg ten noorden en ten westen van Nieuw-Balinge. Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 788 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte. Het Mantingerzand ligt geheel in de gemeente Midden-Drenthe.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*
H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems

Op grond van het conceptbeheerplan worden daarnaast voorgesteld aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit om in de aanwijzing op te nemen:

H4030 Droge heiden
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
H9190 Oude eikenbossen

Het Mantingerzand is een stuifzandgebied begroeid met vochtige en droge heiden en jeneverbessen. Verspreid liggen enkele naald- en loofbosjes. In laagten zijn vochtige gebieden aanwezig waaronder enkele zure vennen. Een aanzienlijk deel van het gebied bestaat uit voormalige landbouwgronden die worden ontwikkeld tot natuur, als uitvloeisel van het Plan Goudplevier.

In 2006 is het Mantingerzand met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. Voor het Mantingerzand is in 2009 een conceptbeheerplan opgesteld. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht.
Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Stuifzandheiden met struikhei																			
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen																			
Zandverstuivingen																			
Zure vennen																			
Vochtige heiden											...								
Jeneverbesstruwelen																			
*Heischrale graslanden			...																

Verdroging en vernatting

In het Mantingerzand zijn grondwaterafhankelijke habitattypen benoemd waarvoor de waterhuishouding (verdroging en vernatting) in en rond het Natura 2000-gebied een van de belangrijke invloedsfactoren is. Hier speelt vooral de verdroging een rol. Verdroging wordt onder andere veroorzaakt doordat het peilbeheer binnen de gebieden nog niet optimaal is (bijvoorbeeld doordat niet alle gronden zijn verworven), deels door andere functies in de directe omgeving die een lager peil vragen en/of andere waterhuishoudkundige ingrepen.

Afgelopen jaren zijn maatregelen uitgevoerd waardoor de grondwaterstand is verhoogd. De uitgangssituatie voor de gewenste Natura 2000-doelen is daardoor verbeterd. Dat neemt niet weg dat een aantal problemen blijven bestaan. In het door de waterschappen uit te voeren GGOR-traject (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regiem) zal de relatie met de omgeving nadrukkelijk in beeld worden gebracht. Dit traject zal naar verwachting pas in 2010 worden afgerond. Op dat moment kan een beter oordeel worden gegeven over de vraag in hoeverre ingrepen in de omgeving kunnen bijdragen aan de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied.

De oude heidegebieden waren sterk verdroogd. Door de nieuwe inrichting van de natuurontwikkelingsgebieden kan daaraan veel worden verbeterd, onder meer door een aantal oude sloten die nog aanwezig zijn, te dempen. Om er zeker van te zijn dat eventueel dempen van deze sloten geen nadelen voor de omliggende landbouw oplevert, wordt naar deze effecten nog onderzoek gedaan.

Vermesting

Luchtverontreiniging heeft een sterke negatieve invloed op de kwaliteit van voedselarme en kwetsbare habitattypen. Bij de overname van de voorstellen uit Plan Goudplevier is door de provincie toegezegd dat aan de landbouw in de omgeving geen extra beperkingen zouden worden opgelegd. Dit betekent onder meer dat de uitbreiding van habitattypen in de natuurontwikkelingsgebieden geen belemmeringen mag opleveren voor de landbouwbedrijven in de omgeving. Voor de habitattypen in de oude heidegebieden geldt echter het reguliere Natura 2000-beleid voor ammoniak. Het toevoegen van de habitattypen Droge heiden, Pioniervegetaties met snavelbiezen en Oude eikenbossen brengt hierin geen verandering.

Recreatie

Het huidige gebruik als wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. De ontwikkeling naar een uitgestrekt heidelandschap biedt, bij een toename van het gebruik, voldoende mogelijkheden voor zonering en voor de instelling van rustgebieden voor de fauna.

Mantingerbos

Het aaneengesloten gebied van beekdalgraslanden en bos tussen Bruntinge en Mantinge is het Mantingerbos. Het Natura 2000-gebied beslaat een brutooppervlakte van 47 ha.
Het Mantingerbos ligt geheel in de gemeente Midden-Drenthe.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met hulst en soms ook Taxus in de ondergroei
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met zomereik

Het Mantingerbos bestaat uit het eigenlijke Mantingerbos, het Thijnsbosje en het Noordlagerbos en de beekdalgraslanden langs het Oude Diep. Het vormt een relatief goed bewaard restant van het vlakke oorspronggebied van die beek. Het Mantingerbos is een oud bosrestant waarin hulst plaatselijk aspectbepalend is. De bodem van het Mantingerbos is een van de oudste ongestoorde bosbodems van Drenthe.

In 2006 is het Mantingerbos met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. Voor het Mantingerbos is in 2009 een conceptbeheerplan opgesteld. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht.
Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	■	■	■	■	■	■	■	☒	☒	☒	☒	☒	☒	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	☒	☒	☒	☒	☒	☒	■	■	■	■

Waterhuishouding

In het gebied wordt een herstelplan uitgevoerd, waarbij de waterhuishouding wordt gericht op het ondersteunen van de natuurdoelen en het zoveel mogelijk vasthouden van water (Waterbeheer 21ste eeuw of WB21). Ten opzichte van het doelgebied, de kop van het beekdal, liggen de eikenbossen hoog, zodat dit geen aanmerkelijke gevolgen heeft.

Landbouw

De habitattypen hebben een relatief hoge kritische stikstofdepositiewaarde. Voor de huidige landbouw in de omgeving zullen daarom uit de aanwijzing als een Natura 2000-gebied geen nieuwe beperkingen voortvloeien. Intensivering of uitbreiding van veehouderij is afhankelijk van de mogelijkheden binnen de milieuregelgeving.

Recreatie

Het beperkte gebruik als wandelgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen.

Elperstroomgebied

Globaal gaat het om het beekdalgebied met aangrenzend bosgebied ten oosten van Elp. Het Natura 2000-gebied beslaat een bruto-oppervlakte van 355 ha.
Het Elperstroomgebied ligt grotendeels in de gemeente Midden-Drenthe.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met struikhei
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems

H6410 Grasland met pijpenstrootje op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem

H7230 Alkalisch laagveen

Het gebied Elperstroom ligt in een oorspronggebied en bovenloop van de Beilerstroom op de westelijke flank van de Hondsrug. Het stroomdal is uitgesleten tijdens de ijstijden. Kenmerkend is het typische beek- en esdorpenlandschap tussen de aangrenzende boswachterijen van Grolloo en Schoonloo op voormalige heidegronden. In het gebied komen tertiaire zanden tot dicht aan de oppervlakte voor als gevolg van opstuwing door een zoutdôme (pilaarachtige steenzoutconcentratie in de diepe ondergrond). De bodem van het beekdal heeft een dun veenpakket dat van nature sterk veraard is, plaatselijk komen op geringe diepte keileemlagen voor. Langs de beek liggen voornamelijk graslanden, van elkaar gescheiden door greppels, houtwallen en kleine bosjes. In het deelgebied de Reitma komen zeer oude onbemeste graslanden voor. Door de kenmerkende geologische en bodemkundige eigenschappen stroomt hier in de winter en het voorjaar relatief kalkrijk grondwater toe, waardoor zich hier kalkmoerassen, blauwgraslanden en heischraal graslanden ontwikkeld hebben.

In 2006 is het Elperstroomgebied met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht, waarna binnen drie jaar een beheerplan moet zijn opgesteld.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	...	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Kalkmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Verdroging en vernatting

In het Elperstroomgebied zijn grondwaterafhankelijke habitattypen benoemd waarvoor de waterhuishouding (verdroging en vernatting) in en rond het Natura 2000-gebied een van de belangrijke invloedsfactoren is. Hier speelt vooral de

verdroging een rol. Verdroging wordt onder andere veroorzaakt doordat het peilbeheer binnen de gebieden nog niet optimaal is (bijvoorbeeld doordat niet alle gronden zijn verworven), deels door andere functies in de directe omgeving die een lager peil vragen en/of andere waterhuishoudkundige ingrepen.
Afgelopen jaren zijn maatregelen uitgevoerd waardoor de grondwaterstand is verhoogd. De uitgangssituatie voor de gewenste Natura 2000-doelen is daardoor verbeterd. Dit neemt niet weg dat een aantal problemen blijven bestaan. In het door de waterschappen uit te voeren GGOR-traject (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regiem) zal de relatie met de omgeving nadrukkelijk in beeld worden gebracht. Dit traject zal naar verwachting pas in 2010 worden afgerond. Op dat moment kan een beter oordeel worden gegeven over de vraag in hoeverre ingrepen in de omgeving kunnen bijdragen aan de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied.
De oude heidegebieden waren sterk verdroogd. Door de nieuwe inrichting van de natuurontwikkelingsgebieden kan daaraan veel worden verbeterd, onder meer door een aantal oude sloten die nog aanwezig zijn, te dempen. Om er zeker van te zijn dat eventueel dempen van deze sloten geen nadelen voor de omliggende landbouw oplevert, wordt naar deze effecten nog onderzoek gedaan.

Vermesting

Luchtverontreiniging heeft een sterke negatieve invloed op de kwaliteit van voedselarme en kwetsbare habitattypen. Een belangrijke uitkomst uit de berekeningen is, dat de maatregel 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe) als de meest effectieve maatregel naar voren komt. Het gaat hier om een combinatie van maatregelen op het gebied van voeraanpassing, stalinrichting en bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Daarna volgen emissiearme stallen en nageschakelde technieken in de intensieve veehouderij.

Recreatie

Het huidige gebruik van de randen als wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. Het gebied heeft voldoende mogelijkheden voor zonering en voor de instelling van rustgebieden voor de fauna. Dit geldt in het bijzonder in het broedseizoen.

Fochteloërveen

Het grote aaneengesloten gebied bij Veenhuizen ten zuiden van het Veenhuizerkanaal en de Kolonievaart is het Fochteloërveen. Het Fochteloërveen ligt op de grens van Friesland en Drenthe. Het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied vallen beide geheel samen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied beslaat een bruto-oppervlakte van 2.599 ha.
Het Fochteloërveen ligt geheel buiten de gemeente Midden-Drenthe, maar de gemeente grenst rechtsreeks aan de zuidkant en een deel van de oostgrens hiervan.

Vanaf 1975 is herstel van het levend hoogveen een centrale doelstelling voor het gebied. Sinds die tijd zijn binnen en buiten het gebied ingrijpende maatregelen uitgevoerd om de waterhuishouding hierop in te richten. Het gebied was al in 1998 aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn, vanwege de functie als overwinteringsgebied (slaapplaats) voor ganzen, zwanen en eenden en als broedgebied voor enkele andere vogelsoorten. Vanaf 1975 is herstel van het levend hoogveen een centrale doelstelling voor het gebied. Sinds die tijd zijn binnen en buiten het gebied ingrijpende maatregelen uitgevoerd om de waterhuishouding hierop in te richten.
In de eerste beheerplanperiode (2009-2015) zullen concrete inspanningen vooral blijven gericht op hydrologisch herstel en behoud en uitbreiding van het open karakter van het Fochteloërveen.
Bij Veenhuizen is de zorg voor het cultuurhistorisch erfgoed van de ontginningskolonie en belangrijke factor.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met struikhei
H4030 Droge Europese heide
H7110 *Actief hoogveen
H7120 Aangetast hoogveen, waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

Het Fochteloërveen maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van noordwest-Drenthe en aangrenzend Friesland bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Het Fochteloërveen lag aan de rand van dit grote veen en bestaat uit een naar verhouding jong en ondiep (tot 2 m) veenpakket. Er zijn maatregelen genomen om de groei van het hoogveen te stimuleren, zoals het plaatsen van damwanden en het aanbrengen van stuwen. Na een stilstandfase in de veengroei bevat het Fochteloërveen nu een relatief grote kern met actief hoogveen. Het gebied wordt verder gekenmerkt door zijn uitgestrektheid en boomloosheid (buiten de boswachterij aan de noordkant). Het gebied bestaat, naast het levende hoogveen in het centrale deel, uit droge en vochtige heide en vennen, enige graslanden en in het noorden enkele naaldbossen. Ondiep, open water ligt in de Vloeiweiden, Zuidwestplassen en Esmeer. Het Esmeer is een pingoruïne.

In 2006 is het Fochteloërveen met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. Voor het Fochteloërveen is in 2009 een conceptbeheerplan opgesteld. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht.
Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Zure vennen												⊠	⊠	⊠	⊠				
Vochtige heiden										⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠				
Droge heiden										⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠				
*Actieve hoogvenen										⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠				
Herstellende hoogvenen										⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠				
Geoorde fuut (broedvogel)										⊠							...		
Kleine Zwaan										⊠									
Kolgans										⊠							...		
Paapje (broedvogel)										⊠							...		
Porseleinhoen (broedvogel)										⊠									
Roodborsttapuit (broedvogel)										⊠							...		
Slobeend										⊠							...		
Toendrarietgans										⊠							...		
Wilde Zwaan										⊠									
Wintertaling										⊠							...		

Factoren als oppervlakteverlies, versnippering, verandering van de dynamiek in het substraat of door mechanische effecten, kunnen vanuit aangrenzende gebieden moeilijk plaatsvinden. Deze factoren spelen in planologisch opzicht daarom geen rol in dit bestemmingsplan.

Waterhuishouding

Op het gebied van de waterhuishouding zijn de volgende maatregelen in uitvoering of voorbereiding:

- interne compartimentering (reeds grotendeels uitgevoerd);
- inrichting Friese randzone;
- inrichting Esmeergebied, Norger Petgaten en Stallaan;
- bosomvorming en ontwatering Bankenbos.

Het aangrenzende gebied de Zeven Blokken in de gemeente Midden-Drenthe ligt aanzienlijk lager dan het Fochteloërveen. Ondanks de aanwezigheid van slecht doorlatende lagen, is het mogelijk dat grondwater vanuit het hoogveen naar de Zeven Blokken stroomt. De mate waarin dit gebeurt, is echter ondui-

delijk. Het GGOR-traject van het waterschap zal duidelijk maken wat dit betekent voor de landbouwontwikkeling ter plaatse en voor de mate waarin de doelen in het hoogveen kunnen worden gerealiseerd. Dit onderzoek vindt mede plaats op verzoek van de herinrichtingscommissie die werkt aan een optimale verkaveling en inrichting met oog op het naast elkaar bestaan van verschillende doelen als landbouw en natuur. Eerdere onderzoeken geven aan dat directe invloed op de hoogveenvorming in het Fochteloërveen beperkt is. Binnen 1.000 m van het Fochteloërveen zijn echter alle werkzaamheden die van invloed kunnen zijn op het grondwater, aanleg- en Natuurbeschermingswetvergunningplichtig en daarom in net bestemmingsplan gebonden aan een aanlegvergunning.

Landbouw

Landbouwers rondom het Fochteloërveen zien de ganzen als een probleem. Schade kan worden verhaald, maar de procedure is lastig. Overwogen wordt om ook in dit gebied ganzen foerageergebieden (gedooggebieden) aan te wijzen in het kader van Programma Beheer en het Natuurbeheerplan Drenthe versie 2009. De hogere waterpeilen in het gebied leiden tot wateroverlast op de landbouwgronden in de omgeving. Nader onderzoek in het kader van GGOR is nodig om de problematiek en mogelijke oplossingen helder te maken.
Vier van de vijf habitattypen die als instandhoudingsdoel voor het Fochteloërveen gelden, zijn gevoelig voor eutrofiering. Voor de landbouw zullen in het kader van het ammoniakbeleid, uit de aanwijzing als Natura 2000-gebied extra beperkingen voortvloeien. In het bestemmingsplan zijn agrarische ontwikkelingen gebonden aan een aanlegvergunning of wijzigingsbevoegdheid, met gunstige uitkomsten van een vooronderzoek in het kader van Natura 2000 als voorwaarde.

Recreatie

Het huidige gebruik als wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. De zonering en de huidige toegangsregels zorgen voor voldoende rust voor zowel broedvogels als niet-broedvogels.
Wel is verstoring vanuit de lucht (klein vliegverkeer, luchtballonnen) een belangrijk knelpunt. Handhaving van de regelgeving voor stiltegebied is een probleem. De invloed hierop vanuit het plangebied Midden-Drenthe is echter klein.

Externe werking

Voor ganzen en zwanen zijn foerageergebieden aangewezen buiten de begrenzing van het Fochteloërveen. Deze liggen binnen 35 km van het Fochteloërveen en voor een belangrijk deel in de gemeente Midden-Drenthe. In het Beleidskader Faunabeheer heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit besloten om in totaal 80.000 ha in Nederland als foerageergebied aan te wijzen voor de opvang van overwinterende ganzen en smienten. De provincie heeft als taak om de foerageergebieden aan te wijzen en te begrenzen. In deze gebieden kunnen vogels in de wintermaanden ongestoord foerageren, zonder te worden verjaagd. Binnen de begrensde foerageergebieden zijn er

subsidiemogelijkheden in het kader van de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer. De begrenzing is eerder door Gedeputeerde Staten vastgesteld in mei 2005 in het Gebiedsplan foerageergebieden voor overwinterende ganzen. Ruimtelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de foerageermogelijkheden in deze gebieden zijn vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Daarom zijn het aanbrengen van verharding, bebouwing en beplantingen, of bodemwerkzaamheden en het scheuren van grasland aanlegvergunningplichtig. Daarbij zal het college van burgemeester en wethouders de benodigde vergunning slechts verlenen, wanneer uit vooronderzoek blijkt, dat de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, kan worden verleend. Deze foerageergebieden zijn opgenomen in de toetsingskaart natuur.

Provincie Drenthe heeft een grote verantwoordelijkheid voor weidevogelsoorten die juist een zwaartepunt van hun verspreiding in Drenthe hebben liggen, zoals Slobeend en Paapje. Het is niet zinvol om per soort voor te schrijven welke dichtheden er minimaal moeten voorkomen. Daarom wordt uitgegaan van een groep weidevogels met een totale dichtheid van soorten, waarbij deze onderling uitwisselbaar zijn. Er zullen steeds een aantal broedparen en territoria van basissoorten in het gebied aanwezig moeten zijn. De samenhang met natuurgebieden kan ervoor zorgen dat er een terrein van voldoende oppervlakte adequaat kan worden beheerd.

Drentsche Aa-gebied

Het gebied is gelegen in het stroomgebied van de Drentsche Aa en omvat de beek, de zijbeken (met name Anloër Diepje, Andersche Diep tot en met Gasterensche Diep, Scheebroekenloop), de oeverlanden, de aangrenzende heide en bosgebieden (onder andere Balloërveld, Gasterse Duinen, De Strubben, Eexterveld, Smalbroeken) en de omgeving van Geelbroek. Het gebied strekt zich uit van Amen en Papenvoort in het zuiden tot Glimmen in het noorden.
Het Natura 2000-gebied (alleen Habitatrichtlijngebied) beslaat bruto een oppervlakte van ongeveer 3.900 ha. De deelgebieden Geelbroek, Amen (Smalbroeken) en Andersche Diep hebben oppervlakten van respectievelijk circa 270, 240 en 280 ha.
Het Drentsche Aa-gebied ligt vrijwel geheel buiten de gemeente Midden-Drenthe behalve het deelgebied Geelbroek, dat bij de noordoost grens van de gemeente met een paar percelen er net binnen valt.
De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft besloten dat op 24 september 2009 de conceptaanwijzing start van nog eens 11 Natura 2000-gebieden. Het gaat dan ondermeer om het Drentsche Aa-gebied. De definitieve aanwijzing is dan niet voor 2010 te verwachten.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H2310 Psammofiele heide met dophei en stekelbrem
H2320 Psammofiele heide met dophei en kraaihei
H2330 Open grasland met struisgrassen op landduinen
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met struikhei
H4030 Droge Europese heide
H5130 Jeneverbes-formaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
H6410 Grasland met pijpenstrootje op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem
H7110 *Actief hoogveen
H7140 Overgangs- en trilveen
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met zomereik
H91D0 *Veenbossen
H91E0 *Bossen op alluviale grond met grauwe els en gewone es (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)

H1099 Rivierprik
H1134 Bittervoorn
H1145 Grote modderkruiper
H1149 Kleine modderkruiper
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander

A153 Watersnip
A275 Paapje
A338 Grauwe klauwier

Het Drentsche Aa-gebied omvat een redelijk compleet laaglandbekensysteem met oorspronggebieden, bovenlopen, middenlopen en benedenlopen. Door wisselende reliëfs en bodemtypen zijn vele voor beekdalen karakteristieke natuurlijke gradiënten tussen landschaps- en vegetatietypen aanwezig.
De meanderende Drentsche Aa loopt door oud Drents cultuurlandschap met madelanden (graslanden), bosjes, houtwallen, essen (akkers), heide, jeneverbesstruwelen, hunebedden, esdorpen en landgoederen. Door het gebied lopen een groot aantal beken en beekjes.
In de gemeente Midden-Drenthe komen alleen de habitattypen *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems en Grasland met Pijpenstrootje op kalkhoudende, venige, of lemige bodem en mogelijk de vogelsoort Paapje voor. Met de overige habitattypen, vissen en salamandersoort hoeft geen rekening te worden gehouden.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Be- ken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
***Heischrale graslanden**	■	■	...	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Pioniervegeta- ties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Eiken-haagbeukenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Vochtige alluviale bossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Bittervoorn	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Grote modderkruiper	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	⊠	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Rivierprik	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	⊠	■	...	...	...	...	■	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Paapje (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Watersnip (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■

Het hier kenmerkende vegetatietype Vochtige Molininietalia-hooiland met soorten als moerasvergeetmijnietje, echte koekoeksbloem, grote ratelaar, kruipend zenegroen, gevleugeld hertshooi, moerasrolklaver en tweerijige zegge is gevoelig voor veranderingen in het waterregiem en voor vermesting of verzilting.

Verdroging en vernatting

In het Geelbroek als onderdeel van het Drentsche Aa-gebied is een habitattype benoemd waarvoor de waterhuishouding (verdroging en vernatting) een van de belangrijke invloedsfactoren is. Hier speelt vooral dat het peilbeheer binnen de gebieden nog niet optimaal is (bijvoorbeeld doordat niet alle gronden zijn verworven) deels door andere functies in de directe omgeving die een lager peil of andere waterhuishoudkundige ingrepen vragen.
Afgelopen jaren zijn maatregelen uitgevoerd waardoor de grondwaterstand is verhoogd. De uitgangssituatie voor de gewenste Natura 2000-doelen is daardoor verbeterd. Maar dat neemt niet weg dat een aantal problemen blijven bestaan. In het door de waterschappen uit te voeren GGOR-traject (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regiem) zal de relatie met de omgeving nadrukkelijk in beeld worden gebracht. Dit traject zal naar verwachting pas in 2010 worden afgerond. Op dat moment kan een beter oordeel worden gegeven over de vraag in hoeverre ingrepen in de omgeving kunnen bijdragen aan de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied.

Vermesting

Luchtverontreiniging heeft een sterk negatieve invloed op de kwaliteit van voedselarme en kwetsbare habitattypen. Een belangrijke uitkomst uit de berekeningen is, dat de maatregel 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe) als de meest effectieve maatregel naar voren komt. Het gaat hier om een combinatie van maatregelen op het gebied van voeraanpassing, stalinrichting en bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Daarna volgen emissiearme stallen en nageschakelde technieken in de intensieve veehouderij.

Recreatie

Het huidige gebruik van de randen als een wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. Het gebied heeft voldoende mogelijkheden voor zonering en voor de instelling van rustgebieden voor de fauna. Dit geldt in het bijzonder in het broedseizoen. Een dergelijke zonering is niet met planregels te sturen. Bovendien ligt het overgrote deel van het beschermde gebied buiten het plangebied.

Externe werking

De provincie Drenthe heeft een grote verantwoordelijkheid voor weidevogelsoorten die juist een zwaartepunt van hun verspreiding in Drenthe hebben liggen, zoals Paapje. Er wordt uitgegaan van een groep weidevogels, met een totale dichtheid van soorten, waarbij deze onderling uitwisselbaar zijn. De samenhang met andere natuurgebieden in het stroomdal van de Drentsche Aa

kan ervoor zorgen dat er een terrein van voldoende oppervlakte adequaat kan worden beheerd.

Drents-Friese Wold & Leggelderveld

Globaal gaat het om het grote aaneengesloten gebied dat is gelegen in de driehoek tussen Appelscha in het noorden en Diever en Vledder in het zuiden. Het Natura 2000-gebied beslaat bruto een oppervlakte van 7.359 ha. Hiervan is 6.758 ha zowel een Vogelrichtlijn- als Habitatrichtlijngebied. Het resterende deel (602 ha) is alleen een Habitatrichtlijngebied.
Het Drents-Friese Wold ligt geheel voor een klein deel (De Bunders bij Hoogersmilde), maar het Leggelderveld voor een belangrijk deel, in de gemeente Midden-Drenthe.

In 2006 is het Drents-Friese Wold en Leggelderveld met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht. Het beheerplan moet dan voor 2013 klaar zijn. Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

Het gebied is aangewezen als een Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H2310 Psammofiele heide met dophei en stekelbrem
H2320 Psammofiele heide met dophei en kraaihei
H2330 Open grasland met struisgrassoorten op landduinen
H3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflorae*)
H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H3260 Submontane en laaglandrivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
H5130 Jeneverbes-formaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
H7110 *Actief hoogveen
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met zomereik

H1166 Kamsalamander
H1831 Drijvende waterweegbree

Het Drents-Friese Wold vormt een zeer afwisselend landschap. Het gebied kent veel naaldbossen, maar daarnaast zijn stuifzanden, heidevelden, jeneverbesstruweel, schrale graslanden, zwak gebufferde vennen, loofbossen en beken

aanwezig. Het stuifzand komt vooral voor op het Aekingerzand. In Berkenheuvel komen uitgestrekte kraaiheidebegroeiingen voor. Het Doldersummerveld en het Wapserzand zijn twee grote heideterreinen met vochtige en natte heide met vennetjes. Natte slenken en droge zandruggen wisselen elkaar af.
In het gebied van de Vledder Aa is herstel van oorspronkelijke beekdalnatuur tot stand gebracht. Ook bij de Schoapedobbe heeft natuurherstel plaatsgevonden. Het is een heuvelachtig heidegebied met zandverstuivingen en vennen ('dobben'). Het Leggelderveld bestaat uit natte heiden, pioniervegetaties met snavelbiezen en heischraal grasland.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zeer zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	...	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Be- ken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	...	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Pioniervegeta- ties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Drijvende waterweegbree	...	⊠	■	■	■	■	...	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	■	■	⊠	■
Kamsalamander	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	⊠	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Boomleeuwerik (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dodaars (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Draaihals (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Paapje (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Roodborsttapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Tapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Wespendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Specht (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Verdroging en vernatting

In het Leggelderveld zijn de grondwaterafhankelijke habitattypen natte heiden, pioniervegetaties met snavelbiezen en heischraal grasland waarvoor verdroging en vernatting in en rond het Natura 2000-gebied een van de belangrijke invloedsfactoren is. Verdroging wordt onder andere veroorzaakt doordat het peilbeheer binnen de gebieden nog niet optimaal is, door andere functies in de directe omgeving die een lager peil vragen en/of andere waterhuishoudkundige ingrepen. In het door de waterschappen uit te voeren GGOR-traject (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regiem) zal de relatie met de omgeving nadrukkelijk in beeld worden gebracht. Dit traject zal naar verwachting pas in 2010 worden afgerond. Op dat moment kan een beter oordeel worden gegeven over de vraag in hoeverre ingrepen in de omgeving kunnen bijdragen aan de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied.
De oude heidegebieden waren sterk verdroogd. Door de nieuwe inrichting van de natuurontwikkelingsgebieden kan daaraan veel worden verbeterd.

Vermesting

Luchtverontreiniging heeft een sterke negatieve invloed op de kwaliteit van voedselarme en kwetsbare habitattypen zoals Oude bossen en (Zeer) Zwakgebufferde vennen in het aangrenzende deel van het Drents-Friese Wold of heischraal grasland in het Leggelderveld. Een belangrijke uitkomst uit de berekeningen is, dat de maatregel 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe) als de meest effectieve maatregel naar voren komt. Het gaat hier om een combinatie van maatregelen op het gebied van voeraanpassing, stalinrichting en bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Daarna volgen emissiearme stallen en nageschakelde technieken in de intensieve veehouderij. Op basis van de berekeningen door Alterra is hiervoor een provinciaal beleidskader ontwikkeld, dat zal worden gehanteerd, zolang er geen verdere landelijke regelgeving beschikbaar is. Daarnaast wordt verder gewerkt aan een generiek beleid (milieuregelgeving en stimulering) om ook de achtergronddepositie binnen Drenthe, maar ook in Friesland, verder terug te dringen.

Recreatie

Het huidige gebruik van de randen als zwem-, wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. Het Leggelderveld kent deels een toegangskaartensysteem en met rasters afgescheiden terreindelen rond de voormalige kalkzandwinningsplas. Het gebied heeft voldoende mogelijkheden voor zonering en voor de instelling van rustgebieden voor de fauna.

Externe werking

Kamsalamander komt voor in kleinschalige, deels agrarische, landschappen vooral bij overgang van bos naar grasland: gebieden met hagen, houtwallen, rijen knotbomen, rietkragen, vochtige bosjes en poelen. De volwassen kamsalamander verblijft doorgaans van maart tot in juli in het water. Een klein percentage van de volwassen dieren blijft het gehele jaar in het water. De meeste individuen gaan vanaf juli tot in september het land op en trekken naar de overwinteringplaats in de nabijheid (<400 m). De voortplantingshabitat wordt

gevormd door vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, halfbeschaduwde, voedselrijke wateren (poelen, vennen, sloten) met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De wateren moeten een groot deel van het jaar water bevatten, maar incidenteel droogvallen kan gunstig zijn voor kamsalamander, omdat daarmee vissen uit het water verdwijnen die anders larven en eieren opeten. De soort overwintert op het land (periode november-maart). De landhabitat wordt gevormd door kleine landschapselementen waarin voldoende vorstvrije plaatsen aanwezig zijn zoals bosjes, hagen, struwelen, houtwallen, overhoekjes en bosranden.
De soort is tevens streng beschermd (bijlage IV) door de Flora- en faunawet.
Kamsalamander is gevoelig voor veel bedreigingen. In ruimtelijk opzicht komt het gevaar vooral van aantasting van verblijfsplaatsen in de vorm van het dempen van wateren of het opruimen of opschonen van kleine landschapselementen. Tot 400 m rond poelen en de begrenzing van het Drents-Friese Wold of het Leggelderveld is het dempen van waterpartijen of het amoveren van opgaande beplantingen daarom gebonden aan een aanlegvergunning. Daarbij zal het college van burgemeester en wethouders de benodigde vergunning slechts verlenen, wanneer uit vooronderzoek blijkt, dat de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet, door de respectievelijke bevoegde gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, kan worden verleend.

Dwingelderveld

Globaal gaat het om het grote aaneengesloten gebied van bos en heide ten zuidoosten van Dwingeloo. Het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied vallen beide geheel samen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied.
Het Natura 2000-gebied beslaat bruto een oppervlakte van 3.823 ha. Het Dwingelderveld ligt voor het overgrote deel buiten de gemeente Midden-Drenthe maar grenst er voor de hele oostgrens en een deel van de noordgrens van het gebied aan. Circa 1 ha bij Smalbroek ligt binnen de gemeente.
Het Dwingelderveld is een van de belangrijkste en meest gevarieerde heidegebieden van West-Europa. Het is een Nationaal Park. Onder leiding van het overlegorgaan van het Nationale Park wordt samengewerkt aan inventarisaties en aan maatregelen om de natuurwaarden te behouden en te versterken en het recreatief gebruik in goede banen te leiden en te stimuleren.

In 2006 is het Dwingelderveld met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. Voor het Dwingelderveld is in 2009 een conceptbeheerplan opgesteld. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht.
Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998.

Het gebied is aangewezen als Natura 2000 vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H2310 Psammofiele heide met dophei en stekelbrem
H2320 Psammofiele heide met dophei en kraaihei
H2330 Open grasland met struisgrassoorten op landduinen
H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met struikhei
H4030 Droge Europese heide
H5130 Jeneverbesformaties in heide of kalkgrasland
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
H7110 *Actief hoogveen
H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met hulst en soms ook Taxus in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met zomereik

H1166 Kamsalamander

Het Dwingelderveld is een uitgestrekt heideterrein in het oude Drentse esdorpenlandschap. Het gebied herbergt uitgestrekte vochtige heidegebieden, hoogveenvennen, zure en zwakgebufferde vennen, oude eikenbossen, een klein hoogveen, droge heide, stuifzanden en jeneverbesstruwelen. In het gebied liggen prehistorische grafheuvels.
De Boswachterij Dwingeloo bestaat uit bossen die begin twintigste eeuw zijn aangeplant op stuifzand en heide. In de bossen liggen diverse vennetjes en heidevelden. Het Lheebroekerzand is een zeer afwisselend stuifzandgebied met bos, heide en jeneverbesstruweel. De Anserdennen is een heuvelachtig deel waar gemengd bos, heide en vennen op voormalig stuifzand voorkomen.
Het Terhorsterzand, ten oosten van de autoweg A28, heeft vergelijkbare natuurwaarden. Het hoort wel tot het Nationale Park maar is niet opgenomen binnen de Natura 2000-begrenzing.
In voorbereiding is de aanleg van een ecoduct van het Dwingelderveld naar het Terhorsterzand om de barrièrewerking van de A28 te verminderen.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verziltiing	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	...	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Herstellende hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Pioniervegeta- ties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	⊠	■	■	...	...	...	...	■	■	■
Boomleeuwerik (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dodaars (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Geoorde fuut (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Kleine Zwaan	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Paapje (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Roodborsttapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Slobeend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Tapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Toendrarietgans	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Wintertaling	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	...	■	■
Zwarte Specht (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	■	■	■	■	■	■	■	

Waterhuishouding

Het Inrichtingsplan Dwingelderveld behelst onder meer een uitgebreide aanpassing van de waterhuishouding ten behoeve van de natuurdoelen, zoals die zijn vastgelegd in het GGOR. Daarenboven wordt gewerkt aan het realiseren van een grote capaciteit om in tijden van hoge neerslag water langer in het

gebied vast te houden. Bij de uitwerking van de waterhuishoudkundige inrichting is zorgvuldig rekening gehouden met de eisen die aan dit 'extreem vasthouden' moeten worden gesteld vanuit de instandhoudingsdoelen.
De maatregelen in het gebied zullen bijdragen aan een gunstiger waterhuishouding voor diverse waterafhankelijke habitattypen. Een knelpunt blijft de hydrologische relatie met de omliggende beekdalen, waaronder die van de Beilerstroom. Nader onderzoek, na uitvoering van de huidige plannen, kan meer inzicht geven in de omvang van dit knelpunt.

Landbouw

Voor de landbouw zullen alleen in het kader van het ammoniakbeleid, uit de aanwijzing als een Natura 2000-gebied extra beperkingen voortvloeien.

Recreatie

Er zijn delen van het Dwingelderveld en daarmee van het Lheebroekerzand die tijdens het broedseizoen zo rustig mogelijk moeten blijven. Dat kan vaak worden bereikt door een slimme zonering, waarbij de locaties en de omvang van de parkeerplaatsen voor de auto al erg sturend zijn. Soms kan de terreinbeheerder enkele van de vele paadjes en paden afsluiten of dicht laten groeien; vrijwel ongemerkt worden mensen zo 'gestuurd'. Ook uitgezette routes zijn een uitgelezen manier om mensen de mooiste plekjes in een gebied te tonen en meteen ook de meest kwetsbare 'stiltegebieden' te ontzien. Wat vrijwel nooit kan in een Natura 2000-gebied zijn loslopende honden en motorcrossers; beide groepen 'gebruikers' zorgen voor te veel verstoring. Het huidige gebruik als een wandel- en fietsgebied vormt geen bedreiging voor de instandhoudingsdoelen. De zonering en de huidige toegangsregels zorgen voor voldoende rust voor zowel broedvogels als niet-broedvogels.
Wel is verstoring vanuit de lucht (klein vliegverkeer, luchtballonnen) een belangrijk knelpunt. Behalve ontsluiting en parkeren, zijn dit geen ruimtelijk te beïnvloeden functies. Gezien het geringe oppervlak in het plangebied van dit bestemmingsplan, vloeien hieruit geen consequenties.

Externe werking

Voor ganzen en zwanen zijn foerageergebieden aangewezen buiten de begrenzing van het Dwingelderveld. Deze liggen binnen 35 km van het Dwingelderveld en voor een belangrijk deel in de gemeente Midden-Drenthe. In het Beleidskader Faunabeheer heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit besloten om in totaal 80.000 ha in Nederland als foerageergebied aan te wijzen voor de opvang van overwinterende ganzen en smienten. De provincie heeft als taak om de foerageergebieden aan te wijzen en te begrenzen. In deze gebieden kunnen vogels in de wintermaanden ongestoord foerageren, zonder te worden verjaagd. Binnen de begrensde foerageergebieden zijn er subsidiemogelijkheden in het kader van de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer. De begrenzing is eerder door Gedeputeerde Staten vastgesteld in mei 2005 in het Gebiedsplan foerageergebieden voor overwinterende ganzen. Ruimtelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de foerageermogelijkheden in deze gebieden zijn vergunningplichtig in het kader van

de Natuurbeschermingswet. Daarom zijn het aanbrengen van verharding, bebouwing en beplantingen, of bodemwerkzaamheden en het scheuren van grasland aanlegvergunningplichtig. Daarbij zal het college van burgemeester en wethouders de benodigde vergunning slechts verlenen, wanneer uit vooronderzoek blijkt, dat de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, kan worden verleend.

Kamsalamander komt voor in kleinschalige, deels agrarische, landschappen vooral bij de overgang van bos naar grasland: gebieden met hagen, houtwallen, rijen knotbomen, rietkragen, vochtige bosjes en poelen. De volwassen kamsalamander verblijft doorgaans van maart tot in juli in het water. Een klein percentage van de volwassen dieren blijft het gehele jaar in het water. De meeste individuen gaan vanaf juli tot in september het land op en trekken naar de overwinteringplaats in de nabijheid (minder dan 400 m). De voortplantingshabitat wordt gevormd door vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, halfbeschaduwde, voedselrijke wateren (poelen, vennen, sloten) met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De wateren moeten een groot deel van het jaar water bevatten, maar incidenteel droogvallen kan gunstig zijn voor kamsalamander, omdat daarmee vissen uit het water verdwijnen die anders larven en eieren opeten. De soort overwintert op het land (periode november-maart). De landhabitat wordt gevormd door kleine landschapselementen waarin voldoende vorstvrije plaatsen aanwezig zijn zoals bosjes, hagen, struwelen, houtwallen, overhoekjes en bosranden.
De soort is tevens streng beschermd (bijlage IV) door de Flora- en faunawet.
Kamsalamander is gevoelig voor veel bedreigingen. In ruimtelijk opzicht komt het gevaar vooral van aantasting van de verblijfsplaatsen in de vorm van het dempen van wateren of het opruimen of opschonen van kleine landschapselementen. Tot 400 m rond poelen en de begrenzing van het Dwingelderveld is het dempen van waterpartijen of het amoveren van opgaande beplantingen daarom gebonden aan een aanlegvergunning. Daarbij zal het college van burgemeester en wethouders de benodigde vergunning slechts verlenen, wanneer uit vooronderzoek blijkt, dat de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet, door de respectievelijke bevoegde gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, kan worden verleend.

Witterveld

Globaal gaat het om het heide-, bos- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het voormalige beschermd natuurmonument Witterveld heeft een oppervlakte van bruto 463 ha en ligt geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Witterveld. Het voormalige beschermd natuurmonument is apart op de kaart aangegeven. Het Natura 2000-gebied beslaat een brutooppervlakte van 482 ha.

Het Witterveld ligt vrijwel geheel buiten de gemeente Midden-Drenthe, maar grenst daar voor ongeveer de helft aan. In het zuidoosten van het Witterveld ligt circa 12 ha binnen de gemeente.

In 2006 is het Witterveld met 119 gebieden (eerste tranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. De definitieve aanwijzing wordt als vervolg daarop in 2010 verwacht, waarna binnen drie jaar een beheerplan moet zijn opgesteld. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe is bevoegd gezag, maar doet dit in samenspraak met de beheerder het Minister van Defensie.

Het gebied is aangewezen als Natura 2000 vanwege de aanwezigheid van de volgende instandhoudingsdoelen:

H2320 Psammofiele heide met dophei en kraaihei
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met struikhei
H4030 Droge Europese heide
H7110 *Actief hoogveen
H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
H91D0 *Veenbossen

Het Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het gebied maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van Noordwest-Drenthe en aangrenzend Friesland bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Dit terrein is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving.
In het gebied worden vochtige en droge heidevegetaties, rustend hoogveen en levende hoogveenvegetaties en plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water aangetroffen. Er is een goed ontwikkelde gradiënt van hoogveen naar droge heide op zandgrond aanwezig, waarin alle bijbehorende habitattypen goed ontwikkeld voorkomen. In de heide liggen enkele pingoruïnes.

Storingsfactor	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verzilting	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	...	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Herstellende hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊠	⊠	⊠	⊠	■	■	■	■

Waterhuishouding

Het Witterveld behoeft onder meer aanpassing van de waterhuishouding ten behoeve van de natuurdoelen, zoals die worden vastgelegd in het GGOR. Daarenboven wordt gewerkt aan het realiseren van een grote capaciteit om in tijden van hoge neerslag water langer in het gebied vast te houden. Bij de uitwerking van de waterhuishoudkundige inrichting zal zorgvuldig rekening moeten worden gehouden met de eisen die aan dit 'extreem vasthouden' moeten worden gesteld vanuit de instandhoudingsdoelen. Daarbij moet een precair evenwicht worden gevonden, tussen de ogenschijnlijk elkaar uitsluitende kwetsbaarheden voor waterniveaus in een relatief smal terrein.
De maatregelen in het gebied zullen bijdragen aan een gunstiger waterhuishouding voor diverse waterafhankelijke habitattypen. Een knelpunt blijft de hydrologische relatie met de omgeving. Een nader onderzoek, na uitvoering van de huidige plannen, kan meer inzicht geven in de omvang van dit knelpunt.

Landbouw

Voor de landbouw zullen in het kader van het ammoniakbeleid en eventueel indirect vanuit het waterregiem, extra beperkingen voortvloeien uit de aanwijzing als Natura 2000-gebied.

Recreatie

Het gebied is niet ontsloten en alleen langs de randen te beleven. De rust is daardoor gewaarborgd voor kwetsbare soorten van heide en hoogveen zoals

amfibieën, reptielen en zowel broedvogels als niet broedvogels. Van het aangrenzende motorcrossterrein is geen verstoring vastgesteld.

Weidevogelgebied

Onze provincie heeft een grote verantwoordelijkheid voor weidevogelsoorten die juist een zwaartepunt van hun verspreiding in Drenthe hebben liggen, zoals Wulp, Watersnip, Slobeend en Paapje. Het is niet zinvol om per soort voor te schrijven welke dichtheden er minimaal moeten voorkomen. Daarom wordt uitgegaan van een groep weidevogels, met een totale dichtheid van soorten, waarbij deze onderling uitwisselbaar zijn. Er zullen steeds een aantal broedparen en territoria van basissoorten in het gebied aanwezig moeten zijn. De samenhang met natuurgebieden kan er voor zorgen dat er een terrein van voldoende oppervlakte adequaat kan worden beheerd.

Voor het weidevogelgebieden Klatering is sinds 2009 een zogenaamd collectief weidevogelbeheerplan verplicht. Na goedkeuring door Gedeputeerde Staten zal dit plan als toetssteen dienen voor de Dienst Regelingen. Ruimtelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de broedmogelijkheden in deze gebieden zijn vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Daarom zijn het aanbrengen van verharding, bebouwing en beplantingen, of bodemwerkzaamheden en het scheuren van grasland aanlegvergunningplichtig. Daarbij zal het college van burgemeester en wethouders de benodigde vergunning slechts verlenen, wanneer uit vooronderzoek blijkt, dat de vergunning door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, kan worden verleend. Deze weidevogelgebieden zijn waren bij de tot stand komen van dit bestemmingsplan nog niet begrenst.

Bijlage 7
Veldinventarisatie flora

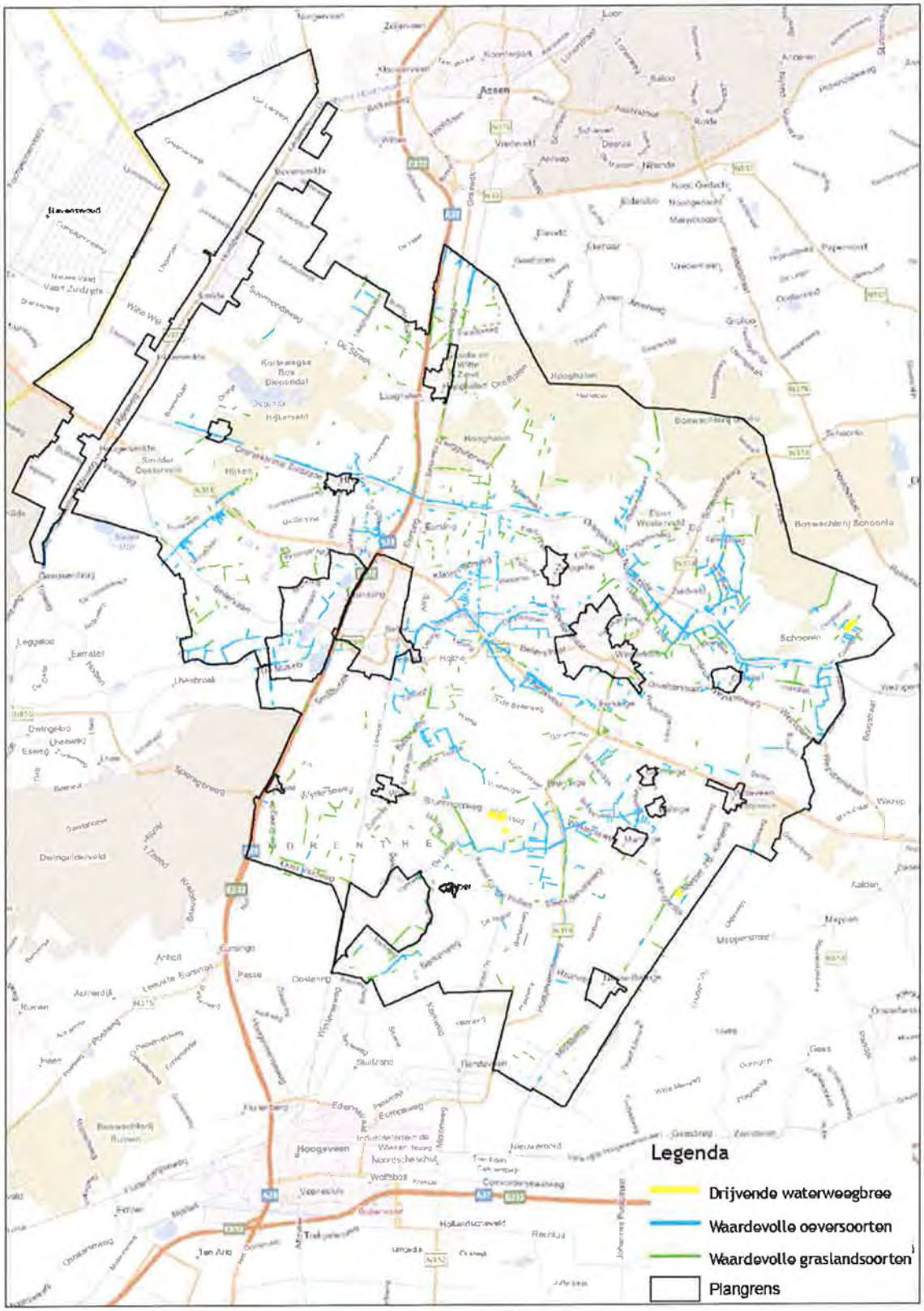

Bijlage 8
Effectenindicator Natura 2000

zeer gevoelig
gevoelig
niet gevoelig
n.v.t.
...onbekend

Oppervlakteverlies
Afname beschikbaar oppervlak leefgebied soorten en/of habitattypen.

Versnippering
Van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Verzuring
Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO_2), stikstofoxide (NO_x), ammoniak (NH_3) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Vermesting
Vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met name stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater.

Verzoeting
Verzoeting treedt op als het chloridengehalte in het water afneemt en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen.

Verzilting
Verzilting betreft de ophoping van oplosbare zouten (kalium, natrium, magnesium, calcium) in bodems en wateren. In wateren komt verzilting over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) voor en is dus niet beperkt tot zoet en brak water.

Verontreiniging
Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem of gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbran-

ding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Verdroging
Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand.

Vernatting
Manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen.

Verandering overstromingsfrequentie
De duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten.

Verandering dynamiek substraat
Er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing of verstuiving.

Verstoring door geluid
Verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid van het wegverkeer dan wel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, het door geluidsdruk en frequentie.

Verstoring door licht
Verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw et cetera.

Verstoring door trilling
Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten worden veroorzaakt, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen et cetera.

Optische verstoring
Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Verstoring door mechanische effecten
Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen et cetera die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Verandering in populatiedynamiek

De storende factor verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatieopbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral gedoeld op de situatie waneer sprake is van sterfte van individuen door wegverkeer, windmolens, of door jacht of visserij.

Bewuste verandering soortensamenstelling

Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen et cetera.

Bijlage 9
Samenvatting PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe (Oranjewoud)

Aanleiding en procedure

Gemeente Midden-Drenthe heeft het voornemen om een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied op te stellen. Het plangebied heeft vooral een agrarisch karakter en bevat bos- en natuurgebieden. In het bestemmingsplan worden de mogelijkheden geregeld voor schaalvergroting en verbreding in de landbouw, natuurontwikkeling (Ecologische Hoofdstructuur), recreatieve activiteiten, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen en uitbreidingsmogelijkheden van niet-agrarische bedrijven. In de 'Nota van Uitgangspunten' heeft de gemeente de uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld. Deze nota is vervolgens vertaald in een voorontwerpbestemmingsplan. Dit plan heeft reeds een inspraakronde doorlopen. Omdat het bestemmingsplan Buitengebied het kader vormt voor mogelijke m.e.r.- (beoordelings-) plichtige activiteiten is het noodzakelijk om (in elk geval in verband met de mogelijke gevolgen van die activiteiten) een plan-MER op te stellen. Een plan-MER is ook nodig omdat het plan 'gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden, de kwaliteit van de natuurlijke habitat en de habitat van soorten in Natura 2000-gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen'.
In de periode waarin het ontwerpbestemmingsplan is opgesteld, is ook het voorliggende plan-MER vervaardigd. Dit milieurapport wordt vervolgens samen met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. Er is een zogenaamde 'passende beoordeling' opgesteld in het kader van de natuurbeschermingswet. Deze is onderdeel van het plan-MER en wordt ook ter inzage gelegd. Daarna is er voor iedereen gedurende zes weken de mogelijkheid voor inspraak (indienen zienswijzen) op het plan-MER, gekoppeld aan de procedure voor inspraak en indienen zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan.
In aanvulling hierop zal ook de landelijke en onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) om advies worden gevraagd over het plan-MER.

Effectbeschrijving en -beoordeling

Effecten van de landbouw

De vergroting en (her)inrichting van bouwkavels, omvorming naar tuinbouw en (boom-)kwekerijen, covergisting, nieuwe mestopslag, nieuwe opgaande beplanting en het kappen/rooien van bomen hebben mogelijk geringe negatieve effecten op (onder meer) visueel-ruimtelijke landschappelijke waarden. In de vergunningverlening en ontheffing zijn deze ontwikkelingen aan voorwaarden gebonden. Invloeden op de bodem als onderlegger van het landschap kan negatieve gevolgen hebben voor de cultuurhistorie, maar ook voor potenties voor natuurontwikkeling. De bescherming van aardkundige waarden via het aanlegvergunningstelsel en 'strijdig gebruik' mist een verband met het totaal aan te

beschermen waarden/gebieden. De bescherming is sterk in de beekdalen met oorspronkelijke structuur en elders alleen enigszins aanwezig in gebieden met aanduiding 'waardevol grasland'. De bescherming van archeologische waarden is door het gebruik van drie specifieke (waarde)bestemmingen, die de omgang met gronden met een archeologische(verwachtings)waarde regelen, helder en uitvoerig geregeld.

Het bestemmingsplan heeft geen directe gevolgen voor de waterhuishouding en de (grond)waterkwaliteit. Het bevat - afgezien van de bescherming van natuurgebieden middels de hydrologische beïnvloedingszones - ook geen specifieke regelingen hiervoor. Het bestemmingsplan staat de berging van water, bijvoorbeeld bij extreme regenval niet in de weg. Hydrologische beïnvloedingszones zijn zones rondom natuurgebieden die gevoelig zijn voor verdroging of veranderingen in het (grond-)waterregime. In deze beïnvloedingszones zouden maatregelen of ontwikkelingen met gevolgen voor de waterhuishouding kunnen doorwerken in deze natuurgebieden.

Natura 2000-gebieden

In de passende beoordeling die deel uitmaakt van dit plan-MER is op het niveau van het bestemmingsplan ingegaan op de mogelijke cumulatieve effecten van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. Significant negatieve effecten van ammoniak vanuit de landbouw, met name de grondgebonden veehouderij, op Natura 2000-gebieden zijn niet op voorhand uit te sluiten.
Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden voor mestopslag (binnen of buiten het agrarische bouwperceel) en voor covergisting. Beide kunnen gevolgen hebben voor de ammoniakdepositie op de daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Daarom is besloten de mogelijkheden voor covergisting te koppelen aan een ontheffing, waarbij onder meer als voorwaarde geldt dat de covergisting en bijbehorende mestopslag geen significante gevolgen zullen hebben voor de ammoniakdepositie in de daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Bij mestopslag (niet gekoppeld aan covergisting) geldt deze voorwaarde alleen voor opslag buiten het bouwblok. Doordat mestopslag binnen het bouwblok niet is gekoppeld aan de bedoelde voorwaarde, zijn negatieve gevolgen hiervan op Natura 2000-gebieden niet uitgesloten.

Voor de intensieve niet-grondgebonden veehouderij bestaan er mogelijkheden om bij uitbreiding een toename van de ammoniakemissie (en de daardoor veroorzaakte (depositie) te beperken. De mogelijkheden die het ontwerpbestemmingsplan biedt, zijn daardoor niet strijdig met de doeleinden van het beleid inzake de Natura 2000-gebieden. Voor concrete plannen kan per geval een beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig zijn, maar de uitbreidingsmogelijkheden in het bestemmingsplan zijn in principe wel mogelijk zonder significant negatieve gevolgen voor de Natura 2000-gebieden.
Ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan is sprake van een verbetering. Het aantal intensieve agrarische bedrijven met mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden is teruggebracht en de nieuwe wetgeving heeft een plaats gekregen in het bestemmingsplan. Door aanpassing van plangrenzen aan

de meest actuele begrenzing van Natura 2000-gebieden is vernietiging van Natura 2000-gebieden uitgesloten.

Ecologische Hoofdstructuur en overige natuur

De bescherming van de bodemstructuur en de morfologie in het bestemmingsplan is beperkt. Hierdoor kan een negatief effect op de potenties voor natuurontwikkeling optreden. Met betrekking tot ammoniak in relatie met de Ecologische Hoofdstructuur is bij bepaling van de grootte van de bouwblokken geen relatie gelegd met het beleid in de WAV-zones. Enig negatief effect (zeker lokaal in aangrenzend natuurgebied) is - voorzover het delen van de Ecologische Hoofdstructuur betreft die geen Natura 2000-gebied zijn - niet uitgesloten. Ook bij covergisting en (extra) mestopslag is aandacht voor mogelijke gevolgen voor kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur, ook andere dan Natura 2000-gebieden, nodig.
In het bestemmingsplan zijn aanlegvergunningen opgenomen voor realisatie van (stapstenen voor) ecologische verbindingszones op bestaande agrarische gronden. De omvang van de Ecologische Hoofdstructuur kan hiermee toenemen. Bovendien worden door deze ecologische verbindingszones ecologische relaties versterkt.

Woon- en leefmilieu

Met betrekking tot het woon- en leefmilieu zijn ten opzichte van de huidige bestemmingsplannen nauwelijks negatieve effecten te verwachten, terwijl het vervallen van een groot aantal intensieve veehouderijbedrijven lokaal een enigszins positief effect zal hebben (score 0/+). De overall beoordeling voor het woon- en leefmilieu is neutraal (0) ten opzichte van de autonome situatie en de vigerende bestemmingsplannen, echter met als kanttekening dat enig effect van toename van lichthinder ten opzichte van de huidige situatie niet is uitgesloten.

Conclusie: beoordeling effecten van de landbouw

Landbouw	Beoordeling
Landschap en cultuurhistorie:	
Visueel-ruimtelijke landschapswaarden	0/-
Cultuurhistorische en aardkundige waarden	-
Archeologische waarden	+
Natura 2000-gebieden	
Kwaliteit van Natura 2000-gebieden	-
Begrenzing van Natura 2000-gebieden	0 (+)
Ecologische Hoofdstructuur (exclusief Natura 2000) en ecologische verbindingszones:	
Kwaliteit van natuur*)	0/-
Omvang	0 (+)
Water	0
Woon- en leefmilieu	0 (0/+)

Effecten van de aanleg van bos en van houtteelt

De gezamenlijke landschappelijke effecten van kleinschalige en met name grootschalige bosaanplant op landschappelijke waarden zijn enigszins negatief beoordeeld. Dit betreft met name het visueel-ruimtelijke effect bij bosaanplant.

Houtteelt is niet toegestaan binnen de hydrologische beïnvloedingszones rond natuurgebieden. De hydrologische effecten zijn om deze reden en vanwege het kleinschalige karakter als neutraal beoordeeld.

Conclusie: beoordeling effecten bos en houtteelt

Bos en houtproductie	Beoordeling
Landschap	0/-
Grondwater	0/-
Bodem	0

Bij bosaanplant bij Nieuw Balinge kan een beoordeling nodig zijn van de vraag of significante gevolgen voor het Mantingerzand zijn uitgesloten.

Effecten van natuurontwikkeling

Ingrepen in het kader van natuurontwikkeling en een spontane ontwikkeling van gebieden (met als eindvorm bos) kunnen invloed hebben op visueel-ruimtelijke kenmerken van het landschap. Dit geldt zowel voor het uitbreiden van kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur als voor het realiseren van ecologische verbindingszones. De voorwaarden die worden gesteld aan de ontwikkeling van natuur zijn veelal beperkter dan de voorwaarden aan agrarische ontwikkelingen.

Het bestemmingsplan legt aan geomorfologie en bodembouw (met uitzondering van de gebiedscategorieën Beekdalen I en II) vrijwel geen beperkingen op, indien dit gebeurt in het kader van natuurontwikkeling. Alleen in 'waardevol grasland' is voor het scheuren van de zode een aanlegvergunning nodig. Een verstoring van bodemstructuur is bij natuurontwikkeling mogelijk.

De diepere grondbewerking is, als het gebeurt ten behoeve van natuurontwikkeling, niet aan voorwaarden gebonden (behalve in de aanvullende 'Waarde'-bestemmingen met betrekking op archeologische waarden.

Conclusie: beoordeling effecten van natuurontwikkeling

Natuurontwikkeling	Beoordeling
Landschap	-
Bodem	-
Cultuurhistorie en archeologie	0 (+)

Beoordeling in vergelijking met alleen het vigerende bestemmingsplan

Overige ontwikkelingsmogelijkheden

Het bestemmingsplan maakt diverse ontwikkelingen mogelijk. De voornaamste zijn opgenomen in de vorenstaande beoordelingen. Het milieueffect van de overige ontwikkelingen - waaronder recreatie - is gezien de aard en ontwikke-

lingsmogelijkheden beperkt. Wel kan landgoedontwikkeling milieueffecten hebben.

Voor de beoordeling van plannen voor nieuwe landgoederen zal de gemeente het beeldkwaliteitsplan bij het voorgenomen bestemmingsplan als uitgangspunt nemen. De realisatie van nieuwe landgoederen kan positieve gevolgen hebben voor het landschap (visueel-ruimtelijk en cultuurhistorisch).

Gegeven de beperkte bescherming die het bestemmingsplan biedt aan aardkundige en geomorfologische kenmerken en waarden, is enige negatieve invloed op bodem(waarden) niet uitgesloten. De bescherming van archeologische waarden is door het gebruik van drie specifieke (waarde)bestemmingen, die de omgang met gronden met een archeologische (verwachtings)waarde regelen, helder en uitvoerig geregeld. De realisatie van nieuwe landgoederen kan in het algemeen bijdragen aan natuurwaarden en in het bijzonder de realisatie van ecologische verbindingszones bevorderen. De ontwikkeling van landgoederen is niet mogelijk in stiltegebieden en zal niet leiden tot verstoring.

Conclusie: beoordeling effecten overige ontwikkelingen

Overige ontwikkelingen	Beoordeling
Landschap	+
Bodem	0/-
Archeologie	+
Natuur	0/+

Leemten in kennis en voorstel evaluatieprogramma

Uit de effectbeschrijving en -beoordeling kan worden afgeleid dat de te verwachten effecten sterk afhankelijk zullen zijn van de wijze waarop bij vervolgbesluiten (op een meer gedetailleerd niveau) wordt omgegaan met te beschermen waarden op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie. In de praktijk kan dit tot gevolg hebben, dat er een veelheid aan deelbeslissingen wordt genomen, maar dat het zicht op het totaal enigszins verdwijnt. Het is belangrijk om hiertoe regelmatig het feitelijke effect van de veranderingen in het gebied te evalueren. Aanbevolen wordt om hiervoor instrumenten te ontwikkelen.